

I fråga om anslagen till armén utvisar det föreliggande budgetförslaget i övrigt en nettominskning med 4 miljoner kronor. Sammanlagt föreligger sålunda för arméns del en anslagssänkning med 59 miljoner kronor från 865 till 806 miljoner kronor.

Jag övergår härnäst till anslagen under marinen. Vad först beträffar anslaget till fartygsbyggnader regleras verksamheten under detta anslag från och med budgetåret 1952/53 med stöd av dels planer omfattande nybyggnader och moderniseringar, som beslutats för budgetåren 1947/52, dels 1952 års sjuårsplan för fartygsbyggnader m. m. Marinförvaltningen föreslår för nästa budgetår, att vissa av de i planerna upptagna beloppen justeras med hänsyn till inträffade prisstegringar, att planenliga ytterligare anskaffningar får utläggas samt att konstruktionsförsök m. m. för en ny ubåtstyp får verkställas. Ämbetsverket hemställer om ett anslag av 150 miljoner kronor och medgivande att utlagga beställningar till ett belopp av 85,5 miljoner kronor. Av det äskade betalningsanslaget belöper 35 miljoner kronor på leveranser, som hänför sig till tiden före nästa budgetår, och 5 miljoner kronor på det föreslagna nya ubåtsprojektet. För att täcka sådana betalningsbehov som på grund av planenliga anskaffningar föreligger under innevarande budgetår föreslår jag, att medel anvisas på tilläggsstat till riksstaten för löpande budgetår. Jag tillstyrker, att de föreslagna försöken rörande ubåtars konstruktion m. m. kommer till stånd. Enligt mina beräkningar bör 38 miljoner kronor anvisas på tilläggsstat för innevarande budgetår. 110 miljoner kronor bör anvisas på riksstaten för nästa budgetår, d. v. s. samma belopp som utgår enligt riksstaten för budgetåret 1953/54. Av ifrågakvarande 148 miljoner kronor bör 4 miljoner kronor avses för ubåtsprojektet. Marinförvaltningens förslag till beställningsbemyndigande för pågående eller planlagda anskaffningar kan jag i stort sett godta. För ubåtsprojektet räknar jag med ett beställningsbemyndigande av 8 miljoner kronor.

Marinens vapenmateriel anskaffas från och med innevarande budgetår enligt en av riksdagen godkänd plan, slutande på ett belopp av 660 miljoner kronor. För innevarande budgetår anvisades ett anslag av 85 miljoner kronor. Marinförvaltningen hemställer för nästa budgetår om ett anslag av 110 miljoner kronor. Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppräknas med 10 miljoner kronor till 95 miljoner kronor. Jag räknar med att anskaffningarna under nästa budgetår skall avse materiel upptagen i den fastställda planen. Marinförvaltningen har hemställt om ett beställningsbemyndigande om 125 miljoner kronor. Jag föreslår, att beställningsbemyndigandet begränsas till 95 miljoner kronor. I övrigt föreslås för marinens del smärre ökningar och minskningar i anslagen, medförande en nettominskning å 1 miljon kronor. Totalt föreligger för marinen sålunda en anslagsökning för nästa budgetår med 9 miljoner kronor.

Flygförvaltningen har i sina medelsäskanden hemställt, att kostnadsramen för anskaffning av flygmateriel för budgetåren 1954/61 fastställas

till ett belopp av 3 275 miljoner kronor. Av den föreslagna utökningen av kostnadsramen belöper ett bruttobelopp av 947 miljoner kronor på merkostnader som orsakats av den tekniska utvecklingen samt 346 miljoner kronor på anskaffning av ytterligare flygplan för omsättning av föråldrade flygplan, tillhörande jakt- och spaningsflyget samt flygvapnets transportorganisation. Vid min prövning av behoven under flygmaterielanslaget har jag kommit till den slutsatsen att en betydande medelsökning erfordras för att täcka kostnaderna för anskaffning av den flygmateriel som redan finnes upptagen i gällande anskaffningsplan. Ökningen betingas av att flygplanen genom den tekniska utvecklingen blivit dyrare än vad man tidigare beräknat. Därest icke en justering av kostnadsramen för här avsett ändamål kommer till stånd, torde konsekvensen komma att bli att materiel måste avbeställas. Betydelsen av att flygvapnets modernitet bevaras är uppenbar. Jag har därför funnit nödvändigt att föreslå, att medel anvisas för att dels täcka inträffade merkostnader på grund av den tekniska utvecklingen, dels möjliggöra anskaffning av ett antal jaktflygplan från utlandet som ersättning för vissa av flygvapnets jaktflygplan, som icke fyller de krav som numera måste ställas på planens prestationsförmåga. Jag tillstyrker vidare, att medel anvisas för att anskaffa ett antal transportflygplan. Ifrågavarande flygplan skall ersätta sådana transportflygplan, som måste kasseras på grund av hög förslitning. Det är mig däremot icke möjligt att biträda flygförvaltningens förslag att inköpa ytterligare ett antal jaktflygplan av svensk typ och spaningsflygplan av utländsk typ. Jag räknar med att det genom vissa omdispositioner skall bli möjligt att utan ytterligare anskaffning av flygplan tillgodose spaningsflygets mest angelägna behov av moderna flygplan. Vid bifall till mina förslag kommer kostnadsramen för den sjuårsperiod, som omfattar budgetåren 1954/61, att uppgå till ett belopp av 3 150 miljoner kronor. Kostnadsramen är för närvarande beräknad till 2 105 miljoner kronor, varvid inräknats ett belopp av 290 miljoner kronor, som ställts till förfogande för att täcka prisstegringar under budgetåret 1951/52. Anslaget bör enligt mitt förslag uppföras med ett belopp av 450 miljoner kronor. Detta belopp utgör en jämn årskvot av sjuårsplanens totalkostnad och innebär en anslagsökning med 100 miljoner kronor. Beställningsbemyndigandet föreslår jag fastställt till 535 miljoner kronor. Då för övriga anslagsändamål under flygvapnet ökningar och minskningar tar ut varandra, uppgår anslagsökningen för flygvapnets del totalt till 100 miljoner kronor.

I fråga om anslagsändamålen under fjärde huvudtiteln vid sidan om försvarsgrensanslagen innefattar det föreliggande budgetförslaget en minskning med tillhoppa 13 miljoner kronor. Till svenska fältsjukhuset i Korea, för vilket ändamål ett anslag å 11 miljoner kronor finnes upptaget å riksstaten för innevarande budgetår, äskas i förevarande sammanhang icke medel.

Sammanfattningsvis innebär således den försvarsbudget som nu framlägges, att anslagen till armén minskar med 59 miljoner kronor, anslagen till marinen ökar med 9 miljoner kronor, anslagen till flygvapnet ökar med 100 miljoner kronor och att anslagen till övriga ändamål minskar med 13 miljoner kronor. Nettoökningen under fjärde huvudtiteln uppgår således till 37 miljoner kronor. Ökningen får anses vara av automatisk karaktär.

I anslutning till den redovisning av huvuddragen i försvarsbudgeten för nästa budgetår, som jag nu lämnat, vill jag något uppehålla mig vid frågan om våra försvarskostnader på längre sikt och avvägningen mellan försvarsgrenarna inom budgetens ram. Jag vill understryka nödvändigheten av att försvarskostnaderna i vårt land hålles på en rimlig och med hänsyn till våra reala resurser lämpad nivå. En ytterligare kraftig stegring av försvarskostnaderna av den omfattning, varom önskemål framförts i myndigheternas äskanden för nästa budgetår, är under oförändrade utrikespolitiska förutsättningar enligt min mening icke möjlig. Försvarskostnaderna måste hållas inom en ur samhällsekonomisk och statsfinansiell synpunkt acceptabel ram. Samtidigt måste givetvis tillses att de medel, som anslås för försvarsändamål, användes på ett sådant sätt att vår samlade krigsmakt får största möjliga slagkraft. Överbefälhavaren har under förra året efter samråd med mig låtit igångsätta vissa utredningar beträffande försvarskostnadernas storlek på längre sikt och den ur strategisk synpunkt lämpligaste avvägningen mellan de olika försvarsgrenarna. Jag förutsätter, att dessa utredningar skall hinna verkställas inom sådan tid, att deras resultat skall kunna bilda underlag för statsmakternas ståndpunktstagande i samband med behandlingen av försvarsbudgeten vid 1955 års riksdag. Jag vill i detta sammanhang framhålla, att överbefälhavaren till mig framfört, att han är ense med mig om den allmänna uppläggningsfrågan av den försvarsbudget som nu framlägges. Enligt överbefälhavarens mening innefattar denna budget icke ett föregripande av utredningen i avvägningsfrågan.

I samband med vad jag nyss anfört rörande försvarskostnaderna på längre sikt vill jag även beröra frågan om värnpliktskontingentens storlek under det närmaste decenniet. Som bekant kommer en betydande ökning av antalet män i värnpliktsåldern att inträda under de närmaste tio åren. Därest samtliga dessa män skall militärutbildas enligt nu gällande grunder, måste krigsmaktens organisation i fråga om förläggningslokaler, utbildningspersonal m. m. förstärkas. Ur kostnadssynpunkt måste betänkligheter resas häremot. Det torde därför bli nödvändigt att vidta särskilda åtgärder för att hindra att utbildningskontingenten ökar i takt med den stigande tillgången på män i värnpliktsåldern. Förslag har av arméchefen framlagts om att ändra tidpunkten för inskrivning såsom värnpliktig respektive påbörjande av första tjänstgöring, varigenom det beräknas bli

möjligt att utjämna de under de kommande åren stora värnpliktskontingenterna och helt utnyttja den nuvarande tillgången på förläggningsutrymmen för att militärutbilda en del av männen. Jag torde senare få anmäla frågan om härav föranledda författningsändringar men räknar i förevarande sammanhang med att förslaget genomföres. Vidare torde föreskrifterna för läkarbesiktning av värnpliktiga få skärpas så att en del av de värnpliktiga, som enligt nuvarande bestämmelser skulle hänföras till de lägsta besiktningsgrupperna, kommer att förklaras såsom odugliga till krigstjänst. Det är möjligt att ytterligare åtgärder erfordras för att hindra att ökningen av antalet män i värnpliktsåldern medför större kostnadsstegringar under försvarsanslagen. Detta spörsmål kräver ytterligare överväganden. Det synes mig lämpligt att prövningen härav får ingå som ett led i överbefälhavarens utredning i avvägningsfrågan vid bestämmandet, inom en förutsatt finansiell ram, av försvarsgrenarnas storlek och kostnader i förhållande till varandra.

Vid den översyn av försvarskostnaderna och dessas fördelning på olika ändamål som sålunda för närvarande verkställs av överbefälhavaren bör givetvis alla möjligheter till rationaliseringar i såväl organisatoriskt som personellt hänseende noga beaktas. Särskild uppmärksamhet bör ägnas frågan huruvida icke vissa organisatoriska enheter inom försvarsorganisationen, vilka synes draga större kostnader än vad som är motiverat med hänsyn till det rent militära värde de representerar, bör kunna reduceras eller indragas. Detta spörsmål bör bedömas speciellt mot bakgrunden av den sannolika militärtekniska utvecklingen på längre sikt. Över huvud torde hänsynen till den snabbt skeende militärtekniska utvecklingen motivera en viss försiktighet i fråga om anskaffning under de närmaste åren av materiel av mera traditionell typ. Därigenom kan resurser i stället inriktas på ett utvecklingsskede, som ligger längre fram i tiden. Med den smidighet som karakteriserar materielplanerna föreligger förutsättningar härför. Såsom jag utvecklade i föregående års statsverksproposition, finns inom materielplanernas totalbelopp möjlighet till en anpassning av anskaffningarnas materiella innehåll efter den militära och tekniska utvecklingen. Ur här angivna synpunkter framstår behovet av en intensifierad forskning och försöksverksamhet på försvarets område med särskild styrka.

Jag vill redan i detta sammanhang förutskicka, att vissa förslag till rationaliseringsåtgärder kommer att föreläggas innevarande års riksdag. Jag syftar härvid i första hand på det förslag, som kommer att framläggas rörande omorganisation och effektivisering av den centrala försvarsförvaltningen, bland annat innebärande krigsmaterielverkets avskaffande. Vidare avser jag att föreslå en betydande minskning av antalet beställningar på reservstat. Jag vill även nämna att överbefälhavaren med Kungl. Maj:ts bemyndigande nyligen igångsatt en ut-

redning rörande rikets militärterritoriella indelning, som torde kunna leda till vissa organisatoriska förenklingar. Förslag i denna fråga hinna dock ej föreläggas årets riksdag. Slutligen vill jag framhålla, att rationaliseringsfrågorna ägnas en alltmer ökad uppmärksamhet inom försvarsdepartementet. Sakkunniga på olika områden har sålunda under senare tid knutits till departementet för att kontinuerligt följa dessa spörsmål och bevaka de möjligheter till förbilligande och effektivisering på försvarets område, som från fall till fall kan visa sig föreligga.

Jag återgår härefter till att lämna vissa uppgifter belysande den försvarsbudget som nu framlägges. I följande sammanställning upptages de bemyndiganden, som jag funnit erforderliga för nästa budgetår jämte därtill hörande betalningsanslag.

|                                               | Bemyndigande | Anslag |
|-----------------------------------------------|--------------|--------|
| Armén: Anskaffning av tygmateriel m. m. . .   | 400          | 280    |
| Marinen: Fartygsbyggnader . . . . .           | 76           | 110    |
| Marinen: Anskaffning av vapenmateriel m. m.   | 95           | 95     |
| Flygvapnet: Anskaffning av flygmateriel m. m. | 535          | 450    |
| Summa                                         | 1 106        | 935    |

Jag har därjämte för avsikt, som jag i det föregående omförmålt, att beträffande anslaget Marinen: Fartygsbyggnader på tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår hemställa om ett anslag av 38 miljoner kronor.

I efterföljande sammanställning lämnas beträffande anslagen för anskaffning av tygmateriel (motsvarande) uppgift om de äldre beställningsbemyndiganden som ännu icke täckts av anslag samt de ytterligare bemyndiganden och anslag som jag enligt det föregående funnit erforderliga för anskaffningarna under innevarande och nästa budgetår.

| A n s l a g                                           | Äldre bemyndiganden som per den 30 juni 1954 icke täckts av anslag | Budgetåret 1953/54             | Budgetåret 1954/55       |                   | Bemyndiganden som per den 30 juni 1955 icke täckts av anslag |
|-------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|--------------------------------|--------------------------|-------------------|--------------------------------------------------------------|
|                                                       |                                                                    | Föreslaget tilläggsstatsanslag | Föreslagna bemyndiganden | Föreslagna anslag |                                                              |
| Armén: Anskaffning av tygmateriel m. m. . . . .       | 890                                                                | —                              | 400                      | 280               | 1 010                                                        |
| Marinen: Fartygsbyggnader . .                         | 546                                                                | 38                             | 76                       | 110               | 474                                                          |
| Marinen: Anskaffning av vapenmateriel m. m. . . . .   | 206                                                                | —                              | 95                       | 95                | 206                                                          |
| Flygvapnet: Anskaffning av flygmateriel m. m. . . . . | 586                                                                | —                              | 535                      | 450               | 671                                                          |
| Summa                                                 | 2 228                                                              | 38                             | 1 106                    | 935               | 2 361                                                        |

I jämförelse med ställningen den 30 juni 1954 skulle vid bifall till förslagen de bemyndiganden, som icke täckts av anslag, komma att öka med 133 miljoner kronor.

För att medelsbehovet till materielanskaffning skall kunna överblickas måste även reservationsmedelsförbrukningen såväl under fortlöpande anslag som äldre anslag beaktas. Av följande sammanställning framgår dels betalningsutfall under materielanskaffningsanslagen budgetåret 1952/53, dels ock den uppskattade medelsåtgången för samma ändamål under vart och ett av budgetåren 1953/54 och 1954/55. Till jämförelse upptages de under respektive budgetår — i form av reservationer och för budgetåren anvisade anslag — tillgängliga anslagsmedlen.

|                                                              | 1952/53                      |            | 1953/54                      |                     | 1954/55                      |                     |
|--------------------------------------------------------------|------------------------------|------------|------------------------------|---------------------|------------------------------|---------------------|
|                                                              | Anslag och reservationsmedel | Belastning | Anslag och reservationsmedel | Beräknad belastning | Anslag och reservationsmedel | Beräknad belastning |
| <b>Fortlöpande anslag</b>                                    |                              |            |                              |                     |                              |                     |
| Armén: Anskaffning av tygmateriel m. m. ....                 | 224                          | 193        | 315                          | 315                 | 280                          | 280                 |
| Under anslaget redovisad betalningsreserv (reservation) .... | 1                            | —          | 32                           | —                   | 32                           | 25                  |
| Marinen: Fartygsbyggnader ....                               | 85                           | 85         | 148                          | 145                 | 110                          | 110                 |
| Under anslaget redovisad betalningsreserv (reservation) .... | 2                            | 2          | —                            | —                   | 3                            | 3                   |
| Marinen: Anskaffning av vapenmateriel m. m. ....             | 45                           | 45         | 85                           | 85                  | 95                           | 95                  |
| Under anslaget redovisad betalningsreserv (reservation) .... | 32                           | 24         | 8                            | 8                   | —                            | —                   |
| Flygvapnet: Anskaffning av flygmateriel m. m. ....           | 323                          | 323        | 350                          | 350                 | 450                          | 445                 |
| Under anslaget redovisad betalningsreserv (reservation) .... | 1                            | 1          | —                            | —                   | —                            | —                   |
| <b>Äldre anslag</b>                                          |                              |            |                              |                     |                              |                     |
| Armén ....                                                   | 65                           | 30         | 35                           | 20                  | 15                           | 12                  |
| Marinen ....                                                 | 24                           | 8          | 16                           | 6                   | 10                           | 6                   |
| Flygvapnet ....                                              | 12                           | 6          | 6                            | 3                   | 3                            | 3                   |
| <b>Summa</b>                                                 | <b>814</b>                   | <b>717</b> | <b>995</b>                   | <b>932</b>          | <b>998</b>                   | <b>979</b>          |

Jag har i det föregående närmare berört mina förslag beträffande arméns repetitionsövningskontingent och anslagen till anskaffning av tygmateriel (motsvarande). I den följande sammanställningen redovisas i huvudgrupper samtliga föreslagna förändringar i fråga om medelstilldelningen för nästa budgetår under fjärde huvudtiteln jämfört med medelsanvisningen enligt riksstaten för innevarande budgetår.

|                                                     | Ökning | Minskning |
|-----------------------------------------------------|--------|-----------|
| Avlöningar till tjänstemän m. m. ....               |        | 1,1       |
| Avlöningar och familjebidrag till värnpliktiga .... |        | 8,1       |
| Omkostnader ....                                    | 0,3    |           |

|                                                       | Ökning | Minskning |
|-------------------------------------------------------|--------|-----------|
| Mathållning .....                                     |        | 5,2       |
| Intendenturmateriel m. m. ....                        |        | 1,9       |
| Övningar m. m. ....                                   |        | 7,9       |
| Ökning av drivmedelslagringen .....                   | 4,0    |           |
| Remontering och furagering m. m. av hästar .....      |        | 1,0       |
| Anskaffning av tygmateriel (motsvarande) .....        | 75,0   |           |
| Underhåll av tygmateriel (motsvarande) .....          |        | 4,0       |
| Anskaffning m. m. av annan materiel .....             |        | 5,7       |
| Ersättning till fastighetsfonder .....                | 1,0    |           |
| Hemvärnet och frivilliga försvarsorganisationer ..... | 0,2    |           |
| Forskningsanstalten m. m. ....                        | 2,5    |           |
| Diverse <sup>1</sup> .....                            |        | 10,6      |
|                                                       | 83,0   | 45,5      |
|                                                       |        | + 37,5    |

En sammanfattning av de nu gjorda beräkningarna jämte anslagsberäkningarna under kapitalbudgeten för budgetåret 1954/55 såvitt avser försvarsändamål lämnas i följande sammanställning. I denna redovisas jämväl anslagssummorna för budgetåren 1952/53 och 1953/54, varvid för sistnämnda budgetår inräknats det belopp av 5 miljoner kronor som under fjärde huvudtiteln anvisats på tilläggsstat I samt de belopp om 40 miljoner kronor respektive 1 miljon kronor, som senare denna dag under fjärde huvudtiteln respektive kapitalbudgeten äskas å tilläggsstat II.

|                                                                | 1952/53 | 1953/54 | 1954/55 |
|----------------------------------------------------------------|---------|---------|---------|
| Anslag under fjärde huvudtiteln .....                          | 1 642,0 | 2 026,7 | 2 019,2 |
| Anslag till nya kapitalinvesteringar för försvarsändamål ..... | 117,8   | 114,8   | 114,3   |
| Summa                                                          | 1 759,8 | 2 141,5 | 2 133,5 |

Vid bifall till mina förslag kommer således fjärde huvudtitelns slutsumma att minskas med i runt tal 8 miljoner kronor i förhållande till slutsumman för budgetåret 1953/54.

Reservationerna under fjärde huvudtiteln uppgick vid utgången av budgetåret 1951/52 till omkring 267 miljoner kronor. Härav belöpte på äldre anslag 138 miljoner kronor och på fortlöpande anslag 129 miljoner kronor. Under budgetåret 1952/53 minskades reservationsbehållningen på äldre anslag med 57 miljoner kronor till 81 miljoner kronor. På fortlöpande anslag ökades reservationsbehållningen med 17 miljoner kronor till 146 miljoner kronor. Reservationerna nedgick således under budgetåret med 40 miljoner kronor till 227 miljoner kronor.

<sup>1</sup> Omfattar bl. a. anslaget till svenska fältsjukhuset i Korea.

Beträffande reservationerna å de löpande anslagen lämnas i det följande under respektive anslag vissa ytterligare upplysningar.

I det föregående har redogjorts för den beräknade medelsförbrukningen under materielanskaffningsanslagen under budgetåren 1953/54 och 1954/55. Då det gäller att beräkna den totala medelsförbrukningen under fjärde huvudtiteln måste emellertid även beaktas medelsförbrukningen å andra anslag än anslagen för materielanskaffning. En preliminär uppskattning rörande kostnadsutvecklingen visar, att de sammanlagda utgifterna under fjärde huvudtiteln kan beräknas till omkring 2 025 miljoner kronor under budgetåret 1953/54 och till omkring 2 045 miljoner kronor under budgetåret 1954/55.

De sammanlagda försvarskostnaderna — inberäknat medelsförbrukningen under kapitalbudgeten — kan uppskattas till omkring 2 155 miljoner kronor under budgetåret 1953/54 och omkring 2 180 miljoner kronor under budgetåret 1954/55.

För budgetåret 1953/54 har riksdagen medgivit, att vissa under fjärde huvudtiteln uppförda reservationsanslag må enligt Kungl. Maj:ts medgivande överskridas, om av beredskapsskäl värnpliktiga måste inkallas till repetitionsövning av större omfattning eller till beredskapsövning eller om andra särskilda åtgärder av samma skäl måste vidtas. Motsvarande bemynligande torde böra utverkas av riksdagen även för nästa budgetår.

Under åberopande av vad i det föregående anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att jämväl för budgetåret 1954/55 medgiva att, därest av beredskapsskäl värnpliktiga inkallas till repetitionsövning av större omfattning eller beredskapsövning eller ock av samma skäl andra särskilda åtgärder måste vidtagas, följande under riksstatens fjärde huvudtitel uppförda reservationsanslag, nämligen Armén: Övningar m. m., Armén: Underhåll av tygmateriel m. m., Marinen: Övningar m. m., Marinen: Underhåll av fartyg m. m., Flygvapnet: Övningar m. m. samt Flygvapnet: Drift och underhåll av flygmateriel m. m. må enligt Kungl. Maj:ts bestämmande överskridas.

---

## A. Försvarsdepartementet.

## [2] 1. Försvarsdepartementet: Avlöningar.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 762 000 | 855 903     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 163) | 910 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 900 000 |             |

Vid försvarsdepartementet finnes för närvarande inrättade bland annat fem befattningar för pensionerade officerare med arvode motsvarande lön i löneklass 1:30. Av dessa befattningar kan två indragas, den ena, som är vakant, med utgången av innevarande budgetår och den andra med utgången av september 1954, då nuvarande innehavaren av befattningen beräknas avgå.

Jämlikt grunderna för den reglerade befordringsgången torde en ny tjänst för kontorsbiträde i Ca 8 böra inrättas.

Anslaget beräknar jag för budgetåret 1954/55 till 900 000 kronor enligt följande.

Anslagsposten Avlöningar till ordinarie tjänstemän ökas med 5 280 kronor för ett kontorsbiträde i Ca 8 och med 750 kronor för löneklassuppflyttningar till  $(345\,000 + 5\,280 + 750 =)$  i runt tal 351 000 kronor.

Posten Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar minskas med 27 696 kronor till följd av indragning av två arvodesbefattningar till  $(168\,000 - 27\,696 =)$  i runt tal 140 300 kronor.

Posten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal minskas med 5 280 kronor för en tjänst för biträde för skriv- och kontorsgöromål och ökas med 1 000 kronor för löneklassuppflyttningar m. m. Posten upp-  
tages sålunda till  $(150\,000 - 5\,280 + 1\,000 =)$  i runt tal 146 000 kronor.

Posten Rörligt tillägg minskas med 8 300 kronor till  $(355\,440 - 8\,300 =)$  347 140 kronor.

Inkomstposten Pensionsmedel minskas med 24 000 kronor för indragning av två arvodesbefattningar till  $(143\,000 - 24\,000 =)$  119 000 kronor.

Anslagsposterna Avlöning till departementschefen, 31 500 kronor, och Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 3 060 kronor, uppföres med oförändrade belopp.

Anslagsminskningen utgör 10 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) på personalförteckningen för försvarsdepartementet uppföra ytterligare en tjänst för kontorsbiträde i lönegrad Ca 8;

b) fastställa följande avlöningsstat för försvarsdepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

Avlöningsstat.

*Utgifter:*

|                                                                                           |         |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| 1. Avlöning till departementschefen .....                                                 | 31 500  |
| 2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> .....                         | 351 000 |
| 3. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i> .....      | 140 300 |
| 4. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..... | 3 060   |
| 5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal .....                                    | 146 000 |
| 6. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                                              | 347 140 |
| <hr/>                                                                                     |         |
| Summa kronor 1 019 000                                                                    |         |

*Särskilda uppbördsmedel:*

|                                         |         |
|-----------------------------------------|---------|
| Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i> ..... | 119 000 |
| <hr/>                                   |         |
| Nettoutgift kronor 900 000              |         |

c) till *Försvarsdepartementet*: *Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 900 000 kronor.

[3] 2. **Försvarsdepartementet: Omkostnader.**

|                                      | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                        | 105 000 | 117 819     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 164) ..... | 120 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....              | 120 000 |             |

Jag föreslår att anslaget uppföres med oförändrat belopp och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarsdepartementet*: *Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 120 000 kronor.

## B. Centrala förvaltningsmyndigheter.

### FÖRSVARETS CIVILFÖRVALTNING.

[4] 1. Försvarets civilförvaltning: Avlöningar. 2. Försvarets civilförvaltning: Omkostnader. Dessa anslag är för innevarande budgetår uppförda med respektive 3 490 000 kronor och 430 000 kronor.

Försvarets civilförvaltning (skr. <sup>26</sup>/s 1953) hemställer att anslagen för nästa budgetår upptages till 3 540 000 kronor och 500 000 kronor.

I skrivelse till överbefälhavaren den 30 juli 1953 anförde jag följande.

Sedan 1946 års militära förvaltningsutredning den 16 oktober 1950 avgivit betänkande med förslag rörande försvarets centrala tyg-, intendentur- och civilförvaltning (SOU 1950: 36 och 37) har överbefälhavaren i infordrat, den 29 juni 1951 avgivet yttrande ansett det, med hänsyn till kravet på beredskap i då rådande världsläge, överhuvud taget icke vara tillrådligt att genomföra så genomgripande reformer som av utredningen föreslagits. Överbefälhavaren förordade därför, att endast sådana åtgärder skulle vidtagas som — inom ramen för gällande förvaltningsorganisation — kunde undanröja vissa förefintliga olägenheter och därmed åstadkomma rationellare arbetsformer inom de berörda förvaltningarna och främja samverkan förvaltningarna emellan.

De av överbefälhavaren i samråd med berörda myndigheter föreslagna åtgärderna fastställdes av Kungl. Maj:t genom beslut den 28 september 1951 angående vissa föreskrifter beträffande försvarets centrala förvaltning. Vid avgivande av ifrågavarande förslag har emellertid överbefälhavaren framhållit, att framtida erfarenheter borde få giva underlag till ett bedömande, huruvida de åtgärder som föreslagits skulle bli av bestående värde. Därest så icke skulle bli fallet, bleve det enligt överbefälhavarens mening nödvändigt att ånyo taga frågan om den militära förvaltningsorganisationen till omprövning.

Oavsett de genom omförmålt beslut den 28 september 1951 vidtagna åtgärderna har inom försvarsdepartementet, så som anmälts till propositionerna 1952: 1, 1952: 120, 1953: 1 och 1953: 110, beredningen av förvaltningsutredningens förslag pågått. Med hänsyn till att överbefälhavarens — liksom ett flertal andra remissmyndigheters — yttranden över ifrågavarande förslag enligt vad som ovan framhållits till stor del kommit att präglas av det vid tidpunkten för avgivandet av yttranden rådande världsläget synes ett slutligt avgörande av denna för försvaret vitala organisationsfråga icke böra baseras på delvis inaktuella bedömanden. Jämväl torde numera underlag finnas till ett bedömande huruvida de genom beslutet den 28 september 1951 vidtagna åtgärderna kunna anses ha varit tillfyllest för att åstadkomma de rationellare arbetsformer inom berörda förvaltningar och främja den samverkan förvaltningarna emellan som avsetts.

Under hänvisning till vad jag sålunda anförte anmodade jag överbefälhavaren att efter samråd med berörda centrala förvaltningsmyndigheter

inkomma dels med besked huruvida de i yttrandet den 29 juni 1951 anförda synpunkterna enligt överbefälhavarens mening alltså var aktuella och dels med de synpunkter rörande organisationen av försvarets centrala förvaltning som kunde anföras med stöd av erfarenheter vunna efter beslutet den 28 september 1951.

I anledning härav inkom överbefälhavaren — efter samråd med försvarets civilförvaltning, försvarets sjukvårdsstyrelse, arméförvaltningen, marinförvaltningen, flygförvaltningen, försvarets fabriksstyrelse och försvarets forskningsanstalt — med skrivelse den 12 augusti 1953 med en promemoria i ämnet. Med särskild skrivelse till mig den 8 augusti 1953 redovisade krigsmaterielverket sina synpunkter på frågan.

Över nämnda skrivelser från överbefälhavaren och krigsmaterielverket jämte därtill hörande handlingar har yttranden efter remiss avgivits av statskontoret, statens sakrevision, statens organisationsnämnd, riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap och Sveriges industriförbund.

Beredningen av frågan om organisationen av försvarets centrala tyg-, intendentur- och civilförvaltning har härefter fortsatt inom försvarsdepartementet och har framskridit så långt att förslag i ämnet kan föreläggas 1954 års riksdag. Jag har för avsikt att senare hemställa att särskild proposition i frågan avlåtes. Med hänsyn till det anförda är det icke möjligt att nu framlägga slutliga anslagsäskanden rörande de ämbetsverk, som jag beräknar närmast bli berörda av det kommande organisationsförslaget, nämligen civilförvaltningen, krigsmaterielverket, arméförvaltningen, marinförvaltningen och flygförvaltningen. Ehuru vissa av de anslag, som i riksstaten för budgetåret 1953/54 redovisas under nämnda ämbetsverk, kan tänkas vid det slutliga ställningstagandet komma att utgå eller få ändrad benämning, torde lämpligen anslagsbelopp nu böra beräknas under samma anslagsrubriker som för innevarande budgetår.

Åberopande det anförda och då jag beräknar civilförvaltningens avlönings- och omkostnadsanslag till respektive 3 540 000 kronor och 500 000 kronor får jag i detta sammanhang hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1954/55 beräkna

a) till *Försvarets civilförvaltning: Avlöningar* ett förslagsanslag av 3 540 000 kronor; samt

b) till *Försvarets civilförvaltning: Omkostnader* ett förslagsanslag av 500 000 kronor.

## FÖRSVARETS SJUKVÅRDSSTYRELSE.

## [5] 3. Försvarets sjukvårdsstyrelse: Avlöningar.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 540 000 | 616 677     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 166) | 646 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 675 000 |             |

## Yrkande.

*Försvarets sjukvårdsstyrelse* (skr. 3/8 1953) hemställer, att anslaget höjes med 64 000 kronor.

|                                                                                                                                                                                                                                                        | Ökning       |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|
| 1. Lön för byråöverläkartjänst i Ca 37 .....                                                                                                                                                                                                           | 26 700       |
| 2. Personalförstärkning.                                                                                                                                                                                                                               |              |
| 1 förste byråläkare Ce 29 .....                                                                                                                                                                                                                        | 20 148       |
| 1 biträdande sjuksköterskeinspektris Ce 23 .....                                                                                                                                                                                                       | 14 772       |
| 3. Ordinariesättningar.                                                                                                                                                                                                                                |              |
| 1 förste byråsekreterare Ce 29, 1 hälsovårdsinspektör Ce 25, 1 sjuksköterskeinspektris Ce 25, 1 kontorsskrivare Ce 19, 2 förste kansliskrivare Ce 17, 2 kansliskrivare Ce 15, 1 kontorist Ce 13, 2 kanslibiträden Ce 11, 1 expeditionsvakt Ce 10 ..... | —            |
| 4. Omräkning.                                                                                                                                                                                                                                          |              |
| Löneklassuppflyttningar m. m. ....                                                                                                                                                                                                                     | 2 380        |
|                                                                                                                                                                                                                                                        | <hr/> 64 000 |

## Motiv.

1. Den tidigare vakanthållna byråöverläkartjänsten vid sjukvårdsstyrelsen har numera besatts. I anledning härav bör anslaget uppräknas med erforderligt belopp.

2. I sina medelsäskanden för budgetåret 1950/51 (prop. 1950:1, bil. 6, s. 17) föreslog sjukvårdsstyrelsen, att en tjänst för extra läkare i Cg 29 skulle inrättas. Befattningshavaren avsågs för handläggning av frågor om skyddsåtgärder mot atombombkrigföring och radioaktiv krigföring. Sjukvårdsstyrelsen återkommer nu med yrkande i ämnet och föreslår, att en tjänst för förste byråläkare i Ce 29 inrättas för handläggning av angivna arbetsuppgifter.

I anslagsäskandena för innevarande budgetår framlade sjukvårdsstyrelsen förslag om inrättande av en tjänst för biträdande sjuksköterskeinspektris. Vid anmälan av 1953 års statsverksproposition (bil. 6, s. 17) uttalade jag, att jag icke kunde tillstyrka förslaget men att behov av ytterligare arbetskraft för handläggning av sådana ärenden som föll inom

sjuksköterskeinspektrisens verksamhetsområde liksom tidigare fick tillgodoses genom ianspråktagande av anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Med anlitande av nämnda anslagspost har under större delen av budgetåret 1952/53 för bestridande av ifrågavarande arbetsuppgifter funnits anställd en kvalificerad sjuksköterska mot arvode enligt 20 löneklassen. För att kunna behålla den nuvarande befattningshavaren anser sjukvårdsstyrelsen nödvändigt att bereda vederbörande tryggare anställningsförhållanden. Behovet av tjänsten anses stadigvarande. Sjukvårdsstyrelsen återkommer därför med förslag om inrättande av en tjänst för biträdande sjuksköterskeinspektris. Befattningen anses böra placeras i Ce 23.

3. Här ifrågavarande tjänster har funnits inrättade under så lång tid, att stadigvarande behov av dem måste anses föreligga. Sjukvårdsstyrelsen föreslår därför, att tjänsterna ordinariesättes.

#### *Departementschefen.*

Jag anser mig icke kunna tillstyrka sjukvårdsstyrelsens förslag om inrättande av en ny tjänst för förste byräläkare i Ce 29. Däremot tillstyrker jag att en löneplansplacerad tjänst inrättas för biträdande sjuksköterskeinspektris. Tjänsten bör uppföras såsom extra i 21 lönegraden. I samband härmed kan posten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, från vilken post ersättning till motsvarande befattningshavare f. n. utgår, minskas med 12 420 kronor.

Sjukvårdsstyrelsens förslag om ordinariesättning av vissa tjänster hos ämbetsverket anser jag mig kunna biträda beträffande följande tjänster, nämligen en för förste byråsekreterare i Ce 29, en för kontorsskrivare i Ce 19, en för förste kansliskrivare i Ce 17, en för kansliskrivare i Ce 15 och en för kontorist i Ce 13.

Anslaget beräknar jag för budgetåret 1954/55 till 675 000 kronor enligt följande.

Posten Avlöningar till ordinarie tjänstemän ökas med 17 544 kronor för lön åt en byråöverläkare i Ca 37, med 45 720 kronor för ordinariesättningar och med 672 kronor för löneklassuppflyttningar. Posten ökas sålunda med  $(17\,544 + 45\,720 + 672 =) 63\,936$  kronor till  $(148\,900 + 63\,936 =)$  i runt tal 212 500 kronor.

Posten Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, minskas med 12 420 kronor, motsvarande arvode åt biträdande sjuksköterskeinspektrisen, till  $(25\,060 - 12\,420 =)$  i runt tal 12 600 kronor.

Posten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ökas med 8 628 kronor för en biträdande sjuksköterskeinspektris i Cg 21 och

med 1 035 kronor för löneklassuppflyttningar m. m. men minskas med 45 720 kronor för ordinariesättningar. Posten minskas sålunda med (45 720 — 8 628 — 1 035 =) 36 057 kronor till (233 500 — 36 057 =) i runt tal 197 500 kronor.

Posten Rörligt tillägg ökas med 13 860 kronor till (225 840 + 13 860 =) 239 700 kronor.

Posten Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, 50 700 kronor, och inkomstposten Pensionsmedel, 38 000 kronor, upptages till oförändrade belopp.

Anslagshöjningen utgör 29 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) dels på personalförteckningen för sjukvårdsstyrelsen uppföra ytterligare tjänster för en förste byråsekreterare i lönegrad Ca 29, en kontorsskrivare i lönegrad Ca 19, en förste kansliskrivare i lönegrad Ca 17, en kansliskrivare i lönegrad Ca 15 och en kontorist i lönegrad Ca 13, dels ock ur förteckningen utesluta en tjänst för förste byråsekreterare i lönegrad Ce 29;

b) fastställa följande avlöningsstat för försvarets sjukvårdsstyrelse, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

#### Avlöningsstat.

##### Utgifter:

|                                                                                           |         |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ...                           | 212 500 |
| 2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i> .....      | 50 700  |
| 3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..... | 12 600  |
| 4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal .....                                    | 197 500 |
| 5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                                              | 239 700 |
| <hr/>                                                                                     |         |
| Summa kronor                                                                              | 713 000 |

##### Särskilda uppbördsmedel:

|                                         |         |
|-----------------------------------------|---------|
| Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i> ..... | 38 000  |
| <hr/>                                   |         |
| Nettoutgift kronor                      | 675 000 |

c) till *Försvarets sjukvårdsstyrelse*: Avlöningar för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 675 000 kronor.

[6] 4. Försvarets sjukvårdsstyrelse: Omkostnader.

|                                | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------|--------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 75 000 | 75 831      |
| 1953/54 (statsliggaren s. 167) | 85 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 85 000 |             |

I enlighet med förslag av försvarets sjukvårdsstyrelse torde anslaget böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets sjukvårdsstyrelse: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 85 000 kronor.

KRIGSMATERIELVERKET.

[7] 5. Krigsmaterielverket: Avlöningar. 6. Krigsmaterielverket: Omkostnader. 7. Krigsmaterielverket: Förrådsorganisationen m. m. 8. Krigsmaterielverket: Årskostnader för industriell krigsberedskap. 9. Krigsmaterielverket: Engångskostnader för industriell krigsberedskap.

Dessa anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppförda med respektive 3 620 000 kronor, 445 000 kronor, 1 940 000 kronor, 600 000 kronor och 7 000 000 kronor.

Krigsmaterielverket (skr. <sup>15</sup>/s 1953) hemställer att anslagen för nästa budgetår upptages till respektive 3 886 000 kronor, 450 000 kronor, 2 520 000 kronor, 600 000 kronor och 7 000 000 kronor.

Åberopande vad jag anförte vid anmälan av försvarets civilförvaltnings avlönings- och omkostnadsanslag upptager jag förevarande anslag i rikstatsförslaget med beräknade belopp. Dessa bör bestämmas till respektive 3 620 000 kronor, 445 000 kronor, 2 400 000 kronor, 600 000 kronor och 4 000 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1954/55 beräkna

a) till *Krigsmaterielverket: Avlöningar* ett förslagsanslag av 3 620 000 kronor;

b) till *Krigsmaterielverket: Omkostnader* ett förslagsanslag av 445 000 kronor;

c) till *Krigsmaterielverket: Förrådsorganisationen m. m.* ett förslagsanslag av 2 400 000 kronor;

d) till *Krigsmaterielverket: Årskostnader för industriell krigsberedskap* ett förslagsanslag av 600 000 kronor; samt

e) till *Krigsmaterielverket: Engångskostnader för industriell krigsberedskap* ett reservationsanslag av 4 000 000 kronor.

## FORTIFIKATIONSFÖRVALTNINGEN.

[8] 10. Fortifikationsförvaltningen: Avlöningar. 11. Fortifikationsförvaltningen: Omkostnader. Dessa anslag är för innevarande budgetår uppförda med respektive 2 057 000 kronor och 295 000 kronor.

I propositionen 1953: 110 (s. 51—53) redogjorde jag för framlagda förslag till organisation av försvarets regionala och lokala fastighetsförvaltning. Jag förklarade mig emellertid icke beredd att utan ytterligare prövning taga slutlig ställning till förslagen. I anslutning härtill har jag i enlighet med Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 juni 1953 tillkallat en utredningsman<sup>1</sup> för att verkställa översyn av föreliggande utredningar och förslag rörande den regionala och lokala fastighetsförvaltningen. Utredningsmannen har den 1 december 1953 avgivit betänkande med förslag i ämnet. Förslaget innebär avsevärda ändringar i den nuvarande organisationen av försvarets fastighetsförvaltning. Betänkandet är för närvarande föremål för remissbehandling. Slutligt ställningstagande till utredningsmannens förslag kan icke medhinnas innan statsverkspropositionen avlåtes, men jag räknar med att beredningen i ärendet skall vara avslutad vid sådan tid att förslag i ämnet skall kunna föreläggas årets riksdag.

I skrivelse den 10 december 1953 förklarar *fortifikationsförvaltningen* att medelsbehovet för nästa budgetår under förevarande anslag kan beräknas vid oförändrad organisation uppgå till respektive 2 100 000 kronor och 295 000 kronor.

Med hänsyn till det anförda och då storleken av förevarande anslag är beroende av den ställning, som tages till förevarande organisationsförslag, kan jag icke nu taga slutlig ställning till nämnda anslag. Dessa bör därför i riksstatsförslaget uppföras med beräknade belopp. Anslagsbeloppen upptager jag härvid till 2 057 000 kronor respektive 295 000 kronor.

Äberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1954/55 beräkna

a) till *Fortifikationsförvaltningen: Avlöningar* ett förslagsanslag av 2 057 000 kronor; samt

b) till *Fortifikationsförvaltningen: Omkostnader* ett förslagsanslag av 295 000 kronor.

[9] 12. Fortifikationsförvaltningen: Forskningsverksamhet m. m.

|                                | Anslag  | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|---------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 520 000 | 571 836     | 115 058    |
| 1953/54 (statsliggaren s. 174) | 630 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 630 000 |             |            |

Till anslaget har därjämte för budgetåret 1952/53 överförts 22 300 kronor från anslag under tolfte huvudtiteln.

<sup>1</sup> Direktören A. Lindencrona.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i sin helhet bunden.

Anslaget för innevarande år disponeras med 350 000 kronor till forsknings- och försöksverksamhet och 280 000 kronor till fortifikatorisk rustningsplanläggning.

*Fortifikationsförvaltningen* hemställer, att anslaget höjes med 520 000 kronor för att möjliggöra ökning av forsknings- och försöksverksamhet samt rustningsplanläggning. Ämbetsverket framlägger därvid i huvudsak samma synpunkter och motiv för uppräknig av anslaget som i detta hänseende framlagts i anslagsäskandena för innevarande och närmast föregående budgetår (se prop. 1953: 1, bil. 6, s. 24).

#### *Departementschefen.*

Jag är icke beredd tillstyrka att förevarande anslag höjes utan föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortifikationsförvaltningen: Forskningsverksamhet m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 630 000 kronor.

#### [10] 13. **Fortifikationsförvaltningen: Byggnads- och reparationsberedskapens övningar m. m.**

|                                | Anslag  | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|---------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 125 000 | 20 715      | 118 527    |
| 1953/54 (statsliggaren s. 174) | 125 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 125 000 |             |            |

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i sin helhet bunden.

*Fortifikationsförvaltningen* hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 330 000 kronor, vilket skulle innebära en anslagshöjning med 205 000 kronor. Av det äskade anslaget avses 250 000 kronor för en större övning med centrala arbetsavdelningar. Någon sådan övning har icke hållits sedan år 1950. Ämbetsverket anför, att erfarenheterna från denna övning bestyrkte nödvändigheten att fortsättningsvis pröva till organisationen anslutna arbetskadrens uppträdande under fältmässiga förhållanden. Det är ett starkt önskemål att inom rimlig tidrymd få möjlighet att pröva ett tjugotal till organisationen anslutna entreprenadfirmor i detta avseende. Kostnaderna härför beräknas under en femårsperiod till omkring 250 000 kronor för år. Av det begärda anslaget avses vidare 5 000 kronor för övning med centrala ledningen och distriktsmyndigheterna och 75 000 kronor för övning med driftvärnet.

*Departementschefen.*

Ehuru jag anser det angeläget att centrala arbetskadror inom byggnads- och reparationsberedskapen prövas under fältmässiga förhållanden, kan jag icke nu tillstyrka att anslaget höjes. Å det andra för byggnads- och reparationsberedskapen anvisade anslaget, avseende materiel, finns en reservationsbehållning på i runt tal 2,4 miljoner kronor, som till avsevärd del icke disponerats. Jag förutsätter att — därest det skulle visa sig att övningar med centrala arbetskadror icke kan under nästa budgetår tillfredsställande ordnas inom ramen för de medel, som finns tillgängliga å anslaget — Kungl. Maj:t skall vara oförhindrad att för ändamålet taga i anspråk en mindre del av ifrågavarande reservationsbehållning å materielanslaget.

Aberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortifikationsförvaltningen: Byggnads- och reparationsberedskapens övningar m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 125 000 kronor.

[11] 14. **Fortifikationsförvaltningen: Byggnads- och reparationsberedskapens materiel.**

|                                | Anslag | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|--------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 100    | 28 740      | 2 411 377  |
| 1953/54 (statsliggaren s. 175) | 100    |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 100    |             |            |

Anslaget avses för redovisning av omsättningen vid byggnads- och reparationsberedskapens förråd av maskiner m. m.

I överensstämmelse med förslag av fortifikationsförvaltningen förordar jag, att anslaget även för budgetåret 1954/55 uppföres med ett formellt be-  
lopp av 100 kronor. Under hänvisning till vad jag vid behandlingen av nästföregående anslag föreslagit rörande ianspråktagande av reservationsmedel under förevarande anslag får jag således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortifikationsförvaltningen: Byggnads- och reparationsberedskapens materiel* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 100 kronor.

**ARMÉFÖRVALTNINGEN.**

[12] 15. **Arméförvaltningen: Avlöningar.** 16. **Arméförvaltningen: Omkostnader.** Dessa anslag är för budgetåret 1953/54 uppförda med respektive 2 045 000 kronor och 680 000 kronor.

Arméförvaltningen (skr. <sup>10</sup>/<sub>8</sub> 1953) hemställer att anslagen för nästa budgetår upptages till 2 152 500 kronor och 680 000 kronor.

Åberopande vad jag anfört vid anmälan av försvarets civilförvaltnings avlönings- och omkostnadsanslag upptager jag förevarande anslag i rikstatsförslaget med beräknade belopp. Dessa bör bestämmas till 2 045 000 kronor och 680 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1954/55 beräkna

a) till *Arméförvaltningen: Avlöningar* ett förslagsanslag av 2 045 000 kronor; samt

b) till *Arméförvaltningen: Omkostnader* ett förslagsanslag av 680 000 kronor.

#### MARINFÖRVALTNINGEN.

[13] 17. **Marinförvaltningen: Avlöningar.** 18. **Marinförvaltningen: Omkostnader.** Dessa anslag är för budgetåret 1953/54 uppförda med respektive 890 000 kronor och 600 000 kronor.

Marinförvaltningen (skr. <sup>10</sup>/<sub>8</sub> 1953) hemställer att anslagen för nästa budgetår upptages till 996 800 kronor och 563 000 kronor.

Åberopande vad jag anfört vid anmälan av försvarets civilförvaltnings avlönings- och omkostnadsanslag upptager jag förevarande anslag i rikstatsförslaget med beräknade belopp. Dessa bör bestämmas till 890 000 kronor och 600 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1954/55 beräkna

a) till *Marinförvaltningen: Avlöningar* ett förslagsanslag av 890 000 kronor; samt

b) till *Marinförvaltningen: Omkostnader* ett förslagsanslag av 600 000 kronor.

#### FLYGFÖRVALTNINGEN.

[14] 19. **Flygförvaltningen: Avlöningar.** 20. **Flygförvaltningen: Omkostnader.** Dessa anslag är för budgetåret 1953/54 uppförda med respektive 1 120 000 kronor och 750 000 kronor.

Flygförvaltningen (skr. <sup>13</sup>/<sub>8</sub> 1953) hemställer att anslagen för nästa budgetår upptages till 1 196 000 kronor och 867 000 kronor.

Åberopande vad jag anförte vid anmälan av försvarets civilförvaltnings avlönings- och omkostnadsanslag upptager jag förevarande anslag i rikstatsförslaget med beräknade belopp. Dessa bör bestämmas till 1 120 000 kronor och 750 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1954/55 beräkna

a) till *Flygförvaltningen*: *Avlöningar* ett förslagsanslag av 1 120 000 kronor; samt

b) till *Flygförvaltningen*: *Omkostnader* ett förslagsanslag av 750 000 kronor.

---

## C. Försvarskrafterna.

### FÖRSVARSSTABEN.

#### [15] 1. Försvarsstaben: Avlöningar.

|                                | Anslag     | Nettoutgift |
|--------------------------------|------------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 8 447 000  | 10 603 573  |
| 1953/54 (statsliggaren s. 180) | 11 003 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 11 300 000 |             |

#### Yrkande.

*Chefen för försvarsstaben* (skr. 8/9 1953) hemställer att anslaget, såvitt avser försvarsstaben, i den del varom här är fråga höjes med 508 200 kronor.

|                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Ökning  | Minskning |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|-----------|
| 1. Militärassistentorganisationen.                                                                                                                                                                                                                                                    |         |           |
| 1 major Ma 30 (riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap), 5 kaptener Md 27 (2 vid statens järnvägar och försvarsväsendets radioanstalt, 3 vid länsstyrelser), 1 pensionerad officer 1: 30 (väg- och vattenbyggnadsstyrelsen)...                                                    | 137 034 |           |
| 1 major Ma 30 — överstelöjtnant eller major Ma 33 eller Ma 30 (civilförsvarsstyrelsen) .....                                                                                                                                                                                          | 2 292   |           |
| 2. Signaltjänstavdelningen.                                                                                                                                                                                                                                                           |         |           |
| 1 kapten Md 27 .....                                                                                                                                                                                                                                                                  | 21 084  |           |
| 3. Utrikesavdelningen.                                                                                                                                                                                                                                                                |         |           |
| 1 major Ma 30, 1 kapten Md 27 .....                                                                                                                                                                                                                                                   | 44 724  |           |
| 1 förste byråsekreterare Cg 27 — Ce 27 .....                                                                                                                                                                                                                                          | —       |           |
| 4. Fotoavdelningen.                                                                                                                                                                                                                                                                   |         |           |
| 1 kontorist (arkivbiträde) Ce 13, 1 kanslibiträde Ce 11, 2 tekniska biträden Ce 11 .....                                                                                                                                                                                              | 35 304  |           |
| 5. Omorganisation av sektion III utom krigshistoriska avdelningen.                                                                                                                                                                                                                    |         |           |
| 1 överste Ma 37 (sektionschef) — Mo 14 .....                                                                                                                                                                                                                                          | 1 728   |           |
| Upplysningsavdelningen.                                                                                                                                                                                                                                                               |         |           |
| 1 regementsofficer Ma 33 eller Ma 30, 1 kanslibiträde Ce 11, 1 kapten Md 27 (psykförsvarsdetaljen), 1 kapten eller löjtnant Md 27 eller Md 23/19 (psykförsvarsdetaljen), 1 arkivföreståndare Ca 15 (redaktionsdetaljen), 1 biträde för skriv- och kontorsgöromål (redaktionsdetaljen) | 94 392  |           |

|                                                                                                                                            | Ökning  | Minskning |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|-----------|
| Personalvårdsavdelningen.                                                                                                                  |         |           |
| 1 socialvårdsdirektör Ce 29 — avdelningschef<br>Ma 33 eller Ma 30 (Ca 33 eller Ca 31) .....                                                | 3 492   |           |
| 1 avdelningschef Ma 33 utgår .....                                                                                                         |         | 25 932    |
| 1 kapten Md 27, 1 konsulent Ce 25, 3 assistenter<br>Ce 23, 1 biträde för skriv- och kontorsgöromål                                         | 89 412  |           |
| 1 konsulent Cg 27 — förste byråsekreterare Ce 27<br>(Ce 29) .....                                                                          | —       |           |
| 1 stabsbibliotekarie Ce 26 — Ce 27 .....                                                                                                   | 1 872   |           |
| 6. Krigshistoriska avdelningen.                                                                                                            |         |           |
| 1 kapten Ma 27 .....                                                                                                                       | 18 276  |           |
| 1 halvtidstjänstgörande arkivarie med arvode<br>motsvarande högst hälften av lönen i 1: 27 —<br>heltidstjänstgörande arkivarie Ce 29 ..... | 11 010  |           |
| 1 pensionerad officer 1: 30 — 1: 32 .....                                                                                                  | 1 800   |           |
| 7. Personalförändringar i övrigt.                                                                                                          |         |           |
| 1 kontorist Ce 13 .....                                                                                                                    | 9 348   |           |
| 1 portvakt Ce 12 .....                                                                                                                     | 9 000   |           |
| 8. Ordinariesättning av tjänster för 3 förste aktu-<br>arier Ce 27, 1 garageförman Ce 15, 1 kontorist<br>Ce 13 och 2 bilförare Ce 10 ..... | —       |           |
| 9. Vissa arvoden .....                                                                                                                     | 12 000  |           |
| 10. Särskilda löneförmåner för försvarsattachéer och<br>biträdande försvarsattachéer.                                                      |         |           |
| Ortstillägg .....                                                                                                                          |         | 11 500    |
| Barnbidrag .....                                                                                                                           |         | 4 250     |
| Utomeuropeiskt tillägg .....                                                                                                               |         | 1 000     |
| Bidrag till automobilresor .....                                                                                                           | 22 900  |           |
| Förflytningsbidrag .....                                                                                                                   | 28 000  |           |
| Prisutjämningsstillägg .....                                                                                                               |         | 22 850    |
| 11. Löneklassuppflyttningar m. m. ....                                                                                                     | 30 064  |           |
|                                                                                                                                            | 573 732 | 65 532    |
|                                                                                                                                            |         | + 508 200 |

## Motiv.

1. Förslag om att på försvarsstabens stat inrätta en majorsbeställning för militärassistent vid riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap och en kaptensbeställning för militärassistent vid statens järnvägar har framställts i tidigare medelsäskanden (prop. 1953: 1, bil. 6, s. 29).

Beträffande motiveringen till förslaget om att inrätta en kaptensbeställning för militärassistent vid försvarsväsendets radioanstalt torde få hän-

visas till de handlingar, som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Nuvarande organisation med pensionsavgångna officerare som militärassistenter vid länsstyrelserna (överståthållarämbetet) anses böra avvecklas under en femårsperiod, varvid för tjänsterna i stället skulle avses officerare på aktiv stat. I anslutning härtill föreslås att för nästa budgetår tre kaptensbeställningar för militärassistent vid överståthållarämbetet, länsstyrelsen i Kronobergs län och länsstyrelsen i Jämtlands län uppföres på försvarsstabens stat.

Till stöd för förslaget om att inrätta en tjänst för pensionerad officer, avsedd för militärassistent vid väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, åberopas arbetsbelastningen inom styrelsens försvarsbyrå m. m.

För att möjliggöra att innehavare av förordnande som militärassistent vid civilförsvarsstyrelsen skall kunna bibehållas vid förordnandet under tillräckligt lång tid föreslås den för nämnde militärassistent avsedda majorsbeställningen skola utbytas mot beställning för major eller överstelöjtnant.

2. Förslag om att inrätta en kaptensbeställning för signaltjänstavdelningen har framställts i tidigare medelsäskanden (prop. 1953:1, bil. 6, s. 28).

3. Rörande den närmare innebörden av detta förslag torde få hänvisas till de handlingar, som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

4. Arbetsuppgifterna vid centrala kart- och bildregistret, omfattande registrering och bearbetning av bild- och kartmaterial, ombesörjes för närvarande av personal från fotoavdelningens övriga detaljer. Mängden av oregistrerat material ökar oavslåtligen. Med hänsyn härtill anses det nödvändigt att centrala kart- och bildregistret tillföres ytterligare arbetskraft. För ändamålet föreslås inrättande av en tjänst för kontorist (arkivbiträde) i Ce 13.

Chefen för fotoavdelningen anges med hänsyn till arbetsuppgifterna vara i trängande behov av ett kanslibiträde såsom sekreterare.

Det fotografiska laboratoriet har sedan länge varit överbelastat med sådana beställningar, som av sekretesskäl icke kan utlämnas till civila företag. Beställningar på såväl hemliga som öppna arbeten har i stor utsträckning måst avvisas av brist på arbetskraft. För tillgodoseende av det omedelbara behovet av personalförstärkning föreslås att två tjänster för tekniskt biträde i Ce 11 tillföres laboratoriet.

5. Försvarsstabschefen har framlagt förslag till omorganisation av sektion III, därvid sektionen skulle bestå, förutom av en krigshistorisk avdelning, bland annat av en upplysningsavdelning och en personalvårdsavdel-

ning. Här redovisas motiven endast för de personalförändringar, som angivits erforderliga oberoende av en omorganisation av sektion III.

Förslaget om att inrätta en tjänst för arkivföreståndare i Ca 15, avsedd för press- och filmarkivet samt förrådet av utställningsmateriel, har framställts i medelsäskandena för budgetåret 1953/54, varvid dock tjänsten upptagits såsom extra ordinarie med tjänstebestämmelsen kansliskrivare (prop. 1953: 1, bil. 6, s. 29).

Tjänsten för stabsbibliotekarie i Ce 26 anses med hänsyn till lönegradsplaceringen för andra motsvarande statliga tjänster böra hänföras till 27 lönegraden.

Den för personalvårdsavdelningen föreslagna kaptensbeställningen avses för vissa mobiliseringsförberedelser m. m. Förslaget har framställts i tidigare medelsäskanden (prop. 1953: 1, bil. 6, s. 29).

Jämväl förslaget om inrättande av en konsulenttjänst i Ce 25, avsedd för föreståndare för den vid försvarsstaben försöksvis anordnade bostadsförmedlingsverksamheten, har framställts i tidigare medelsäskanden (prop. 1953: 1, bil. 6, s. 29).

Av de föreslagna tre assistenttjänsterna i Ce 23 avses en för social serviceverksamhet och krigsplaceringsuppgifter m. m., en för biträde inom studie- och biblioteksverksamheten och för planläggning av förströelseverksamheten i fred och krig samt en för självvårdsfrågor och krigsplaceringsuppgifter. Förslag har tidigare framställts om inrättande av två av ifrågavarande tjänster, varvid tjänsterna emellertid upptagits i 22 lönegraden (prop. 1953: 1, bil. 6, s. 29).

6. Motsvarande förslag har framställts i tidigare medelsäskanden (prop. 1953: 1, bil. 6, s. 29).

7. Personalen vid militärstabernas förråd anses med hänsyn till stor arbetsbelastning och planerad omorganisation av förråden böra förstärkas med en kontorist.

För att kunna åstadkomma en tillfredsställande bevakning dygnet runt av grinden till militärstabsbyggnaden anses en förstärkning av bevakningspersonalen erforderlig. För ändamålet föreslås en portvaktstjänst i Ce 12 skola inrättas.

8. Det anses önskvärt att de extra ordinarie tjänster, som funnits ett flertal år och beträffande vilka några förändringar icke torde vara aktuella, efter hand ordinariesättes. Av de nu till ordinariesättning föreslagna tjänsterna har tjänsterna för en garageförman i Ce 15 och två bilförare i Ce 10 i tidigare medelsäskanden föreslagits skola upptagas såsom ordinarie (prop. 1953: 1, bil. 6, s. 29).

9. Beloppet avses för viss specialutbildning.

10. Enligt gällande bestämmelser är försvarsattaché med stationering utomlands berättigad till ersättning för bilresor med 1 200 kronor för år.

Biträdande försvarsattaché är däremot icke berättigad till dylik ersättning. Försvarsstabschefen föreslår att ersättningsbeloppet till försvarsattaché höjes till 2 400 kronor och att till biträdande försvarsattaché skall utgå ersättning med 1 200 kronor för år. På grundval härav har medelsbehovet för nästa budgetår under delposten till bidrag till automobilresor beräknats.

Delposten till förflyttningsbidrag har uppräknats med 28 000 kronor med tanke på beräknade omplaceringar.

#### Yttrande.

*Försvarets civilförvaltning* har beträffande försvarsstabschefens förslag rörande militärassistentorganisationen framhållit följande. Vad angår förslaget om att inrätta en majorsbeställning för militärassistent hos riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap anser civilförvaltningen — då riksnämndens behov av tillgång till militär personal för handläggning av planlägningsfrågor kan komma att påverkas av blivande ställningstagande till frågan om krigsmaterielverkets fortbestånd och krigsmaterieltjänstens ordnande för framtiden — att nuvarande anordning med en till riksnämnden kommenderad officer i vart fall tills vidare bör bibehållas. Förslaget att utbyta den majorsbeställning, som avses för militärassistent vid civilförsvarsstyrelsen, mot beställning för överstelöjtnant eller major avstyrkes av civilförvaltningen. Däremot tillstyrker civilförvaltningen förslagen att inrätta kaptensbeställningar för militärassistent vid statens järnvägar respektive vid försvarsväsendets radioanstalt samt en arvodesbefattning för pensionerad officer i 1: 30, avsedd för militärassistent vid väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Civilförvaltningen ställer sig tveksam till den av försvarsstabschefen förordade avvecklingen av nuvarande organisation med pensionsavgångna officerare såsom militärassistenter vid länsstyrelserna (överståthållarämbetet). I vart fall synes enligt civilförvaltningens mening, därest ett principbeslut av den innebörd försvarsstabschefen åsyftat skulle komma till stånd, med tanke på det för närvarande rådande ekonomiska läget beslutets realiserande böra ske i en något långsammare takt än den som försvarsstabschefen skisserat.

Civilförvaltningen biträder förslaget om inrättande av en kaptensbeställning vid signaltjänstavdelningen.

Civilförvaltningen vill icke motsätta sig att för utrikesavdelningen inrättas beställningar för en major och en kapten. Förslaget att omvandla en tjänst för förste byråsekreterare i Cg 27 vid avdelningen till extra ordinarie tillstyrkes av civilförvaltningen.

Civilförvaltningen är icke beredd att taga ställning till den av försvarsstabschefen för fotoavdelningen föreslagna personalförstärkningen i avbidan på resultatet av viss pågående utredning inom arméstaben.

Vad angår försvarsstabschefens förslag till omorganisation av sektion III utom krigshistoriska avdelningen bör enligt civilförvaltningens mening med ställningstagande till förslaget i vad avser personalvårdsavdelningen anstå i avbidan på resultatet av personalbehandlingsutredningens förslag rörande försvarets personaltjänst. Frågan om behovet av personal inom försvarsstaben för press- och upplysningstjänst måste enligt civilförvaltningens mening ses i samband med statsmakternas beslut om omfattningen över huvud taget i fredstid av de delar av statsverksamheten, som innefattas i begreppet psykologiskt försvar. Först sedan så skett torde tillräckliga hållpunkter föreligga för ett bedömande av försvarsstabschefens förslag rörande upplysningsavdelningens personalbehov. Vid nu angivna förhållanden anser civilförvaltningen sig i förevarande sammanhang icke kunna närmare gå in på de olika yrkandena rörande upplysningsavdelningens personaluppsättning.

Förslagen om inrättande för krigshistoriska avdelningen av en kaptensbeställning och en heltidstjänst för arkivarie anser sig civilförvaltningen icke kunna tillstyrka. Civilförvaltningen är icke beredd att taga ställning till förslaget om höjd löneställning för en för pensionerad officer avsedd arvodesbefattning vid avdelningen i avbidan på en allmän översyn av löneställningen för arvodesbefattningar av här avsett slag.

Beträffande föreslagna personalförändringar i övrigt är civilförvaltningen i avbidan på närmare erfarenheter av planerad omorganisation av militärstabernas förråd icke beredd taga ställning till förslaget om inrättande av en kontoristtjänst. Förslaget om inrättande av en portvaktstjänst i Ce 12 tillstyrkes av civilförvaltningen.

I fråga om ordinariesättning av personal anser civilförvaltningen det alltjämt påkallat med viss restriktivitet. I vart fall kan civilförvaltningen icke biträda förslagen om ordinariesättning av tjänsterna för en garageförman och två bilförare.

Civilförvaltningen tillstyrker att arvoden utgår för viss specialutbildning med föreslaget belopp.

Vad angår de av försvarsstabschefen beräknade kostnaderna för särskilda löneförmåner för försvarsattachéer och biträdande försvarsattachéer är civilförvaltningen icke beredd tillstyrka en höjning av bidraget till automobilresor för försvarsattaché eller införande av ett motsvarande bidrag till biträdande försvarsattaché.

#### *Departementschefen.*

Jag är icke beredd att föreslå någon omorganisation av försvarsstabens sektion III eller några personalförändringar inom sektionen utöver vad som följer av vad jag i fortsättningen anför.

Enligt gällande organisation avses en regementsofficer vara chef för för-

svarsstabens personalvårdsavdelning. Vid behandlingen i propositionen 1953:110 av frågan om personalvårdens lokala organisation anförde jag (s. 34), att det kunde ifrågasättas huruvida icke chefskapet för avdelningen borde ankomma på socialvårdsdirektören. Därigenom skulle regementsofficersbeställningen kunna frigöras för andra uppgifter. Nuvarande innehavaren av nämnda beställning — i alternativt Ma 33 eller Ma 30 — är f. n. ledig och uppehåller extra ordinarie tjänst vid annan statlig myndighet. I hans ställe uppehålls chefskapet för avdelningen av socialvårdsdirektören. Jag föreslår nu den förändringen i organisationen att socialvårdsdirektören blir chef för avdelningen. Därvid bör tjänsten — såsom chefen för civildepartementet förut denna dag anfört vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor — placeras i lönegrad Ce 31 och benämnas byrådirektör. Regementsofficersbeställningen bör tills vidare icke utnyttjas.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat kommer personaluppsättningen vid personalvårdsavdelningen att minskas med en militär befattningshavare. Då trängande behov av en dylik befattningshavare med huvudsaklig uppgift att handlägga krigsplanläggningsfrågor föreligger, tillstyrker jag försvarsstabschefens förslag om att för ändamålet inrätta en kaptensbeställning i Md 27.

Jag föreslår vidare att en förste byråsekreterartjänst i Cg 27 vid utrikesavdelningen upptages såsom extra ordinarie och att en kanslibiträdestjänst i Ce 11 inrättas för fotoavdelningen.

Utöver vad jag nu anfört kan jag icke tillstyrka någon utökning av eller förbättrad löneställning för personalen vid försvarsstaben.

Förslagen om ordinariesättning av vissa tjänster är jag icke beredd tillstyrka i annan mån än att jag föreslår att en kontoristtjänst i Ce 13 (i kassatjänst) ordinariesättes. För nuvarande innehavaren av denna tjänst inrättades från och med innevarande budgetår, i enlighet med förslag av chefen för försvarsstaben, en tjänst för kanslibiträde i Ca 11 i utbyte mot en sådan tjänst i Ce 11. Efter det försvarsstabschefen avgav sitt förslag blev emellertid tjänsten i Ce 11, i samband med prövning av 1947 års biträdesutrednings förslag, uppflyttad till tjänst för kontorist i Ce 13. Till följd härav har den av riksdagen inrättade tjänsten i Ca 11 icke utnyttjats. Denna tjänst bör nu indragas liksom en tjänst för kontorsbiträde i Ca 8, vilken jämväl innehaves av ifrågavarande befattningshavare. Då medel överförts från icke-ordinarieposten till ordinarieposten i samband med inrättandet av tjänsten i Ca 11, bör den nu aktuella ordinariesättningen ej föranleda ändring av nämnda anslagsposter. För tjänsten i Ca 8 är medel ej inräknade i anslaget.

Jag kan icke tillstyrka att medel anvisas till arvoden för viss specialutbildning.

Vad angår de särskilda löneförmåner för försvarsattachéer och biträdande försvarsattachéer torde förslaget om ändrade grunder rörande ersättning för bilresor böra prövas i annat sammanhang. Vid medelsberäkningarna utgår jag från gällande bestämmelser och beräknar posten för bidrag till automobilresor till 16 000 kronor. Försvarsstabschefens beräkningar av medelsbehovet under övriga delposter kan jag i stort sett tillstyrka.

Kostnaderna för försvarsstabens avlöningar beräknar jag för budgetåret 1954/55 till 3 965 000 kronor enligt följande.

Anslagsposten Avlöningar till ordinarie tjänstemän ökas med 11 988 kronor för 1 kapten i Md 27 och med 7 000 kronor för löneklassuppflyttningar samt minskas med 15 528 kronor för 1 överstelöjtnant i Ma 33. Posten ökas sålunda med  $(11\,988 + 7\,000 - 15\,528 =)$  i runt tal 3 000 kronor till  $(1\,315\,000 + 3\,000 =)$  1 318 000 kronor.

Posten Särskilda löneförmåner för försvarsattachéer och biträdande försvarsattachéer ökas med 500 kronor för bidrag till automobilresor och 28 000 kronor för förflyttningsbidrag samt minskas med 11 500 kronor för ortstillägg, 4 000 kronor för barnbidrag, 1 000 kronor för utomeuropeiskt tillägg och 23 000 kronor för prisutjämnings-tillägg. Posten minskas således med  $(11\,500 + 4\,000 + 1\,000 + 23\,000 - 500 - 28\,000 =)$  11 000 kronor till  $(865\,000 - 11\,000 =)$  854 000 kronor.

Posten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ökas med 1 212 kronor för uppflyttning av 1 socialvårdsdirektör i Ce 29 till byrådirektör i Ce 31, med 5 556 kronor för 1 kanslibiträde i Ce 11 och med 6 000 kronor för löneklassuppflyttningar. Posten ökas alltså med  $(1\,212 + 5\,556 + 6\,000 =)$  i runt tal 12 800 kronor till  $(536\,200 + 12\,800 =)$  549 000 kronor.

Posten Rörligt tillägg ökas med 10 200 kronor till  $(1\,123\,800 + 10\,200 =)$  1 134 000 kronor.

Posterna Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, 304 000 kronor, Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 64 000 kronor, och Pensionsmedel, 258 000 kronor, upptages med oförändrade belopp.

För försvarsstabens avlöningar föreslår jag alltså en ökning i förhållande till vad som anvisats för innevarande budgetår, 3 950 000 kronor, med 15 000 kronor.

Kostnaderna för försvarsväsendets radioanstalt och medel för viss ytterligare verksamhet vid försvarsstaben har för budgetåret 1953/54 beräknats till 7 053 000 kronor, såvitt avser under förevarande anslag redovisade kostnader. På sätt framgår av en inom försvarsdepartementet upprättad promemoria, som kommer att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott, beräknar jag motsvarande kostnader för budgetåret 1954/55 till 7 335 000 kronor, vilket innebär en ökning med 282 000 kronor.

Förevarande anslag bör alltså uppföras med (3 965 000 + 7 335 000 =) 11 300 000 kronor. Anslagshöjningen utgör 297 000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) *dels* på personalförteckningen för försvarsstaben uppföra ytterligare en beställning för kapten i lönegrad Md 27, ytterligare en tjänst för kontorist i lönegrad Ca 13 samt en tjänst för byrådirektör i lönegrad Ce 31, *dels ock* från förteckningen utesluta en tjänst för kanslibitråde i lönegrad Ca 11, en tjänst för kontorsbiträde i lönegrad Ca 8 och en tjänst för socialvårdsdirektör i lönegrad Ce 29;

b) fastställa följande avlöningsstat för försvarsstaben, med undantag av försvarsväsendets radioanstalt m. m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

#### Avlöningsstat.

##### Utgifter:

|                                                                                           |                              |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>                               | 1 318 000                    |
| 2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i> .....      | 304 000                      |
| 3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..... | 64 000                       |
| 4. Särskilda löneförmåner för försvarsattachéer och biträdande försvarsattachéer:         |                              |
| a) Ortstillägg .....                                                                      | 288 000                      |
| b) Barnbidrag, <i>förslagsvis</i> .....                                                   | 25 000                       |
| c) Utomeuropeiskt tillägg, <i>förslagsvis</i> ...                                         | 35 000                       |
| d) Bidrag till automobilresor, <i>förslagsvis</i>                                         | 16 000                       |
| e) Förflyttningsbidrag, <i>förslagsvis</i> .....                                          | 42 000                       |
| f) Prisutjämningsstillägg, <i>förslagsvis</i> ...                                         | 448 000                      |
|                                                                                           | 854 000                      |
| 5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> .....                | 549 000                      |
| 6. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                                              | 1 134 000                    |
|                                                                                           | <hr/> Summa kronor 4 223 000 |

##### Särskilda uppbördsmedel:

|                                         |                                    |
|-----------------------------------------|------------------------------------|
| Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i> ..... | 258 000                            |
|                                         | <hr/> Nettoutgift kronor 3 965 000 |

c) till *Försvarsstaben*: *Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 11 300 000 kronor.

## [16] 2. Försvarsstaben: Omkostnader.

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 1 925 000 | 2 073 744   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 183) | 2 597 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 2 410 000 |             |

## Yrkande.

*Chefen för försvarsstaben* hemställer att anslaget, såvitt avser försvarsstaben, i den del varom här är fråga minskas med 222 000 kronor.

|                                                                             | Ökning | Minskning |
|-----------------------------------------------------------------------------|--------|-----------|
| 1. Sjukvård m. m. ....                                                      | 1 000  |           |
| 2. Bränsle, lyse och vatten .....                                           | 12 000 |           |
| 3. Kostnad av engångsnatur för telefonväxelanläggning<br>bortgår .....      |        | 245 000   |
| 4. Fördyring av utländsk litteratur .....                                   | 2 000  |           |
| 5. Inköp av tryckta källor samt reproduktion genom foto-<br>grafering ..... | 8 000  |           |
|                                                                             | 23 000 | 245 000   |
|                                                                             |        | — 222 000 |

## Motiv.

1. och 2. Posterna till sjukvård m. m. och till bränsle, lyse och vatten anses böra uppräknas med hänsyn till belastningen på posterna under budgetåret 1952/53.

3. Under anslaget har för budgetåret 1953/54 beräknats medel, 245 000 kronor, för anskaffning av ny telefonväxel för militärstabsbyggnaden i Stockholm. Då utgiften är av engångsnatur kan anslaget för nästa budgetår minskas med angivet belopp.

4. Med hänsyn till den allmänna fördyringen i utlandet av främst den militärtekniska litteraturen räknas med ett ökat medelsbehov av 2 000 kronor för inköp av litteratur åt försvarsattachéer.

5. För utrikesavdelningen räknas för nästa budgetår med ett totalt medelsbehov av 18 000 kronor för inköp av tryckta källor samt reproduktion genom fotografering. Av nämnda belopp beräknas 10 000 kronor kunna rymmas inom ramen för nuvarande anslagsbelopp.

## Yttrande.

*Försvarets civilförvaltning* tillstyrker den föreslagna uppräknningen av posterna till sjukvård m. m. och till bränsle, lyse och vatten. Beträffande den under punkterna 4 och 5 föreslagna höjningen ifrågasätter civilförvaltningen huruvida det icke kan anstå med denna höjning.

### Departementschefen.

Medelsanvisningen för innevarande budgetår, såvitt angår ifrågavarande del av anslaget, uppgår till 879 000 kronor. Härav avses 245 000 kronor för anskaffning av en telefonväxel, för vilket ändamål medel ej längre erfordras. Återstående belopp, 634 000 kronor, bör vara tillräckligt för de utgifter, som under nästa budgetår skall bestridas från anslaget. Detta minskas således i den del, varom nu är fråga, med 245 000 kronor.

Av den i det föregående omnämnda promemorian framgår att jag uppskattar medelsbehovet för omkostnaderna vid försvarsväsendets radioanstalt m. m. till 1 776 000 kronor. Motsvarande kostnader för innevarande budgetår beräknas till 1 718 000 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget uppgår således till (634 000 + 1 776 000 =) 2 410 000 kronor. I förhållande till anslaget för innevarande budgetår innebär detta en anslagsminskning med 187 000 kronor.

Aberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarsstaben*: *Omkostnader* för budgetåret 1954/55  
anvisa ett förslagsanslag av 2 410 000 kronor.

### [17] 3. Försvarsstaben: Övningar.

|                                | Anslag | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|--------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 50 000 | 68 432      | 13 330     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 184) | 75 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 75 000 |             |            |

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 icke till någon del bunden.

Från detta anslag bestrides kostnaderna för *dels* fältövningar eller (och) utbildningskurser för försvarsstabens personal samt personal, som genom stabens försorg krigsplaceras i särskilda befattningar, för vilka specialutbildning erfordras, *dels* ock vissa med försvarsväsendets radioanstalts verksamhet sammanhängande övningar.

Medelsanvisningen för försvarsstabens verksamhet under förevarande anslag uppgår för innevarande budgetår till 10 000 kronor. Försvarsstabschefen hemställer om en ökning av anslaget med 20 000 kronor för att bestrida kostnader för försvarsstabens deltagande i en planerad högkvartersovning våren 1955. Försvarets civilförvaltning har intet att erinra mot anslagsberäkningen. Jag kan emellertid icke tillstyrka att anslaget i den del, varom här är fråga, uppräknas utan föreslår att det upptages med oförändrat belopp. Såsom framgår av förenämnda promemoria föreslår jag att oförändrat 65 000 kronor anvisas för radioanstaltens ifrågavarande

övningsverksamhet. Det sammanlagda medelsbehovet uppgår således till oförändrat 75 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen  
att till *Försvarsstaben: Övningar* för budgetåret 1954/55  
anvisa ett reservationsanslag av 75 000 kronor.

[18] 4. **Försvarsstaben: Anskaffning av krigskartor.**

|                                | Anslag  | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|---------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 150 000 | 132 445     | 20 798     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 184) | 160 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 250 000 |             |            |

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 bunden genom utlagda beställningar.

Yrkande.

*Chefen för försvarsstaben* har upprepat i medelsäskandena för innevarande budgetår (prop. 1953: 1, bil. 6, s. 41) gjord hemställan om uppräknning av anslaget med 400 000 kronor för tryckning av nya krigskartor m. m.

Yttrande.

*Försvarets civilförvaltning* har intet att erinra mot att medel beräknas för ifrågavarande anskaffning därest denna icke utan allvarliga olägenheter kan uppskjutas till senare tidpunkt.

*Departementschefen.*

Vid anmälan av förevarande anslag till 1953 års statsverksproposition (bil. 6, s. 42) förklarade jag, att jag icke då var beredd att tillstyrka ökad medelsanvisning för tryckning av nya krigskartor m. m. Jag framhöll emellertid i samband därmed att detta icke borde hindra att försök med nytt lägesangivningssystem ägde rum. Enligt vad i ärendet nu upplyses har sådana försök verkställts, därvid erfarenheterna varit mycket goda. Jag anser mig därför böra förorda att övergång sker till det nya systemet. Med hänsyn till den återhållsamhet med statsutgifter, som alltjämt måste iakttagas, synes anskaffningen av kartorna böra ske i långsammare takt än försvarsstabschefen förutsatt. Jag föreslår att för påbörjande av anskaffningen anslaget för nästa budgetår höjes med 90 000 kronor till 250 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarsstaben: Anskaffning av krigskartor* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kronor.

[19] 5. **Försvarsstaben: Anskaffning och underhåll av materiel.**

|                                | Anslag    | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|-----------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 430 000   | 432 363     | 125 290    |
| 1953/54 (statsliggaren s. 184) | 1 083 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 1 389 000 |             |            |

Av anslaget för innevarande budgetår avses 83 000 kronor för försvarsstaben.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 bunden genom utlagda beställningar.

**Yrkande.**

*Chefen för försvarsstaben* hemställer i sina medelsäskanden för nästa budgetår att anslaget, såvitt avser försvarsstaben, uppföres med oförändrat belopp.

Chefen för försvarsstaben har vidare (skr. <sup>22/10</sup> 1953) anmält ett medelsbehov av 6 400 kronor för bestridande av kostnader för inköp av en vertikalkamera.

**Yttrande.**

*Försvarets civilförvaltning* har icke något att erinra mot försvarsstabschefens förslag.

*Departementschefen.*

För verksamheten vid försvarsstaben beräknar jag för nästa budgetår ett anslag av 89 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 6 000 kronor. Höjningen avser en utgift av engångsnatur för likvidering av en inköpt vertikalkamera. Såsom framgår av den under försvarsstabens avlöningsanslag omnämnda promemorian föreslår jag att för radioanstaltens verksamhet under förevarande anslag anvisas ett belopp av 1 300 000 kronor (nu 1 000 000 kronor). Anslaget bör således upptagas med (89 000 + 1 300 000 =) 1 389 000 kronor. Anslagshöjningen uppgår till 306 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarsstaben: Anskaffning och underhåll av materiel* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 1 389 000 kronor.

## ARMÉN.

## AVLÖNINGAR M. M. TILL FAST ANSTÄLLD PERSONAL.

## [20] 6. Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl.

|                                | Anslag      | Nettoutgift |
|--------------------------------|-------------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 143 000 000 | 182 069 521 |
| 1953/54 (statsliggaren s. 185) | 181 500 000 |             |
| 1954/55 (beräknat belopp) ...  | 180 000 000 |             |

Försvarets civilförvaltning har framlagt vissa förslag till personalförändringar vid armén, marinen och flygvapnet, berörande försvarsgrenarnas anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl. Med hänsyn till dessa förslag och under beaktande av belastningen på nämnda anslag för budgetåret 1952/53 har civilförvaltningen föreslagit att anslagen skall uppföras med följande belopp, nämligen för armén 180 900 000 kronor, för marinen 72 200 000 kronor och för flygvapnet 78 600 000 kronor. Enär vissa av de framställda förslagen erfordrar ytterligare överväganden, är jag icke beredd att nu taga slutlig ställning till dessa anslag, vilka därför i statsverkspropositionen torde få upptagas med allenast beräknade belopp. Därvid räknar jag med följande anslagsbelopp, nämligen för armén 180 000 000 kronor, för marinen 71 500 000 kronor och för flygvapnet 77 000 000 kronor. Till marinens och flygvapnets anslag återkommer jag i det följande. I detta sammanhang hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl.* för budgetåret 1954/55 beräkna ett förslagsanslag av 180 000 000 kronor.

## [21] 7. Armén: Avlöningar till personal å övergångsstat.

|                                | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------|--------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 36 000 | 37 055      |
| 1953/54 (statsliggaren s. 191) | 30 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 18 000 |             |

Försvarets civilförvaltning uppskattar, med ledning av det beräknade antalet på övergångsstat kvarstående beställningshavare, medelsbehovet för nästa budgetår till 18 000 kronor, vilket skulle innebära en anslagsminskning med 12 000 kronor. Då jag icke har något att erinra mot beräkningen, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Avlöningar till personal å övergångsstat* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 18 000 kronor.

[22] 8. **Armén: Avlöningar till personal å reservstat.**

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 1 600 000 | 2 051 624   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 191) | 2 100 000 |             |
| 1954/55 (beräknat belopp) ...  | 2 000 000 |             |

Försvarets civilförvaltning hemställer, att försvarsgrenarnas anslag till avlöningar till personal å reservstat uppföres med oförändrade belopp. Chefen för flygvapnet har för sin del framlagt förslag om viss utökning av flygvapnets reservstat.

Åt statskommissarien K. A. Lindbergson har under hand uppdragits att inom försvars- och civildepartementen verkställa en allsidig översyn rörande försvarets reservstater. Utredningsarbetet är nu slutfört och har redovisats i ett den 30 november 1953 avgivet betänkande. Detta är för närvarande föremål för remissbehandling. Jag räknar med att beredningen av ärendet skall vara avslutad å sådan tid att förslag i ämnet skall kunna föreläggas årets riksdag. Då storleken av försvarsgrenarnas ifrågasvarande anslag är beroende av den slutliga ställning som tages i nämnda ärende, torde anslagen i riksstatsförslaget böra uppföras med allenast beräknade belopp. Därvid räknar jag med följande anslagsbelopp, nämligen för armén 2 000 000 kronor, för marinen 100 000 kronor och för flygvapnet 31 000 kronor. Till marinens och flygvapnets anslag återkommer jag i det följande. I detta sammanhang hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Armén: Avlöningar till personal å reservstat* för budgetåret 1954/55 beräkna ett förslagsanslag av 2 000 000 kronor.

[23] 9. **Armén: Avlöningar till personal i arméns reserver m. fl.**

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 4 000 000 | 4 733 754   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 192) | 4 000 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 4 400 000 |             |

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget med hänsyn till medelsförbrukningen under budgetåret 1952/53 höjes med 400 000 kronor. Jag biträder civilförvaltningens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Avlöningar till personal i arméns reserver m. fl.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 4 400 000 kronor.

[24] 10. **Armén: Rekryteringskostnader.**

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 125 000 | 32 349      |
| 1953/54 (statsliggaren s. 193) | 55 000  |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 55 000  |             |

Försvarets civilförvaltning hemställer, i enlighet med förslag av chefen för armén och efter samråd med försvarets socialbyrå, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Jag biträder civilförvaltningens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Rekryteringskostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 55 000 kronor.

[25] 11. **Armén: Ekiperingsersättningar.**

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 1 725 000 | 2 712 985   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 193) | 2 600 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 2 600 000 |             |

Bestämmelser om ekiperingsersättning till löneplansplacerad personal på aktiv stat vid försvaret återfinnes i statens allmänna avlöningsreglemente. Grunderna för ekiperingsersättning till annan aktiv personal och till reservpersonal framgår av statsliggaren under försvarsgrenarnas anslag till ekiperingsersättningar.

Enligt gällande kungörelser rörande reservpersonalen — personal på reservstat, personal i reserven samt väg- och vattenbyggnadskårens personal — skall beloppet av den ekiperingshjälp, som tillkommer sådan personal, bestämmas av Kungl. Maj:t i särskild ordning. Frågan om ekiperingshjälpens belopp underställes varje år riksdagens prövning (jfr 1944 års statsverksprop., IV ht, p. 17).

Jag förutsätter för budgetåret 1954/55 ingen ändring i nu gällande grunder för ekiperingshjälp åt reservpersonal vid försvaret.

I enlighet med förslag av försvarets civilförvaltning föreslår jag, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Ekiperingsersättningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 2 600 000 kronor.

[26] 12. **Armén: Avlöningar till viss arbetarpersonal.**

|                                | Anslag     | Nettoutgift |
|--------------------------------|------------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 14 500 000 | 15 799 834  |
| 1953/54 (statsliggaren s. 194) | 16 500 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 15 000 000 |             |

Yrkande.

*Försvarets civilförvaltning* hemställer, att anslaget minskas med 1 000 000 kronor på grund av minskat behov av arbetare.

Motiv.

I skilda brev den 5 juni 1953 har Kungl. Maj:t fastställt ändrad organisation av stabs- och förvaltningstjänsten m. m. vid samtliga försvarsområdesstaber i fred utom Stockholms och Kiruna-Jokkmokks försvarsområdesstaber. Chefen för armén räknar med hänsyn till omorganisationen med en minskning av antalet förrådsarbetare vid försvarsområdesstaberna med 20 man. För innevarande budgetår beräknades behovet av förrådsarbetare vid försvarsområdesstaberna till 170 man.

För budgetåret 1953/54 beräknades behovet av remontskötare till 30 man. Motoriseringen av Norrlands artilleriregemente beräknas för nästa budgetår medföra en minskning av detta behov med 3 man.

Antalet ersättare för ekonomivärnpliktiga beräknades för innevarande budgetår till 460 man. Behovet av sådan personal beräknas för nästa budgetår minska med 100 man, beroende bl. a. på ökat antal ekonomivärnpliktiga.

*Departementschefen.*

För innevarande budgetår beräknades normalbehovet av förrådsarbetare vid förbanden m. m. till 1 090 man, och civilförvaltningen räknar med oförändrat behov under nästa budgetår. Chefen för armén har emellertid till Kungl. Maj:t avgivit på organisationsundersökningar grundade förslag till ändrad organisation av stabs- och förvaltningstjänsten vid bl. a. Stockholms luftvärnsregemente med luftvärnsskjutskolan samt Svea och Göta ingenjörkårer. Bifall till förslagen skulle medföra att normalbehovet av förrådsarbetare skulle minska med omkring 25 man. I detta sammanhang tager jag visserligen icke ställning till förslagen, men vid beräkningen av medelsbehovet under förevarande anslag utgår jag dock från att denna minskning kan genomföras. Behovet i detta hänseende skulle således för nästa budgetår utgöra 1 065 man.

Vad angår antalet förrådsarbetare vid försvarsområdesstaberna, vilket antal för innevarande budgetår beräknats till 170 man, har de förut omnämnda organisationsbesluten medfört att behovet av arbetare minskat. På grundval av utredning, som verkställts under hand, anser jag mig kunna räkna med att antalet förrådsarbetare kan minskas — förutom med det av civilförvaltningen föreslagna antalet 20 man — med ytterligare 35 man. Vid dessa beräkningar har jag utgått från att stabs- och förvaltningstjänsten vid Stockholms och Kiruna-Jokkmokks försvarsområdesstaber kommer att rationaliseras i enlighet med föreliggande förslag. Jag räknar således för

nästa budgetår med ett normalbehov av 115 förrådsarbetare vid försvarsområdesstaberna.

Jag har intet att erinra mot de föreslagna minskningarna av antalet remontskötare och ersättare för ekonomivärnpliktiga till 27 respektive 360 man. Det extra behovet av förrådsarbetare till följd av ändrad förrådsdisponering räknar jag liksom för innevarande budgetår till 80 man.

Behovet av arbetare för nästa budgetår skulle således, såvitt nu är ifråga, uppgå till (1 065 + 115 + 27 + 360 + 80 =) 1 647 man. Medelsanvisningen för budgetåret 1953/54 grundade sig på ett antal av 1 830 man. Jag räknar med att nämnda minskning av personalbehovet skall medföra en kostnadsminskning å anslaget med i runt tal 1 500 000 kronor.

Då intet synes vara att erinra mot beräkningarna av anslaget i övrigt får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Avlöningar till viss arbetarpersonal* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 15 000 000 kronor.

#### AVLÖNINGAR M. M. TILL VÄRNPLIKTIGA.

##### [27] 13. *Armén: Avlöningar m. m. till värnpliktiga.*

|                                      | Anslag     | Nettoutgift |
|--------------------------------------|------------|-------------|
| 1952/53 .....                        | 45 600 000 | 49 196 032  |
| 1953/54 (statsliggaren s. 195) ..... | 51 000 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....              | 47 600 000 |             |

#### Yrkande.

*Försvarets civilförvaltning* hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

|                                         | Ökning        | Minskning     |
|-----------------------------------------|---------------|---------------|
| 1. Penningbidrag m. m. ....             | 600 000       |               |
| 2. Premier .....                        |               | 700 000       |
| 3. Inkvarteringsersättningar m. m. .... | 100 000       |               |
|                                         | <hr/> 700 000 | <hr/> 700 000 |

#### Motiv.

1. Civilförvaltningen har grundat sina beräkningar på uppgifter från arméstaben om antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga under budgetåret 1954/55, i runt tal 14 765 000, och dagarnas fördelning på olika kategorier värnpliktiga. Med tillämpning härav uppskattar ämbetsverket de sammanlagda kostnaderna för penningbidrag åt de värnpliktiga under nämnda budgetår till 43 500 000 kronor eller 600 000 kronor mera än som avsetts för ändamålet under innevarande budgetår.

Enligt utfärdade bestämmelser skall s. k. hopptillägg åt värnpliktiga vid nu försöksvis pågående utbildning av fallskärmsjägare bestridas från arméns anslag till övningar m. m. Civilförvaltningen räknar med att fallskärmsjägerutbildningen, i överensstämmelse med ett av arméchefen där-om ånyo framställt förslag, skall bli av permanent karaktär, därvid hopptilläggen bör bestridas från förevarande anslag. Kostnaderna beräknas till i runt tal 95 000 kronor, vilket belopp enligt ämbetsverket synes kunna rymmas inom ovan angivna belopp 43 500 000 kronor.

2. På grundval av uppgifter under hand från arméstaben angående antalet till premier berättigade värnpliktiga beräknar civilförvaltningen medelsbehovet för premier till 7 300 000 kronor, innebärande en minskning med 700 000 kronor i förhållande till vad som för innevarande år avsetts för ändamålet.

3. Anslagsposten anses böra uppräknas med hänsyn till belastningen å posten under budgetåret 1952/53.

### *Departementschefen.*

Såsom jag inledningsvis anført räknar jag för nästa budgetår med en viss minskning av repetitionsövningsverksamheten vid armén. Med beaktande härav beräknar jag det sammanlagda antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga vid armén för budgetåret 1954/55 till i runt tal 13 900 000, vilka fördelar sig med omkring 11 025 000 dagar på första tjänstgöring, däri inberäknat tjänstgöring för underbefälsaspiranter, och med omkring 2 875 000 på repetitions- och befälsövningar.

Jag tager icke nu ställning till frågan huruvida utbildningen av fallskärmsjägare skall inordnas i arméns ordinarie utbildningsverksamhet.

I detta sammanhang torde få anmälas en fråga om premier till vissa värnpliktiga.

På förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1952 års riksdag att med 20 % höja utgående premier till vissa grupper av värnpliktiga vilka fullgör längre tjänstgöring än värnpliktiga i allmänhet. För värnpliktiga vilka genomgått kadettskola höjdes premierna från 2 000 till 2 400 kronor. Bestämmelser i ämnet utfärdades genom en kungörelse (SFS 1952:493), som trädde i kraft den 1 juli 1952.

För 1951—1952 års elever vid arméns kadettskolor, vilka uppdelas på en vinter- och en sommarlinje, medförde valet av tidpunkt för bestämmelsernas ikraftträdande den konsekvensen att de som tillhörde sommarlinjen och som avslutade utbildningen i augusti 1952 kom i åtnjutande av premiehöjningen, medan så icke blev fallet med vinterlinjens kadetter vilka slutade redan i mars 1952. Frågan om premiehöjning även till sistnämnda grupp har sedermera tagits upp i en motion till föregående års riksdag (II: 2), över vilken motion statsutskottet yttrat sig i sitt utlåtande

nr 4 (s. 14). Utskottet anförde därvid. Ur rättvisesynpunkt hade det onekligen förefallit mera tilltalande, om gränsen vid premieförhöjningens ikraftträdande i stället hade dragits mellan två årskullar. Även om utskottet alltså ansåg vissa skäl tala för att jämväl de elever, som genomgick kadettskolornas vinterkurs 1951—1952, borde komma i åtnjutande av premieförhöjningen, var utskottet i avsaknad av annan utredning i ämnet än den motionen innehöll icke berett föreslå riksdagen att fatta beslut i enlighet med yrkandet i motionen. Utskottet förutsatte emellertid, att Kungl. Maj:t tog frågan under förnyat övervägande och för riksdagen framlade det förslag, var till en dylik undersökning kunde föranleda.

Antalet premieberättigade kadetter vid 1951—1952 års vinterlinje utgjorde omkring 400. De synpunkter motionären och utskottet anfört till stöd för att även denna grupp av kadetter — i likhet med sina årskamrater vid sommarlinjen — bör komma i åtnjutande av 1952 års premiehöjning bör tillgodoses. Jag föreslår därför att envar av ifrågavarande kadetter tillerkännes en tilläggspremie å 400 kronor.

Anslaget för nästa budgetår beräknar jag under beaktande av det anförda till 47 600 000 kronor, vilket innebär en anslagsminskning av 3 400 000 kronor.

Jag hemställer alltså att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva utbetalning av tilläggspremier till vissa värnpliktiga i enlighet med vad jag tidigare förordat;

b) till *Armén: Avlöningar m. m. till värnpliktiga* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 47 600 000 kronor.

[28] 14. **Armén: Familjebidrag.**

|                                | Anslag     | Nettoutgift |
|--------------------------------|------------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 20 000 000 | 27 153 360  |
| 1953/54 (statsliggaren s. 196) | 25 000 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 20 000 000 |             |

*Försvarets civilförvaltning* hemställer, att anslaget minskas med 1 600 000 kronor. Ämbetsverket, som samrått med försvarets socialbyrå, utgår vid sina beräkningar från att familjebidragskostnaderna per man och dag uppgår till, under första tjänstgöring och befälsutbildning 75 öre samt under repetitionsövning 4 kronor. Med beaktande av uppgifter från chefen för armén om antalet tjänstgöringsdagar under motsvarande perioder framräknar förvaltningen kostnaderna för familjebidrag till i runt tal 23 235 000 kronor (nu 24 835 000 kronor). Då övriga utgifter under anslaget beräknas till oförändrade belopp, uppskattas medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår till 23 400 000 kronor.

*Departementschefen.*

Jag har i och för sig icke något att erinra mot civilförvaltningens beräkningar. Såsom jag inledningsvis anfört räknar jag emellertid med mindre antal tjänstgöringsdagar för repetitionsövningar än det antal, på vilket ämbetsverket grundat sina äskanden. Med hänsyn härtill synes anslaget för nästa budgetår kunna uppföras med 20 000 000 kronor, vilket innebär en anslagsminskning med 5 000 000 kronor.

Äberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Familjebidrag* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 20 000 000 kronor.

**SJUKVÅRD.****[29] 15. Armén: Sjukvård.**

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 1 450 000 | 2 447 503   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 196) | 1 750 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 1 900 000 |             |

Försvarsgrenarnas sjukvårdsanslag har under en följd av år avsevärt överskridits. Överskridandena har till stor del orsakats av att remisstandvården på grund av brist på tandläkare vid försvarets tandpolikliniker blivit av mycket stor omfattning. Av följande sammanställning framgår för budgetåret 1952/53 anvisade anslag, nettoutgifterna under samma budgetår, fördelade på utgifter för remisstandvården och för övriga ändamål, samt för budgetåret 1953/54 anvisade anslag.

|                  | Anslag<br>1952/53 | Nettoutgift<br>1952/53 | Varav för           |                   | Anslag<br>1953/54 |
|------------------|-------------------|------------------------|---------------------|-------------------|-------------------|
|                  |                   |                        | remisstand-<br>vård | övriga<br>ändamål |                   |
| Armén .....      | 1 450 000         | 2 447 503              | 405 134             | 2 042 369         | 1 750 000         |
| Marinen .....    | 550 000           | 861 943                | 89 501              | 772 442           | 750 000           |
| Flygvapnet ..... | 350 000           | 630 684                | 204 928             | 425 756           | 400 000           |
|                  | <b>2 350 000</b>  | <b>3 940 130</b>       | <b>699 563</b>      | <b>3 240 567</b>  | <b>2 900 000</b>  |

De på grund av remisstandvården uppkommande merkostnaderna på sjukvårdsanslagen motsvaras till väsentlig del av minskade utgifter under anslagen till försvarets tandvård. Av skäl som anförts senast vid anmälan till 1949 års statsverksproposition (bil. 6, punkt 37) av arméns sjukvårdsanslag bör icke heller för nästa budgetår nämnda förhållanden föranleda, att sjuk- och tandvårdsanslagen beräknas efter ändrade grunder.

Försvarets sjukvårdsstyrelse hemställer med hänsyn till belastningen

på sjukvårdsanslagen under budgetåret 1952/53, att arméns anslag höjes med 300 000 kronor till 2 050 000 kronor, att marinens och flygvapnets anslag höjes med vardera 25 000 kronor till 775 000 kronor respektive 425 000 kronor. Jag anser mig böra förorda, att arméns sjukvårdsanslag uppföres med 1 900 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 150 000 kronor. Därvid beaktar jag den tidigare omförmälda minskningen av repetitionsövningsverksamheten vid armén. Marinens och flygvapnets anslag torde uppföras med oförändrade belopp.

Äberopande det anförda får jag, såvitt avser sjukvårdsanslaget för armén, hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Sjukvård* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 1 900 000 kronor.

#### RESEERSÄTTNINGAR M. M.

##### [30] 16. *Armén: Reseersättningar m. m.*

|                                | Anslag     | Nettoutgift |
|--------------------------------|------------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 10 500 000 | 11 820 438  |
| 1953/54 (statsliggaren s. 198) | 12 500 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 11 900 000 |             |

Yrkande.

*Försvarets civilförvaltning* hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

|                                                              | Ökning       | Minskning |
|--------------------------------------------------------------|--------------|-----------|
| 1. Kostnadsökningar i anledning av nya resereglementen ..... | 634 000      |           |
| 2. Överflyttning av kostnader från annat anslag .....        | 45 000       |           |
| 3. Överflyttning av kostnader till annat anslag .....        |              | 80 000    |
| 4. Omräkning .....                                           |              | 680 000   |
|                                                              | 679 000      | 760 000   |
|                                                              | — 81 000     |           |
|                                                              | Avrundat ± 0 |           |

Motiv.

1. I förhållande till anslagsbelastningen för budgetåret 1952/53 räknar civilförvaltningen med en kostnadsökning med 634 000 kronor på grund av höjda kostnader för traktamenten efter ikraftträdandet av nytt allmänt resereglemente och nytt resereglemente för försvaret.

2. Skyddsskolan och radarskolan har under år 1953 inrangerats bland arméns fasta utbildningsanstalter. Resekostnaderna vid dessa skolor, som hittills bestritts från arméns övningsanslag, bör följaktligen i fortsättningen bestridas från arméns reseanslag. Den härav föranledda ökningen anges av civilförvaltningen till 45 000 kronor.

3. För närvarande bestrides traktamenten till elever vid försvarets läroverk från förevarande anslag. Då eleverna representerar samtliga försvarsgrenar borde kostnaderna enligt civilförvaltningens mening icke belasta enbart arméns reseanslag. Ämbetsverket föreslår därför, att utgifterna i fortsättningen skall bestridas från läroverkets omkostnadsanslag. Härigenom uppkommer en kostnadsminskning under reseanslaget med 80 000 kronor.

4. Beloppet utgör skillnaden mellan det för budgetåret 1953/54 anvisade beloppet och anslagsbelastningen för budgetåret 1952/53.

#### *Departementschefen.*

Förslaget att traktamenten åt elever vid försvarets läroverk i fortsättningen skall bestridas från läroverkets omkostnadsanslag kan jag icke biträda.

Med beaktande av det förslag till minskning av repetitionsövningsverksamheten, för vilket jag tidigare redogjort, föreslår jag att anslaget för nästa budgetår uppföres med 11 900 000 kronor, innebärande en anslagsminskning av 600 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Reseersättningar m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 11 900 000 kronor.

#### EXPENSER M. M.

##### [31] 17. *Armén: Bränsle m. m.*

|                                | Anslag     | Nettoutgift |
|--------------------------------|------------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 13 000 000 | 13 510 758  |
| 1953/54 (statsliggaren s. 200) | 12 250 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 12 500 000 |             |

#### Yrkande.

*Arméförvaltningen* (skr. <sup>10</sup>/<sub>8</sub> 1953) hemställer, att anslaget höjes med 1 150 000 kronor.

|                                                     | Ökning             | Minskning |
|-----------------------------------------------------|--------------------|-----------|
| 1. Prissänkning på bränsle .....                    |                    | 798 000   |
| 2. Ökad bränsleförbrukning .....                    | 588 000            |           |
| 3. Ökade kostnader för bränslekontroll .....        | 5 000              |           |
| 4. Ökade kostnader för elektrisk energi m. m. ....  | 600 000            |           |
| 5. Ökad återbäring från försvarets verkstäder ..... |                    | 50 000    |
| 6. Ökade renhållningskostnader .....                | 400 000            |           |
| 7. Omräkning .....                                  | 400 000            |           |
|                                                     | 1 993 000          | 848 000   |
|                                                     | + 1 145 000        |           |
|                                                     | Avrundat 1 150 000 |           |

**Motiv.**

1. Arméförvaltningen grundar sina beräkningar för nästa budgetår på ett genomsnittspris av 98 kronor per normalton kol och utgår därvid från de vid tiden för anslagsberäkningarnas avgivande gällande priserna. I äskandena för innevarande budgetår utgick ämbetsverket från ett pris av 110 kronor per normalton. Då bränslemängden för samma budgetår beräknades till 66 500 normalton utgör prissänkningen ( $66\,500 \times 12 =$ ) 798 000 kronor.

2. Arméförvaltningen beräknar bränslemängden för nästa budgetår till 72 500 normalton kol. Av ökningen, 6 000 normalton, belöper 2 500 normalton på tillkomsten av vissa nyanläggningar inom armén. Ökningen i övrigt orsakas av att bränsleförbrukningen för ekonomiändamål stigit på grund av de senaste årens ökning av antalet tjänstgöringsdagar. Kostnadsökningen utgör ( $6\,000 \times 98 =$ ) 588 000 kronor.

3. För bränslekontroll beräknade arméförvaltningen för innevarande budgetår ett belopp av 135 000 kronor. Ämbetsverket har funnit att för ifrågavarande ändamål erfordras ytterligare 5 000 kronor.

4. Vid beräkning av medelsbehovet för elektrisk energi, gas och vatten m. m. utgår arméförvaltningen från de verkliga utgifterna för dessa ändamål under budgetåren 1949/50—1951/52. Härvid anger ämbetsverket kostnaderna till i runt tal 26 öre per tjänstgöringsdag under ettvar av nämnda budgetår. Med samma dagskostnad för nästa budgetår och ett beräknat antal tjänstgöringsdagar av 15 000 000 skulle medelsbehovet utgöra 3 900 000 kronor (nu 3 300 000 kronor).

5. Till följd av Kungl. Maj:ts beslut den 23 maj 1952 rörande normer för självkostnadsberäkning m. m. vid försvarets verkstäder skall förevarande anslag gottgöras för bränslekostnader från anslaget till underhåll av tygmateriel. Dessa kostnader beräknades för innevarande budgetår till 400 000 kronor, med vilket belopp anslaget minskades. Motsvarande belopp för nästa budgetår beräknas till 450 000 kronor.

6. Utgifterna för renhållning under budgetåret 1952/53 beräknas av arméförvaltningen ha uppgått till 18 öre per tjänstgöringsdag. Ämbetsverket räknar med samma dagskostnad för nästa budgetår och beräknar efter 15 000 000 tjänstgöringsdagar medelsbehovet till 2 700 000 kronor (nu 2 300 000 kronor).

7. Beloppet utgör skillnaden mellan de av arméförvaltningen för innevarande budgetår beräknade bruttoutgifterna under anslaget och samma utgifter enligt den beräkning, som låg till grund för medelsanvisningen för samma budgetår.

**Departementschefen.**

Belastningen å anslaget uppgick under budgetåret 1952/53 till i runt tal 13 500 000 kronor. Bränslepriserna är emellertid nu lägre än medelpriserna

för nämnda budgetår. Med hänsyn härtill och med beaktande av den minskning av repetitionsövningsverksamheten, som jag inledningsvis förutsatt, föreslår jag att anslaget för nästa budgetår uppföres med 12 500 000 kronor, vilket skulle innebära en anslagshöjning med 250 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Bränsle m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 12 500 000 kronor.

[32] 18. **Armén: Telefon m. m.**

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 1 000 000 | 1 447 916   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 202) | 1 200 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 1 400 000 |             |

*Arméförvaltningen* hemställer, att anslaget höjes med 205 000 kronor med hänsyn bl. a. till belastningen å anslaget under budgetåret 1952/53.

I skrivelse den 17 april 1953 har arméförvaltningen hemställt om bemyndigande att träffa avtal om utbyte av tre telefonväxlar vid Västerbottens regemente, Norrlands dragonregemente och Umeå—Storumans försvarsområde mot en för garnisonen i Umeå gemensam, större växel. Kostnaderna härför utgör 58 000 kronor; den totala, årliga besparingen efter övergången till gemensam växel beräknas emellertid uppgå till cirka 10 000 kronor.

*Departementschefen.*

Jag föreslår att anslaget uppföres med 1 400 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning av 200 000 kronor. Jag räknar därvid med att den tilltänkta nya växelanläggningen för Umeå garnison skall komma till stånd och att kostnaderna för densamma skall kunna rymmas inom anslagsbeloppet. Under åberopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Telefon m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 1 400 000 kronor.

[33] 19. **Armén: Övriga expenser m. m.**

|                                | Anslag  | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|---------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 650 000 | 626 426     | 58 366     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 202) | 710 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 750 000 |             |            |

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i sin helhet bunden.

*Arméförvaltningen* hemställer, att anslaget höjes med 40 000 kronor.

Ökningen föranledes av den effektiviserade värnpliktsutbildningen, ett stort antal nya kurser för befälets fortsatta utbildning m. m.

I detta sammanhang torde få anmälas en skrivelse den 27 april 1953, vari *marinförvaltningen*, efter samråd med *arméförvaltningen* och *flygförvaltningen*, hemställt att försvarsgrenarnas anslag till övriga expenser m. m. i fortsättningen måtte anvisas som förslagsanslag. Till stöd för framställningen har marinförvaltningen anfört bl. a. följande. Åtskilliga av de kostnader, som skall bestridas från anslagen till övriga expenser, är av sådan natur, att de svårigen låter sig beräknas vid tiden för anslagsäskandenas avgivande. Full överblick över anslagsbehovet under ett budgetår erhålles först under budgetårets sista kvartal eller alltså för sent för att förstärkningsanslag skall hinna utverkas av riksdagen. Denna olägenhet avhjälpes därest anslagen anvisas såsom förslagsanslag, i vilket fall föreskrift bör meddelas att anslagen icke får överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande. *Försvarets civilförvaltning*, som avgivit utlåtande i ärendet, har funnit det tveksamt, huruvida tillräckliga skäl föreligger att framdeles anvisa expensanslagen som förslagsanslag. Enligt civilförvaltningens mening framstår det däremot såsom synnerligen angeläget att expensanslagen i fortsättningen icke tillmätas alltför knappt.

#### *Departementschefen.*

Jag kan icke biträda förslaget att försvarsgrenarnas anslag till övriga expenser m. m. anvisas såsom förslagsanslag.

Vad angår medelsbehovet under förevarande anslag finner jag mig kunna godtaga arméförvaltningens förslag, innebärande en ökning med 40 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Övriga expenser m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 750 000 kronor.

#### MATHÅLLNING M. M.

##### [34] 20. *Armén: Mathållning.*

|                                | Anslag     | Nettoutgift |
|--------------------------------|------------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 37 000 000 | 40 331 344  |
| 1953/54 (statsliggaren s. 203) | 44 300 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 39 500 000 |             |

#### Yrkande.

*Arméförvaltningen* hemställer, att anslaget höjes med 1 100 000 kronor.

|                                                           | Ökning             |
|-----------------------------------------------------------|--------------------|
| 1. Ökat antal tjänstgöringsdagar .....                    | 391 500            |
| 2. Höjda mathållningskostnader per tjänstgöringsdag ..... | 770 000            |
|                                                           | <hr/> 1 161 500    |
|                                                           | Avrundat 1 100 000 |

**Motiv.****1. Kostnadsökningen beräknas sålunda.**

| Tjänstgöringsdagar |            | Ökning  | För 1953/54<br>beräknad<br>dagskostnad | Summa<br>kronor |
|--------------------|------------|---------|----------------------------------------|-----------------|
| 1953/54            | 1954/55    |         |                                        |                 |
| 15 265 000         | 15 400 000 | 135 000 | 2,90                                   | 391 500         |

Det ökade antalet tjänstgöringsdagar hänför sig till normalt icke portionsberättigad personal.

Av dagskostnadsbeloppet utgör 2 kronor 55 öre kostnad för normalportion och återstoden, 35 öre, övriga mathållningskostnader.

**2. Kostnadsökningen beräknas enligt följande.**

| Tjänstgöringsdagar |         | Beräknad dagskostnad |         | Ökning | Summa<br>kronor |
|--------------------|---------|----------------------|---------|--------|-----------------|
| 1954/55            | 1953/54 | 1954/55              | 1953/54 |        |                 |
| 15 400 000         | 2,90    | 2,95                 | 0,05    |        | 770 000         |

Av dagskostnadsbeloppet för budgetåret 1954/55 utgör 2 kronor 60 öre kostnad för normalportion och återstoden, 35 öre, övriga mathållningskostnader.

Det beräknade normalportionspriset, 2 kronor 60 öre, motsvarar medelnormalportionspriset för senare hälften av budgetåret 1952/53.

**Departementschefen.**

Enligt arméförvaltningens förslag räknar jag för budgetåret 1954/55 med ett normalportionspris av 2 kronor 60 öre och ett belopp för övriga mathållningskostnader av 35 öre per man och tjänstgöringsdag.

Till följd av den minskning av repetitionsövningsverksamheten, varom jag tidigare talat, kan antalet tjänstgöringsdagar för nästa budgetår antas bli omkring 865 000 lägre än arméförvaltningen beräknat.

Med ledning av belastningen å anslaget under budgetåret 1952/53 och med kännedom om dagskostnaden för mathållning under samma budgetår och om den beräknade skillnaden i antalet tjänstgöringsdagar för budgetåret 1952/53 och nästkommande budgetår, anser jag mig ha anledning räkna med att ett anslag å 39 500 000 kronor skall vara tillfyllest. Detta medför en anslagsminskning av 4 800 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Mathållning* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 39 500 000 kronor.

**[35] 21. Armén: Furagering.**

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 3 500 000 | 3 822 855   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 204) | 4 000 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 3 000 000 |             |

Yrkande.

*Arméförvaltningen* hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv.

Vid beräkning av medelsbehovet för budgetåret 1954/55 utgår ämbetsverket från ett antal underhållsdagar av 711 000 för normalfoderstat 1 jämte normalströstaten (ridhästar) samt 496 000 för normalfoderstat 2 jämte normalströstaten (draghästar och remonter). Dagskostnaden beräknas till 3 kronor 33 öre för normalfoderstat 1 samt 3 kronor 44 öre för normalfoderstat 2. Utgifterna för normalfoderstaterna 1 och 2 utgör således  $(2\,367\,630 + 1\,706\,240 =)$  4 073 870 kronor. — Av dagskostnadsbeloppen utgör normalrationspriset 3 kronor 28 öre för normalfoderstat 1 och 3 kronor 39 öre för normalfoderstat 2, medan övriga furageringskostnader beräknas till 5 öre. Följande normalfoderpriser har lagts till grund för beräkningen av normalrationsprisen, nämligen 42 öre per kilogram havre, 16 öre per kilogram hö och 8,5 öre per kilogram halm.

Arméförvaltningen räknar vidare med 48 000 kronor för gräsbetesrationer, beräknade efter 48 000 underhållsdagar och ett oförändrat rationspris av 1 krona, samt med 35 000 kronor för hundföda.

Det sammanlagda medelsbehovet beräknas sålunda till  $(4\,073\,870 + 48\,000 + 35\,000 =)$  4 156 870 kronor, vilket belopp avrundas till 4 000 000 kronor.

#### *Departementschefen.*

Belastningen å anslaget uppgick under budgetåret 1952/53 till i runt tal 3 820 000 kronor. De priser, med vilka arméförvaltningen räknar för nästa budgetår, ligger betydligt lägre än de medelpriser, som gällde för budgetåret 1952/53. Vidare räknar arméförvaltningen för nästa budgetår med ett antal underhållsdagar, som är avsevärt lägre än det för budgetåret 1952/53 beräknade. Under sådana omständigheter är det befogat att räkna med betydligt lägre medelsåtgång under detta anslag än ämbetsverket gjort. Det synes för nästa budgetår tillfyllest med ett anslagsbelopp å 3 000 000 kronor, vilket skulle innebära en anslagsminskning av 1 000 000 kronor.

Med åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Furagering* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 3 000 000 kronor.

## INTENDENTURMATERIEL M. M.

## [36] 22. Armén: Beklädnad m. m.

|                                | Anslag                  | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|-------------------------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | <sup>1</sup> 26 100 000 | 32 674 413  | 1 655 573  |
| 1953/54 (statsliggaren s. 204) | 25 000 000              |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 24 100 000              |             |            |

<sup>1</sup> Därutöver överfört från anslag under tolfte huvudtiteln 80 000 kronor.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i sin helhet bunden genom utlagda beställningar.

## Yrkande.

Arméförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 2 700 000 kronor.

|                                    | Ökning             |
|------------------------------------|--------------------|
| 1. Ändrade beräkningsgrunder ..... | 1 815 000          |
| 2. Skyddsbeklädnad .....           | 245 000            |
| 3. Engångsanskaffning .....        | 690 000            |
|                                    | <hr/> 2 750 000    |
|                                    | Avrundat 2 700 000 |

## Motiv.

1. Antalet tjänstgöringsdagar beräknades i 1953 års statsverksproposition (bil. 6, s. 61) till 14 765 000 för värnpliktiga, 840 000 för furirer och 408 000 för instruktörsaspiranter. Förevarande anslag upptogs till 25 000 000 kronor, varav 500 000 kronor avsetts för skidmateriel. I anslagsäskandena för innevarande budgetår beräknade arméförvaltningen dagskostnadsbeloppet för värnpliktiga till 1 krona 70 öre och för furirer till 1 krona. Arméförvaltningen förklarar nu att anslaget för innevarande budgetår täcker ett dagskostnadsbelopp för värnpliktiga av endast 1 krona 66 öre och att i anslaget icke kan rymmas medel för beklädnad åt furirer och instruktörsaspiranter. För nästa budgetår beräknar arméförvaltningen dagskostnaden per tjänstgöringsdag till oförändrat 1 krona 70 öre för värnpliktiga samt 1 krona för furirer och instruktörsaspiranter. Då ämbetsverket beräknar antalet tjänstgöringsdagar för nästa budgetår till 14 765 000 för värnpliktiga, 990 000 för furirer och 235 000 för instruktörsaspiranter utgör kostnadsökningen  $[14\,765\,000 \times (1,70 - 1,66) + 990\,000 \times 1,00 + 235\,000 \times 1,00 = ]$  i runt tal 1 815 000 kronor.

2. Arméförvaltningen upprepar ett i anslagsäskandena för innevarande budgetår upptaget yrkande att 245 000 kronor anvisas för skyddsbeklädnad; några medel för detta ändamål har ej kunnat rymmas inom anslaget för innevarande budgetår.

3. I skrivelse den 11 augusti 1949 hemställde arméförvaltningen om ett särskilt anslag för budgetåret 1950/51 till engångsanskaffning av viss speciell beklädnadsmateriel i anledning av ändrad krigsorganisation (prop. 1950: 1, bil. 6, s. 67). Anskaffningen, som beräknades kosta omkring 4 000 000 kronor, ansågs kunna fördelas över en period om fem år med 800 000 kronor per år. För ändamålet har t. o. m. budgetåret 1952/53 omkring 700 000 kronor kunnat avses (prop. 1953: 1, bil. 6, s. 61).

I särskild skrivelse den 14 augusti 1952 anförde arméförvaltningen, att, sedan förenämnda omorganisation i det närmaste genomförts, en omräkning av anslagsbehovet verkstälts. Enligt denna omräkning uppgick anslagsbehovet till 5 530 000 kronor. Kostnaderna avsåg anskaffning av — förutom motorkläder samt s. k. agoskolådor och uniformer för kvinnlig krigstjänstpersonal, vilken materiel angivits erforderlig i tidigare framställningar — jämväl tält för fältposten, stabsarbetstält och skidmateriel (prop. 1953: 1, bil. 6, s. 61).

Arméförvaltningen återkommer i sina anslagsäskanden för budgetåret 1954/55 med framställning om medelsanvisning för ifrågavarande engångsanskaffning. Ämbetsverket anför, att det med hänsyn till det begränsade anslaget till beklädnad icke ansetts möjligt att i nämnvärd utsträckning verkställa anskaffningar av avsedd materiel. Av beredskapsskäl är det önskvärt, att det behövliga beloppet, 5 530 000 kronor, fördelas på fem år. Med hänsyn till vikten av att största sparsamhet iakttages föreslår arméförvaltningen emellertid, att kostnaderna fördelas på åtta år. Årskvoten blir därvid 690 000 kronor.

#### *Departementschefen.*

Såsom jag tidigare anført beräknar jag för nästa budgetår antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga till omkring 13 900 000. Med hänsyn härtill och då det i nuvarande ekonomiska läge är mig omöjligt att i annat än begränsad utsträckning tillmötesgå arméförvaltningens önskemål, föreslår jag att anslaget för nästa budgetår uppföres med 24 100 000 kronor, vilket innebär en anslagsminskning av 900 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Beklädnad m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 24 100 000 kronor.

#### [37] 23. *Armén: Inventarier m. m.*

|                                | Anslag    | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|-----------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 2 950 000 | 2 619 637   | 1 413 995  |
| 1953/54 (statsliggaren s. 205) | 3 100 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 2 900 000 |             |            |

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i runt tal 1 294 000 kronor bundna genom utlagda beställningar.

Yrkanden.

Arméförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 340 000 kronor.

|                                                       | Ökning    | Minskning |
|-------------------------------------------------------|-----------|-----------|
| 1. Ändrat antal tjänstgörings-(underhållsdagar-)dagar | 26 000    |           |
| 2. Ändring av vissa fasta kostnader .....             | 160 000   | 50 000    |
| 3. Engångsanskaffning av krigsförplägnadsmateriel...  | 210 000   |           |
|                                                       | 396 000   | 50 000    |
|                                                       | + 346 000 |           |
| Avrundat                                              | 340 000   |           |

Motiv.

1. Kostnadsökningen beräknas sålunda.

|                     | Tjänstgörings-(underhålls-)dagar |            | Ökning resp.<br>minskning | För 1953/54<br>beräknad<br>dagskostnad | Summa<br>kr.    |
|---------------------|----------------------------------|------------|---------------------------|----------------------------------------|-----------------|
|                     | 1953/54                          | 1954/55    |                           |                                        |                 |
| Inventarier.....    | 14 765 000                       | 15 000 000 | + 235 000                 | 0,07                                   | + 16 450        |
| Förplägnadsmateriel |                                  |            |                           |                                        |                 |
| för personal ..     | 15 265 000                       | 15 400 000 | + 135 000                 | 0,08                                   | + 10 800        |
| för hästar ....     | 1 409 000                        | 1 255 000  | — 154 000                 | 0,01                                   | — 1 540         |
|                     |                                  |            |                           |                                        | + 25 710        |
|                     |                                  |            |                           |                                        | Avrundat 26 000 |

I antalet tjänstgöringsdagar för beräkning av kostnaderna för förplägnadsmateriel för personal är inberäknade 635 000 tjänstgöringsdagar för normalt icke portionsberättigad personal.

2. Vid beräkning av medelsbehovet under anslaget har upptagits ett fast belopp för anskaffning och underhåll av expeditionsinventarier m. m. Detta belopp höjdes vid medelsberäkningen för innevarande budgetår med 50 000 kronor till 775 000 kronor med hänsyn till nya ändamål (prop. 1953: 1, bil. 6, s. 64). Av de ändamål, för vilka arméförvaltningen äskade medel, har nyanskaffningsbehovet av möbler och inventarier till radarskolan vid Göta artilleriregemente kunnat tillgodoses inom ramen för angivna belopp, 50 000 kronor. Medelsanvisning i detta hänseende är därför ej längre erforderlig. Behovet av möbler och inventarier för ändrade matsalar, lektions-salar m. m. vid arméhundväsendet, för vilket ändamål 40 000 kronor beräknades erforderliga, har däremot icke kunnat tillgodoses inom ramen för anslaget under innevarande budgetår. Arméförvaltningen beräknar för budgetåret 1954/55 samma belopp, 40 000 kronor, erforderligt för ändamålet. Vidare räknar arméförvaltningen med 20 000 kronor för anskaffning av inventarier till hundgårdar, 50 000 kronor för att tillgodose behovet av möbler och inventarier i förlägningslokaler, expeditioner och lektions-salar vid infanteriskjutskolan samt likaledes 50 000 kronor för att nyan-

skaffa möbler till de lektionssalar, som för närvarande ombygges eller nybygges vid arméns förband och skolor. För angivna ändamål erfordras alltså tillhoppa ( $40\,000 + 20\,000 + 50\,000 + 50\,000 =$ ) 160 000 kronor.

3. I sina anslagsäskanden för innevarande budgetår gjorde arméförvaltningen framställning om medelsanvisning för engångsanskaffning av krigsförplägnadsmateriel (prop. 1953:1, bil. 6, s. 64). Framställningen avsåg dels ett belopp om 2 100 000 kronor för utökning av viss gemensam kokutredning vid förbanden enligt nuvarande fältutrustningslistor med ytterligare ett antal små kittlar till kokfordon, isoleringslådor samt bärbara mattransportkärl, dels ock ett belopp av 210 000 kronor för modernisering av den maskinella fältbagerimaterielen genom anskaffning av automatiska uppslagningsmaskiner. Medel anvisades emellertid icke för ifrågavarande ändamål.

Arméförvaltningen beräknar numera, att kostnaderna för anskaffning av kittlar m. m. på grundval av senaste anskaffningspriser kunna nedbringas med 630 000 kronor till ( $2\,100\,000 - 630\,000 =$ ) 1 470 000 kronor. Medelsbehovet för ifrågavarande ändamål uppgår alltså till ( $1\,470\,000 + 210\,000 =$ ) 1 680 000 kronor eller avrundat 1 700 000 kronor. Av beredskapsskäl anses önskvärt, att anskaffningen fördelas på en tid av fem år. Med hänsyn till vikten av att den största sparsamhet iakttages anser sig dock arméförvaltningen böra föreslå, att kostnaderna fördelas på åtta år. Årskvoten blir härvid 212 500 kronor eller avrundat 210 000 kronor.

#### *Departementschefen.*

Såsom jag tidigare anförat beräknar jag för nästa budgetår antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga till omkring 13 900 000 eller således lägre antal än det arméförvaltningen utgått från. Detta medför att medelsbehovet blir mindre än ämbetsverket beräknat. Det i anslaget ingående fasta beloppet för anskaffning och underhåll av expeditoinsinventarier m. m. uppräknades i 1953 års statsverksproposition med 50 000 kronor för tillgodoseende av nya ändamål. Någon ytterligare uppräkning av anslaget i denna del är jag icke beredd att föreslå. I likhet med föregående år kan jag icke heller tillstyrka, att anslaget höjes för den av arméförvaltningen begärda engångsanskaffningen av krigsförplägnadsmateriel. Med hänsyn till det anförda och då en viss odisponerad reservation förelåg å anslaget vid utgången av budgetåret 1952/53 föreslår jag att anslaget för nästa budgetår uppföres med 2 900 000 kronor. Anslaget minskas således med 200 000 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Inventarier m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 2 900 000 kronor.

[38] 24. **Armén: Tvätt.**

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 2 600 000 | 2 891 891   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 207) | 2 900 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 2 600 000 |             |

I samband med behandlingen av förevarande anslag torde få anmälas en av 1946 års militära förvaltningsutredning verkställd *kostnadsundersökning av tvätt- och reparationsverksamheten för intendenturmateriel inom försvaret*.

1943 och 1944 års riksdagar beslöt (skr. 1943:320 och 1944:327) att centrala tvätt- och reparationsanstalter för försvaret skulle anordnas i Stockholm, Boden, Långsele, Herrljunga, Mjölby och på Gotland. Av de beslutade anstalterna är för närvarande fyra inrättade, nämligen i Stockholm (Lövesta), Boden, Långsele och Visby, medan anstalterna i Herrljunga och Mjölby icke kommit till stånd. Försvarets fabriksverk, under vilket ämbetsverk de centrala anstalterna lyder, har därjämte två anstalter i södra Sverige, nämligen i Landskrona och Karlskrona (jfr rd. skr. 1944:327). Slutligen har 1953 års riksdag medgivit (skr. nr 173) att en anstalt får komma till stånd i Umeå.

I anledning av en i ämnet väckt motion uttalade statsutskottet vid 1949 års riksdag, att det vore av intresse att på grundval av dittills vunna erfarenheter av centraliseringen få närmare utrönt det ekonomiska utfallet beträffande verksamheten vid de centrala anstalter för tvätt- och reparationstjänst, som redan trätt i verksamhet, och att en utredning i nu angiven begränsad omfattning lämpligen syntes böra utföras av 1946 års militära förvaltningsutredning. Riksdagen (skr. 1949:4) fattade beslut i överensstämmelse med utskottets förslag. Genom beslut den 4 november 1949 uppdrog härafter Kungl. Maj:t åt 1946 års militära förvaltningsutredning att verkställa utredning i de hänseenden statsutskottet angivit.

Till fullföljande av det sålunda lämnade uppdraget har utredningen<sup>1</sup> med skrivelse den 12 augusti 1953 till mig överlämnat en av utredningen verkställd kostnadsundersökning av tvätt- och reparationsverksamheten för intendenturmateriel. Jag vill i det följande lämna en redogörelse för den sålunda verkställda undersökningen.

I fråga om utredningsarbetets uppläggning anför utredningen, att arbetet inriktats på att bedöma självkostnaderna för de centrala anstalterna och de under arméförvaltningens intendenturavdelning sorterande garnisonsverkstäderna. Självkostnadsberäkningarna har därvid inskränkts till att omfatta blott en representativ anstalt och en representa-

<sup>1</sup> Landshövdingen G. A. Widell, ordförande, översten N. A. G. Bergh, led. av II kamm., redaktören K. H. Hagberg, t. f. landshövdingen K. E. H. von Heland, led. av I kamm., driftingenjören K. E. Hesselbom och generaldirektören C. T. Sällfors.

tiv garnisonsverkstad, nämligen anstalten i Långsele (Tv Lå) och garnisonsverkstaden i Skövde. Nämda garnisonsverkstad är uppdelad på tvättinrättning och textilreparationsverkstad vid Skaraborgs pansarregemente (P 4) och skoreparationsverkstad vid Göta trängregemente (T 2). Självkostnadsanalysen har begränsats till kategorierna skoreparationer, vattentvätt (inklusive efterbehandling) och textilreparationer. Vidare har en kvalitetsbedömning av det utförda arbetet verkställt.

Resultatet av de utförda kostnadsberäkningarna i fråga om skoreparationer och vattentvätt framgår av följande sammanställning (priserna omräknade till 1950 års prinsnivå).

|                                                | T 2/P 4<br>öre | Tv Lå<br>öre |
|------------------------------------------------|----------------|--------------|
| Kostnader för reparation av ett par skor ..... | 909,0          | 611,0        |
| Kostnad per kilogram tvättat gods .....        | 35,9           | 32,1         |

Även i fråga om textilreparationer är kostnaderna vid P 4:s verkstad högre än vid Tv Lå. Genomsnittskostnaden vid P 4:s verkstad för de tolv slag av plagg, som undersökts, var således 54 % högre än vid Tv Lå.

Angivna siffror utvisar de verkliga kostnaderna vid undersökningstillfället.<sup>1</sup> För att erhålla en fullt rättvisande jämförelse bör de framräknade kostnaderna enligt utredningens mening jämkas med hänsyn till vissa lokala skiljaktigheter m. m. Sedan siffrorna på angivet sätt jämkats kvarstår dock en merkostnad för garnisonsverkstaden i Skövde av 2 kronor 76 öre för reparerat par skor, medan för vattentvätten merkostnaden vid P 4 jämfört med Tv Lå ökar från 3,8 öre till 4,5 öre för kilogram tvättgods. I fråga om textilreparationer åter påverkas kostnadsberäkningarna icke nämnvärt av nu avsedda speciella faktorer.

Vad angår kvalitetsbedömningen av skoreparationer har de två av utredningen i detta hänseende anlitade experterna enats om ett gemensamt uttalande av innebörd, att reparationerna vid T 2 utfördes mycket noggrant och grundligt, vilket medförde, att kostnaderna vid T 2 blev avsevärt högre än vid Tv Lå, samt att dessa noggranna reparationer i längden vore förmånliga, särskilt med tanke på de stora påfrestningarna på arméskodon. De för bedömning av textilreparationer anlitade två experterna har avgivit skilda utlåtanden. Den ene experten uttalar sålunda, bland annat, att en väsentlig del av den betydande prisskillnaden i fråga om reparationskostnaderna kan anses utjämnad genom kvalitativt bättre utförande vid Skövdeverkstaden. Pressningen anser han däremot icke alltid vara godkännbar vid P 4, medan den vid Tv Lå utfördes utan anmärkning. Av den andre expertens utlåtande framgår att han bedömer reparationsarbetet vid P 4 i genomsnitt vara av något högre kvalitet än vid

<sup>1</sup> Dock har kostnaderna för löner vid Tv Lå upptagits efter ortsgrupp 3 (= Skövdes ortsgrupp) i stället för ortsgrupp 4.

Tv Lå. I fråga om kommisspress får däremot verkstaden vid P 4 av experten omdömet mindre bra, medan arbetet vid Tv Lå anses bra i detta hänseende.

Några experter för bedömning av kvaliteten på utförd tvätt har utredningen ej tillkallat. Utredningen uttalar emellertid såsom sin uppfattning, att kvaliteten på utförd tvätt vid båda de jämförda anstalterna är fullt godtagbar.

Jag övergår här efter till utredningens synpunkter och förslag.

Utredningen framhåller, att av de verkställda självkostnadsberäkningarna framgår, att driften vid Långseleanstalten dragit lägre kostnader än driften vid garnisonsverkstaden i Skövde. Vad angår tvätt och kommisspress finner utredningen, med beaktande jämväl av kvalitetsbedömningen, det vara klart fastslaget, att driften vid Långseleanstalten ur ekonomisk synpunkt är överlägsen driften vid garnisonsverkstaden i Skövde. Utredningen beräknar att prisdifferensen enbart beträffande tvätten betyder en merkostnad för staten på nära 160 000 kronor för år. Därom anför utredningen följande.

Enligt självkostnadsberäkningarna är tvättkostnaderna per kilogram tvättat gods 3,8 öre högre vid P 4 än vid Långsele (om hänsyn tages till lokala förhållanden m. m. 4,5 öre).

Tvättgodsmängden för budgetåret 1953/54 beräknas vid arméförbandens tvättinrättningar komma att uppgå till 4 180 000 kg. Gäller samma prisdifferens mellan arméförvaltningens övriga tvättinrättningar och den centraliserade driften som mellan Tv Lå och P 4 skulle decentraliseringen enbart för tvätten och räknat efter en prisdifferens på 3,8 öre betyda en merkostnad för staten på nära 160 000 kr./år jämfört med en centralisering av samma innebörd, som den beslutade (om hänsyn tages till lokala förhållanden m. m. nära 190 000 kr./år).

I anslutning till experternas uttalanden om kvaliteten på textil- och skoreparationer framhåller utredningen, att fabriksstyrelsens anstalter, som byggts upp under senare år, helt naturligt under igångkörningstiden uppvisat vissa brister, främst med avseende på reparationers kvalitet. Enligt utredningens uppfattning uppvisar dock styrelsens anstalter numera en god kvalitet på utförda arbeten.

I fråga om textilreparationer anser utredningen, att den centraliserade driften vid Tv Lå är ekonomiskt överlägsen. På grund av att enligt experterna en viss skillnad i kvalitet förelåg mellan verkstaden vid P 4 och Tv Lå vill utredningen dock icke göra gällande att driften i Långsele är så mycket billigare som kostnadsberäkningen visar. Sistnämnda uttalande har motsvarande tillämpning vid en jämförelse mellan skoreparationerna vid verkstäderna i Skövde och Långsele. De anmärkningar, som riktats mot utförandet av skoreparationerna vid Tv Lå, anser utredningen dock icke sammanhänga med graden av centralisering.

Utredningen uttalar sammanfattningsvis att den företagna undersök-

ningen visar, att betydande ekonomiska fördelar kan vinnas genom en centralisering av tvätt- och reparationstjänsten för intendenturmateriel. Utredningen föreslår därför att centraliseringen fullföljes. Dock vill utredningen lämna öppen frågan, huruvida centraliseringen bör ske genom att anstaller uppföres till det antal och på de platser, som tidigare beslutats av riksdagen. Utredningen erinrar om att fabriksstyrelsen vid sina anstalter åtager sig tvätt även åt vissa landsting och civila statliga inrättningar, varjämte utredningen framhåller att det ur ekonomisk synpunkt är fördelaktigt om inom begränsade områden stora tvättmängder kan sammanföras till en inrättning. Utredningen vill förorda en fortsatt samordning, där så är möjligt och lämpligt, av statlig och kommunal tvätt. Med hänsyn härtill bör centraliseringsprogrammet enligt utredningens mening underkastas en översyn. Härvid bör även undersökas möjligheterna att tillgodose från militärt håll framförda önskemål om tvätt- och reparationsanstaltarnas närmare anslutning till stora garnisonsorter.

Utredningen förklarar vidare, att textilverkstäderna bör, såsom i centraliseringsplanen förutsattes, förläggas i direkt anslutning till tvättinrättningarna för att transportkostnaderna skall kunna nedbringas. Även skoreparationsverkstäderna synes om möjligt böra anknytas till tvättanstalterna. Härvid kan transportererna samordnas och möjlighet ernås att minska vissa andra kostnader.

Utredningen framhåller vidare, att den finner det angeläget att de erfarenheter, som den för tvätt- och reparationstjänsten ansvariga myndigheten förvärvar beträffande hithörande materiel, utnyttjas vid nyanskaffning av materielen. Ett lämpligt samrådsförfarande beträffande materielens kvalitet och utformning ökar möjligheterna för den anskaffande myndigheten att beakta de underhållsekonomiska synpunkterna.

Vid varje förband utföres i regel servicearbete inom skomakeri- och skrädderiområdet i samband med förrådstjänsten. Utredningen anser att detta arrangemang är till väsentlig fördel vid en centralisering av reparationstjänsten. Utredningen föreslår att sedan en centralisering av tvätt- och reparationstjänsten blivit genomförd, en särskild översyn göres av denna servicetjänst vid de olika förbanden. Härvid bör slutligt fastställas servicetjänstens art och omfattning samt dess samordning med förrådsverksamheten.

Utredningen framhåller slutligen att för närvarande en del av reparationsverkstäderna och tvättinrättningarna för intendenturmateriel sorteras under arméförvaltningen och en del under fabriksstyrelsen. Utredningen anser att det måste vara oekonomiskt med en dubbelorganisation för högsta ledningen av driften. I stället bör ledningen av samtliga dessa verkstäder och inrättningar anförtros åt en myndighet.

*Två av utredningens ledamöter* (Bergh och von Heland) har i vissa avseenden uttalat avvikande mening. Dessa ledamöter förklarar sålunda att

det icke synes välbetänkt att för centraliseringens egen skull nedlägga de bra garnisonsverkstäder för skoreparationer, som finnes på flera orter, och att investera kapital för att anordna nya i anslutning till tvätt- och textilreparationsanstalterna. Om tvätt- och reparationstjänsten för intendenturmateriel sammanföres under enhetlig ledning, bör därför vid garnisonerna befintliga skoreparationsverkstäder, som i tekniskt och andra avseenden fyller rimliga krav, fortsätta sin verksamhet. De bör dock organisatoriskt och ekonomiskt anslutas till närmaste centrala tvätt- och reparationsanstalt. Med hänsyn härtill liksom ur andra synpunkter anser dessa ledamöter det lämpligt att dessa anstalter förläggas till eller i närheten av större garnisonsorter.

#### Yttranden.

I anledning av de verkställda undersökningarna har yttranden avgivits av arméförvaltningens intendenturavdelning och försvarets fabriksstyrelse.

*Arméförvaltningens intendenturavdelning* anför bland annat följande. Avdelningen erinrar om, att utredningen beräknat självkostnaden vid Tv Lå till 32,1 öre för kilogram tvättgod. Då emellertid fabriksstyrelsen under motsvarande tid debiterat intendenturavdelningen efter ett pris av 37 öre för kilogram, synes utredningens beräkning av statsverkets merkostnad för decentraliserad drift sakna reellt underlag. Med hänsyn härtill samt till resultaten av verkställda kvalitetsbedömningar och då kostnaderna för förvaltnings- och verkstadsledning är lägre vid garnisonsverkstaden än vid Tv Lå, vill avdelningen ifrågasätta om den verkställda undersökningen giver tillräckligt underlag för utredningens uttalande, att betydande fördelar står att vinna genom en centralisering av tvätt- och reparationstjänsten. Avdelningen anser uppenbart, att förutsättningarna för en friktionsfri service ökar ju närmare ett serviceorgan befinner sig det organ, som det skall betjäna. Av denna anledning förordar avdelningen, att centraliseringen av tvätt- och reparationstjänsten i princip skall begränsas till garnisonsverkstäder.

*Fabriksstyrelsen* ansluter sig till utredningens uttalande, att centraliseringen bör fortsätta.

Styrelsen uttalar sig vidare i fråga om statsverkets merkostnader för tvätt vid decentraliserad drift och om avvägningen av skoreparationernas omfattning. Under erinran om utredningens beräkning rörande statsverkets merkostnader för tvätt vid decentraliserad drift, beräknar styrelsen, att om hänsyn tages till tvättgodsmängden vid försvarets samtliga förband, av styrelsen beräknad till omkring 8 800 000 kilogram, merkostnaden med utredningens beräkningssätt skulle uppgå till 335 000 kronor för år (eller om korrigerig göres för lokala förhållanden m. m. omkring 395 000 kronor). I fråga om skoreparationerna erinrar styrelsen om, att den ekonomiskt sett gynnsammaste driften erhålles, då den sammanlagda kostnaden

för anskaffning och reparation är minst, samt att mera kostnadskrävande reparationer därför blir ekonomiskt försvarbara endast, om de medför minskade återanskaffningskostnader. Styrelsen beräknar, att för närvarande årligen 315 000 par skor repareras och 45 000 par återanskaffas. Om återanskaffningskostnaden per par beräknas till 27 kronor blir den årliga merkostnaden vid garnisonsvis drift 940 000 kronor, under förutsättning av samma kassationsprocent, och mer än 1 000 000 kronor, om hänsyn toges till den faktiska kassationsprocenten vid centralanstalterna och garnisonsverkstäderna.

Vad angår *medelsbehovet* under förevarande anslag för nästkommande budgetår hemställer arméförvaltningen att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Ämbetsverket beräknar därvid medelsbehovet efter enahanda grunder, som jag använt vid beräkningen av anslaget för innevarande budgetår.

#### *Departementschefen.*

Förenämnda centrala anstalter för tvätt och reparationstjänst har tillkommit i enlighet med en av 1943 och 1944 års riksdagar godkänd plan. Enligt denna skall sex centrala anstalter uppföras, av vilka fyra hittills kommit till stånd. Härjämte drives för närvarande två provisoriska anstalter i fabriksverkets regi. Vidare har 1953 års riksdag fattat beslut om uppförande av en tidigare icke planerad central anstalt i Umeå.

Centraliseringen, som beslutats på grundval av ett av 1942 års militära reparationstjänstutredning framlagt förslag, har förutsatts medföra avsevärda besparingar för statsverket. Jag kan vidare erinra om den utredning, som generaldirektören C. T. Sällfors år 1945 utförde rörande de ekonomiska förutsättningarna för fullföljande av centraliseringsplanen. Denna utredning visade, att planens fullföljande komme att medföra ett ekonomiskt sett avsevärt gynnsammare driftresultat än en garnisonsvis ordnad drift, som förordats av arméförvaltningen. Vid anmälan av utredningen i propositionen 1946:132 uttalades, att anledning saknades att ifrågasätta ändring i det av statsmakterna beslutade byggnadsprogrammet. Riksdagen (skr. 1946:337) anslöt sig till vad sålunda anförts.

De av förvaltningsutredningen verkställda jämförande kostnadsundersökningarna synes ge ytterligare belägg för att den centraliserade driften av tvätt- och reparationstjänsten är i ekonomiskt avseende överlägsen den garnisonsvis ordnade drift, som arméförvaltningen förordar. Jag anser i likhet med utredningen den verkställda undersökningen ge anledning till uttalande, att centraliseringen bör fortsätta. När det gäller frågan på vilket sätt den fortsatta centraliseringen bör ske, vill jag erinra om att Kungl. Maj:t den 11 maj 1951 uppdragit åt statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande m. m. att verkställa utredning angående samordning av den statliga tvättverksamheten. I avbidan på resultatet av denna utredning

torde några förändringar i fråga om den militära tvätt- och reparations-tjänsten ej böra ske.

Vad angår medelsbehovet under förevarande anslag för nästkommande budgetår har priset på vattentvätt vid de centrala tvättanstalterna enligt inhämtade upplysningar från och med den 1 juli 1953 sänkts med 5 öre för kilogram. På grund härav bör tvättpriset för kilogram vattentvätt vid sådana anstalter för budgetåret 1954/55 kunna beräknas till 41 öre. Härtill kommer att jag, såsom tidigare anförts, för nästa budgetår beräknar antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga vid armén till omkring 13 900 000 eller i runt tal 865 000 lägre än det antal, från vilket arméförvaltningen utgått vid sina äskanden. Med hänsyn härtill synes anslaget för nästa budgetår kunna uppföras med 2 600 000 kronor, vilket innebär en anslagsminskning med 300 000 kronor.

Aberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén*: Tvätt för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 2 600 000 kronor.

#### ÖVNINGAR M. M.

##### [39] 25. *Armén*: Övningar m. m.

|                                | Anslag     | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|------------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 32 300 000 | 35 515 889  | 2 844 770  |
| 1953/54 (statsliggaren s. 207) | 35 000 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 28 700 000 |             |            |

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i runt tal 895 000 kronor bundna.

##### Yrkande.

*Arméförvaltningen* hemställer, att anslaget minskas med 700 000 kronor. De utgiftsökningar som bedömts erforderliga anses böra täckas genom utnyttjande av beräknad reservationsbehållning.

|                                         | Ökning    | Minskning |
|-----------------------------------------|-----------|-----------|
| 1. Ökat antal tjänstgöringsdagar .....  | 458 000   |           |
| 2. Ökad inlejdning av motorfordon ..... | 400 000   |           |
| 3. Arméfälttjänstövning .....           | 700 000   |           |
| 4. Fallskärmsjägarskolan .....          | 75 000    |           |
| 5. Målflygning .....                    | 730 000   |           |
| 6. Särskilda utbildningskurser .....    | 225 000   |           |
| 7. Undervisningsmateriel .....          | 50 000    |           |
| 8. Drivmedel .....                      |           | 1 000 000 |
| 9. Fasta utbildningsanstalter .....     |           | 45 000    |
| 10. Övriga ändamål .....                |           | 900 000   |
|                                         | 2 638 000 | 1 945 000 |
|                                         | + 693 000 |           |

### Motiv.

1. I förhållande till anslagsäskandena för innevarande budgetår räknar arméförvaltningen med oförändrade övningskostnader per man och tjänstgöringsdag (1,95 kronor under första tjänstgöring och 4,25 kronor under repetitionsövning). Antalet tjänstgöringsdagar för personal som fullgör första tjänstgöring beräknas öka med 235 000 dagar.

2. Hittills har vissa övertaliga äldre lastbilar och radiopersonbilar kunnat användas under repetitionsövningarna vilket minskat behovet av inlejdning av fordon. Ifrågavarande övertaliga fordon, som delvis är hårt förslitna, beräknas komma att försäljas eller kasseras under den närmaste tiden. För att ersätta den sålunda minskade tillgången på motorfordon avses inlejda fordon tagas i anspråk. Behovet av inlejdning beräknas ävenledes öka genom den fortsatta motoriseringen av artilleriet samt planlagd ändring av signaltruppernas organisation.

3. Beloppet avses för en större arméfälttjänstövning hösten 1954.

4. Vissa tillämpningsövningar vid fallskärmsjägarskolan i Karlsborg måste förläggas till annat flygfält än det som finnes i Karlsborg. De härigenom ökade kostnaderna uppskattas till 75 000 kronor.

5. För ökad användning av flygplan vid artilleriet och av helikopter äskas 100 000 kronor. Tre målflygplan beräknas bli utrangerade under budgetåret 1954/55. Såsom ersättning för dessa flygplan avses anskaffas två reaktionsdrivna flygplan. Härfor erfordras för nästa budgetår en uppräknig av anslaget med sammanlagt 630 000 kronor.

6. Av ifrågavarande belopp beräknas 100 000 kronor för utvidgning av vinterutbildningen vid befälsskola K, 75 000 kronor för att påbörja instrumentteknikerutbildning vid luftvärnet och 50 000 kronor för vissa kostnader i samband med reservbefälskurser.

7. Ifrågavarande belopp äskas för att medgiva ökad framställning av bildband.

8. Kostnaderna för drivmedel under budgetåret 1954/55 beräknas med angivet belopp understiga de kostnader, som för innevarande budgetår beräknats för ändamålet.

9. Sedan arméns skyddsskola och radarskola överförts till de s. k. fasta utbildningsanstalterna avses kostnaderna för reseersättningar m. m., vilka beräknas uppgå till 45 000 kronor, belasta annat anslag än förevarande.

10. På grundval av det erfarenhetsmässiga behovet av anslagsmedel för övriga ändamål har det ansetts möjligt att minska anslaget med sammanlagt 900 000 kronor.

### Departementschefen.

Såsom jag tidigare anfört beräknar jag för nästa budgetår antalet tjänstgöringsdagar för personal, som fullgör repetitions- och befälsövningar, till

2 875 000 eller 865 000 lägre än för innevarande budgetår. Antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga, som fullgör första tjänstgöring, kan antagas bli oförändrat. På grund härav och med beaktande av odisponerad reservationsbehållning å anslaget beräknar jag medelsbehovet för budgetåret 1954/55 till 28 700 000 kronor.

Den sammanlagda medelstillgången under budgetåret 1954/55 bör medge ersättningsanskaffning av målflygplan. Jag förutsätter, att denna fråga underställes Kungl. Maj:ts prövning innan anskaffningen kommer till stånd.

Under erinran om att anslagsminskningen utgör 6 300 000 kronor hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Övningar m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 28 700 000 kronor.

[40] 26. *Armén: Ökning av drivmedelslagringen.*

|                                | Anslag    |
|--------------------------------|-----------|
| 1953/54 (statsliggaren s. 209) | 3 000 000 |
| 1954/55 (förslag) .....        | 7 000 000 |

*Arméförvaltningen* hemställer, att anslaget höjes med 5 000 000 kronor. Ämbetsverket har i särskild skrivelse den 10 augusti 1953 närmare motiverat medelsbehovet under förevarande anslag och därvid anmält, bland annat, att två nya drivmedelsanläggningar beräknas tillkomma under budgetåret 1954/55 varjämte en befintlig anläggning beräknas erhålla utökad kapacitet. För att fylla de nytillkomna lagerutrymmena med drivmedel erfordras i runt tal 11 500 000 kronor. Ämbetsverket beräknar emellertid att av de medel, som ställts till förfogande för innevarande budgetår, ett belopp av omkring 3 500 000 kronor kommer att vara odisponerat. Genom att utnyttja detta belopp för de under nästa budgetår erforderliga anskaffningarna uppgår det icke täckta medelsbehovet till 8 000 000 kronor.

*Departementschefen.*

Jag finner det angeläget att medel ställes till förfogande för ifrågasvarande ändamål. Utgifterna under nästa budgetår kan dock enligt mina beräkningar bli täckta om ett anslag å 7 000 000 kronor anvisas. Jag föreslår att anslaget uppräknas till nämnda belopp. Anslagsökningen utgör 4 000 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Ökning av drivmedelslagringen* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 7 000 000 kronor.

## [41] 27. Armén: Drivmedelsförråd m. m.

|                                             | Anslag                 | Nettoutgift |
|---------------------------------------------|------------------------|-------------|
| 1952/53 .....                               | <sup>1</sup> 1 275 000 | 1 402 325   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 209) <sup>2</sup> | 1 900 000              |             |
| 1954/55 (förslag) .....                     | 2 200 000              |             |

<sup>1</sup> Den av Kungl. Maj:t fastställda staten slutar på 1 312 000 kronor.

<sup>2</sup> Den av Kungl. Maj:t fastställda staten slutar på 1 925 000 kronor.

## Yrkande.

*Arméförvaltningen* hemställer, att anslaget höjes med 525 000 kronor.

|                                                                   | ökning           |
|-------------------------------------------------------------------|------------------|
| 1. Lönereglering m. m. ....                                       | 30 600           |
| 2. Ökad omsättning av drivmedel.                                  |                  |
| Lönekostnader .....                                               | 27 400           |
| Frakter och transporter .....                                     | 158 000          |
| Kostnader för svinn .....                                         | 7 600            |
| 3. Nya drivmedelsanläggningar.                                    |                  |
| Lönekostnader .....                                               | 90 700           |
| Bevakningskostnader .....                                         | 28 000           |
| 4. Ytterligare medel för underhåll av distributionsmateriel m. m. | 182 500          |
|                                                                   | <hr/> 524 800    |
|                                                                   | Avrundat 525 000 |

## Motiv.

1. Till följd av löneregleringar, genomförda från och med innevarande budgetår, erfordras en uppräknig av anslaget med 25 000 kronor. Med anledning av den beslutade ökningen av årssemestern från 12 till 18 dagar erfordras ytterligare extra arbetskraft till en kostnad av i runt tal 3 400 kronor. Den ökade belastningen på grund av löneklassuppflyttningar uppgår till i runt tal 2 200 kronor.

2. För budgetåret 1954/55 beräknas att årsomsättningen av drivmedel kommer att stiga med omkring 18 % från 22 000 kbm till 26 000 kbm. Härigenom uppkommer behov av extra arbetskraft under cirka 8 000 arbetstimmar per år, motsvarande en kostnad av i runt tal 27 400 kronor. Det för frakter och transporter äskade beloppet utgör cirka 18 % av det medelsbehov för ändamålen, som arméförvaltningen beräknade för innevarande budgetår. Merkostnaden för ökat svinn är beräknad under förutsättningen att svinnet uppgår till 0,38 % och genomsnittspriset för motorbränslen är 50 öre per liter.

3. Under budgetåret 1954/55 beräknas två nya drivmedelsanläggningar bli färdigställda och en befintlig anläggning erhålla utökad kapacitet. För att bestrida de arbetsuppgifter som härigenom tillkommer föreslås

att tjänster inrättas för två förrådsförvaltare och två förrådsmästare. Därjämte erfordras sex förrådsarbetare anställda enligt kollektivavtal. De sammanlagda lönekostnaderna för ifrågavarande personal uppgår till i runt tal 90 700 kronor. Bevakningen av de nya anläggningarna föreslås utformas enligt de grunder, som angivits i 1953 års statsverksproposition (bil. 6, s. 70). Detta medför ett behov av 15 400 kronor för anskaffning av hundar och redskap m. m. och utbildning av hundförare, 10 724 kronor för arvoden till personal och ersättning till hundhållning samt 1 600 kronor för veterinärvård m. m., d. v. s. sammanlagt i runt tal 28 000 kronor.

4. Arméförvaltningen har beräknat att den 1 juli 1954 kommer att finnas 4 150 bensinfat som är i behov av omgalvanisering. För detta ändamål äskas 180 000 kronor. 2 500 kronor erfordras för underhåll av elektricitetsmätare vid förbanden.

### *Departementschefen.*

Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 2 200 000 kronor vilket innebär en anslagshöjning med 300 000 kronor. Jag har därvid utgått från att personal och bevakning för en av de nya drivmedelsanläggningarna erfordras först under senare delen av budgetåret samt att omgalvaniseringen av bensinfat sker i långsammare takt än arméförvaltningen räknat med. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i vanlig ordning pröva löneställningen för nytillkommande personal.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Drivmedelsförråd m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 2 200 000 kronor.

### [42] 28. *Armén: Anskaffning av drivmedelsutrustning.*

|                                | Anslag  | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|---------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 225 000 | 204 762     | 20 238     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 209) | 225 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 225 000 |             |            |

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i sin helhet bunden genom utlagda beställningar.

*Arméförvaltningen* hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Ämbetsverket anmäler, att drivmedelstjänsten i fält omorganiserats. Den nya organisationen kräver en betydligt ökad anskaffning av bensindunkar. Därjämte erfordras transportabla bränslebehållare samt särskilda aggregat för sköljning och fyllning av dunkar. Den fortsatta motoriseringen av armén kräver vidare ökade anskaffningar under förevarande anslag. Det sammanlagda behovet av medel för att täcka bristerna i här avsedd

utrustning anges uppgå till cirka 8 500 000 kronor. För att begränsa de årliga medelsanvisningarna föreslår ämbetsverket, att de framräknade bristerna täckes på åtta år, vilket innebär ett årligt medelsbehov av omkring 1 060 000 kronor. Med hänsyn till att Kungl. Maj:t den 12 juni 1953 medgivit, att högst 1 200 000 kronor av reservationen under arméns övningsanslag får användas för anskaffning av bensindunkar, anser sig ämbetsverket dock för nästa budgetår kunna hemställa om oförändrat anslag.

#### *Departementschefen.*

Jag föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Det torde ankomma på Kungl. Maj:t att närmare besluta om inriktningen av anskaffningsverksamheten.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Anskaffning av drivmedelsutrustning* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 225 000 kronor.

#### ANSKAFFNING OCH VÄRD AV HÄSTAR M. M.

##### [43] 29. *Armén: Remontering.*

|                                | Anslag  | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|---------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 850 000 | 874 224     | 1 765 693  |
| 1953/54 (statsliggaren s. 209) | 400 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 400 000 |             |            |

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i runt tal 1 273 000 kronor bundna.

#### Yrkande.

*Arméförvaltningen* hemställer, att anslaget höjes med 780 000 kronor.

|                                                               | Ökning    | Minskning |
|---------------------------------------------------------------|-----------|-----------|
| 1. Minskademontering av kallblodiga hästar ...                |           | 229 500   |
| 2. Högre hästpriser .....                                     | 111 600   |           |
| 3. Minskad utackordering av kallblodiga draghästar m. m. .... |           | 46 060    |
| 4. Ökad utackordering av varmblodiga draghästar .....         | 48 000    |           |
| 5. Högre priser på utrangerade hästar .....                   |           | 105 700   |
| 6. Omräkning .....                                            | 1 000 000 |           |
|                                                               | 1 159 600 | 381 260   |
|                                                               |           | + 778 340 |
|                                                               | Avrundat  | 780 000   |

## Motiv.

1. Chefen för armén har i sitt militärorganisatoriska underlag för budgetåret 1954/55 framlagt förslag till minskning av stamhästbeståndet vid armén. Enligt detta förslag skall arméns stamridhästbestånd begränsas med omkring 300 hästar. Den föreslagna minskningen omfattar samtliga ifrågavarande hästar vid artilleriet — med undantag för ett mindre antal vid Norrlands artilleriregemente — samt vid trängtrupperna, ingenjörtrupperna och signaltrupperna ävensom hästarna på Gotland. Härjämte föreslås viss minskning och om disposition av hästbeståndet för försvarsstaben och arméledningen samt minskning av antalet varmblodiga hästar vid arméns jägarskola. Den föreslagna minskningen förutsättes i nämnda underlag skola äga rum under budgetåren 1954/56. I senare avgivet besparingsförslag har arméchefen förordat, att minskningen av stamhästbeståndet i sin helhet genomföres under budgetåret 1954/55.

Arméförvaltningen beräknar den erforderliga remonteringen av draghästbeståndet för budgetåret 1954/55, efter 10 % remontering, till 33 stamdraghästar och 511 ackorddraghästar. Av stamdraghästarna avses 17 vara kallblodiga. Då behovet av varmblodiga remonter beräknas till 255, men 450 sådana remonter skall inköpas även under budgetåret 1954/55, uppkommer ett överskott av 195 sådana remonter, vilket avses att bli tillfört ackorddraghästbeståndet. Inköpsbehovet av kallblodiga hästar under budgetåret 1954/55 beräknas således till  $(17 + 511 - 195 =)$  333 hästar. Under innevarande budgetår utgör motsvarande antal 468. Då medelinköpspriset för kallblodiga hästar för budgetåret 1953/54 i statsverkspropositionen beräknades till 1 700 kronor, uppkommer en kostnadsminskning för anskaffning av sådana hästar med  $[(468 - 333) \times 1\,700 =]$  229 500 kronor.

2. För budgetåret 1953/54 beräknades, som tidigare nämnts, medelinköpspriset för kallblodiga hästar till 1 700 kronor. För varmblodiga hästar var motsvarande pris 2 000 kronor. För budgetåret 1954/55 beräknar arméförvaltningen ifrågavarande priser till 1 900 kronor respektive 2 100 kronor. De höjda hästpriserna ökar medelsbehovet med  $[(450 \times 100) + (333 \times 200) =]$  111 600 kronor.

3. Under budgetåret 1954/55 beräknas 5 294 kallblodiga hästar vara utackorderade eller 147 mindre än för innevarande budgetår beräknade 5 441. Härigenom minskar inkomsterna av ackordavgifter — 20 kronor för häst och år — med  $(147 \times 20 =)$  2 940 kronor. Å andra sidan beräknas på grund av erfarenheterna under de senaste åren omkostnaderna för utackordering av hästar kunna minskas med 49 000 kronor. Det härigenom minskade medelsbehovet beräknas således till  $(49\,000 - 2\,940 =)$  46 060 kronor.

4. Av de våren 1953 inköpta 500 varmblodiga remonterna avses 194 såsom stamridhästremonter, 50 såsom ackordridhästremonter, 10 såsom

ersättning för störtade remonter, 16 såsom stamdraghästremonter och 230 för utackordering såsom ackorddraghästar. Utackorderingen kommer att äga rum våren 1954, vilket medför en ökning av de under budgetåret 1954/55 utackorderade varmblodiga draghästarna. Dessas antal beräknas till 906 eller 147 flera än under innevarande budgetår beräknade 759. Ersättningen till fodervärd beräknas oförändrad till 250 kronor för häst och år. Härigenom ökar kostnaderna i samband med utackordering av varmblodiga draghästar med  $(147 \times 250 =)$  36 750 kronor. Dessutom beräknas kostnaderna öka genom att i april 1955 utackordering sker av 180 av de remonter, som inköpes år 1954. Ökningen, som beräknas för ett kvartal, uppgår således till  $(180 \times \frac{250}{4} =)$  11 250 kronor. Under angivna förutsättningar beräknas den sammanlagda kostnadsökningen till  $(36\,750 + 11\,250 =)$  48 000 kronor.

5. För budgetåret 1953/54 har medelslaktpriset för utrangerade hästar beräknats till 650 kronor. Arméförvaltningen beräknar för budgetåret 1954/55, att nämnda pris i fråga om stamhästar skall bli oförändrat men beträffande ackordhästar stiga till 850 kronor. Antalet utrangerade hästar under budgetåret 1954/55 beräknas för ackordhästar till oförändrat 600 men för stamhästar till 174 eller 22 mindre än under innevarande budgetår. Under förenämnda omständigheter uppkommer dels en inkomstminskning med  $(22 \times 650 =)$  14 300 kronor samt dels en inkomstökning med  $(600 \times 200 =)$  120 000 kronor, vilket innebär ett minskat medelsbehov med  $(120\,000 - 14\,300 =)$  105 700 kronor.

6. Anslaget för budgetåret 1953/54 upptogs till netto 400 000 kronor, varvid förutsattes, att tillgängliga reservationsmedel, 800 000 kronor, jämte 200 000 kronor, som beräknades inflyta under budgetåret 1952/53 för exporterade remonter, eller alltså tillhoppa 1 000 000 kronor, skulle disponeras för att täcka anslagsbehovet i övrigt. Sistnämnda belopp uppföres här såsom ökning.

I särskild skrivelse den 8 december 1953 har chefen för armén avgivit förslag angående användningen av de hästar, som till följd av den föreslagna minskningen av hästbeståndet blir övertaliga. Förslaget innebär i huvudsak följande. För fältbruk oanvändbara hästar försäljes till slakt. Till andra förband överföres det antal, som erfordras för att vid dessa ersätta för fältbruk oanvändbara hästar. Möjligheterna att försälja återstående hästar till liv förutsättes skola tillvaratagas i största utsträckning. Emellertid bedömes möjligheterna till sådan försäljning icke vara särskilt goda. Arméchefen beräknar därför att omkring 200 fullt tjänstdugliga hästar icke skall kunna försälas till liv eller komma till användning på förut angivet sätt. Försäljning till slakt av dessa hästar synes om möjligt böra undvikas. Arméchefen erinrar härvid om vad som tidigare vid an-

mälan av propositionen 1950: 110 (s. 69 och 71—72) anförts rörande denna utväg för avveckling av övertaliga hästar. Chefen för armén föreslår på grund härav, att nu övertaliga, tjänstdugliga hästar, som icke behöver tagas i anspråk för att ersätta fältodugliga hästar och som icke kan försäljas till liv, får utackorderas såsom ackorddraghästar, i den mån så kan ske utan att ersättning utgår till fodervärd, samt i övrigt såsom ackordridhästar.

#### *Departementschefen.*

Jag biträder arméchefens förslag om minskning av arméns stamridhästbestånd. Avvecklingen bör genomföras snarast möjligt. Vad angår frågan om användning av de hästar, som vid avvecklingen blir övertaliga, ställer jag mig tveksam till frågan hur det skall förfaras med tjänstdugliga hästar, som icke kan försäljas till liv eller användas som ersättning för icke fältodugliga hästar. I likhet med arméchefen hyser jag betänkligheter mot försäljning till slakt av fullt tjänstdugliga hästar. Å andra sidan medför en utackordering av ifrågavarande hästar att dessa så småningom utan vederlag tillfaller fodervärdarna. Jag är icke beredd att nu taga slutlig ställning till denna fråga. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fatta beslut i ämnet.

I 1952 års statsverksproposition (bil. 6, s. 84) beräknades arméns hästbestånd efter genomförda omorganisationer komma att nedgå till 2 088 stamridhästar, däri inräknat bl. a. ackordridhästremonter, samt 500 ackordridhästar, 371 stamdraghästar och 6 200 ackorddraghästar. På grund av arméns fortsatta motorisering kommer hästbeståndet att ytterligare nedgå och kan — med tillämpning av de i 1952 års statsverksproposition använda beräkningsgrunderna — efter fullt genomförd avveckling beräknas till 1 689 stamridhästar, 500 ackordridhästar, 330 stamdraghästar och 5 110 ackorddraghästar.

Jag har icke något att erinra mot det av arméförvaltningen angivna antalet hästar, som bör inköpas under nästa budgetår, eller mot de av ämbetsverket föreslagna inköpspriserna. Nettoutgifterna under anslaget beräknar arméförvaltningen till i runt tal 1 180 000 kronor. För egen del räknar jag med lägre medelsåtgång än ämbetsverket gjort. Jag förutsätter sålunda att, till följd av den pågående minskningen av arméns hästbestånd, antalet försålda hästar skall icke obetydligt överstiga det av arméförvaltningen beräknade antalet. Vidare räknar jag med något högre försäljningspriser än ämbetsverket. Härtill kommer att medelsbehovet för nästa budgetår kan nedbringas om tillgänglig reservation å anslaget tages i anspråk. Jag beräknar sålunda att av reservationsbehållningen vid utgången av budgetåret 1952/53 ett till 500 000 kronor avrundat belopp skall kunna disponeras. Därjämte beräknas 200 000 kronor inflyta under bud-

getåret 1953/54 för exporterade remonter. Med beaktande av det anförda torde jämväl för nästa budgetår ett anslag å 400 000 kronor vara tillfyllest.

Äberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Remontering* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

[44] 30. **Armén: Uttagning av hästar och hästfordon m. m.**

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 100 000 | 100 083     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 211) | 130 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 130 000 |             |

Arméförvaltningen hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Jag biträder arméförvaltningens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Uttagning av hästar och hästfordon m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 130 000 kronor.

[45] 31. **Armén: Veterinärvård.**

|                                | Anslag  | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|---------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 180 000 | 123 198     | 95 425     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 212) | 185 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 185 000 |             |            |

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i sin helhet bunden genom utlagda beställningar.

Yrkande.

*Arméförvaltningen* hemställer, att anslaget höjes med 205 000 kronor.

|                                                                       | Ökning           | Minskning |
|-----------------------------------------------------------------------|------------------|-----------|
| 1. Minskat antal underhållsdagar för hästar .....                     |                  | 17 248    |
| 2. Ökat antal underhållsdagar för hundar .....                        | 1 740            |           |
| 3. Anskaffning av viss utrustning till nya hundsjukvårdslokaler ..... | 15 000           |           |
| 4. Engångsanskaffning av djurläkemedel .....                          | 200 000          |           |
| 5. Omräkning .....                                                    | 3 613            |           |
|                                                                       | <hr/> 220 353    | 17 248    |
|                                                                       |                  | + 203 105 |
|                                                                       | Avrundat 205 000 |           |

## Motiv.

## 1. Kostnadsminskningen beräknas sålunda.

| Underhållsdagar |           |           | Beräknad dagskostnad | Summa<br>kr. |
|-----------------|-----------|-----------|----------------------|--------------|
| 1953/54         | 1954/55   | Minskning |                      |              |
| 1 409 000       | 1 255 000 | 154 000   | 0,112                | 17 248       |

3. Beloppet anses erforderligt för anskaffning av röntgenutrustning, elektrokardiograf m. m. till planerade nya hundsjukvårdslokaler vid arméhundskolan.

4. I sina anslagsäskanden för budgetåren 1952/53 och 1953/54 har arméförvaltningen framställt förslag om att i anslaget inräkna ett belopp av 900 000 kronor för engångsanskaffning av djurläkemedel (prop. 1952: 1, bil. 6, punkt 53 och prop. 1953: 1, bil. 6, punkt 54). Arméförvaltningen återkommer nu med förslag i ämnet. Kostnaderna för ifrågavarande anskaffning beräknas emellertid numera på grund av minskat behov av djurläkemedel och minskade anskaffningskostnader till 800 000 kronor. Arméförvaltningen föreslår att av beloppet 200 000 kronor anvisas för budgetåret 1954/55.

5. Ökningen motsvarar skillnaden mellan det av arméförvaltningen för budgetåret 1953/54 äskade beloppet, exakt beräknat — fränsett äskandet om engångsanskaffning av djurläkemedel — samt det för samma budgetår anvisade beloppet.

*Departementschefen.*

Jag kan icke tillstyrka att anslaget höjes utan föreslår att detsamma uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Veterinärvård* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 185 000 kronor.

[46] 32. **Armén: Hundväsendet.**

|                                | Anslag | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|--------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 50 000 | 47 589      | 32 675     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 212) | 60 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 60 000 |             |            |

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i sin helhet bunden.

*Arméförvaltningen* hemställer, att anslaget höjes med 27 000 kronor för att möjliggöra genomförandet av en utav chefen för armén fastställd plan för hundanskaffning och utbildningsverksamhet.

*Departementschefen.*

Efter förslag i 1953 års statsverksproposition (bil. 6, s. 79) har för innevarande budgetår förevarande anslag uppräknats med 10 000 kronor för att tillgodose ökat behov av hundar för bevakningsändamål samt för att täcka höjda priser och taxor. Jag är icke nu beredd att tillstyrka någon ytterligare höjning av anslaget, vilket därför torde uppföras med oförändrat belopp.

Äberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Hundväsendet* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 60 000 kronor.

## TYGMATERIEL M. M.

## [47] 33. Armén: Anskaffning av tygmateriel m. m.

|                                | Anslag                   | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|--------------------------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | <sup>1</sup> 140 000 000 | 192 512 269 | 31 637 707 |
| 1953/54 (statsliggaren s. 212) | 315 000 000              |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 280 000 000              |             |            |

<sup>1</sup> Därutöver anvisat på tilläggsstat 83 000 000 kronor samt överfört från anslag under tolfte huvudtiteln 650 000 kronor.

På förslag av Kungl. Maj:t i 1953 års statsverksproposition (bil. 6, s. 80—88) har riksdagen (skr. 1953:4) godkänt att anskaffningen av tygmateriel m. m. under budgetåren 1953/63 skall ske enligt plan och till en sammanlagd kostnad av 3 100 miljoner kronor. Riksdagen medgav samtidigt att beställningar på materiel upptagen i nyssnämnda tioårsplan fick utläggas till en kostnad av 800 miljoner kronor under budgetåret 1953/54. För att täcka betalningsutfall med anledning av äldre och för innevarande budgetår medgivna beställningar anvisade riksdagen ett anslag av 315 miljoner kronor. Genom beslut den 30 juni 1953 har Kungl. Maj:t fastställt planer för här avsedda anskaffningar m. m. under budgetåret 1953/54.

För budgetåren 1947/53 har arméförvaltningen bemyndigats att beställa tygmateriel m. m. för 911,45 miljoner kronor. För att bestrida kostnaderna för ifrågavarande beställningar stod ett belopp av 506,25 miljoner kronor till förfogande. Den 30 juni 1953 saknades således betalningsmedel för utlagda beställningar till ett belopp av (911,45 — 506,25 =) 405,2 miljoner kronor.

För innevarande budgetår har, som i det föregående omnämnts, riksdagen medgivit att beställningar får utläggas till en kostnad av 800 miljo-

ner kronor. I betalningsmedel har anvisats 315 miljoner kronor. Den 30 juni 1954 kommer således enligt hittills meddelade beslut beställningar till ett värde av  $(405,2 + 800 - 315 =)$  890,2 miljoner kronor att icke vara täckta av betalningsmedel. För att utlägga beställningar på materiel m. m. upptagen i tioårsplanen har riksdagen hittills lämnat bemyndiganden å 850 miljoner kronor. Härvid har beaktats att beställningsbemyndiganden för tioårsplanen enligt propositionen 1953:2 givits jämväl för budgetåret 1952/53. För att slutföra de i planen upptagna anskaffningarna erfordras således ytterligare beställningsbemyndiganden till ett sammanlagt belopp av  $(3\,100 - 850 =)$  2 250 miljoner kronor.

Den 1 oktober 1953 var beställningsbemyndiganden till ett belopp av i runt tal 489 miljoner kronor odisponerade. Av detta belopp står i runt tal 239 miljoner kronor till Kungl. Maj:ts förfogande.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår hemställer *arméförvaltningen* om ett beställningsbemyndigande av 511 miljoner kronor och ett betalningsanslag av 310 miljoner kronor. Ämbetsverket avser att utnyttja beställningsbemyndigandet för fortsatt beställningsverksamhet inom ramen för fastställd plan. Av det äskade betalningsanslaget beräknas huvuddelen komma att erfordras för att täcka betalningsutfall för äldre beställningar och beställningar utlagda under budgetåret 1953/54 på materiel upptagen i planen. Det föreslagna beställningsbemyndigandet fördelar sig på följande huvudgrupper.

1. Komplettering och förnyelse av tygmateriel m. m.

|                                        |             |             |
|----------------------------------------|-------------|-------------|
| Vapenmateriel m. m. ....               | 32 600 000  |             |
| Fordonsmateriel m. m. ....             | 123 200 000 |             |
| Fältarbetsmateriel m. m. ....          | 10 410 000  |             |
| Signalmateriel m. m. ....              | 43 600 000  |             |
| Utbildningsmateriel m. m. ....         | 1 190 000   |             |
| Ersättning för avgången materiel ..... | 2 500 000   |             |
| Ammunition m. m. ....                  | 246 500 000 |             |
| Verkstadsutrustning .....              | 1 000 000   | 461 000 000 |

2. Ammunition för övningar ..... 40 000 000

3. Forskning och försök ..... 10 000 000

Summa kronor 511 000 000

Vad ämbetsverket anfört i anslutning till föreslagna ytterligare anskaffningar är huvudsakligen av sådan natur att en närmare redogörelse härför icke kan lämnas till statsrådsprotokollet. Upplysningar härom torde därför få inhämtas genom de handlingar, som i vanlig ordning kommer att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

*Departementschefen.*

Arméförvaltningen hemställer för nästa budgetår om ett beställningsbemyndigande av 511 miljoner kronor och ett betalningsanslag av 310 miljoner kronor. Ämbetsverket avser att utlägga ytterligare beställningar på materiel och ammunition m. m. inom ramen för den plan som godkändes av 1953 års riksdag. Det äskade betalningsanslaget beräknas till stor del komma att åtgå för att betala leveranser av materiel m. m. som beställts före ingången av budgetåret 1954/55.

Jag har inledningsvis anfört, att jag för nästa budgetår räknar med ett beställningsbemyndigande av 400 miljoner kronor och en medelsanvisning å 280 miljoner kronor under förevarande anslag samt att anskaffningsverksamheten under nästa budgetår bör bedrivas på grundval av den av riksdagen godkända planen. Jag vill här erinra om att det torde bli möjligt att av det för innevarande budgetår anvisade anslaget och medgivna beställningsbemyndigandet avse viss del för utbetalningar och beställningar under nästa budgetår.

Vid bifall till mitt förslag kommer den 30 juni 1955 bemyndiganden om sammanlagt  $(890,2 + 400 - 280 =)$  1 010,2 miljoner kronor att icke vara täckta av betalningsmedel. För materielplanen kommer vid samma tidpunkt att ha lämnats beställningsbemyndiganden till ett belopp av  $(850 + 400 =)$  1 250 miljoner kronor. För att slutföra anskaffningen av den i materielplanen upptagna materielen erfordras ytterligare beställningsbemyndiganden till ett belopp av  $(3\,100 - 1\,250 =)$  1 850 miljoner kronor.

Under erinran om att anslagsminskningen uppgår till 35 miljoner kronor, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva utläggande av beställningar inom en kostnadsram av 400 000 000 kronor; samt

b) till *Armén: Anskaffning av tygmateriel m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 280 000 000 kronor.

[48] 34. *Armén: Underhåll av tygmateriel m. m.*

|                                | Anslag                  | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|-------------------------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | <sup>1</sup> 62 200 000 | 70 594 955  | 38 909 699 |
| 1953/54 (statsliggaren s. 213) | 75 000 000              |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 70 000 000              |             |            |

<sup>1</sup> Därutöver anvisat på tilläggsstat 5 000 000 kronor samt överfört från anslag under tolfte huvudtiteln 677 000 kronor.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i sin helhet bunden genom utlagda beställningar.

Arméförvaltningen hemställer om oförändrat anslag för nästa budgetår. Ämbetsverket förutsätter, att kostnaderna för besiktning m. m. i samband

med uttagning av motorbåtar för armén, viss ersättning till motorreparationsledare, gratifikationer till viss personal, underhåll m. m. av chiffreringsapparater etc. liksom hittills får bestridas med anlitan­de av förevarande anslag. Ämbetsverket anmäler vidare, att kostnaderna under förevarande anslag för driften vid vissa verkstäder beräknas minska med 50 000 kronor. Enligt vad ämbetsverket uppger uppväges denna kostnadsminskning av smärre kostnadsökningar för vissa andra ändamål.

### *Departementschefen.*

Under hänvisning till vad jag inledningsvis an­fört rörande, bland annat, repetitionsövningarnas omfattning under budgetåret 1954/55 räknar jag med en medelsanvisning under förevarande anslag av 70 000 000 kronor. Förslaget innebär en anslagsminskning med 5 000 000 kronor. Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Underhåll av tygmateriel m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 70 000 000 kronor.

### [49] 35. *Armén: Uttagning av motorfordon och motorredskap.*

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 100 000 | 166 381     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 214) | 110 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 130 000 |             |

Arméförvaltningen föreslår, att anslaget höjes med 40 000 kronor för att täcka kostnaderna för besiktning i samband med ökad uttagning av motorredskap m. m. Jag föreslår att anslagshöjningen begränsas till 20 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Uttagning av motorfordon och motorredskap* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 130 000 kronor.

### FASTIGHETER.

### [50] 36. *Armén: Ersättning till försvarets fastighetsfond: Arméns delfond.*

|                                | Anslag     | Nettoutgift |
|--------------------------------|------------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 25 357 000 | 27 169 437  |
| 1953/54 (statsliggaren s. 214) | 32 748 000 |             |
| 1954/55 (beräknat belopp) ...  | 33 700 000 |             |

Fortifikationsförvaltningen har avgivit förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1954/55. Enär prövningen av förslaget icke  
6—1900 53 Bihang till riksdagens protokoll 1954. 1 saml. Nr 1. Bil. 6.

kan slutföras innan statsverkspropositionen avlåtes, torde jag få framdeles i särskild ordning anmäla frågan om proposition i ämnet. Med hänsyn här- till bör anslagen till ersättning till fastighetsfonden i riksstatsförslaget upp- tagas med allenast beräknade belopp. Anslagen kan härvid preliminärt beräknas till 33 700 000 kronor för arméns delfond, 10 500 000 kronor för marinens delfond, 18 000 000 kronor för flygvapnets delfond och 15 500 000 kronor för befästningars delfond. Jag återkommer i det följande till hem- ställan beträffande de tre sistnämnda anslagen och hemställer i detta sam- manhang, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Armén:*  
*Ersättning till försvarets fastighetsfond: Arméns delfond* för  
budgetåret 1954/55 beräkna ett förslagsanslag av 33 700 000  
kronor.

### HEMVÄRNET.

#### [51] 37. Armén: Hemvärnets avlöningar.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 380 000 | 401 836     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 216) | 438 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 444 000 |             |

#### Yrkande.

*Försvarets civilförvaltning* hemställer, att anslaget höjes med 32 000 kronor.

|                                                                                       | Ökning          |
|---------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
| 1. Personalförstärkning.                                                              |                 |
| Chef för hemvärnets stridsskola Ma 30/Ma 27 .....                                     | 20 460          |
| 1 vaktmästare (bilförare) Ce 10 .....                                                 | 8 280           |
| 2. Höjd ersättning till köks- och serveringsbiträden vid hemvärnets stridsskola ..... | 6 000           |
|                                                                                       | <hr/> 34 740    |
|                                                                                       | Avrundat 32 000 |

#### Motiv.

1. Civilförvaltningen upprepar tidigare framställda förslag om inrät- tande av en särskild beställning såsom chef för hemvärnets stridsskola i alternativt Ma 30 eller Ma 27 och en tjänst såsom vaktmästare (bilförare) vid hemvärnsstaben (jfr prop. 1953: 1, bil. 6, s. 91).

2. Enligt gällande dispositionsföreskrifter må av anslagsposten till arvo- den och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, utgå högst 31 500 kronor för beredande av arvoden och förmåner av fria resor m. m. åt nio biträden i kök och servering vid hemvärnets stridsskola enligt de närmare

föreskrifter, som försvarets civilförvaltning äger meddela. Dagarvodena till ifrågavarande biträden utgör för närvarande 4 kronor under de 14 första tjänstgöringsdagarna och därefter 6 kronor; dock att arvoden till biträden under 20 år utgår med hälften av nämnda belopp. För att möjliggöra att arvoden redan från första tjänstgöringsdagen skall kunna utgå med 6 kronor föreslår rikshemvärnschefen, att anslagsposten uppräknas med 6 000 kronor till 37 500 kronor. Rikshemvärnschefen framhåller, att med nu tillämpade ersättningsbestämmelser tillräckligt antal biträden icke kunnat erhållas. I skrivelse den 24 augusti 1953 tillstyrker civilförvaltningen ifrågavarande förslag.

Sedermera har rikshemvärnschefen i framställning den 25 september 1953 på anförda skäl hemställt om ytterligare höjning av det belopp, som avses för beredande av ersättningar åt förenämnda biträden i kök och servering vid hemvärnets stridsskola. Civilförvaltningen föreslår i yttrande över framställningen, att förenämnda belopp uppräknas med ytterligare 8 500 kronor till 46 000 kronor.

Rikshemvärnschefen föreslår vidare, att anslaget höjes med 220 000 kronor för att öka arvoden till kretshemvärnschefer och hemvärnschefer m. m. och med 5 650 kronor för att öka arvoden till tillsynsmän vid hemvärnsområdesförråd. Civilförvaltningen avstyrker dessa förslag.

#### *Departementschefen.*

Då den största återhållsamhet i fråga om inrättande av nya tjänster måste iakttagas jämväl under nästa budgetår, anser jag mig allttjämt icke kunna biträda förslaget om inrättande av en särskild beställning såsom chef för hemvärnets stridsskola och en tjänst för bilförare, tillika vaktmästare vid hemvärnsstaben.

Med hänsyn till föreliggande svårigheter att erhålla tillräckligt antal biträden i kök och servering vid hemvärnets stridsskola föreslår jag att anslaget uppräknas med 6 000 kronor för att möjliggöra, att arvoden till ifrågavarande personal jämkas uppåt. Arvodenas storlek torde liksom hittills få bestämmas av civilförvaltningen.

Härutöver kan jag icke biträda de framlagda förslagen.

Anslaget beräknar jag för budgetåret 1954/55 till 444 000 kronor enligt följande.

Anslagsposten Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, ökas med 6 000 kronor för höjda arvoden till biträden i kök och servering vid hemvärnets stridsskola till  $(285\,800 + 6\,000 =)$  291 800 kronor.

Anslagsposterna Avlöningar till ordinarie tjänstemän, 62 000 kronor, Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, 63 500 kronor, Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, 14 000 kronor, och Rörligt tillägg, 70 700 kronor, samt in-

komstposten Pensionsmedel, 58 000 kronor, upptager jag till oförändrade belopp.

Anslagshöjningen utgör 6 000 kronor.

Äberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för hemvärnnet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

#### Avlöningsstat.

##### Utgifter:

|                                                                                           |                            |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ...                           | 62 000                     |
| 2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i> .....      | 63 500                     |
| 3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..... | 291 800                    |
| 4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal .....                                    | 14 000                     |
| 5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                                              | 70 700                     |
|                                                                                           | <hr/> Summa kronor 502 000 |

##### Särskilda uppbördsmedel:

|                                         |                                  |
|-----------------------------------------|----------------------------------|
| Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i> ..... | 58 000                           |
|                                         | <hr/> Nettoutgift kronor 444 000 |

b) till *Armén*: Hemvärnets avlöningar för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 444 000 kronor.

#### [52] 38. Armén: Hemvärnets omkostnader.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 550 000 | 585 195     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 217) | 580 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 580 000 |             |

#### Yrkande.

*Försvarets civilförvaltning* hemställer, att anslaget höjes med 50 000 kronor.

|                                                                                      | Ökning       |
|--------------------------------------------------------------------------------------|--------------|
| 1. Anskaffning av sjukvårdsutrustning .....                                          | 6 000        |
| 2. Ökat antal resor .....                                                            | 10 000       |
| 3. Ökade telefonkostnader .....                                                      | 17 000       |
| 4. Bidrag till anskaffning av expediti- och förrådslokaler till hemvärnschefer ..... | 15 000       |
| 5. Publikationstryck .....                                                           | 2 000        |
|                                                                                      | <hr/> 50 000 |

**Motiv.**

1. Beloppet avses för avhjälpande av vissa brister i hemvärnets sjukvårdsutrustning.

2. Beloppet anses erforderligt för att möjliggöra önskvärd resefrekvens.

3. Höjningen föreslås med hänsyn till belastningen under budgetåret 1952/53.

4. För anskaffning av expeditions- och förrådslokaler till hemvärnschefer disponeras för innevarande budgetår 174 000 kronor av anslaget.

Rikshemvärnschefen beräknar, liksom föregående år, kostnaderna för anskaffning av tillfredsställande expeditions- och förrådslokaler åt hemvärnschefer till i runt tal 211 000 kronor.

Civildförvaltningen föreslår en uppräknig av anslaget i förevarande hänseende med 15 000 kronor.

5. Ökningen hänför sig till planlagd tryckning av vissa anvisningar m. m. samt till höjda tryckningskostnader.

**Departementschefen.**

Jag kan icke tillstyrka att förevarande anslag höjes utan föreslår att detsamma uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Hemvärnets omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 580 000 kronor.

**[53] 39. Armén: Hemvärnets intendenturmateriel m. m.**

|                                | Anslag  | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|---------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 400 000 | 380 072     | 28 242     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 217) | 400 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 400 000 |             |            |

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i runt tal 14 600 kronor bundna genom utlagda beställningar.

I enlighet med förslag av arméförvaltningen förordar jag, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Liksom under innevarande budgetår bör av anslaget för nästa budgetår utgå bidrag till hemvärnsfonden för underhåll av hemvärnets stridsskola med högst 15 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Hemvärnets intendenturmateriel m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

[54] 40. **Armén: Hemvärnets övningar.**

|                                | Anslag    | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|-----------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 1 375 000 | 1 439 658   | 45 428     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 217) | 1 550 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 1 670 000 |             |            |

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i sin helhet bunden.

**Yrkande.**

*Arméförvaltningen* hemställer, att anslaget höjes med 250 000 kronor.

Ökning

|                                           |               |
|-------------------------------------------|---------------|
| 1. Prishöjningar m. m. ....               | 130 000       |
| 2. Övningar i spräng- och mintjänst ..... | 120 000       |
|                                           | <hr/> 250 000 |

**Motiv.**

1. Ökningen motiveras dels med att ökningen av hemvärnets styrka medför stegrade övningskostnader och dels med att tidigare prisstegringar m. m. icke tillgodosetts i full utsträckning.

2. Motsvarande yrkande har framställts för de senaste budgetåren men icke vunnit bifall (se prop. 1953: 1, bil. 6, s. 95).

*Departementschefen.*

Förevarande anslag uppräknades innevarande budgetår med 175 000 kronor för att täcka inträffade prisstegringar avseende främst hemvärnspersonalens transporter och förplägnad samt instruktörers traktamenten och arvoden. För nästa budgetår anser jag mig icke böra räkna med någon ytterligare uppräkning av anslaget i förevarande hänseende.

Medel för övningar vid hemvärdnet i spräng- och mintjänst har icke kunnat anvisas sedan budgetåret 1949/50. I beaktande härav och med hänsyn till att den med dylika övningar avsedda utbildningen anknyter till militärområdenas krigsplanläggning föreslår jag, att medel för ändamålet anvisas under nästkommande budgetår. Medelsbehovet beräknar jag i likhet med arméförvaltningen till 120 000 kronor.

Under återopande av det anförda föreslår jag, att anslaget uppräknas med 120 000 kronor till 1 670 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Hemvärnets övningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 1 670 000 kronor.

## [55] 41. Armén: Hemvärnets tygmateriel m. m.

|                                | Anslag                 | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|------------------------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | <sup>1</sup> 2 800 000 | 3 799 148   | 84 502     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 218) | 4 000 000              |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 4 200 000              |             |            |

<sup>1</sup> Därutöver anvisat å tilläggsstat 1 000 000 kronor.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i sin helhet bunden genom utlagda beställningar.

*Arméförvaltningen* hemställer, i anledning av förslag av rikshemvärnschefen, att anslaget höjes med 300 000 kronor. Höjningen föranledes av nu pågående ombeväpning av hemvärnet, innebärande att ett visst antal gevär och pistoler ersättes med kulsprutepistoler. Detta föranleder ökat ammunitionsbehov per man och år vid i övrigt oförändrade beräkningsgrunder i fråga om ammunitionstilldelning.

Rikshemvärnschefen har därjämte hemställt om höjning av anslaget med i runt tal 185 000 kronor för tillgodoseende av ytterligare behov av övningsammunition vid hemvärnets stridsskola och med hänsyn till beräknad ökning av antalet hemvärnsmän.

*Departementschefen.*

För att tillgodose det ökade behov av övningsammunition, som blir en följd av att hemvärnet tillföres flera kulsprutepistoler i utbyte mot gevär och pistoler, föreslår jag att anslaget höjes med 200 000 kronor. Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Hemvärnets tygmateriel m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 4 200 000 kronor.

**BIDRAG OCH UNDERSTÖD.**

Kommittén för frivilligt försvarsarbete, som den 18 oktober 1950 överlämnade betänkande med förslag rörande den frivilliga försvarsverksamheten (SOU 1950:38), har i sin utredning verkställt en kartläggning av de frivilliga försvarsorganisationernas stora verksamhetsområde samt framlagt förslag till lösning av en mångfald frågor som sammanhänger med det frivilliga försvarsarbetet. Särskild uppmärksamhet har kommittén därvid ägnat åt samordnings- och samarbetsproblemen i syfte att åstadkomma en effektivisering av verksamheten. Vid lösandet av dessa problem har utgångspunkten för kommittén varit att anpassa den frivilliga försvarsverksamheten efter det totala försvarets behov. Åtskilliga av kommitténs förslag har i remissutlåtandena utsatts för en delvis ganska skarp kritik, varvid särskilt framhållits, att kommittén icke lyckats

att samtidigt tillgodose kravet på effektivisering och behovet av en viss frihet för de frivilliga organisationerna.

Under beredningen av ärendet, vilket krävt ingående överväganden, har jag kommit till den uppfattningen att åtskilliga av de spörsmål, som kommittén behandlat, är av den beskaffenhet att de bör kunna lösas i samråd mellan berörda myndigheter och de frivilliga försvarsorganisationerna. Därvid kommer de av kommittén framförda synpunkterna givetvis att ge god ledning. Vissa av de frågor, som kommittén tagit upp, har föranlett åtgärder från Kungl. Maj:ts sida. Härom får jag anföra följande.

Kungl. Maj:t har den 11 december 1953 utfärdat kungörelse angående frivillig försvarsverksamhet. Kungörelsen innehåller grundläggande bestämmelser för den frivilliga verksamheten för totalförsvarets räkning. I författningen har reglerats bland annat ansvarsfördelningen mellan myndigheterna och frivilligorganisationerna samt mellan myndigheterna inbördes.

I brev den 30 juni 1953 meddelade Kungl. Maj:t bestämmelser rörande daglön åt medlemmar av vissa frivilliga försvarsorganisationer under utbildning och tjänstgöring. Föreskrifter i detta avseende hade tidigare varit meddelade i ett flertal olika brev, och bestämmelserna hade icke varit ensartade för de olika organisationerna. Medlemmarna av vissa organisationer hade överhuvud icke haft rätt till daglön under utbildning (jfr prop. 1953:110, s. 38—39). Genom brevet den 30 juni 1953 har enhetliga bestämmelser tillskapats för de olika frivilligorganisationerna, och rätten till daglön har utvidgats.

Bestämmelserna om arvode till instruktörer vid den frivilliga försvarsverksamheten har blivit föremål för översyn. Sålunda har Kungl. Maj:t i brev den 30 juni 1952 och den 20 november 1953 utfärdat föreskrifter i detta ämne, innebärande främst att arvoden höjts.

I detta sammanhang får jag erinra om att jag vid anmälan av propositionen 1953:110 (p. 4) till behandling upptog vissa av chefen för armén m. fl. gjorda framställningar att till hemvärnsofficer och hemvärnsunderofficer vid försvarsområdesstab samt till officer och underofficer på aktiv stat, placerad till stadigvarande tjänstgöring vid sådan stab (s. k. ordinarie instruktör), måtte för instruktörsarbete å tid utöver sedvanlig arbetstid utgå arvode, i den mån kompensationsledighet icke kunde beviljas. Jag uttalade därvid att ett bifall till dessa förslag skulle innebära att man för ifrågavarande kategorier av militär personal skulle fastställa en ordinarie arbetstid, vars överskridande skulle medgiva rätt till särskild ersättning. Ett dylikt avsteg från de för den militära personalen eljest gällande arbetstidsbestämmelserna ingav enligt min mening betänkligheter. Jag förklarade emellertid på anförda skäl att det borde undersökas om icke någon form av compensation för utbildningsverksamheten på fritid

kunde ges till här avsedda personalkategorier utan att detta fick prejudicerande verkan för annan militär personal. I sitt av riksdagen godkända utlåtande i denna fråga förklarade statsutskottet (utl. nr 136, p. 4), bland annat, att utskottet för sin del fann det obilligt att berörda personal skulle utan ersättning tagas i anspråk på fritid för fullgörande av sin instruktörsverksamhet. Utskottet föreslog därför att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela föreskrifter av innehåll, att till denna personal fick utgå arvoden enligt Kungl. Maj:ts bestämmande för å sön- och helgdag ävensom å dag före sådan dag fullgjort instruktörsarbete, under förutsättning att arbetet utfördes å tid utöver sedvanlig arbetstid och att kompensation i form av ledighet under arbetstid icke kunde medgivas.

Bestämmelser i ämnet har icke utfärdats. Jag hyser nämligen alltjämt stora betänkligheter mot att frågan löses i enlighet med de av riksdagen angivna riktlinjerna. Under beredningen av ärendet har tanke uppkommit att kompensation till ifrågavarande personal skulle kunna beredas genom införande av ett system med befattningsarvoden; med de olika instruktörsbefattningarna skulle således vara förenad rätt till visst arvode. En förutsättning för att ett dylikt system skall fungera tillfredsställande är givetvis att arvodena på smidigast möjliga sätt kan — år från år — till storleken differentieras alltefter arbetsbelastningen för instruktörerna vid de olika försvarsområdesstaberna. Jag har närmare utvecklat denna tankegång i en den 21 november 1953 dagtecknad promemoria. Denna har översänts till försvarets civilförvaltning med anmodan till ämbetsverket att i samråd med chefen för armén och centralförbundet för befälsutbildning avgiva yttrande i anledning av vad i promemorian anförts ävensom avgiva förslag till de bestämmelser som bör av Kungl. Maj:t utfärdas vid införande av ett arvodessystem enligt i huvudsak de i promemorian angivna riktlinjerna.

Utöver de förut redovisade åtgärder, som företagits i anslutning till frivilligkommitténs betänkande, avser jag icke att framlägga något på betänkandet grundat förslag eller eljest vidtaga ytterligare åtgärder i anledning av betänkandet.

[56] 42. Armén: Frivilliga befälsutbildningsrörelsen m. m.

|                                | Anslag    | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|-----------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 2 200 000 | 2 184 184   | 212 078    |
| 1953/54 (statsliggaren s. 218) | 2 300 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 2 300 000 |             |            |

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i runt tal 190 000 kronor bundna.

Från förevarande anslag utgår bidrag till Centralförbundet för befälsutbildning, Frivilliga automobilkåren, Frivilliga motorcykelkåren, Frivilliga

radioorganisationen, Svenska brukshundklubben och Sveriges kvinnliga bilkårens riksförbund.

Yrkande.

*Försvarets civilförvaltning* hemställer att anslaget höjes med 116 000 kronor.

|                                                   | Ökning        |
|---------------------------------------------------|---------------|
| 1. Centralförbundet för befälsutbildning .....    | 80 000        |
| 2. Sveriges kvinnliga bilkårens riksförbund ..... | 33 000        |
| 3. Svenska brukshundklubben .....                 | 3 000         |
|                                                   | <hr/> 116 000 |

Motiv.

1. Centralförbundet hemställer för egen del om höjning av bidraget med sammanlagt 155 000 kronor. Av detta belopp hänför sig 80 000 kronor till allmänna kostnadsstegringar (omkring 8 %). Yrkandet i denna del innebär en upprepning av yrkande, som framställt i medelsäskandena för innevarande budgetår (jfr prop. 1953: 1, bil. 6, s. 98). Centralförbundet framhåller, att en viss återhållsamhet i utbildningsarbetet våren 1953 måst iakttagas till följd av att den begärda höjningen icke erhållits. För att kunna vidmakthålla verksamheten i nuvarande omfattning är det oundgängligen nödvändigt att centralförbundets övningsanslag höjes. Av den återstående delen av den föreslagna höjningen hänför sig 50 000 kronor till ökad utbildningsverksamhet i allmänhet och 25 000 kronor till ökad ungdomsutbildning.

Chefen för armén, som yttrat sig över yrkandena, finner den föreslagna ökningen av bidraget med 80 000 kronor för allmänna kostnadsstegringar väl befogad och tillstyrker därutöver en anslagshöjning med 10 000 kronor för ökad ungdomsutbildning. Chefen för försvarsstaben instämmer i arméchefens yttrande.

Försvarets civilförvaltning anser det angeläget att centralförbundets verksamhet kan uppehållas i nuvarande omfattning och tillstyrker därför att anslaget uppräknas med 80 000 kronor.

2. Sveriges kvinnliga bilkårens riksförbund hemställer om höjning av det till riksförbundet utgående bidraget (nu 126 000 kronor) med 76 000 kronor, varav 2 000 kronor belöper på höjda administrationskostnader och återstoden på ökade kostnader för kursverksamheten. Därjämte upprepas ett tidigare (prop. 1953: 1, bil. 6, s. 98) framlagt förslag, att kostnaderna för förnödenheter och materiel m. m., vilka i nu gällande stat redovisas gemensamt för centralförbundet och riksförbundet, skall uppföras särskilt för vardera organisationen. För riksförbundet beräknas kostnaderna i förevarande hänseende till 53 900 kronor.

Chefen för armén tillstyrker en höjning av bidraget med hänsyn till ökade kostnader för utbildningsverksamheten med 33 000 kronor.

Försvarets civilförvaltning föreslår med hänsyn till höjda instruktörsarvoden och ökat antal körtimmar att bidraget höjes med 33 000 kronor. Frågan om att under anslaget uppföra en särskild anslagspost för förnödenheter och materiel m. m. för riksförbundets verksamhet finner ämbetsverket böra prövas i samband med att stat för anslaget fastställles.

3. Svenska brukshundklubben hemställer under hänvisning till penningvärdets fall och klubbens ökade verksamhet om en höjning av bidraget till klubben (nu 3 000 kronor) med 1 500 kronor. I avbidan på att klubbens uppgifter såsom frivillig försvarsorganisation och statens däremot svarande ekonomiska stöd till klubben närmare fastställles, har klubben förklarat sig beredd att övergångsvis och i begränsad omfattning åtaga sig att ombesörja viss registrering för och lämna fortlöpande uppgifter till hunduttagningsmyndigheten. Till bestridande av härmed förenade kostnader begär klubben 1 500 kronor. Slutligen äskar klubben ett belopp av 13 300 kronor såsom bidrag till centrala kurser för utbildning av instruktörer.

Centralförbundet för befälsutbildning tillstyrker klubbens yrkande i dess helhet, medan chefen för armén endast vill tillstyrka en höjning av bidraget med 3 000 kronor för allmänna kostnadsstegringar och bidrag till förenämnda registreringsverksamhet. Försvarets civilförvaltning ansluter sig till arméchefens förslag.

#### *Departementschefen.*

I nuvarande läge anser jag mig icke kunna föreslå någon höjning av förevarande anslag, vilket därför torde böra uppföras med oförändrat belopp. I samband med fastställande av stat för anslaget bör kunna prövas huruvida ändamål, för vilket nu anmälts ökat medelsbehov, till någon del kan tillgodoses på bekostnad av annat ändamål inom anslaget.

Åberopande det anförda får jag hemställa att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Frivilliga befälsutbildningsrörelsen m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 2 300 000 kronor.

#### [57] 43. *Armén: Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig.*

|                                | Anslag | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|--------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 40 000 | 50 949      | 37 700     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 220) | 40 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 38 000 |             |            |

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 icke till någon del bunden.

*Försvarets civilförvaltning* föreslår, att anslaget minskas med 2 000 kronor, motsvarande arvode och omkostnader för generalkommissarien för den frivilliga sjukvården i krig. Ämbetsverket förutsätter att befattningen som generalkommissarie skall utgå ur organisationen i samband med nuvarande befattningshavarens avgång.

Överstyrelsen för Svenska röda korset, som jämväl räknat med att befattningen såsom generalkommissarie skall indragas, har för sin del hemställt om ökad medelstilldelning för lokalhyror samt försäkrings- och transportkostnader med 17 000 kronor samt för utbildningsändamål med 103 900 kronor.

#### *Departementschefen.*

Kungl. Maj:t har den 16 oktober 1953 beslutat, att befattningen som generalkommissarie för den frivilliga sjukvården i krig skall indragas med utgången av december 1953. På grund härav beräknar jag för nästkommande budgetår icke medel för generalkommissarien eller för dennes resor och omkostnader. Jag förordar till följd härav i likhet med civilförvaltningen, att anslaget minskas med 2 000 kronor till 38 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 38 000 kronor.

#### [58] 44. *Armén: Frivilliga djursjukvården i krig.*

|                                | Anslag | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|--------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 11 000 | 10 084      | 916        |
| 1953/54 (statsliggaren s. 220) | 15 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 15 000 |             |            |

I enlighet med förslag av försvarets civilförvaltning förordar jag, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Frivilliga djursjukvården i krig* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 15 000 kronor.

#### [59] 45. *Armén: Frivilliga skytteväsendets befrämjande.*

|                                | Anslag    | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|-----------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 1 725 000 | 1 713 707   | 182 103    |
| 1953/54 (statsliggaren s. 221) | 1 725 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 1 625 000 |             |            |

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i sin helhet bunden.

Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget disponeras 1 680 000 kronor för den av skytteförbundens överstyrelse ledda skytterörelsen, 35 000 kronor för Svenska pistolskytteförbundet och 10 000 kronor för Svenska sportskytteförbundet.

Vederbörande skytteorganisationer hemställer för budgetåret 1954/55 om ökade statsbidrag med tillhopa 1 336 500 kronor, varav 1 240 000 kronor till den av skytteförbundens överstyrelse ledda skytterörelsen, 66 500 kronor till pistolskytteförbundet och 30 000 kronor till sportskytteförbundet.

*Chefen för armén* förutsätter i yttrande över de frivilliga försvarsorganisationernas anslagsäskanden för nästkommande budgetår, att totalbeloppet av de statliga bidragen till dessa organisationer icke höjes. Vid avvägningen av medelstillelningen inom denna ram synes det enligt arméchefen rimligt att de organisationer, vilkas utbildning direkt leder fram till förbättrade kunskaper såsom befäl eller användbarhet för krigsplacering såsom frivillig vid arméns krigsförband, gives företräde framför övriga organisationer. I enlighet härmed föreslår arméchefen, som förordat vissa höjningar av andra anslag till frivilligorganisationerna, att förevarande anslag sänkes. Av den föreslagna sänkningen, 236 000 kronor, hänför sig 226 000 kronor till minskat bidrag till den av skytteförbundens överstyrelse ledda skytterörelsen, medan återstoden av sänkningen, 10 000 kronor, föränledes av att bidraget till sportskytteförbundet föreslås skola utgå från fonden för idrottens främjande.

*Försvarets civilförvaltning* hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Ämbetsverket anser, att den av chefen för armén föreslagna sänkningen av bidraget till den av skytteförbundens överstyrelse ledda skytterörelsen främst kan väntas föranleda minskning av de medel, som ställes till förfogande för skjutbanors underhåll, vilket bland annat av säkerhetsskäl inger betänkligheter. — Med hänsyn till arten av sportskytteförbundets verksamhet anser civilförvaltningen vidare, att statsbidraget till förbundet alltså bör utgå från fjärde huvudtiteln.

*Chefen för försvarsstaben* biträder de synpunkter arméchefen lagt på frågan om avvägningen av medelstillelningen för frivilligorganisationerna.

#### *Departementschefen.*

Nuvarande ekonomiska läge gör det nödvändigt att tillvarataga alla möjligheter att nedbringa statsutgifterna. På grund härav och då jag delar arméchefens uppfattning om den betydelse, som de olika frivilligorganisationerna var för sig har för försvaret, anser jag mig böra föreslå en nedräkning av förevarande anslag. Jag förordar sålunda, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 1 625 000 kronor, innebärande en minskning med 100 000 kronor. I samband med fastställande av stat för anslaget torde Kungl. Maj:t få avgöra vilka ändamål minskningen skall gå ut över.

Äberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Frivilliga skytteväsendets befrämjande* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 1 625 000 kronor.

[60] 46. *Armén: Understöd åt vissa föreningar m. m.*

|                                | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------|--------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 25 000 | 22 898      |
| 1953/54 (statsliggaren s. 223) | 25 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 25 000 |             |

*Artilleri-Tidskrift* — till vilken publikation utgår bidrag med 2 600 kronor enligt nu gällande stat för anslaget — hemställer om ökning av bidraget med 7 400 kronor.

*Försvarets civilförvaltning* förklarar sig icke vara beredd att föreslå någon höjning av anslaget.

*Departementschefen.*

I likhet med civilförvaltningen förordar jag, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Understöd åt vissa föreningar m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 25 000 kronor.

## MARINEN.

### AVLÖNINGAR M. M. TILL FAST ANSTÄLLD PERSONAL.

[61] 47. *Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl.*

|                                | Anslag     | Nettoutgift |
|--------------------------------|------------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 57 700 000 | 72 665 372  |
| 1953/54 (statsliggaren s. 223) | 70 000 000 |             |
| 1954/55 (beräknat belopp) ...  | 71 500 000 |             |

Under hänvisning till vad jag anfört i det föregående vid behandlingen av arméns motsvarande anslag får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl.* för budgetåret 1954/55 beräkna ett förslagsanslag av 71 500 000 kronor.

[62] 48. **Marinen: Avlöningar till personal å övergångsstat.**

|                                | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------|--------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 90 000 | 108 733     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 227) | 90 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 45 000 |             |

Försvarets civilförvaltning uppskattar, med utgångspunkt från det beräknade antalet på övergångsstat kvarstående beställningshavare, medelsbehovet för nästa budgetår till 45 000 kronor, vilket skulle innebära en anslagsminskning med 45 000 kronor. Då jag icke har något att erinra mot beräkningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Avlöningar till personal å övergångsstat* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 45 000 kronor.

[63] 49. **Marinen: Avlöningar till personal å reservstat.**

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 73 000  | 99 710      |
| 1953/54 (statsliggaren s. 227) | 100 000 |             |
| 1954/55 (beräknat belopp) ...  | 100 000 |             |

Under hänvisning till vad jag anfört i det föregående vid behandlingen av arméns motsvarande anslag får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *Marinen: Avlöningar till personal å reservstat* för budgetåret 1954/55 beräkna ett förslagsanslag av 100 000 kronor.

[64] 50. **Marinen: Avlöningar till personal i marinens reserver.**

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 800 000   | 1 194 962   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 228) | 1 000 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 1 100 000 |             |

Försvarets civilförvaltning hemställer med hänsyn till anslagsbelastningen för budgetåret 1952/53 att anslaget uppräknas med 100 000 kronor. Jag biträder civilförvaltningens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Avlöningar till personal i marinens reserver* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 1 100 000 kronor.

## [65] 51. Marinen: Rekryteringskostnader.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 100 000 | 112 052     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 229) | 120 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 100 000 |             |

Försvarets civilförvaltning hemställer att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Med hänsyn till det ändrade systemet för rekrytering till fast anställt underbefäl beräknar jag emellertid att medelsbehovet under anslaget kommer att nedgå. För nästa budgetår torde anslaget böra uppföras med 100 000 kronor, vilket innebär en anslagsminskning av 20 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Rekryteringskostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kronor.

## [66] 52. Marinen: Ekiperingsersättningar.

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 700 000   | 1 154 471   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 229) | 1 050 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 1 050 000 |             |

Under hänvisning till vad som anförts under arméns motsvarande anslag förordar jag, i enlighet med förslag av försvarets civilförvaltning, att förvarande anslag uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Ekiperingsersättningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 1 050 000 kronor.

## [67] 53. Marinen: Avlöningar till viss arbetarpersonal.

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 1 965 000 | 2 185 162   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 230) | 2 450 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 2 400 000 |             |

*Försvarets civilförvaltning* (skr. <sup>24</sup>/<sub>8</sub> och <sup>13</sup>/<sub>11</sub> 1953) hemställer att anslaget minskas med 50 000 kronor. Enligt förslag av chefen för marinen utgår därvid ämbetsverket från att å ena sidan antalet ersättare för ekonomivärnpliktiga vid kustartilleriet kan minskas med 16 man samt att å andra sidan en ökning med 6 förrådsarbetare erfordras för nytillkomna förråd inom Hemsö kustartilleriförsvar. Behovet av förrådspersonal m. fl. beräknas sålunda för budgetåret 1954/55 minska med 10 man till 275 man. För eldningstjänst erfordras liksom för innevarande budgetår personal under 133 arbetsmånader.

*Departementschefen.*

Jag har intet att erinra mot civilförvaltningens anslagsberäkningar och föreslår alltså att anslaget för nästa budgetår uppföres med 2 400 000 kronor.

I likhet med vad som gäller för innevarande budgetår bör Kungl. Maj:t äga medgiva överskridande av det antal anställda, varpå anslagsberäkningarna grundats, om så skulle visa sig erforderligt på grund av att tillgången på fast anställd militär personal blir mindre än som förutsatts vid anslagsberäkningarna.

Äberopande det anförda hemställer jag, under erinran om att anslaget minskas med 50 000 kronor, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Avlöningar till viss arbetarpersonal* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 2 400 000 kronor.

**AVLÖNINGAR M. M. TILL VÄRNPLIKTIGA.****[68] 54. Marinen: Avlöningar m. m. till värnpliktiga.**

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 7 100 000 | 7 781 184   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 230) | 8 200 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 8 400 000 |             |

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget höjes med 200 000 kronor, varav för penningbidrag 100 000 kronor och för premier likaledes 100 000 kronor. Civilförvaltningen grundar sina beräkningar på uppgifter från chefen för marinen om antalet tjänstgöringsdagar under budgetåret 1954/55 och dagarnas fördelning på olika kategorier värnpliktiga. Jag har intet att erinra mot civilförvaltningens anslagsberäkning och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Avlöningar m. m. till värnpliktiga* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 8 400 000 kronor.

**[69] 55. Marinen: Familjebidrag.**

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 1 600 000 | 2 370 000   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 230) | 2 200 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 2 200 000 |             |

Försvarets civilförvaltning beräknar medelsbehovet under nästa budgetår till 2 600 000 kronor. I avvaktan på närmare erfarenheter av anslagsbelastningen anser jag mig böra förorda, att anslaget uppföres med oförändrat

belopp eller 2 200 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Familjebidrag* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 2 200 000 kronor.

#### SJUKVÅRD.

[70] 56. *Marinen: Sjukvård.*

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 550 000 | 861 943     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 230) | 750 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 750 000 |             |

Aberopande vad jag anført vid behandlingen av motsvarande anslag för armén hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Sjukvård* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 750 000 kronor.

#### RESEERSÄTTNINGAR M. M.

[71] 57. *Marinen: Reseersättningar m. m.*

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 2 500 000 | 3 057 761   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 231) | 2 800 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 3 000 000 |             |

*Försvarets civilförvaltning* hemställer att anslaget höjes med 400 000 kronor. I förhållande till anslagsbelastningen för budgetåret 1952/53 räknar civilförvaltningen med en höjning med 169 000 kronor, motsvarande ökade kostnader för traktamenten efter ikraftträdandet av nya allmänna rese-reglementet och resereglementet för försvaret. Medelsbehovet beräknas därför till avrundat 3 200 000 kronor.

#### *Departementschefen.*

Ikraftträdandet av nytt allmänt resereglemente och resereglemente för försvaret medför att anslaget måste höjas. Jag föreslår dock att höjningen, i avvaktan på ytterligare erfarenhet av anslagsbelastningen, begränsas till 200 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Reseersättningar m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 3 000 000 kronor.

## EXPENSER M. M.

## [72] 58. Marinen: Bränsle m. m.

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 4 500 000 | 5 136 835   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 231) | 4 500 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 4 500 000 |             |

Marinförvaltningen (skr. <sup>10</sup>/<sub>8</sub> 1953) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Då jag icke har något att erinra häremot hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Bränsle m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 4 500 000 kronor.

## [73] 59. Marinen: Telefon m. m.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 650 000 | 698 274     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 232) | 725 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 800 000 |             |

*Marinförvaltningen* hemställer, att anslaget höjes med 105 000 kronor.

Abonnemangskostnaderna för marinens fjärrskriftförbindelser bestrides för närvarande från marinförvaltningens omkostnadsanslag. Ämbetsverket föreslår, att dessa utgifter i fortsättningen skall bestridas från förevarande anslag; ämbetsverket åberopar därvid att motsvarande kostnader vid de andra försvarsgrenarna bestrides från dessa försvarsgrenars telefonanslag. Bifall till förslaget skulle beträffande förevarande anslag medföra en merkostnad av 73 000 kronor.

I övrigt betingas den föreslagna anslagshöjningen av en utvidgning av antalet beredskapsabonnemang ävensom — till en mindre del — av den kostnadsökning, som omläggningen av debiteringssystemet för telefonavgifter beräknas komma att medföra bland annat inom Stockholms- och Göteborgsområdena.

*Departementschefen.*

Jag tillstyrker marinförvaltningens förslag att kostnaderna för marinens fjärrskriftförbindelser i fortsättningen skall belasta förevarande anslag.

Jag räknar med att en höjning av anslaget med 75 000 kronor skall vara tillräcklig och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Telefon m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 800 000 kronor.

[74] 60. **Marinen: Övriga expenser m. m.**

|                                | Anslag  | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|---------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 265 000 | 271 886     | 852        |
| 1953/54 (statsliggaren s. 232) | 315 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 315 000 |             |            |

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i sin helhet bunden.

**Yrkande.**

*Marinförvaltningen* hemställer, att anslaget höjes med 135 000 kronor.

|                                                         | Ökning        |
|---------------------------------------------------------|---------------|
| 1. Löpande expenskostnader .....                        | 25 000        |
| 2. Engångsanskaffning av viss expeditionsmateriel ..... | 110 000       |
|                                                         | <hr/> 135 000 |

**Motiv.**

1. Marinförvaltningen anför att anslaget icke räcker till för att bestrida löpande utgifter. Det har sålunda visat sig, att lokalmyndigheterna mot slutet av ett budgetår i många fall varit nödsakade att till påföljande budgetår uppskjuta likvid för vissa till det löpande budgetåret hörande utgifter av ifrågavarande slag. I andra fall, till exempel vid en opåräknad extra utbildningskurs, för vilken medel under förevarande anslag ej beräknats, har man varit nödsakad att bestrida expensutgifter för sådant ändamål av medel under andra anslag.

2. Anskaffningen avses för täckande av vissa brister i marinens förråd av expeditionsmateriel.

*Departementschefen.*

Jag kan under nuvarande förhållanden icke tillstyrka en höjning av anslaget utan föreslår, att detsamma uppföres med oförändrat belopp. På grund härav och med hänvisning till vad jag anfört under arméns motsvarande anslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Marinen: Övriga expenser m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 315 000 kronor.

**MATHÅLLNING.**[75] 61. **Marinen: Mathållning.**

|                                | Anslag     | Nettoutgift |
|--------------------------------|------------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 10 600 000 | 13 482 641  |
| 1953/54 (statsliggaren s. 233) | 14 000 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 13 600 000 |             |

## Yrkande.

Marinförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 300 000 kronor.

|                                                                                       | Ökning   | Minskning |
|---------------------------------------------------------------------------------------|----------|-----------|
| 1. Ändrat antal tjänstgöringsdagar .....                                              |          | 260 370   |
| 2. Höjda mathållningskostnader per tjänstgöringsdag<br>samt höjda mässpenningar ..... | 566 840  |           |
|                                                                                       | 566 840  | 260 370   |
|                                                                                       |          | + 306 470 |
|                                                                                       | Avrundat | 300 000   |

## Motiv.

## 1. Kostnadsminskningen beräknas sålunda.

|                  | T j ä n s t g ö r i n g s d a g a r |           | ökning resp.<br>minskning | För 1953/54<br>beräknad<br>dagskostnad | Summa<br>kr. |
|------------------|-------------------------------------|-----------|---------------------------|----------------------------------------|--------------|
|                  | 1953/54                             | 1954/55   |                           |                                        |              |
| Landportion ...  | 2 207 710                           | 2 130 410 | — 77 300                  | 2,90                                   | — 224 170    |
| Skeppsportion..  | 1 409 400                           | 1 399 200 | — 10 200                  | 4,15                                   | — 42 300     |
| Mässpenningar    |                                     |           |                           |                                        |              |
| officerare ..... | 80 000                              | 85 000    | + 5 000                   | 7,10                                   | + 35 500     |
| underofficerare  | 155 000                             | 156 000   | + 1 000                   | 6,60                                   | + 6 600      |
| högbåtsmän...    | 92 000                              | 118 000   | + 26 000                  | 1,50                                   | + 39 000     |
| furirer .....    | 268 000                             | 168 000   | — 100 000                 | 0,75                                   | — 75 000     |
|                  |                                     |           |                           |                                        | — 260 370    |

## 2. Kostnadsökningen beräknas sålunda.

|                       | Tjänstgörings-<br>dagar 1954/55 | Beräknad dagskostnad |         |        | Summa<br>kr. |
|-----------------------|---------------------------------|----------------------|---------|--------|--------------|
|                       |                                 | 1953/54              | 1954/55 | ökning |              |
| Landportion .....     | 2 130 410                       | 2,90                 | 2,95    | 0,05   | 106 520      |
| Skeppsportion .....   | 1 399 200                       | 4,15                 | 4,25    | 0,10   | 139 920      |
| Mässpenningar         |                                 |                      |         |        |              |
| officerare .....      | 85 000                          | 7,10                 | 7,50    | 0,40   | 34 000       |
| underofficerare ..... | 156 000                         | 6,60                 | 7,25    | 0,65   | 101 400      |
| högbåtsmän .....      | 118 000                         | 1,50                 | 2,00    | 0,50   | 59 000       |
| furirer .....         | 168 000                         | 0,75                 | 1,50    | 0,75   | 126 000      |
|                       |                                 |                      |         |        | 566 840      |

I den landportionskostnad av 2 kronor 90 öre, som lades till grund för medelsanvisningen för budgetåret 1953/54, beräknades 2 kronor 55 öre motsvara kostnaden för normalportion och 35 öre övriga mathållningskostnader. Av den landportionskostnad av 2 kronor 95 öre, varmed marinförvaltningen räknar för budgetåret 1954/55, angives 2 kronor 60 öre utgöra kostnaden för normalportion och återstoden, 35 öre, övriga mathållningskostnader. Ökningen motiveras av högre livsmedelspriser än som beräknades för innevarande budgetår.

Vid beräkning av mässpenningarna har marinförvaltningen förutsatt, att skeppsportionens penningvärde — vilket ingår i mässpenningarna — i medeltal utgör 4 kronor 40 öre. De extra kostnader, som i olika hänseenden uppkommer, har ämbetsverket beräknat till 35 öre. Härtill kommer föreskrivna fasta tillägg för olika kategorier personal. De fasta tilläggen har höjts genom det av Kungl. Maj:t den 10 april 1953 utfärdade resereglementet för försvaret. Av de i tabblån angivna ökade kostnaderna för mässpenningar hänför sig 284 250 kronor till höjningen av de fasta tilläggen. Beträffande mässpenningar till högbåtsmän och furirer räknar marinförvaltningen endast med det i mässpenningarna ingående fasta tillägget. Dessa personalkategorier är nämligen på grund av bespisningsförhållandena ombord hänvisade att uttaga skeppsportion. Till följd härav har högbåtsmän och furirer i stället medtagits vid beräkningen av antalet tjänstgöringsdagar ombord.

Kostnaderna för utfodring av marinens bevaknings- och vakthundar anser marinförvaltningen kunna bestridas från förevarande anslag utan att hänsyn härtill behöver tagas vid anslagsberäkningen.

#### *Departementschefen.*

Av en under hand utförd undersökning har framgått, att det antal tjänstgöringsdagar, på vilka marinförvaltningen grundat sina beräkningar av kostnaderna för landportion, är för högt. För egen del räknar jag med omkring 1 931 000 tjänstgöringsdagar i detta hänseende under nästa budgetår. Jag bedömer att ett anslag å 13 600 000 kronor skall vara tillfyllest för budgetåret 1954/55.

Jag hemställer alltså, under erinran om att anslaget minskas med 400 000 kronor, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Mathållning* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 13 600 000 kronor.

#### INTENDENTURMATERIEL M. M.

##### [76] 62. Marinen: Beklädnad m. m.

|                                | Anslag                 | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|------------------------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | <sup>1</sup> 6 000 000 | 8 226 336   | 627 065    |
| 1953/54 (statsliggaren s. 234) | 6 900 000              |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 6 400 000              |             |            |

<sup>1</sup> Därutöver anvisat på tilläggsstat 1 000 000 kronor och överfört från anslag under tolfte huvudtiteln 28 000 kronor.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i sin helhet bunden genom utlagda beställningar.

## Yrkande.

*Marinförvaltningen* hemställer, att anslaget höjes med 410 000 kronor.

|                                                                   | Ökning           | Minskning      |
|-------------------------------------------------------------------|------------------|----------------|
| 1. Ändrat antal tjänstgöringsdagar .....                          |                  | 199 580        |
| 2. Överföring av vissa avlöningskostnader till annat anslag ..... |                  | 89 000         |
| 3. Omräkning .....                                                | 700 780          |                |
|                                                                   | <u>700 780</u>   | <u>288 580</u> |
|                                                                   |                  | + 412 200      |
|                                                                   | Avrundat 410 000 |                |

## Motiv.

## 1. Kostnadsminskningen beräknas sålunda.

|                                         | Tjänstgöringsdagar |           | ökning resp. | För 1953/54             | Summa            |
|-----------------------------------------|--------------------|-----------|--------------|-------------------------|------------------|
|                                         | 1953/54            | 1954/55   | minskning    | beräknad<br>dagskostnad | kr.              |
| Personal med rätt<br>till fri beklädnad | 3 128 400          | 3 003 000 | — 125 400    | 1,70                    | — 213 180        |
| Furirer .....                           | 450 500            | 464 100   | + 13 600     | 1,00                    | + 13 600         |
|                                         |                    |           |              |                         | <u>— 199 580</u> |

2. Minskningen föranledes av att avlöningskostnaderna för viss personal vid Sydkustens marindistrikt och Stockholms kustartilleriförsvar överförts till avlöningsanslag.

3. Beloppet utgör skillnaden mellan för budgetåret 1953/54 av marinförvaltningen äskat belopp och det för samma budgetår anvisade anslaget.

*Departementschefen.*

Vid sina beräkningar av antalet tjänstgöringsdagar för olika personal-kategorier har marinförvaltningen icke beaktat den vid 1953 års riksdag beslutade omläggningen av utbildningen till fast anställt underbefäl vid marinen. Denna omläggning medför, att en ny personalkategori, benämnd vid flottan furirsaspiranter och vid kustartilleriet instruktörsaspiranter, tillkommer. Furirs- och instruktörsaspiranterna avses vara kontantavlönade och få samma förmån som furir att av kronan mot ersättning låna beklädnad. Jämsides med dessa aspiranter kommer kontraktсанställd personal att i viss utsträckning bibehållas. Jag beräknar antalet tjänstgöringsdagar för personal med rätt till fri beklädnad till i runt tal 2 750 000 samt för furirer och med dem i förevarande hänseende jämfäst personal till 653 000.

Med beaktande härav kan de kostnader, som marinförvaltningen uppskattar efter visst belopp för tjänstgöringsdag, beräknas bli cirka 450 000

kronor lägre än för innevarande budgetår. Då därtill vissa avlöningskostnader överförts till annat anslag föreslår jag att anslaget för nästa budgetår minskas med 500 000 kronor till 6 400 000 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Marinen: Beklädnad m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 6 400 000 kronor.

[77] 63. *Marinen: Inventarier m. m.*

|                                | Anslag                 | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|------------------------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | <sup>1</sup> 1 200 000 | 1 182 293   | 452 713    |
| 1953/54 (statsliggaren s. 236) | 1 275 000              |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 1 225 000              |             |            |

<sup>1</sup> Därutöver 17 000 kronor överförda från anslag under tolfte huvudtiteln.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i sin helhet bunden genom utlagda beställningar.

**Yrkande.**

*Marinförvaltningen* hemställer, att anslaget höjes med 240 000 kronor.

|                                                                   | Ökning           | Minskning      |
|-------------------------------------------------------------------|------------------|----------------|
| 1. Minskat antal tjänstgöringsdagar .....                         |                  | 15 565         |
| 2. Ändrade beräkningsgrunder för dagskostnad .....                | 2 360            |                |
| 3. Överföring av vissa avlöningskostnader till annat anslag ..... |                  | 37 000         |
| 4. Vissa engångsanskaffningar m. m. ....                          | 377 111          | 86 406         |
|                                                                   | <u>379 471</u>   | <u>138 971</u> |
|                                                                   | + 240 500        |                |
|                                                                   | Avrundat 240 000 |                |

**Motiv.**

1. Kostnadsminskningen beräknas sålunda.

|                                                                                                 | 1953/54   | Tjänstgöringsdagar<br>1954/55 | Ökning resp.<br>minskning | För 1953/54<br>beräknad<br>dagskostnad | Summa<br>kr.    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|-------------------------------|---------------------------|----------------------------------------|-----------------|
| Inventarier och för-<br>plägnadsmateriel ...                                                    | 3 779 200 | 3 704 100                     | — 75 100                  | 0,15                                   | — 11 265        |
| Serviseffekter och duk-<br>tyg till fartygsmässar:<br>officerare och under-<br>officerare ..... | 235 000   | 241 000                       | + 6 000                   | 0,085                                  | + 510           |
| högbåtsmän och<br>furirer .....                                                                 | 360 000   | 286 000                       | — 74 000                  | 0,065                                  | <u>— 4 810</u>  |
|                                                                                                 |           |                               |                           |                                        | <u>— 15 565</u> |

## 2. Kostnadsökningen beräknas sålunda.

|                                                  | Tjänstgörings-<br>dagar<br>1954/55 | Beräknad<br>1953/54 | dagskostnad<br>1954/55 | Ökning<br>av dags-<br>kostnaden | Summa<br>kr. |
|--------------------------------------------------|------------------------------------|---------------------|------------------------|---------------------------------|--------------|
| Serviseffekter och duktyg till<br>fartygsmässar: |                                    |                     |                        |                                 |              |
| högbåtsmän .....                                 | 118 000                            | 0,065               | 0,085                  | 0,02                            | 2 360        |

Mässarna för högbåtsmän å flottans fartyg erhåller numera serviseffekter och duktyg av samma standard och i samma utsträckning som officers- och underofficersmässar, varför dagskostnaden anses böra beräknas till samma belopp som för sådana mässar.

3. Minskningen orsakas av att avlöningskostnaderna för viss personal vid Sydkustens marindistrikt och Stockholms kustartilleriförsvar, vilka kostnader tidigare belastat detta anslag, numera bestrides från avlöningsanslag.

4. För att kunna utföra försök med djupfrysning av livsmedel har marinförvaltningen för innevarande och närmast föregående budgetår begärt medel för anskaffning av en flyttbar frysanläggning (jfr. prop. 1952: 1, bil. 6, s. 123 och prop. 1953: 1, bil. 6, s. 114). Kostnaderna för anläggningen, som tidigare beräknats till 60 000 kronor, upptages nu till 75 000 kronor.

I sina anslagsäskanden för innevarande och närmast föregående budgetår har marinförvaltningen begärt medel för täckande av brister i utrustningsbehovet av inventarier och förplägnadsmateriel (jfr. prop. 1952: 1, bil. 6, s. 122 och prop. 1953: 1, bil. 6, s. 114). Det årliga medelsbehovet har beräknats till 215 000 kronor. Då ämbetsverket för innevarande budgetår beräknar kunna disponera endast 12 889 kronor för ändamålet, utgör ökningen 202 111 kronor.

Marinförvaltningen beräknar vidare kostnaderna för fyllande av vissa nya behov i fråga om förplägnadsmateriel till sammanlagt 500 000 kronor. Beloppet avser bl. a. förplägnadsmateriel för nytillkommande kustartilleribatterier, isoleringskärl för fartyg samt utrustning för nya motortorpedbåtslag. Bristerna föreslås skola täckas under en femårsperiod. Det årliga medelsbehovet utgör alltså 100 000 kronor.

För bestridande av kostnaderna för vissa andra ändamål av engångsnatur beräknas under innevarande budgetår disponeras tillhoppa 86 406 kronor. Av detta belopp hänför sig 38 906 kronor till anskaffning av dyrk-fria dokument- och ritningsskåp, vartill marinförvaltningen begärt medel för innevarande budgetår (prop. 1953: 1, bil. 6, s. 114) och 47 500 kronor till inredning och utrustning av marinledningens lokaler i Stockholms luftvärnsregementes förutvarande kasern enligt Kungl. Maj:ts beslut den 21 november 1952. Medelsanvisning i detta hänseende erfordras ej för nästkommande budgetår.

*Departementschefen.*

Medelsbehovet under anslaget beräknas nedgå till följd av minskat antal tjänstgöringsdagar och vissa avlöningskostnaders överförande till annat anslag. På grund härav föreslår jag att anslaget för nästa budgetår minskas med 50 000 kronor och således uppföres med 1 225 000 kronor. Jag räknar därvid med att medel kan avses för anskaffning av en frysanläggning enligt marinförvaltningens förslag. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Inventarier m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 1 225 000 kronor.

[78] 64. *Marinen: Tvätt.*

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 750 000 | 916 745     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 237) | 900 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 800 000 |             |

Marinförvaltningen hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Vid beräkningen av medelsbehovet under anslaget har marinförvaltningen icke beaktat de förändringar i fråga om antalet tjänstgöringsdagar för olika personalkategorier, som föranledes av den vid 1953 års riksdag beslutade omläggningen av utbildningen till fast anställt underbefäl vid marinen. Under anslaget *Marinen: Beklädnad* har jag närmare redogjort för dessa förändringar. Det minskade antalet tjänstgöringsdagar för personal med rätt till fri beklädnad kan beräknas minska medelsbehovet jämväl under förevarande anslag. Medelsbehovet minskas vidare till följd av den sänkning av priset på vattentvätt vid försvarets fabriksverks tvättanstalter, för vilken jag redogjort vid anmälan av arméns motsvarande anslag. På grund av vad jag nu anfört föreslår jag, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 800 000 kronor, vilket innebär en minskning med 100 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen.

att till *Marinen: Tvätt* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 800 000 kronor.

## ÖVNINGAR M. M.

[79] 65. *Marinen: Övningar m. m.*

|                                | Anslag     | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|------------|-------------|------------|
| 1952/53 ..... <sup>1</sup>     | 21 000 000 | 27 214 498  | 5 877 615  |
| 1953/54 (statsliggaren s. 237) | 25 800 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 24 000 000 |             |            |

<sup>1</sup> Därutöver anvisat på tilläggsstat 745 000 kronor.

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i runt tal 5 850 000 kronor bundna genom utlagda beställningar.

Yrkande.

*Marinförvaltningen* hemställer, att anslaget höjes med 1 200 000 kronor.

|                                         | Ökning          |
|-----------------------------------------|-----------------|
| 1. Prisstegringar på ammunition .....   | 350 000         |
| 2. Omskolning av värnpliktiga m. m.     |                 |
| a) allmänna övningskostnader m. m. .... | 164 000         |
| b) ammunition .....                     | 346 000         |
| 3. Ersättning av målflygplan .....      | 300 000         |
| 4. Nya utbildningskurser .....          | 40 000          |
|                                         | <hr/> 1 200 000 |

Motiv.

1. Inträffade prisstegringar på ammunition beräknas öka medelsbehovet för ammunitionsförbrukningen under nästa budgetår med 5 %.

2 a) Ifrågavarande belopp, som helt avses för kustartilleriets övningsverksamhet, beräknas täcka kostnaderna för omskolning av värnpliktiga, utbildning av värnpliktiga i fortifikatoriska arbeten samt förhyrning av fordon.

2 b) För ytterligare förbrukning av ammunition vid kustartilleriet äskas upptaget belopp. Den ökade förbrukningen hänför sig huvudsakligen till skjututbildning i samband med omskolning av värnpliktiga.

3. Vissa av krigsmaktens flygplan för målflygning behöver ersättas under den närmaste tiden. Till följd härav uppkommer ett ökat medelsbehov för marinens del under nästa budgetår av 250 000 kronor för ersättningsanskaffningen och 50 000 kronor för ökade försäkringspremier.

4. Angiven kostnadsökning hänför sig till planerade nya kurser i minut-kikstjänst för viss personal, sjukvård och krigspsykiatri för officerare och underofficerare m. m.

*Departementschefen.*

De priser å drivmedel, med vilka marinförvaltningen räknar för nästa budgetår, är icke obetydligt lägre än de priser, som ligger till grund för beräkningen av innevarande budgetårs anslag. Med hänsyn härtill har jag funnit det möjligt att begränsa anslaget till 24 000 000 kronor, vilket innebär en anslagsminskning av 1 800 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Övningar m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 24 000 000 kronor.

[80] 66. **Marinen: Drivmedelsförråd m. m.**

|                                | Anslag               | Nettontgift |
|--------------------------------|----------------------|-------------|
| 1952/53 .....                  | <sup>1</sup> 625 000 | 599 137     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 238) | <sup>2</sup> 550 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 550 000              |             |

<sup>1</sup> Den av Kungl. Maj:t fastställda staten för anslaget slutar på 652 000 kronor.

<sup>2</sup> Den av Kungl. Maj:t fastställda staten för anslaget slutar på 560 000 kronor.

Marinförvaltningen föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Jag tillstyrker ämbetsverkets förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Drivmedelsförråd m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 550 000 kronor.

[81] 67. **Marinen: Anskaffning av drivmedelsutrustning.**

|                                | Anslag |
|--------------------------------|--------|
| 1953/54 (statsliggaren s. 239) | 75 000 |
| 1954/55 (förslag) .....        | 75 000 |

*Marinförvaltningen* hemställer, att anslaget höjes med 75 000 kronor. Enligt ämbetsverkets beräkningar erfordras sammanlagt 750 000 kronor för att täcka nu föreliggande behov av drivmedelsutrustning. Marinförvaltningen räknar med ett anslag för budgetåret 1954/55 av 150 000 kronor och för vart och ett av följande sex budgetår av 100 000 kronor.

*Departementschefen.*

Jag kan inte tillstyrka att anslaget höjes utan föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Anskaffning av drivmedelsutrustning* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 75 000 kronor.

[82] 68. **Marinen: Materialförråd m. m.**

|                                | Anslag               | Nettoutgift |
|--------------------------------|----------------------|-------------|
| 1952/53 .....                  | <sup>1</sup> 425 000 | 500 280     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 239) | 520 000              |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 585 000              |             |

<sup>1</sup> Den av Kungl. Maj:t fastställda staten för anslaget slutar på 456 000 kronor.

**Yrkande.**

*Marinförvaltningen* hemställer, att anslaget höjes med 125 000 kronor.

|                                            | Ökning        |
|--------------------------------------------|---------------|
| 1. Ökat personalbehov .....                | 20 000        |
| 2. Rationalisering av förrådsdriften ..... | 8 000         |
| 3. Ökade förrådsomkostnader .....          | 20 000        |
| 4. Kassationer och avskrivningar .....     | 77 000        |
|                                            | <hr/> 125 000 |

#### Motiv.

1. Av beloppet hänför sig 9 000 kronor till lönekostnaden för en förrådsman vid Stockholms kustartilleriförsvar, som enligt Kungl. Maj:ts beslut den 8 maj 1953 skall ingå i organisationen. Resterande belopp, 11 000 kronor, avses för anställande av vikarier och tillfälligt arbetskraft.

2. För innevarande budgetår står 70 000 kronor till förfogande för anskaffning och underhåll av driftsinventarier m. m. Ämbetsverket räknar med att utgifterna för ifrågavarande ändamål under budgetåret 1954/55 kommer att uppgå till 78 000 kronor, varför en uppräknig av anslaget med 8 000 kronor är erforderlig. Ökningen föranledes av att ämbetsverket avser att ersätta handdrivna hissar med elektriska hissar samt anskaffa stålhyllor m. m. och viss materiel för krigsorganisationen.

3. Under senare år har övningarna och övrig verksamhet ökat i omfattning vilket medfört, bland annat, en stegrad förbrukning av material av olika slag. Härigenom har även omkostnaderna för förrådsdriften stigit. Marinförvaltningen beräknar att ifrågavarande kostnader under budgetåret 1954/55 kommer att uppgå till 115 000 kronor. För innevarande budgetår disponerar ämbetsverket 95 000 kronor för ändamålet. Det icke täckta medelsbehovet uppgår således till 20 000 kronor.

4. Ämbetsverket hemställer ånyo (jfr prop. 1953:1, bil. 6, s. 120) om en uppräknig av anslaget för kassation och avskrivning av okurant material.

#### Departementschefen.

Med hänsyn till vad marinförvaltningen anfört synes det nödvändigt att anslaget uppräknas ytterligare. Jag föreslår därför att anslaget för nästa budgetår uppföres med 585 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 65 000 kronor. Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Materialförråd m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 585 000 kronor.

#### [83] 69. Marinen: Hundbevakningstjänsten.

|                                | Anslag | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|--------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 10 000 | 15 166      | 2 119      |
| 1953/54 (statsliggaren s. 240) | 10 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 10 000 |             |            |

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 icke till någon del bunden.

I enlighet med förslag av marinförvaltningen förordar jag, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Hundbevakningstjänsten* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 kronor.

#### FLYTANDE MATERIEL, VAPENMATERIEL M. M.

##### [84] 70. Marinen: Fartygsbyggnader.

|                                | Anslag                  | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|-------------------------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | <sup>1</sup> 70 000 000 | 87 199 615  | 84 413     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 240) | 110 000 000             |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 110 000 000             |             |            |

<sup>1</sup> Därutöver anvisat på tilläggsstat 15 000 000 kronor samt överfört från anslag under tolfte huvudtiteln 257 000 kronor.

Verksamheten under anslaget regleras från och med budgetåret 1952/53 med stöd av *dels* planer omfattande nybyggnader och moderniseringar som beslutats för budgetåren 1947/52 (äldre nybyggnadsplan och äldre moderniseringsplan), *dels* en plan för budgetåren 1952/59 innefattande a) det på grundval av propositionen 1952: 18 fastställda programmet för flottans fartygsbyggnader samt b) för ifrågavarande sju budgetår beräknade moderniseringar för flottan jämte nybyggnader m. m. för kustartilleriet och för marinen gemensamma ändamål (1952 års sjuårsplan för fartygsbyggnader m. m.). Medel avsedda för försök rörande fartygsmateriel redovisas vid sidan av nämnda planer.

Vid utgången av budgetåret 1952/53 hade marinförvaltningen erhållit bemyndiganden om sammanlagt 656,166 miljoner kronor för att utlägga beställningar inom fastställda planer. För att bestrida kostnaderna för ifrågavarande beställningsbemyndiganden har anvisats betalningsmedel om sammanlagt 249,955 miljoner kronor. Den 30 juni 1953 var således bemyndiganden till ett belopp av (656,166 — 249,955 =) 406,211 miljoner kronor icke täckta av betalningsmedel.

För innevarande budgetår har Kungl. Maj:t med stöd av vad riksdagen beslutat på förslag av Kungl. Maj:t i 1953 års statsverksproposition medgivit utläggande av beställningar inom en kostnadsram av 250,35 miljoner kronor och anvisat 110 miljoner kronor i betalningsmedel. Den 30 juni 1954 kommer således enligt hittills meddelade beslut beställningsbemyndiganden till ett belopp av (406,211 + 250,350 — 110,000 =) 546,561 miljoner kronor att sakna täckning av betalningsmedel.

Den 1 oktober 1953 var beställningsbemyndiganden till ett belopp av i runt tal 392 miljoner kronor icke utnyttjade. Större delen av beloppet — i runt tal 352 miljoner kronor — är avsedd för 1952 års sjuårsplan för fartygsbyggnader m. m.

#### Äldre nybyggnadsplan.

Till förevarande plan har hänförs nybyggnader som beslutats för budgetåren 1947/52. Genom beslut efter utgången av budgetåret 1951/52 har kostnaderna för vissa i planen upptagna objekt ändrats med hänsyn till prisstegringar m. m.

#### A. Flottan:

|                                          |            |             |
|------------------------------------------|------------|-------------|
| 1. Sex mindre torpedbåtar .....          | 11 250 000 |             |
| 2. Två hjälpminsvepare .....             | 600 000    |             |
| 3. Två modifierade landskapsjagare ..... | 83 000 000 |             |
| 4. Tre ubåtar av ny typ .....            | 69 000 000 |             |
| 5. En torpedbärningsbåt .....            | 330 000    |             |
| 6. Sex mindre minsvepare av ny typ ..... | 13 200 000 |             |
| 7. Ubåtsbatterier .....                  | 1 500 000  | 178 880 000 |

#### B. Kustartilleriet:

|                                             |           |           |
|---------------------------------------------|-----------|-----------|
| 1. En vedettbåt och fyra minutläggare ..... | 7 800 000 |           |
| 2. Nio minarbetsbåtar .....                 | 200 000   | 8 000 000 |

#### C. Gemensamt:

|                           |           |             |
|---------------------------|-----------|-------------|
| 1. Trängfartyg m. m. .... | 2 400 000 |             |
| Summa kronor              |           | 189 280 000 |

Utöver i nybyggnadsplanen angivna kostnader har marinförvaltningen erhållit beställningsbemyndiganden avseende prisstegringar för vissa objekt, för vilka medel anvisats före budgetåret 1947/48.

Marinförvaltningen hemställer i skrivelse den 30 september 1953 om beställningsbemyndiganden till ett sammanlagt belopp av 38,1 miljoner kronor för att täcka prisstegringar å objekt som upptagits i nyssnämnda plan. Av beloppet avses 32,2 miljoner kronor för två modifierade landskapsjagare, 3,2 miljoner kronor för sex mindre minsvepare av ny typ, 2,1 miljoner kronor för en vedettbåt och fyra minutläggare samt 0,6 miljon kronor för trängfartyg m. m. Flertalet av ifrågavarande nybyggnader är för närvarande kostnadsberäknat enligt prisläget den 1 juli 1949. Ämbetsverket har anmält, att såvitt nu kan bedömas kommer att erfordras en ytterligare utvidgning av kostnadsramen för att täcka prisstegringar.

#### Äldre moderniseringsplan.

Under denna rubrik redovisas moderniseringsarbeten m. m. som beslutats för budgetåren 1947/52. Genom beslut efter utgången av budgetåret

1951/52 har kostnaderna för vissa i planen upptagna objekt ändrats med hänsyn till prisstegringar m. m.

*A. Flottan:*

|                                  |            |            |
|----------------------------------|------------|------------|
| 1. Stadsjagare .....             | 17 500 000 |            |
| 2. Större minsvepare .....       | 10 120 000 |            |
| 3. Ubåtar .....                  | 25 980 000 |            |
| 4. Ehrensköld-jagare .....       | 6 090 000  |            |
| 5. Modifierade stadsjagare ..... | 8 940 000  |            |
| 6. Landskapsjagare .....         | 3 470 000  |            |
| 7. Kustubåtar .....              | 8 055 000  |            |
| 8. Minsvepare m/39 .....         | 192 000    |            |
| 9. Torpedbåtsmotorer .....       | 2 000 000  | 82 347 000 |

*B. Kustartilleriet:*

|                          |         |
|--------------------------|---------|
| 1. Sex vedettbåtar ..... | 823 000 |
|--------------------------|---------|

*C. Gemensamt:*

|                                                                                                   |           |            |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|------------|
| 1. Iordningställande av vissa fartyg m. m. (diverse kompletteringar, moderniseringar m. m.) ..... | 4 000 000 |            |
| 2. Förberedelser för ombyggnad av hjälpfartyg .....                                               | 980 000   |            |
| 3. Forceringskostnader .....                                                                      | 1 500 000 |            |
| 4. Löne- och arvodeshöjningar (1951 och 1952 års lönereglering för statstjänstemän) .....         | 876 000   | 7 356 000  |
| Summa kronor                                                                                      |           | 90 526 000 |

*Marinförvaltningen* hemställer i skrivelsen den 30 september 1953 om beställningsbemyndiganden till ett belopp av 1,9 miljoner kronor för att täcka prisstegringar på ubåtar (1,2 miljoner kronor) och kustubåtar (0,7 miljon kronor). Ämbetsverket avser att sedermera hemställa om ytterligare utökning av kostnadsramen för att täcka prisstegringar som för närvarande icke kan slutligt överblickas. Det nu begärda bemyndigandet med anledning av inträffade prisstegringar är lägre än det belopp som erhålles vid beräkning av prisstegringarna enligt index. Begränsningen har uppnåtts genom modifikationer av planerade moderniseringar.

1952 års sjuårsplan för fartygsbyggnader m. m.

*A. Flottan:*

Nybyggnadsplan.

|                                                              |             |
|--------------------------------------------------------------|-------------|
| 1. Fyra jagare av typ Östergötland (inkl. reservdelar) ..... | 220 000 000 |
| 2. Ett minfartyg av ny typ .....                             | 30 800 000  |
| 3. Tre ubåtar av Hajentyp (inkl. reservdelar) ...            | 69 000 000  |

|                                                                                                       |              |             |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|-------------|
| 4. Åtta minsvepare (inkl. reservdelar) jämte försök m. m. och nybyggnad av en minsvepare av trä ..... | 44 900 000   |             |
| 5. Elva motortorped-motorkanonbåtar av typ T 101 (inkl. reservdelar) .....                            | 123 100 000  |             |
| 6. Femton motortorpedbåtar av typ T 32 .....                                                          | 59 700 000   | 547 500 000 |
| Ombyggnadsplan.                                                                                       |              |             |
| 7. Jagaren Klas Horn .....                                                                            | 6 500 000    |             |
| 8. Jagaren Göteborg .....                                                                             | 2 500 000    |             |
| 9. Jagarna Stockholm, Karlskrona och Malmö ...                                                        | 3 600 000    |             |
| 10. Jagarna Romulus och Remus .....                                                                   | 13 400 000   |             |
| 11. Jagarna Mode, Magne, Munin och Mjölner ...                                                        | 18 500 000   | 44 500 000  |
|                                                                                                       | Summa kronor | 592 000 000 |

## B. Kustartilleriet:

|                           |              |           |
|---------------------------|--------------|-----------|
| 1. Tre minutläggare ..... | Summa kronor | 6 850 000 |
|---------------------------|--------------|-----------|

## C. Gemensamt:

|                                                   |              |             |
|---------------------------------------------------|--------------|-------------|
| 1. Trängfartyg .....                              | 2 250 000    |             |
| 2. Iordningställande av vissa fartyg m. m. ....   | 2 000 000    |             |
| 3. Förberedelser för ombyggnad av hjälpfartyg ... | 300 000      | 4 550 000   |
|                                                   | Summa kronor | 4 550 000   |
| Totalsumma kronor                                 |              | 603 400 000 |

I 1953 års statsverksproposition (bil. 6, s. 126 o. 128) anmäldes ett av marinförvaltningen framlagt förslag att uppräknade den dåvarande kostnadsramen för 1952 års sjuårsplan för fartygsbyggnader m. m. i vad den avsåg flottan — 440 miljoner kronor — med 172 miljoner kronor för att täcka inträffade prisstegringar. Vid den tidpunkt då statsverkspropositionen anmäldes var ifrågavarande förslag under remissbehandling. Departementschefen var därför icke beredd att då taga ställning till förslaget. Departementschefen föreslog att det skulle ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan ärendet slutbehandlats, inom ramen för det av marinförvaltningen föreslagna beloppet besluta om storleken av förevarande prisstegringstilllägg. Förslaget vann riksdagens godkännande (rd. skr. 1953:4). Genom beslut den 12 juni 1953 har Kungl. Maj:t för att täcka prisstegringar vidgat kostnadsramen för den del av sjuårsplanen som avser flottan med 152 miljoner kronor till det i den föregående sammanställningen angivna beloppet ( $440 + 152 =$ ) 592 miljoner kronor. Marinförvaltningen hemställer i medelsäskandena för nästa budgetår om en uppräknade av kostnadsramen med resterande ( $172 - 152 =$ ) 20 miljoner kronor. Av detta belopp avses 6,7 miljoner kronor för nybyggnad av åtta minsvepare (inkl. reserv-

delar) m. m. samt 13,3 miljoner kronor för tillverkning av elva motortorped-motorkanonbåtar av typ T 101 (inkl. reservdelar).

För nybyggnad av fartyg för kustartilleriet, trängfartyg m. m. under nästa budgetår begär marinförvaltningen beställningsbemyndiganden om sammanlagt 5,5 miljoner kronor. Beloppet fördelar sig på objekt enligt följande sammanställning.

*Kustartilleriet:*

Nybyggnad av en minutläggare ..... 2 500 000

*Gemensamt:*

Nybyggnad av trängfartyg m. m. .... 1 250 000

Iordningställande av vissa fartyg m. m. .... 1 500 000

Förberedelser för ombyggnad av hjälpfartyg ..... 250 000

Summa kronor 5 500 000

Av motiven för nämnda förslag framgår bland annat följande.

1942 beräknades att åtta *minutläggare* erfordrades för kustartilleriets mineringar. Minförsvaret har efter denna tidpunkt väsentligt förstärkts. En ytterligare utbyggnad är att emotse. Sedan pågående och planerad byggnad av minutläggare slutförts kommer nio moderna sådana fartyg att finnas. Med hänsyn till den omförmälda förstärkningen av minförsvaret erfordras emellertid tio minutläggare.

Det för *trängfartyg* äskade beloppet avses för fortsatt anskaffning av vissa transportfartyg m. m.

Bemyndigandet för *iordningställande av vissa fartyg m. m.* erfordras för fortsatt täckande av brister i fråga om diverse moderniseringar. Ifrågasättande brister beräknas numera uppgå till ett sammanlagt belopp av 12,76 miljoner kronor.

*Förberedelse för ombyggnad av hjälpfartyg* omfattar bland annat konstruktionsarbeten och materielanskaffningar. Enligt marinförvaltningens beräkningar erfordras numera 1,595 miljoner kronor för att täcka föreliggande brister.

**Försöksverksamhet avseende fartygsmateriel.**

För försöksverksamheten lämnade bemyndiganden uppgår för budgetåren 1947/54 till omkring 14,7 miljoner kronor.

Marinförvaltningen hemställer för nästa budgetår om ett beställningsbemyndigande av 20 miljoner kronor för försöksverksamhet. Av detta belopp avses 18 miljoner kronor för konstruktion m. m. av en ny ubåtstyp. Detta ärende är av sådan natur, att en redogörelse för detsamma icke kan lämnas till statsrådsprotokollet. Handlingarna kommer att i vanlig ordning överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

**Behov av betalningsmedel under budgetåret 1954/55.**

Marinförvaltningen beräknar behovet av betalningsmedel under budgetåret 1954/55 för att täcka betalningsutfall på tidigare lämnade och nu

begärda beställningsbemyndiganden till 150 miljoner kronor. Av detta belopp avses 5 miljoner kronor för det omförmälda ubåtsprojektet.

#### *Departementschefen.*

Marinförvaltningen hemställer om beställningsbemyndiganden till ett sammanlagt belopp av 40 miljoner kronor för att täcka prisstegringar på objekt upptagna i *äldre nybyggnadsplan* och *äldre moderniseringsplan*. Ämbetsverket har samtidigt anmält sin avsikt att senare återkomma med förslag till ytterligare utvidgning av nämnda planer med anledning av inträffade prisstegringar. Jag finner det emellertid nödvändigt att — utöver de åtgärder i detta syfte som redan vidtagits — närmare pröva möjligheterna att genom modifikationer av i planerna upptagna objekt motverka de behov av ytterligare medelsanvisningar som uppkommit eller beräknas uppkomma. Med denna förutsättning tillstyrker jag, att kostnadsramarna för de äldre nybyggnads- och moderniseringsplanerna utökas med sammanlagt 40 miljoner kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att på förslag av marinförvaltningen — uppgjort med beaktande av här framförda synpunkter på dessa frågor — fördela nämnda belopp på i planerna upptagna ändamål. Jag tillstyrker ävenledes att beställningar till ett belopp av 40 miljoner kronor får utläggas under nästa budgetår för att täcka ifrågavarande prisstegringar.

Marinförvaltningen föreslår, att 1952 års *sjuårsplan för fartygsbyggna-*der m. m., för närvarande kostnadsberäknad till 603,4 miljoner kronor, vidgas med 20 miljoner kronor för prisstegringar på åtta minsvepare m. m. och 11 motortorped-motorkanonbåtar, 2,5 miljoner kronor för nybyggnad av ytterligare en minutläggare för kustartilleriet samt 3 miljoner kronor för iordningställande av vissa fartyg m. m. Jag har intet att erinra mot bifall till nämnda förslag. Frågan om det totala antalet minutläggare som numera erfordras för kustartilleriet torde få slutligt prövas i ett senare sammanhang.

Vid bifall till mitt förslag beträffande sjuårsplanen räknar jag med beställningsbemyndiganden till ett belopp av  $(20,0 + 2,5 + 3,0 =)$  25,5 miljoner kronor för nästa budgetår.

Ämbetsverket äskar beställningsbemyndiganden om sammanlagt 20 miljoner kronor för *försöksverksamhet* under nästa budgetår. Av detta belopp avses 18 miljoner kronor för projektering av en ny ubåtstyp. Ehuru jag finner det angeläget att ifrågavarande projekteringsarbete kommer till utförande, kan jag icke tillstyrka, att ett så stort beställningsbemyndigande som ämbetsverket föreslagit nu lämnas för ändamålet. Jag föreslår, att ett beställningsbemyndigande av 10 miljoner kronor ställes till förfogande för försöksverksamhet under nästa budgetår. Härav avses 8 miljoner kronor för ubåtsprojektet.

Jag har i det föregående tillstyrkt beställningsbemyndiganden till ett

sammanlagt belopp av 75,5 miljoner kronor. Härav belöper 40,0 miljoner kronor på de äldre nybyggnads- och moderniseringsplanerna, 25,5 miljoner kronor på 1952 års sjuårsplan för farlygsbyggnader m. m. samt 10,0 miljoner kronor på försöksverksamhet.

Marinförvaltningen hemställer om 150 miljoner kronor i *betalningsmedel* för att täcka betalningsutfall under budgetåret 1954/55 å äldre och nu föreslagna bemyndiganden. Av det äskade beloppet avses 5 miljoner kronor för ubåtsprojektet. Under hänvisning till vad jag inledningsvis anfört föreslår jag, att ett anslag av 110 miljoner kronor uppföres på riksstaten för nästa budgetår. Jag ämnar senare denna dag föreslå, att å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår anvisas ett anslag av 38 miljoner kronor. För att bestrida de av ämbetsverket anmälda behoven av betalningsmedel kommer således sammanlagt ( $110 + 38 =$ ) 148 miljoner kronor att stå till förfogande. Jag räknar med att av detta belopp skall avses 4 miljoner kronor för att täcka betalningsutfall för ubåtsprojektet.

Därest de i det föregående avgivna förslagen vinner riksdagens godkännande kommer den 30 juni 1955 bemyndiganden om sammanlagt ( $546,561 + 75,500 - 110,000 - 38,000 =$ ) 474,061 miljoner kronor att sakna täckning av betalningsmedel.

Under hänvisning till det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna de utökningar m. m. av planerna för verksamheten under förevarande anslag, som i det föregående angivits;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med i det föregående angivna grunder medgiva utläggande av beställningar inom en kostnadsram av 75 500 000 kronor;

c) till *Marinen: Fartygsbyggnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 110 000 000 kronor.

[85] 71. *Marinen: Anskaffning av vapenmateriel m. m.*

|                                | Anslag                  | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|-------------------------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | <sup>1</sup> 45 000 000 | 68 446 510  | 8 262 816  |
| 1953/54 (statsliggaren s. 242) | 85 000 000              |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 95 000 000              |             |            |

<sup>1</sup> Därutöver överfört från anslag under tolfte huvudtiteln 288 000 kronor.

På förslag av Kungl. Maj:t i 1953 års statsverksproposition (bil. 6, s. 133—134) har riksdagen (skr. 1953:4) godkänt att anskaffningen av vapenmateriel m. m. under budgetåren 1953/59 skall ske enligt en av Kungl. Maj:t fastställd plan och till en sammanlagd kostnad av 660 miljoner kronor. Genom beslut den 8 maj 1953 fastställde Kungl. Maj:t plan

för här avsedda anskaffningar. Enligt denna plan skall under ifrågavarande sex budgetår anskaffas materiel för flottan och kustartilleriet till ett belopp av 324 respektive 200 miljoner kronor. För vissa övriga anskaffningar avses enligt planen 136 miljoner kronor. Enligt planen skall således materiel anskaffas för ett sammanlagt belopp av  $(324 + 200 + 136 =)$  660 miljoner kronor.

Det totala belopp, inom vilket marinförvaltningen för budgetåren 1947/53 erhållit bemyndigande att utlägga beställningar, uppgår till 260 069 000 kronor. För likvidering av beställningar under nämnda budgetår stod 155 829 000 kronor till förfogande. Den 30 juni 1953 saknade således beställningsbemyndiganden till ett belopp av  $(260\,069\,000 - 155\,829\,000 =)$  104 240 000 kronor täckning av betalningsmedel. För innevarande budgetår uppgår medgivna beställningsbemyndiganden och anvisade betalningsmedel till 187 000 000 kronor respektive 85 000 000 kronor. Den 30 juni 1954 kommer således enligt hittills meddelade beslut beställningsbemyndiganden till ett belopp av  $(104\,240\,000 + 187\,000\,000 - 85\,000\,000 =)$  206 240 000 kronor att icke vara täckta av betalningsmedel.

Av de beställningsbemyndiganden som riksdagen medgivit var den 1 oktober 1953 177 635 000 kronor odisponerade.

*Marinförvaltningen* har enligt medelsäskandena för nästa budgetår beräknat, att för budgetåret 1954/55 145 000 000 kronor erfordras för att täcka utbetalningar för verkställda eller planlagda beställningar. Med hänsyn till vad som anföres i 1953 års statsverksproposition (bil. 6, s. 134) angående betalningsanslagets storlek från och med budgetåret 1954/55 har emellertid ämbetsverket äskat 110 000 000 kronor. För fortsatta beställningar inom ramen för fastställd plan hemställer ämbetsverket om ett beställningsbemyndigande av 125 000 000 kronor. Av sistnämnda belopp avses 64 000 000 kronor för materiel till flottan, 36 000 000 kronor för materiel till kustartilleriet samt 25 000 000 kronor för materiel gemensam för flottan och kustartilleriet. Ärendet är i övrigt av sådan natur, att en fullständig redogörelse härför icke kan lämnas till statsrådsprotokollet. Handlingarna i ärendet kommer att i vanlig ordning tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

#### *Departementschefen.*

Med hänsyn till vad jag inledningsvis anför, räknar jag med att förevarande anslag uppföres till ett belopp av 95 miljoner kronor. Jag förordar vidare att bemyndigande lämnas att utlägga ytterligare beställningar å lika stort belopp. Beställningsverksamheten torde tillsvidare få äga rum på grundval av fastställd plan för anskaffning av vapenmateriel m. m.

Vid bifall till mitt förslag kommer den 30 juni 1955 bemyndiganden om sammanlagt  $(206,24 - 95 + 95 =)$  206,24 miljoner kronor att icke vara täckta av betalningsmedel.

Aberopande det anförda får jag — under erinran om att anslagsökningen uppgår till 10 miljoner kronor — hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva utläggande av beställningar å vapenmateriel m. m. inom en kostnadsram av 95 000 000 kronor;

b) till *Marinen: Anskaffning av vapenmateriel m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 95 000 000 kronor.

[86] 72. *Marinen: Underhåll av fartyg m. m.*

|                                | Anslag                  | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|-------------------------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | <sup>1</sup> 35 500 000 | 39 029 531  | 6 113 458  |
| 1953/54 (statsliggaren s. 243) | 45 000 000              |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 46 000 000              |             |            |

<sup>1</sup> Därutöver anvisat på tilläggsstat 6 500 000 kronor samt överfört från anslag från tolfte huvudtiteln 631 000 kronor.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i sin helhet bunden.

I sina medelsäskanden för innevarande budgetår föreslog marinförvaltningen, att underhållsverksamheten under budgetåren 1953/59 skulle bedrivas enligt en av ämbetsverket uppgjord plan. Det totala behovet av anslagsmedel under ifrågavarande tidrymd uppgick enligt planen till 293 790 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1952. Årskostnaden uppgick till i medeltal 48 965 000 kronor. Förslaget anmälades i vanlig ordning (prop. 1953: 1, bil. 6, s. 135—136). Departementschefen var emellertid icke beredd att tillstyrka det framlagda förslaget utan ansåg det nödvändigt att vidtaga vissa ytterligare undersökningar i kostnadsbesparande syfte.

I skrivelse den 10 augusti 1953 med medelsäskanden för nästa budgetår anmälde *marinförvaltningen*, att ämbetsverket med anledning av vad departementschefen anförde vid behandlingen av förevarande anslag i 1953 års statsverksproposition igångsatt revidering av den hösten 1952 framlagda långtidsplanen för underhåll av fartyg m. m. Denna revidering hade icke hunnit slutföras till en sådan tidpunkt, att ny plan kunde framläggas i samband med medelsäskandena för budgetåret 1954/55. Verkställda utredningar hade emellertid utvisat, att behovet av anslagsmedel under nästa budgetår uppgick till ett belopp av 47 400 000 kronor. Ämbetsverket föreslår därför, att anslaget uppföres med nämnda belopp.

Med särskild skrivelse den 20 oktober 1953 har marinförvaltningen ingivit den tidigare anmällda reviderade långtidsplanen för verksamheten under förevarande anslag. Planen är uppgjord på grundval av beräknat

materielbestånd samt avsedda fartygsrustningar, generalbesiktningar och generalöversyner m. m. under budgetåren 1954/59. Totalkostnaden för ett genomförande av femårsplanen uppgår enligt prisläget den 1 juli 1953 till 233 400 000 kronor, vilket innebär en årskostnad av i medeltal 46 680 000 kronor. Totalkostnaden fördelar sig på följande huvudgrupper.

*Flottan:*

|                                                         |             |
|---------------------------------------------------------|-------------|
| Reparation, vård, förbättring och förrådshållning ..... | 165 909 000 |
| Administration .....                                    | 14 520 000  |

*Kustartilleriet:*

|                                                         |             |
|---------------------------------------------------------|-------------|
| Reparation, vård, förbättring och förrådshållning ..... | 38 955 000  |
| Administration .....                                    | 3 486 000   |
| <i>Gemensamma ändamål</i> .....                         | 5 460 000   |
| <i>Beredskapsåtgärder vid marinens verkstäder</i> ..... | 5 000 000   |
| Summa kronor                                            | 233 400 000 |

Beträffande den närmare innebörden av förslaget torde få hänvisas till de handlingar som i vanlig ordning kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

För budgetåret 1954/55 hemställer marinförvaltningen, som i det föregående omförmälts, om ett anslag av 47 400 000 kronor. För innevarande budgetår uppgår anslaget till 45 000 000 kronor. Ämbetsverkets förslag innebär således att anslaget skall höjas med 2 400 000 kronor. Beräknade förändringar av medelsbehoven vid jämförelse mellan det för innevarande budgetår anvisade anslaget och det för nästa budgetår äskade anslaget framgår av följande uppställning.

|                                                           | Ökning    | Minskning   |
|-----------------------------------------------------------|-----------|-------------|
| 1. Ökade lönekostnader .....                              | 761 000   |             |
| 2. Uppskjutna underhållsarbeten .....                     | 2 945 000 |             |
| 3. Ändrade underhållsplaner .....                         |           | 2 400 000   |
| 4. Ändrade underhållskostnader .....                      | 1 229 000 |             |
| 5. Ändrade kostnadsberäkningar vid vissa verkstäder ..... |           | 70 000      |
| 6. Ändrade administrationskostnader .....                 |           | 65 000      |
|                                                           | 4 935 000 | 2 535 000   |
|                                                           |           | + 2 400 000 |

I anslutning till angivna kostnadsändringar har marinförvaltningen anförut i huvudsak följande.

1. Ifrågavarande utgiftsökning är betingad av höjda lönekostnader på grund av inträffade löneförbättringar samt ökade sociala förmåner under budgetåret 1952/53.

2. Det för innevarande budgetår anvisade anslaget kommer enligt marinförvaltningens beräkningar icke att täcka föreliggande behov av anslagsmedel. Ämbetsverket räknar med att till nästa budgetår uppskjuta underhållsarbeten till angiven kostnad, som är beräknad enligt prisläget den 1 juli 1953.

3. I avsikt att begränsa medelsbehovet för budgetåret 1954/55 och er hålla en någorlunda jämn anslagsbelastning under den period underhållsplanen omfattar har marinförvaltningen delvis omlagt sitt underhållsprogram. Det härigenom minskade medelsbehovet under nästa budgetår beräknas komma att uppgå till angivet belopp.

4. Ämbetsverket räknar med att underhållskostnaderna för fartyg på expedition kommer att stiga genom att större fartyg avses rustas. Medelsbehovet beräknas vidare öka för att möjliggöra erforderlig vård m. m. av nytillkommen materiel. Det mera kvalificerade tekniska utförandet av materielen ökar ävenledes behovet av anslagsmedel. Nämnade förhållanden beräknas medföra en sammanlagd ökning av belastningen under detta anslag med angiven summa.

5. Principerna för beräkning av beredskapskostnader för marinens verkstäder har delvis ändrats. Härigenom beräknas uppkomma en minskad anslagsbelastning under förevarande anslag.

6. I enlighet med Kungl. Maj:ts beslut den 8 maj 1953 angående ändrade personalförteckningar för Stockholms kustartilleriförsvar m. m. skall lönekostnaderna för viss personal överföras från förevarande anslag till avlöningsanslag. Kostnadsminskningen under förevarande anslag beräknas komma att uppgå till angivet belopp.

### *Departementschefen.*

Marinförvaltningen framlade hösten 1952 en långtidsplan för underhåll av fartyg m. m. Jag ansåg mig icke kunna tillstyrka planen. Jag förordade att vissa ytterligare undersökningar verkställdes i syfte att nå kostnadsbesparingar. Ämbetsverket har med anledning härav överarbetat planen och inkommit med nya kostnadsberäkningar. Enligt dessa beräkningar kommer underhållskostnaderna för budgetåren 1954/59 att uppgå till sammanlagt 233,4 miljoner kronor. Den genomsnittliga årskostnaden för ifrågasvarande fem budgetår blir enligt den reviderade planen i runt tal 46,7 miljoner kronor. Ämbetsverket äskar för nästa budgetår ett anslag av 47,4 miljoner kronor.

Jag har intet att erinra mot att verksamheten under förevarande anslag bedrives i huvudsak på grundval av den reviderade plan som marinförvaltningen nu framlagt. Smärre förändringar torde dock vara erforderliga för att något nedbringa det årliga medelsbehovet. För nästa budgetår räknar jag med ett anslag av 46 miljoner kronor, vilket innebär en anslagsökning med 1 miljon kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Underhåll av fartyg m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 46 000 000 kronor.

[87] 73. **Marinen: Anskaffning av vissa maskiner m. m.**

|                                | Anslag    | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|-----------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 1 000 000 | 1 080 166   | 532 808    |
| 1953/54 (statsliggaren s. 244) | 1 000 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 1 000 000 |             |            |

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i sin helhet bunden genom utlagda beställningar.

Marinförvaltningen hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Medlen skall användas för fortsatt anskaffning av maskiner m. m. för marinens verkstadsanläggningar inom ramen för de behovsberäkningar som anmälades i 1953 års statsverksproposition (bil. 6, s. 137). Jag tillstyrker ämbetsverkets förslag och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Anskaffning av vissa maskiner m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor.

#### FASTIGHETER.

[88] 74. **Marinen: Ersättning till försvarets fastighetsfond: Marinens delfond.**

|                                | Anslag     | Nettoutgift |
|--------------------------------|------------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 9 170 000  | 9 796 856   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 244) | 11 163 000 |             |
| 1954/55 (beräknat belopp) ...  | 10 500 000 |             |

Under återopande av vad jag anført vid behandlingen av motsvarande anslagsfråga för armén hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Marinen: Ersättning till försvarets fastighetsfond: Marinens delfond* för budgetåret 1954/55 beräkna ett förslagsanslag av 10 500 000 kronor.

## BIDRAG OCH UNDERSTÖD.

## [89] 75. Marinen: Bidrag till sjövärnsskåren.

|                                | Anslag               | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|----------------------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | <sup>1</sup> 280 000 | 306 293     | —          |
| 1953/54 (statsliggaren s. 244) | 300 000              |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 300 000              |             |            |

<sup>1</sup> Därutöver 20 000 kronor anvisade på tilläggsstat.

*Chefen för sjövärnsskåren* hemställer för budgetåret 1954/55 om en anslagshöjning med 125 000 kronor. Av nämnda belopp avses 96 000 kronor för täckande av beräknat underskott å verksamheten under budgetåren 1952/54 och 14 000 kronor för uppräknings av vissa arvoden och löner, medan återstoden, 15 000 kronor, hänförs till uppskjutet underhåll av båtar.

*Chefen för marinen*, som icke anser det möjligt att inom sjövärnsskårens nuvarande organisation göra rationaliseringar, som nämnvärt nedbringa kostnaderna, framhåller, att vid oförändrad anslagstilldelning en organisationsförändring kommer att erfordras innebärande minskning antingen av övningstiden eller av antalet aspiranter.

*Försvarets civilförvaltning* föreslår, att anslaget höjes med 85 000 kronor. Ämbetsverket tillstyrker därvid chefens för sjövärnsskåren förslag om ett belopp av 15 000 kronor för uppskjutet underhåll av båtar. Civilförvaltningen tillstyrker vidare, med utgångspunkt från en av chefen för sjövärnsskåren utförd beräkning av nettokostnaderna för mathållning, att anslaget uppräknas med 40 000 kronor på grund av stegrade mathållningskostnader. Slutligen biträder civilförvaltningen ett av chefen för marinen framlagt förslag om anordnande av särskild kurs för utbildning inom sjövärnsskåren för en förbättrad minutkiksorganisation. Kostnaderna för den föreslagna utbildningen beräknas till 30 000 kronor.

*Departementschefen.*

Jag anser mig icke i nuvarande läge kunna tillstyrka någon höjning av förevarande anslag. Med hänsyn till de ökade kostnaderna för mathållning räknar jag med viss höjning av de aspirantavgifter, som uttages för utbildning på aspirantläger sommartid. Härom torde ankomma på Kungl. Maj:t att fatta beslut.

Äberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Bidrag till sjövärnsskåren* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kronor.

## [90] 76. Marinen: Bidrag till maritim ungdomsverksamhet.

|                                | Anslag | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|--------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 18 600 | 13 000      | 12 806     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 244) | 16 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 16 000 |             |            |

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 omkring 5 200 kronor bundna.

*Chefen för marinen* föreslår, att anslaget höjes med 7 000 kronor, varav 2 000 kronor för upplysningsverksamhet och 5 000 kronor för ökade bidrag åt scoutförbunden.

*Försvarets civilförvaltning* föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

*Departementschefen.*

Jag biträder civilförvaltningens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Bidrag till maritim ungdomsverksamhet* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 16 000 kronor.

## [91] 77. Marinen: Understöd åt föreningar m. m.

|                                | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------|--------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 23 000 | 18 650      |
| 1953/54 (statsliggaren s. 245) | 23 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 23 000 |             |

*Chefen för marinen* föreslår, att anslaget höjes med 6 054 kronor, varav 2 200 kronor för ökat stöd åt Kustartilleriklubben för utgivande av Tidsskrift för kustartilleriet (nu 800 kronor) och 3 854 kronor för ökade hyresbidrag till personalsammanslutningar vid marinen. Av sistnämnda belopp hänför sig 2 000 kronor till Sjöunderofficerssällskapet i Karlskrona (nu 4 000 kronor) och 1 854 kronor till Flottans maskinistförening i Karlskrona (nu 4 000 kronor).

*Försvarets civilförvaltning* anser sig icke kunna tillstyrka att anslaget höjes.

*Departementschefen.*

Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Understöd åt föreningar m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 23 000 kronor.

## FLYGVAPNET.

## AVLÖNINGAR M. M. TILL FAST ANSTÄLLD PERSONAL.

## [92] 78. Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl.

|                                | Anslag     | Nettoutgift |
|--------------------------------|------------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 63 700 000 | 74 873 633  |
| 1953/54 (statsliggaren s. 245) | 77 000 000 |             |
| 1954/55 (beräknat belopp) ...  | 77 000 000 |             |

Under hänvisning till vad jag anfört i det föregående vid behandlingen av arméns motsvarande anslag får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl.* för budgetåret 1954/55 beräkna ett förslagsanslag av 77 000 000 kronor.

## [93] 79. Flygvapnet: Avlöningar till personal å reservstat.

|                                | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------|--------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 25 000 | 28 814      |
| 1953/54 (statsliggaren s. 248) | 31 000 |             |
| 1954/55 (beräknat belopp) ...  | 31 000 |             |

Under hänvisning till vad jag anfört i det föregående vid behandlingen av arméns motsvarande anslag får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Flygvapnet: Avlöningar till personal å reservstat* för budgetåret 1954/55 beräkna ett förslagsanslag av 31 000 kronor.

## [94] 80. Flygvapnet: Avlöningar till personal i flygvapnets reserv.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 600 000 | 917 021     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 248) | 950 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 950 000 |             |

*Chefen för flygvapnet* föreslår i sitt militärorganisatoriska underlag för budgetåret 1954/55 en utökning av flygvapnets reserv med 200 officerare och 76 flygtekniker, samtliga avsedda för luftbevakningstjänst.

*Försvarets civilförvaltning* beräknar, att den föreslagna utökningen icke kommer att påverka belastningen å förevarande anslag under nästa budgetår. Ämbetsverket räknar med oförändrat anslag för budgetåret 1954/55.

*Departementschefen.*

För luftbevakningens och jaktstridsledningens behov har flygvapenchefen begärt en betydande utökning av personalen såväl på aktiv stat som i reserven. Jag avser att upptaga denna fråga till behandling i samband med att jag tager slutlig ställning till flygvapnets allmänna avlöningsanslag. Såvitt avser reservpersonalen torde bifall till den föreslagna utökningen icke i nämnvärd grad påverka anslaget för nästa budgetår.

Under återopande av det anförda tillstyrker jag civilförvaltningens förslag att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Avlöningar till personal i flygvapnets reserv* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 950 000 kronor.

## [95] 81. Flygvapnet: Rekryteringskostnader.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 130 000 | 133 428     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 249) | 140 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 140 000 |             |

Försvarets civilförvaltning hemställer att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Jag biträder ämbetsverkets förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Rekryteringskostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 140 000 kronor.

## [96] 82. Flygvapnet: Ekiperingersättningar.

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 800 000   | 1 198 973   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 249) | 1 200 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 1 200 000 |             |

Under hänvisning till vad som anförts under arméns motsvarande anslag förordar jag, i enlighet med förslag av försvarets civilförvaltning, att förevarande anslag uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Ekiperingersättningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 1 200 000 kronor.

## [97] 83. Flygvapnet: Avlöningar till viss arbetarpersonal.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 215 000 | 289 414     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 250) | 250 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 250 000 |             |

I enlighet med förslag av försvarets civilförvaltning föreslår jag, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Avlöningar till viss arbetarpersonal* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 250 000 kronor.

#### AVLÖNINGAR M. M. TILL VÄRNPLIKTIGA.

##### [98] 84. Flygvapnet: Avlöningar m. m. till värnpliktiga.

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 6 400 000 | 6 173 413   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 250) | 6 400 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 6 200 000 |             |

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Med hänsyn till belastningen å anslaget under budgetåret 1952/53 och då antalet tjänstgöringsdagar för nästa budgetår beräknas lägre än för budgetåret 1952/53, torde det enligt min mening vara befogat att räkna med något lägre medelsåtgång för nästkommande budgetår än civilförvaltningen gjort. Jag föreslår, att anslaget sänkes med 200 000 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Avlöningar m. m. till värnpliktiga* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 6 200 000 kronor.

##### [99] 85. Flygvapnet: Familjebidrag.

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 1 600 000 | 2 369 745   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 251) | 1 700 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 2 000 000 |             |

Försvarets civilförvaltning beräknar medelsbehovet under nästa budgetår till 2 000 000 kronor. Jag biträder civilförvaltningens förslag och hemställer alltså, under erinran om att anslagshöjningen utgör 300 000 kronor, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Familjebidrag* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 2 000 000 kronor.

#### SJUKVÅRD.

##### [100] 86. Flygvapnet: Sjukvård.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 350 000 | 630 684     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 251) | 400 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 400 000 |             |

Aberopande vad jag anfört vid behandlingen av motsvarande anslag för armén hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen  
att till *Flygvapnet: Sjukvård* för budgetåret 1954/55 anvisa  
ett förslagsanslag av 400 000 kronor.

## RESEERSÄTTNINGAR M. M.

## [101] 87. Flygvapnet: Reseersättningar m. m.

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 2 000 000 | 2 344 894   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 251) | 2 300 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 2 300 000 |             |

*Försvarets civilförvaltning* hemställer, att anslaget höjes med 300 000 kronor. I förhållande till anslagsbelastningen för budgetåret 1952/53 räknar civilförvaltningen med en höjning med 254 000 kronor, motsvarande ökade kostnader för traktamenten efter ikraftträdandet av nytt allmänt resereglemente och nytt resereglemente för försvaret. Medelsbehovet beräknas därför till i runt tal 2 600 000 kronor.

*Departementschefen.*

Jag föreslår att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen  
att till *Flygvapnet: Reseersättningar m. m.* för budgetåret  
1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 2 300 000 kronor.

## EXPENSER M. M.

## [102] 88. Flygvapnet: Bränsle m. m.

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 5 000 000 | 5 046 514   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 251) | 5 350 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 5 350 000 |             |

*Flygförvaltningen* (skr. <sup>13</sup>/<sub>8</sub> 1953) hemställer att anslaget höjes med 100 000 kronor. Höjningen, som beräknas till 50 000 kronor för elektrisk energi och 50 000 kronor för renhållning, betingas av tillkomsten av vissa större anläggningar för stridsledning och luftbevakning samt ökad användning av redan befintliga anläggningar.

*Departementschefen.*

Belastningen å anslaget under budgetåret 1952/53 har, enligt vad jag under hand inhämtat från flygförvaltningen, av vissa skäl blivit lägre än

den normalt skulle ha varit. Jag föreslår att, i avvaktan på ytterligare erfarenhet av anslagsbelastningen, anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Bränsle m. m.* för budgetåret 1954/55  
anvisa ett förslagsanslag av 5 350 000 kronor.

[103] 89. **Flygvapnet: Telefon m. m.**

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 1 400 000 | 1 590 000   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 252) | 1 600 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 1 600 000 |             |

Flygförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 185 000 kronor med hänsyn till den nyteckning av abonnemang, som erfordras på grund av luftbevakningens utbyggnad. Jag räknar med att ett anslag å oförändrat belopp skall vara tillfyllest för att täcka utgifterna under anslaget och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Telefon m. m.* för budgetåret 1954/55  
anvisa ett förslagsanslag av 1 600 000 kronor.

[104] 90. **Flygvapnet: Övriga expenser m. m.**

|                                | Anslag               | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|----------------------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | <sup>1</sup> 190 000 | 206 278     | 10 969     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 252) | 210 000              |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 230 000              |             |            |

<sup>1</sup> Därutöver 20 000 kronor anvisade på tilläggsstat.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i sin helhet bunden genom utlagda beställningar.

**Yrkande.**

*Flygförvaltningen* hemställer, att anslaget höjes med 47 000 kronor.

|                                           | Ökning       |
|-------------------------------------------|--------------|
| 1. Anskaffning av kontorsutensilier ..... | 35 000       |
| 2. Annonsering .....                      | 11 500       |
| 3. Övriga kostnader .....                 | 500          |
|                                           | <hr/> 47 000 |

**Motiv.**

Ämbetsverket anför, att den föreslagna anslagshöjningen är erforderlig, emedan tidigare anslag visat sig vara otillräckliga.

1. I här ifrågavarande belopp ingår medel för den planenliga utbyggnaden av luftbevakningen.

2. Højningen betingas främst av den ökade propagandaverksamhet, som måste bedrivas för rekrytering av aspiranter och av flygtekniker i reserven.

#### Departementschefen.

Jag föreslår, att anslaget uppföres med 230 000 kronor, innebärande en anslagshøjning med 20 000 kronor. På grund härav och under hänvisning till vad jag anført under arméns motsvarande anslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Övriga expenser m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 230 000 kronor.

#### MATHÅLLNING.

##### [105] 91. Flygvapnet: Mathållning.

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 5 675 000 | 6 633 696   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 252) | 6 500 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 6 500 000 |             |

#### Yrkande.

*Flygförvaltningen* hemställer, att anslaget höjes med 390 000 kronor.

|                                                           | Ökning           |
|-----------------------------------------------------------|------------------|
| 1. Ökat antal tjänstgöringsdagar .....                    | 27 075           |
| 2. Højda mathållningskostnader per tjänstgöringsdag ..... | 356 300          |
|                                                           | <hr/> 383 375    |
|                                                           | Avrundat 390 000 |

#### Motiv.

##### 1. Kostnadsökningen beräknas sålunda.

| T j ä n s t g ö r i n g s d a g a r |           |        | För 1953/54<br>beräknad<br>dagskostnad | Summa<br>kronor |
|-------------------------------------|-----------|--------|----------------------------------------|-----------------|
| 1953/54                             | 1954/55   | ökning |                                        |                 |
| 2 392 500                           | 2 402 000 | 9 500  | 2,85                                   | 27 075          |

I antalet tjänstgöringsdagar för budgetåret 1954/55 har inräknats 43 500 tjänstgöringsdagar för lottor under övningar samt 10 500 tjänstgöringsdagar för praktikanter. I beräkningarna för budgetåret 1953/54 var tjänstgöringsdagar för lottor ej inräknade i det angivna antalet, 2 392 500.

Av dagskostnadsbeloppet utgör 2 kronor 55 öre kostnad för normalportion och 30 öre övriga mathållningskostnader.

## 2. Kostnadsökningen beräknas enligt följande.

|                                                       | Tjänstgöringsdagar<br>(motsvarande)<br>1954/55 | 1953/54 | Beräknad<br>dagskostnad<br>1954/55 | ökning | Summa<br>kronor |
|-------------------------------------------------------|------------------------------------------------|---------|------------------------------------|--------|-----------------|
| Portionsberättigad personal                           | 2 402 000                                      | 2,85    | 3,00                               | 0,15   | 360 300         |
| Till enskilda försålda por-<br>tioner (inkomst) ..... | 400 000                                        | 0,77    | 0,78                               | 0,01   | — 4 000         |
|                                                       |                                                |         |                                    |        | <u>356 300</u>  |

Av dagskostnadsbeloppet 3 kronor för budgetåret 1954/55 utgör 2 kronor 60 öre kostnad för normalportion och 40 öre övriga mathållningskostnader. Ökningen av normalportionspriset hänför sig till inträffade prisstegringar på livsmedel. Vid beräkningen av övriga mathållningskostnader tager flygförvaltningen bland annat hänsyn till de särskilda krav, som ur flygmedicinsk synpunkt ställas på utspisning av flygande personal samt kravet på tillhandahållande av lagat mål vid nattflygning av längre varaktighet. Hänsyn har även tagits till de av Kungl. Maj:t genom beslut den 24 april 1953 meddelade bestämmelserna angående fri förplägnad för viss personal vid Västmanlands flygflottilj.

*Departementschefen.*

Den sammanlagda portionskostnaden för flygvapnet bör, liksom för armén, beräknas till 2 kronor 95 öre, varav 2 kronor 60 öre utgör normalportionskostnad och 35 öre övriga mathållningskostnader.

Ehuru jag således räknar med högre dagskostnader under nästa budgetår än dem, som låg till grund för anslagsberäkningen för innevarande budgetår, anser jag mig dock — med ledning av belastningen å anslaget under budgetåret 1952/53 och då det beräknade antalet tjänstgöringsdagar för nästkommande budgetår är betydligt lägre än för budgetåret 1952/53 — kunna räkna med oförändrat anslag.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Mathållning* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 6 500 000 kronor.

## INTENDENTURMATERIEL M. M.

## [106] 92. Flygvapnet: Beklädnad m.m.

|                                | Anslag    | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|-----------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 5 500 000 | 5 765 858   | 592 545    |
| 1953/54 (statsliggaren s. 253) | 5 200 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 5 200 000 |             |            |

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i sin helhet bunden genom utlagda beställningar.

Yrkande.

*Flygförvaltningen* hemställer, att anslaget höjes med 2 460 000 kronor.

|                                                                   | Ökning          | Minskning   |
|-------------------------------------------------------------------|-----------------|-------------|
| 1. Ökat slitage m. m. ....                                        | 60 000          |             |
| 2. Prisstegringar .....                                           | 14 000          |             |
| 3. Minskat anskaffningsbehov .....                                |                 | 20 000      |
| 4. Ökad verksamhet m. m. ....                                     | 114 000         |             |
| 5. Ökade inkomster för utlånad beklädnad .....                    |                 | 15 000      |
| 6. Engångsanskaffning för fyllande av brister i krigsförråd ..... | 1 855 000       |             |
| 7. Ökat materielbestånd i övrigt .....                            | 452 000         |             |
|                                                                   | <hr/> 2 495 000 | 35 000      |
|                                                                   |                 | + 2 460 000 |

Motiv.

1. Medelsbehovet för att täcka kostnader för slitage på speciell flygbeklädnad beräknar flygförvaltningen för nästa budgetår till 360 000 kronor, medan för innevarande budgetår det erforderliga beloppet beräknas till 300 000 kronor. Ökningen, 60 000 kronor, hänför sig främst till ökat slitage på grund av större antal flygande personal och intensivare användning av materielen i samband med fortsatt övergång till reaktionsdrift.

2. Prisstegringarna hänför sig till normalbeklädnad.

3. Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget beräknas 85 000 kronor skola disponeras för lottabeklädnad. Detta belopp avser delvis engångsanskaffning för täckande av behovet i fredstid. Då detta behov beräknas kunna tillgodoses under innevarande budgetår, erfordras här efter för lottabeklädnad endast visst öresbelopp för tjänstgöringsdag som ersättning för slitage. Medelsbehovet minskar härigenom med 20 000 kronor.

4. Ökningen hänför sig främst till reparation av beklädnad och motiveras med att antalet tjänstgöringsdagar enligt flygförvaltningen beräknas stiga.

5. Som ersättning för lånad beklädnad får furir erlagga ett belopp av 70 öre för dag. På grund av ökat antal tjänstgöringsdagar för furirer väntas sammanlagda beloppet av denna ersättning stiga med 15 000 kronor.

6. I sina anslagsäskanden för innevarande och närmast föregående budgetår har flygförvaltningen begärt medel för att täcka vissa brister i krigsförråd (jfr prop. 1952: 1, bil. 6, s. 155—156 och 1953: 1, bil. 6, s. 151—152). Ämbetsverket beräknar att efter de anskaffningar, som kan verkställas för medel disponibla under innevarande budgetår, det kvarstående medelsbehovet för ifrågavarande ändamål uppgår till 9 421 000 kronor. Flygförvaltningen föreslår, att anskaffningen uppdelas på en period av fyra

år. För budgetåret 1954/55 erfordras under angiven förutsättning 2 355 000 kronor. Då ämbetsverket avser att disponera ett belopp av 500 000 kronor av innevarande års anslag för samma ändamål, utgör ökningen (2 355 000 — 500 000 =) 1 855 000 kronor.

7. För en ökning av materielbeståndet i övrigt begär flygförvaltningen 452 000 kronor, varav 350 000 kronor för regnkläder, 97 000 kronor för personlig brandutrustning och 5 000 kronor för stridskåpor.

#### *Departementschefen.*

Jag anser mig under nuvarande förhållanden icke kunna tillstyrka att anslaget höjes utan föreslår att detsamma för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Beklädnad m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 5 200 000 kronor.

#### [107] 93. *Flygvapnet: Inventarier m. m.*

|                                | Anslag    | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|-----------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 900 000   | 937 236     | 182 704    |
| 1953/54 (statsliggaren s. 254) | 1 000 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 1 000 000 |             |            |

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i sin helhet bunden genom utlagda beställningar.

#### *Yrkande.*

*Flygförvaltningen* hemställer, att anslaget höjes med 1 050 000 kronor.

|                                     | Ökning          |
|-------------------------------------|-----------------|
| 1. Musikmateriel .....              | 4 000           |
| 2. Vissa engångsanskaffningar ..... | 1 046 000       |
|                                     | <hr/> 1 050 000 |

#### *Motiv.*

1. Med hänsyn till belastningen anses anslagsposten till musikmateriel böra höjas med 4 000 kronor till 24 000 kronor.

2. Yrkandet avser medelsanvisning för avhjälpande av vissa brister i fråga om inventarier och förplägnadsmateriel.

För att fylla bristerna i fråga om inventarier räknar flygförvaltningen med ett sammanlagt medelsbehov av 850 000 kronor. Av detta belopp avser 539 000 kronor från tidigare budgetår kvarstående behov, medan återstoden, 311 000 kronor, hänför sig till nytillkomna behov. De

behov, som begäres skola tillgodoses, hänför sig till förbättrad belysning för hangarer och verkstäder samt olika slag av inventarier för nyuppförda eller ombyggda lokaler, såsom trafikledartorn, luftbevakningslokaler, gymnastikbyggnader, mässar m. m.

Den totala kostnaden för att täcka brister i fråga om förplägnadsmateriel för freds- och krigsbruk uppgår enligt flygförvaltningens beräkningar till i runt tal 1 140 000 kronor. Av detta belopp avser omkring 875 000 kronor krigsförplägnadsmateriel. Behovet härav har uppkommit genom att den pågående mekaniseringen och rationaliseringen av hushållsarbetet medfört, att enligt tidigare planer beräknade lokaler icke längre kan disponeras, varför flyttbar förplägnadsmateriel måste medföras. Flygförvaltningen beräknar, att anskaffningen av krigsförplägnadsmateriel skall genomföras under en tid av fem år, vilket skulle innebära ett medelsbehov av 175 000 kronor per budgetår. För att tillgodose fredsutrustningsbehovet av förplägnadsmateriel vid flottiljernas matinrättningar erfordras sammanlagt 262 000 kronor, varav 34 000 kronor avses för nyanskaffning i samband med ombyggnad av matinrättning vid F 2.

Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget beräknar flygförvaltningen kunna disponera 173 000 kronor för engångsanskaffning av inventarier och 68 000 kronor för anskaffning av förplägnadsmateriel. Den sammanlagda kostnadsökningen för att tillgodose behovet av engångsanskaffningar kommer alltså att uppgå till  $(850\,000 + 175\,000 + 262\,000 - 173\,000 - 68\,000 =) 1\,046\,000$  kronor.

#### Departementschefen.

Jag är icke beredd tillstyrka att förevarande anslag höjes utan föreslår att detsamma uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Inventarier m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor.

#### [108] 94. Flygvapnet: Tvätt.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 550 000 | 680 645     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 254) | 585 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 585 000 |             |

Flygförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 195 000 kronor. Vid beräkningen av medelsbehovet utgår flygförvaltningen från anslagsbelastningen under budgetåret 1952/53. Ämbetsverket räknar med oförändrat

prisläge men ökad tvättmängd. För egen del anser jag mig böra förorda att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Jag beaktar därvid att antalet tjänstgöringsdagar för manskap med rätt till fri beklädnad under nästa budgetår beräknas bli icke obetydligt lägre än motsvarande antal för budgetåret 1952/53 ävensom att — enligt vad jag anfört under arméns motsvarande anslag — priset på vattentvätt sänkts vid försvarets fabriksverks tvättanstalter. Jag hemställer alltså att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Tvätt* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 585 000 kronor.

### ÖVNINGAR M. M.

#### [109] 95. Flygvapnet: Övningar m. m.

|                                | Anslag                 | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|------------------------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | <sup>1</sup> 3 500 000 | 3 858 188   | 105 054    |
| 1953/54 (statsliggaren s. 254) | 4 100 000              |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 4 700 000              |             |            |

<sup>1</sup> Därutöver anvisat på tilläggsstat under förevarande anslagsrubrik 200 000 kronor samt under anslagsbeteckningen Flygvapnet: Ytterligare medel till övningar m. m. 150 000 kronor.

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i runt tal 70 000 kronor bundna genom utlagda beställningar.

#### Yrkande.

*Flygförvaltningen* hemställer om en anslagshöjning av 1 135 000 kronor.

|                                            | Ökning          | Minskning |
|--------------------------------------------|-----------------|-----------|
| 1. Allmänna övningskostnader.              |                 |           |
| a) Transportkostnader .....                | 150 000         |           |
| b) Reseersättningar och traktamenten ..... | 735 000         |           |
| c) Inkvartering och förläggning .....      | 50 000          |           |
| d) Förhyrning av motorfordon .....         | 50 000          |           |
| e) Markskador m. m. ....                   | 5 000           |           |
| 2. Militär väderlekstjänst .....           |                 | 225 000   |
| 3. Kartor .....                            | 130 000         |           |
| 4. Undervisning och utbildning .....       | 225 000         |           |
| 5. Flygplatsavgifter .....                 | 15 000          |           |
|                                            | <hr/> 1 360 000 | 225 000   |
|                                            | + 1 135 000     |           |

## Motiv.

1 a). Av beloppet avses 100 000 kronor för övningar med luftbevakningen och 50 000 kronor för ökad verksamhet på grund av flygvapnets fortsatta utbyggnad.

1 b). Det nya allmänna resereglementet, fastställt i november 1952, och resereglementet för försvaret, fastställt i april 1953, beräknas öka kostnaderna för traktamenten m. m. under denna anslagspost med 450 000 kronor. Den ökade övningsverksamheten till följd av större personalkader, utbyggnad av luftbevakningen, utökad flygtid etc. beräknas medföra en kostnadsökning av 235 000 kronor. För löner åt personal som tages i anspråk inom luftbevakningsorganisationen och jaktstridsledningen äskas 50 000 kronor.

1 c)—e). Kostnadsökningarna är betingade av beräknad ytterligare övningsverksamhet.

2. Detta anslag belastas för närvarande av kostnader för den militära väderlekstjänsten. Flygförvaltningen föreslår, att medel för ifrågavarande verksamhet från och med nästa budgetår anvisas under anslagen till drift och underhåll av flygmateriel m. m. och avlöningar till aktiv personal m. fl. samt anslag under flygvapnets delfond av försvarets fastighetsfond. Om förslaget genomföres kan förevarande anslag minskas med angivet belopp.

3. Enligt ämbetsverkets beräkningar erfordras ifrågavarande anslagsuppräkningskostnader för anskaffning av flygkartor i olika skalor, tryck av flyginformationer m. m. på vissa kartor samt försök med plastbeläggning av kartor för att öka kartornas livslängd.

4. Av detta belopp avses 100 000 kronor för ökade traktamenten m. m. genom de nya resereglementena, 100 000 kronor för ökad utbildningsverksamhet till följd av flygmaterielens tekniska utveckling, utbyggnaden av luftbevakningen m. m. samt 25 000 kronor för lärararvoden och undervisningsmateriel vid tillfälliga utbildningskurser.

5. Kostnaderna för begagnande av statens civila flygplatser beräknas öka med angivet belopp på grund av tillkomsten av tyngre flygplan.

## Departementschefen.

Jag finner det erforderligt att anslaget höjes med hänsyn till de av flygförvaltningen anmälda behoven. Emellertid kan jag icke förorda att anslaget för nästa budgetår uppföres med högre belopp än 4 700 000 kronor, vilket innebär en anslagsökning av 600 000 kronor. Härvid förutsätter jag att kostnaderna för den militära väderlekstjänsten bestrides i enlighet med ämbetsverkets förslag.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Övningar m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 4 700 000 kronor.

[110] 96. **Flygvapnet: Hundbevakningstjänsten.**

|                                | Anslag | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|--------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 18 000 | 22 850      | 3 948      |
| 1953/54 (statsliggaren s. 255) | 18 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 18 000 |             |            |

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i sin helhet bunden genom utlagda beställningar.

*Flygförvaltningen* hemställer, att anslaget, med hänsyn till ökade kostnader för hundar, veterinärvård samt stall- och dressyrmateriel, höjes med 2 000 kronor.

*Departementschefen.*

Jag kan icke tillstyrka att anslaget höjes utan föreslår att detsamma för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Hundbevakningstjänsten* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 18 000 kronor.

**FLYGMATERIEL M. M.**[111] 97. **Flygvapnet: Anskaffning av flygmateriel m. m.**

|                                | Anslag      | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|-------------|-------------|------------|
| 1952/53 ..... <sup>1</sup>     | 320 000 000 | 324 005 195 | 139 067    |
| 1953/54 (statsliggaren s. 255) | 350 000 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 450 000 000 |             |            |

<sup>1</sup> Därutöver anvisat på tilläggsstat 2 775 000 kronor och överfört från anslag under tolfte huvudtiteln 996 000 kronor.

För budgetåren 1948/53 har riksdagen medgivit utläggande av beställningar på flygmateriel inom en kostnadsram av 1 523,598 miljoner kronor. För bestridande av kostnaderna inom nämnda ram har riksdagen anvisat 1 062,598 miljoner kronor. Den 30 juni 1953 var således bemyndiganden till ett belopp av (1 523,598 — 1 062,598 =) 461 miljoner kronor icke täckta av anslagsmedel.

För innevarande budgetår har riksdagen på förslag av Kungl. Maj:t i 1953 års statsverksproposition (bil. 6, s. 161 o. 162) medgivit utläggande av beställningar intill ett belopp av 475 miljoner kronor och anvisat 350 miljoner kronor i betalningsmedel. Enligt hittills meddelade beslut kommer alltså den 30 juni 1954 beställningsbemyndiganden till ett belopp av (461 + 475 — 350 =) 586 miljoner kronor att sakna täckning av betalningsmedel.

Med ledning av uppgifter lämnade av flygförvaltningen har beräknats att den 1 september 1953 beställningsbemyndiganden till ett belopp av i runt tal 342 miljoner kronor icke var disponerade.

Vid anmälan av förevarande anslag i 1953 års statsverksproposition (bil. 6, s. 160) tillstyrkte departementschefen att kostnadsramen vidgades för att möjliggöra modernisering av materiel tillhörande luftbevakningen, anskaffning av vissa flygplan m. m. Vid bifall till detta förslag skulle kostnaderna för sjuårsperioden 1953/60 uppgå till 1 815,6 miljoner kronor. Departementschefen anmälde samtidigt, att flygförvaltningen föreslagit en ytterligare ökning av kostnadsramen med 289,5 miljoner kronor med anledning av prisstegringar som inträffat under budgetåret 1951/52. Detta förslag var vid den tidpunkt, då statsverkspropositionen anmälades, föremål för remissbehandling. Det var därför icke möjligt att då taga slutlig ställning till förslaget. Enligt departementschefens mening borde det ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan ärendet slutbehandlats, inom ramen för det av flygförvaltningen begärda beloppet besluta om storleken av det prisstegringstillägg som kunde befinnas påkallat. Vad departementschefen sålunda föreslagit godkändes av riksdagen (skr. 1953:4).

I 1953 års statsverksproposition anmälades vidare, att flygförvaltningen i promemoria den 4 november 1952 föreslagit vissa ändringar i det gällande programmet för anskaffning av flygplan. För att genomföra ifrågavarande ändringar erfordrades att anskaffningsprogrammets kostnadsram för budgetåren 1953/60 fastställdes till ett belopp av 3 200 miljoner kronor.

I sina medelsäskanden för budgetåret 1954/55 hemställer flygförvaltningen, att kostnadsramen för sjuårsplanen avseende budgetåren 1954/61 upptages till 3 274,9 miljoner kronor. I förhållande till den i det föregående omförmälda kostnadsramen för budgetåren 1953/60, uppräknad med hela det föreslagna beloppet för prisstegringar under budgetåret 1951/52, innebär flygförvaltningens förslag en ökning av kostnadsramens totalbelopp med (3 274,9 — 1 815,6 — 289,5 =) 1 169,8 miljoner kronor. Efter särskild utredning inom försvarsdepartementet har sistnämnda belopp uppdelats på delposter enligt följande.

|                                                                            | Ökning    | Minskning |
|----------------------------------------------------------------------------|-----------|-----------|
| 1. Merkostnader på grund av teknisk utveckling .....                       | 947,4     |           |
| 2. Anskaffning av jaktflygplan .....                                       | 300,0     |           |
| 3. Anskaffning av spaningsflygplan .....                                   | 28,0      |           |
| 4. Anskaffning av transportflygplan .....                                  | 18,0      |           |
| 5. Skillnad mellan årskvoterna för budgetåren 1953/54<br>och 1960/61 ..... |           | 92,9      |
| 6. Belopp varmed årskvoten för budgetåret 1952/53<br>överskridits .....    |           | 30,7      |
|                                                                            | 1 293,4   | 123,6     |
|                                                                            | + 1 169,8 |           |

Vad flygförvaltningen anfört i sina medelsäskanden är till största delen av sådan natur att en redogörelse härför icke kan lämnas till statsrådsprotokollet. Handlingarna i ärendet kommer att i vanlig ordning överlämnas till riksdagens vederbörande utskott. Här må dock anföras följande.

1. Under de senaste åren har sjuårsplanens kostnadsram i den del planen innefattar anskaffning av vissa flygplan av inhemsk tillverkning grundats på preliminära priser. Flygförvaltningen har på grundval av tillgängliga uppgifter bedömt, att kostnaderna skulle komma att uppgå till högre belopp än vad som kunde rymmas inom föreslagna kostnadsramar. Med hänsyn till osäkerheten i prisbedömningen samt till önskemålet att medelsbehoven icke skulle upptas till högre belopp än vad som under säkra betingelser kunde omsättas i materiel har ämbetsverket tidigare ansett sig icke kunna verkställa en omräkning av kostnadsramen. I oktober månad 1952 erhöll flygförvaltningen från den svenska flygplantillverkaren sådana prisuppgifter att nya beräkningar av sjuårsplanens totalkostnad kunnat verkställas. Ämbetsverket har samtidigt beräknat det ytterligare medelsbehov som erfordras för att öka den nuvarande takten för omsättning av krigsflygplan. Denna fråga behandlas under punkterna 2 och 3 i det följande. På grundval av det förslag till ändring av sjuårsplanens kostnadsram, som flygförvaltningen framlagt, har beräknats, att merkostnaderna för den flygmateriel, som finnes upptagen i sjuårsplanen, uppgår till 947,4 miljoner kronor. Flygförvaltningen har beträffande dessa merkostnader anfört i huvudsak följande.

De flygplan och motorkonstruktioner samt huvuddelen av den teletekniska utrustning som var representativ för tiden omedelbart efter andra världskriget befann sig då i ett begynnande utvecklingsskede. Utvecklingen inom speciellt dessa områden av flygtekniken har därefter skett i accelererat tempo. Materielen har blivit effektivare men också mer komplicerad. Kravet på tillverkningsnoggrannhet har ökat och behov av speciell maskinutrustning för tillverkningen har uppkommit. Dessa förhållanden kunde ej i erforderlig utsträckning förutses vid de beräkningar som ligger till grund för sjuårsplanens kostnadsram.

För de flygplan, som nu är under tillverkning eller projektering, ligger flyghastigheterna strax under eller inom det hastighetsområde för vilket de aerodynamiska lagarna ännu ej är helt kända. Erfarenheterna från tidigare konstruktioner kan därför endast i begränsad utsträckning utnyttjas för de nya projekten. Detta medför, bland annat, att varje nykonstruktion måste bli föremål för en ingående aerodynamisk och hållfasthetsmässig undersökning i vad avser flygplanet som helhet och de enskilda detaljerna.

Utvecklingen av höghastighetsflygplan har även i grunden förändrat förutsättningarna för både flyg- och marktjänstens funktion. De höga flyghastigheterna kräver en effektivare luftbevakning om förvarningstiderna skall bli tillräckliga för att möta fientliga flyganfall. De korta flygtiderna kräver effektiva tekniska hjälpmedel för flygplanets navigering och stridsledning samt för att höja flygsäkerheten, speciellt under ogynnsamma

väderleksförhållanden. Sådana hjälpmedel har skapats genom den tekniska utvecklingen under senare år. Det intensifierade forsknings- och konstruktionsarbete som bedrivs inom detta område leder ständigt fram till effektivare men också mer komplicerad och därmed även dyrbarare materiel.

Något utrymme för kostnadsstegringar sammanhängande med den utveckling som här skisserats finnes icke i flygvapnets kostnadsram. Att det trots detta varit möjligt att under tiden sedan 1948 tillgodose de genom den tekniska utvecklingen betingade kostnadsökningarna för flygmaterielen sammanhänger med att materielförnyelsen icke skett i den takt som ursprungligen förutsattes.

2. Den svenska flygindustrien har hittills, trots en successiv utbyggnad, icke kunnat tillverka så många krigsflygplan av modern typ som erfordras för omsättning av flygplan i förutsatt takt. Ökningen av den industriella kapaciteten har nämligen till stor del tagits i anspråk för att tillgodose nytillkomna arbetsuppgifter — betingade av att materielen blivit allt mer komplicerad — för varje enskilt flygplan. Viss utökning av pågående tillverkning av jaktflygplan typ 29 beräknas emellertid kunna ske utan rubbning av planerad serieproduktion av nästa flygplantyp. Flygförvaltningen hemställer därför om medel för att beställa ett mindre antal flygplan av typ 29.

För att tillgodose flygvapnets behov av flygplan m. m. har flygförvaltningen kontinuerligt hållit sig underrättad om möjligheterna att inköpa för svenska förhållanden lämplig flygmateriel från utlandet. Ämbetsverket har vid tillfällen då sådana möjligheter förelegat och materielen bedömts erforderlig för den svenska flygvapenorganisationen föreslagit att medel skulle anvisas för anskaffning av ifrågavarande flygmateriel. I överensstämmelse med angiven princip har ämbetsverket nu föreslagit att ett antal jaktflygplan av utländsk typ inköpes. Flygplanen är avsedda att ersätta vissa jaktflygplan, som för närvarande ingår i den svenska flygvapenorganisationen men som icke längre är moderna. Chefen för flygvapnet har i skilda sammanhang framhållit att föreslagen anskaffning är oundgängligen erforderlig för att vidmakthålla flygvapnets styrka och betydelse för försvaret.

Kostnaderna för föreslagna anskaffningar av jaktflygplan uppgår sammanlagt till angivet belopp.

3. Vissa av flygvapnets spaningsflygplan är föråldrade. Av skäl som omförmäls under föregående punkt kan den svenska flygindustrien icke inom rimlig tid tillverka flygplan som är lämpliga att ersätta de föråldrade spaningsflygplanen. Flygförvaltningen föreslår därför att ett antal spaningsflygplan anskaffas från utlandet.

4. Förevarande förslag anmälades i 1953 års statsverksproposition (bil. 6, s. 159).

5. o. 6. Beträffande sättet för framräknandet av dessa kostnadsändringar torde få hänvisas till 1952 års statsverksproposition (bil. 6, s. 164—165).

Flygförvaltningen hemställer för nästa budgetår om ett beställningsbemyndigande av 575 miljoner kronor samt ett betalningsanslag av 445 miljoner kronor.

#### *Departementschefen.*

I enlighet med vad jag anført i inledningen räknar jag med en betydande ökning av dels totalbeloppet för flygmaterielanslagets sjuårsplan, dels ock medelstilledningen under detta anslag. Jag förordar således, att kostnadsramen för sjuårsplanen ökas med 862,5 miljoner kronor för att täcka inträffade merkostnader på grund av den tekniska utvecklingen, 288 miljoner kronor för inköp av jaktflygplan av utländsk typ samt 18 miljoner kronor för anskaffning av transportflygplan. Vid bifall till nu nämnda förslag kommer kostnadsramen för sjuårsperioden 1954/61 att uppgå till 3 150 miljoner kronor enligt sammanställningen å s. 141.

Det av mig upptagna beloppet för att täcka merkostnader på grund av teknisk utveckling är i runt tal 85 miljoner kronor lägre än det belopp som flygförvaltningen äskat för ändamålet. Jag förutsätter, att det genom rationaliseringar och andra åtgärder skall bli möjligt att begränsa utgifterna med angiven summa. Jag räknar således icke med några väsentliga förändringar av flygvapnets organisation. I fråga om övriga av mig föreslagna utökningar av sjuårsplanens kostnadsram har jag godtagit flygförvaltningens förslag. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av flygförvaltningen i vanlig ordning meddela närmare bestämmelser rörande utnyttjandet av de till förfogande stående medlen. Därvid bör Kungl. Maj:t äga rätt att om så befinnes ändamålsenligt vidtaga ändringar av fördelningen på olika objekt av de i kostnadsramen upptagna beloppen.

Flygförvaltningen har utöver nu behandlade förslag hemställt om en utvidgning av sjuårsplanens kostnadsram med sammanlagt 40 miljoner kronor för anskaffning av ytterligare ett antal flygplan av typ 29 och spaningsflygplan av utländsk typ. Som jag inledningsvis anført, finner jag det icke möjligt att nu tillgodose dessa önskemål.

Flygförvaltningen äskar för budgetåret 1954/55 ett betalningsanslag av 445 miljoner kronor samt hemställer om bemyndigande att utlägga beställningar till ett belopp av 575 miljoner kronor. Med hänsyn till angelägenheten av att betalningsanslagen hålles vid en jämn nivå förordar jag, att medelstilledningen under detta anslag för nästa budgetår upptages till ett belopp av 450 miljoner kronor. För utläggande av beställningar räknar jag med ett bemyndigande av 535 miljoner kronor.

|                                                                                                        | Outnyttjade<br>belopp under<br>tidigare bud-<br>getår m. m. | B u d g e t å r              |         |         |         |         |         |         |         | Summa   |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|------------------------------|---------|---------|---------|---------|---------|---------|---------|---------|
|                                                                                                        |                                                             | (Beloppen i miljoner kronor) |         |         |         |         |         |         |         |         |
|                                                                                                        |                                                             | 1953/54                      | 1954/55 | 1955/56 | 1956/57 | 1957/58 | 1958/59 | 1959/60 | 1960/61 |         |
| 1953 års kostnads-<br>ram (budget-<br>åren 1953/60).                                                   |                                                             |                              |         |         |         |         |         |         |         |         |
| Årskostnader enl.<br>1953 års stats-<br>verksproposition                                               | —                                                           | 304·4                        | 302·1   | 275·1   | 240·2   | 220·9   | 220·9   | 220·9   | —       | 1 784·5 |
| Ökning av kost-<br>nadsramen för<br>prisstegringar ..                                                  | —                                                           | 39·7                         | 50·4    | 45·2    | 41·3    | 41·3    | 41·3    | 30·3    | —       | 289·5   |
| Outnyttjat belopp<br>för budgetåren<br>1948/52 .....                                                   | 31·1                                                        | —                            | —       | —       | —       | —       | —       | —       | —       | 31·1    |
|                                                                                                        | 31·1                                                        | 344·1                        | 352·5   | 320·3   | 281·5   | 262·2   | 262·2   | 251·2   | —       | 2 105·1 |
| Merkostnader på<br>grund av teknisk<br>utveckling ....                                                 | —                                                           | —                            | 43·1    | 25·7    | 68·5    | 139·8   | 187·8   | 198·8   | 198·8   | 862·5   |
| Engångskostnader<br>för förnyelse<br>av jaktflygplan                                                   | —                                                           | —                            | 45·0    | 95·0    | 100·0   | 48·0    | —       | —       | —       | 288·0   |
| Engångskostnader<br>för anskaffn. av<br>transportflygplan                                              | —                                                           | —                            | 9·0     | 9·0     | —       | —       | —       | —       | —       | 18·0    |
| Minskning med<br>första årskvoten<br>i 1953 års kost-<br>nadsram och<br>ökning med en<br>årskvot ..... | —                                                           | -344·1                       | —       | —       | —       | —       | —       | —       | 251·2   | -92·9   |
| Belopp varmed<br>årskvoten för<br>budgetåret 1952/<br>53 överskridits <sup>1</sup>                     | -30·7                                                       | —                            | —       | —       | —       | —       | —       | —       | —       | -30·7   |
| 1954 års kostnads-<br>ram (budget-<br>åren 1954/61)                                                    | 0·4                                                         | —                            | 449·6   | 450·0   | 450·0   | 450·0   | 450·0   | 450·0   | 450·0   | 3 150·0 |

<sup>1</sup>) Nettoutgiften för 1952/53 324·0 miljoner kronor. Årskvoten för 1952/53 293·3 miljoner kronor.

<sup>1)</sup> Nettoutgiften för 1952/53 324·0 miljoner kronor. Årskvoten för 1952/53 293·3 miljoner kronor.

Vid bifall till mina förslag kommer den 30 juni 1955 beställningsbemyndiganden till ett belopp av (586 + 535—450 =) 671 miljoner kronor att sakna täckning av betalningsmedel.

Den anskaffningsplan, som bör fastställas från och med nästa budgetår att gälla för sjuårsperioden 1954/61, bör i likhet med övriga handlingar i ärendet delgivas riksdagens vederbörande utskott.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag — under erinran om att anslagsökningen uppgår till 100 miljoner kronor — hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad i det föregående angivits medgiva utläggande av beställningar å flygmateriel m. m. inom en kostnadsram av 535 000 000 kronor;

b) till *Flygvapnet: Anskaffning av flygmateriel m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 450 000 000 kronor.

[112] 98. Flygvapnet: Drift och underhåll av flygmateriel m. m.

|                                | Anslag                  | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|-------------------------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | <sup>1</sup> 75 000 000 | 71 025 980  | 4 973 981  |
| 1953/54 (statsliggaren s. 256) | 100 000 000             |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 98 000 000              |             |            |

<sup>1</sup> Därutöver anvisat på tilläggsstat 550 000 kronor och överfört från anslag under tolfte huvudtiteln 714 000 kronor.

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i runt tal 3 000 000 kronor bundna genom utlagda beställningar.

Yrkande.

*Flygförvaltningen* hemställer, att anslaget höjes med 1 720 000 kronor. Efter särskild utredning inom försvarsdepartementet har beräknade förändringar av medelsbehovet uppdelats på delposter enligt följande.

|                                                  | Ökning    | Minskning   |
|--------------------------------------------------|-----------|-------------|
| Drivmedel.                                       |           |             |
| 1. Kostnadsändring vid oförändrad verksamhet ... |           | 4 000 000   |
| 2. Ökad flygverksamhet .....                     | 4 220 000 |             |
| 3. Ökad verksamhet med motorfordon .....         | 210 000   |             |
| Underhåll m. m.                                  |           |             |
| 4. Kostnadsändring vid oförändrad flygverksamhet |           | 930 000     |
| 5. Ökad flygverksamhet .....                     | 1 370 000 |             |
| 6. Underhåll av utrustning .....                 | 330 000   |             |
| 7. Underhåll av motorfordon .....                | 220 000   |             |
| 8. Militär väderlekstjänst m. m. ....            | 140 000   |             |
| 9. Löneklassuppflyttningar .....                 | 160 000   |             |
|                                                  | 6 650 000 | 4 930 000   |
|                                                  |           | + 1 720 000 |

Motiv.

1. Under budgetåret 1952/53 har frakttarifferna för transport av drivmedel nedgått. Detta beräknas medföra ett minskat behov av anslagsmedel

under budgetåret 1954/55 med angivet belopp. Härvid har förutsatts dels att nu gällande priser kommer att gälla även under budgetåret 1954/55, dels ock att förbrukningen av olika drivmedel under budgetåret 1954/55 kommer att överensstämma med den förbrukning som flygförvaltningen beräknar för innevarande budgetår.

2. Vid anmälan av förevarande anslag i 1953 års statsverksproposition (bil. 6, s. 165) räknade departementschefen med en flygtid av omkring 182 000 timmar under budgetåret 1953/54. Detta innebar en ökning med 12 000 timmar i jämförelse med den flygtid som departementschefen beräknade för budgetåret 1952/53. För nästa budgetår har flygledningen, enligt inhämtade uppgifter, beräknat ett teoretiskt flygtidsbehov av 201 669 timmar. Beräkningarna grundar sig på samma flygtidsnormer, som gäller för innevarande budgetår. Tillgången på personal förväntas dock öka. Med hänsyn till oförutsedda personalavgångar, dålig väderlek m. m. anser flygledningen att ifrågavarande timantal kan minskas med cirka 7 %. Motsvarande minskning beräknades för innevarande budgetår till 5 %. Sedan det teoretiska flygtidsbehovet minskats med omförmälda 7 % uppkommer ett behov av effektiv flygtid för budgetåret 1954/55 av i runt tal 187 500 timmar, vilket timantal legat till grund för flygförvaltningens anslagsberäkningar för nästa budgetår. I förhållande till den för innevarande budgetår begärda flygtiden — 185 800 timmar — innebär flygledningens nu föreslagna flygtid en ökning med 1 700 timmar. Ökningen betingas, som i det föregående omnämnts, huvudsakligen av förväntad ökad tillgång på personal med flygutbildning.

3. Ämbetsverket framhåller, att antalet dieselmotordrivna motorfordon för, bland annat, snöröjning och flygfältsbearbetning har ökat. Med anledning härav beräknas förbrukningen av motorbrännolja under nästa budgetår komma att stiga med 500 000 liter i jämförelse med motsvarande förbrukning under innevarande budgetår. För att täcka härav betingade kostnader samt på grund av höjd bensinskatt ökade utgifter erfordras 210 000 kronor.

4. Den genomsnittliga underhållskostnaden per flygtimme beräknas komma att sjunka från 254 kronor 50 öre under budgetåret 1953/54 till 249 kronor 40 öre under budgetåret 1954/55. Under förutsättning att flygverksamheten under nästa budgetår överensstämmer med flygverksamheten under innevarande budgetår uppkommer på grund av minskade underhållskostnader en kostnadsbesparing av angivet belopp.

5. Vid bifall till förslaget att uppräknat flygtiden med 5 500 timmar ökar kostnaderna för underhåll av flygplansskrov, motorer och propellrar med det under förevarande punkt upptagna beloppet.

6. Ifrågavarande belopp hänförs sig huvudsakligen till underhåll av ny-tillkommen telefonteknisk utrustning och trådnätsutrustning för luftbevakningen.

7. Flygförvaltningen avser att under innevarande och nästa budgetår anskaffa ytterligare ett antal terrängbilar. Dessa är dyrare i underhåll än övriga fordon av standardtyp. Ämbetsverket äskar därför en uppräknings av anslaget med 220 000 kronor.

8. I enlighet med departementschefens uttalande i 1953 års statsverksproposition (bil. 6, s. 165) belastas förevarande anslag från och med innevarande budgetår av kostnader för engångsanskaffning av viss materiel för väderlekstjänsten. Flygförvaltningen föreslår nu att kostnaderna för anskaffning av förbrukningsmateriel för den militära väderlekstjänsten, vilka kostnader för närvarande belastar flygvapnets övningsanslag, ävenledes skall bestridas av förevarande anslag. Ifrågavarande kostnader för budgetåret 1954/55 beräknas till 100 000 kronor. Ämbetsverket föreslår vidare en uppräknings av anslaget med 10 000 kronor för statistisk bearbetning av väderleksobservationer. Återstående belopp under denna punkt — 30 000 kronor — hänför sig till ökat behov av vingmål.

I särskild skrivelse den 13 augusti 1953 har flygförvaltningen framlagt en plan för ökning av drivmedelslagringen, avseende budgetåren 1954/58. Ämbetsverket äskar för nästa budgetår ett anslag av 10,08 miljoner kronor. Ifrågavarande ökning är betingad av att reaktionsdrivna flygplan är mera bränslekrävande än propellerdrivna flygplan. Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Ytterligare upplysningar torde därför få inhämtas genom de handlingar som i vanlig ordning kommer att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

#### *Departementschefen.*

Såsom framgår av det anförda har kostnaderna för drivmedel och underhåll sjunkit. Den härav föranledda utgiftsminskningen kan vid oförändrad verksamhet uppskattas till omkring 4,9 miljoner kronor. Å andra sidan har flygförvaltningen för nästa budgetår äskat i runt tal 6,6 miljoner kronor för nya ändamål. Till följd härav hemställer ämbetsverket om en uppräknings av anslaget med omkring 1,7 miljoner kronor.

Flygförvaltningen föreslår, att medel anvisas för att öka den för innevarande budgetår medgivna flygtiden — 182 000 timmar — med 5 500 timmar. Ökningen anses erforderlig med hänsyn till beräknade ändringar i fråga om tillgång på flygande personal och flygplan. De med flygverksamheten direkt sammanhängande kostnaderna skulle vid bifall till förslaget öka med i runt tal 5,6 miljoner kronor. Jag kan icke tillstyrka en så stor ökning av ifrågavarande kostnader. Jag beräknar för ändamålet i runt tal 2,2 miljoner kronor. Genom denna ytterligare medelsanvisning torde det vara möjligt att i mindre utsträckning öka flygtiden under budgetåret 1954/55.

För att tillgodose övriga av flygförvaltningen anmälda nya behov räknar jag med en medelstilldelning av omkring 700 000 kronor. Jag har därvid förutsatt, att kostnaderna för anskaffning av förbrukningsmateriel för den militära väderlekstjänsten från och med nästa budgetår bestrides av förevarande anslag.

Med hänsyn till det anförda och med beaktande av den förutnämnda sänkningen av kostnaderna för drivmedel och underhåll räknar jag för nästa budgetår med ett medelsbehov av 98 miljoner kronor för verksamheten under detta anslag.

Flygförvaltningen har framlagt en flerårsplan för anskaffning av ytterligare drivmedel. Ämbetsverket äskar för nästa budgetår ett anslag av 10,08 miljoner kronor för detta ändamål. Jag biträder förslaget att öka lagerhållningen av drivmedel men finner det nödvändigt att anskaffningsverksamheten bedrivs i en långsammare takt än den flygförvaltningen föreslagit. För inköp av drivmedel under nästa budgetår torde enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande få tagas i anspråk reservationsmedel under förevarande anslag vid utgången av innevarande budgetår. Till följd av den omförmälda kostnadssänkningen för drivmedel och underhåll — vilken sänkning inträtt redan under budgetåret 1952/53 — torde å anslaget uppkomma en reservation, som kan beräknas vid utgången av innevarande budgetår uppgå till 6 å 7 miljoner kronor. Härav belöper omkring 2 miljoner kronor på budgetåret 1952/53.

Äberopande det anförda får jag, under erinran om att anslagsminskningen uppgår till 2 miljoner kronor, hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Drift och underhåll av flygmateriel m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 98 000 000 kronor.

[113] 99. Flygvapnet: Drivmedelsförråd m. m.

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 2 150 000 | 3 091 370   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 257) | 4 200 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 5 000 000 |             |

*Flygförvaltningen* hemställer, att anslaget höjes med 1 000 000 kronor. Ämbetsverket framhåller, att kostnaderna för frakter och transporter under budgetåret 1952/53 uppgått till ett belopp av i medeltal 21 kronor 15 öre per kbm drivmedel. Vid oförändrade fraktsatser och oförändrad förbrukning av drivmedel uppgår medelsbehovet i detta hänseende för budgetåret 1954/55 till omkring 4 000 000 kronor. Detta belopp överstiger det i staten för anslaget för innevarande budgetår upptagna beloppet för frakter och

transporter m. m. med 400 000 kronor. Med hänsyn till väntad ökning av drivmedelsförbrukningen beräknas ytterligare 600 000 kronor erforderliga i förevarande avseende. För övriga ändamål under anslaget räknar flygförvaltningen med oförändrad medelsanvisning.

*Departementschefen.*

Jag finner det nödvändigt att föreslå en ytterligare uppräknig av detta anslag för att täcka beräknade ökade kostnader för frakter och transporter. Anslagshöjningen torde kunna begränsas till 800 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Drivmedelsförråd m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 5 000 000 kronor.

[114] 100. **Flygvapnet: Anskaffning av drivmedelsutrustning.**

|                                | Anslag                 | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|------------------------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | <sup>1</sup> 1 200 000 | 1 350 911   | 849 089    |
| 1953/54 (statsliggaren s. 257) | 2 000 000              |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 2 400 000              |             |            |

<sup>1</sup> Därutöver anvisat å tilläggsstat 1 000 000 kronor.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i sin helhet bunden genom utlagda beställningar.

*Yrkande.*

*Flygförvaltningen* hemställer, att anslaget höjes med 1 850 000 kronor.

|                                                      | Ökning          | Minskning     |
|------------------------------------------------------|-----------------|---------------|
| 1. Ökad drivmedelsförbrukning .....                  | 10 000          |               |
| 2. Drivmedelsutrustningar för nya berghangarer ..... | 1 580 000       |               |
| 3. Cisterner för flygplatser .....                   |                 | 390 000       |
| 4. Utrustningar för järnvägstransporter .....        | 200 000         |               |
| 5. Filteranordningar för tankbilar .....             | 450 000         |               |
|                                                      | <hr/> 2 240 000 | <hr/> 390 000 |
|                                                      |                 | + 1 850 000   |

*Motiv.*

1. Avsedda ytterligare anskaffningar är betingade av ökad förbrukning av drivmedel för flygplan.

2. Ifrågavarande belopp äskas för anskaffning av drivmedelsutrustningar för sådana berghangarer som beräknas bli färdigställda under budgetåret 1954/55.

3. För anskaffning under innevarande budgetår av cisterner för flygplatser står ett belopp av 790 000 kronor till förfogande. Under framhåll-

lande av att drivmedelscisterner bör anskaffas i takt med att flygplatser utbygges och förses med startbanor äskar ämbetsverket för nästa budgetår 400 000 kronor. Behovet av anslagsmedel för ifrågavarande ändamål minskar således med (790 000 — 400 000 =) 390 000 kronor.

4. Vid behandlingen av förevarande anslagsfråga i 1953 års statsverksproposition (bil. 6, s. 168) anmäldes att 3 150 000 kronor erfordrades för att täcka per den 1 juli 1953 beräknade brister. För innevarande budgetår beräknas ett belopp av 1 000 000 kronor bli ianspråktaget för här avsedda anskaffningar. Det återstående medelsbehovet uppgår således till (3 150 000 — 1 000 000 =) 2 150 000 kronor. Flygförvaltningen äskar för budgetåret 1954/55 ett belopp av 1 200 000 kronor.

5. Filteranordningarna avses för tankbilar som tages i anspråk under krigsförhållanden. Motsvarande förslag har framställts i tidigare medelsäskanden (prop. 1952: 1, bil. 6, s. 172; prop. 1953: 1, bil. 6, s. 168).

#### *Departementschefen.*

Vid behandlingen av förevarande anslag i 1953 års statsverksproposition anmälde jag, att utredningar i materielhanteringsfrågor pågick inom försvarsdepartementet. Jag var därför icke beredd att då fatta slutlig ställning till vissa förslag om anskaffning av drivmedelsutrustning som flygförvaltningen framlagt. Ifrågavarande utredningar är ännu icke avslutade. Med hänsyn härtill kan jag inte nu tillstyrka att anskaffning av drivmedelsutrustning sker i den omfattning flygförvaltningen föreslagit. Jag förordar att anslaget för nästa budgetår uppföres med 2 400 000 kronor. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om de ändamål, som skall tillgodoses med beloppet.

Under framhållande av att anslaget höjes med 400 000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Anskaffning av drivmedelsutrustning* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 2 400 000 kronor.

#### FASTIGHETER.

[115] 101. Flygvapnet: Ersättning till försvarets fastighetsfond: Flygvapnets delfond.

|                                | Anslag     | Nettoutgift |
|--------------------------------|------------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 15 217 000 | 16 062 871  |
| 1953/54 (statsliggaren s. 257) | 17 488 000 |             |
| 1954/55 (beräknat belopp) ...  | 18 000 000 |             |

Under återopande av vad jag anfört vid behandlingen av motsvarande anslagsfråga för armén hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Flygvapnet: Ersättning till försvarets fastighetsfond: Flygvapnets del-fond* för budgetåret 1954/55 beräkna ett förslagsanslag av 18 000 000 kronor.

#### BIDRAG OCH UNDERSTÖD.

##### [116] 102. Flygvapnet: Understöd åt privatflyget.

|                                | Anslag               | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|----------------------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | <sup>1</sup> 300 000 | 300 632     | 46 432     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 258) | 325 000              |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 325 000              |             |            |

<sup>1</sup> Därutöver överfört från anslag under tolfte huvudtiteln 8 880 kronor.

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i runt tal 37 700 kronor bundna genom utlagda beställningar.

*Luftfartsstyrelsen*, som i ärendet samrått med chefen för flygvapnet, hemställer i enlighet med förslag av Svenska Aeroklubben, att anslaget höjes med 70 000 kronor. Styrelsen förklarar, att 395 000 kronor är det lägsta belopp som erfordras därest verksamheten skall kunna bedrivas efter det av statsmakterna fastställda programmet.

##### *Departementschefen.*

Jag anser mig icke kunna förorda någon höjning av anslaget. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Understöd åt privatflyget* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 325 000 kronor.

## D. Vissa för försvaret gemensamma ändamål.

### SJÖKARTEVERKET.

#### [117] 1. Sjökarteverket: Avlöningar.

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 912 000   | 1 080 128   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 258) | 1 085 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 1 091 000 |             |

#### Yrkande.

Styrelsen för sjökarteverket (skr. <sup>24</sup>/<sub>8</sub> 1953) hemställer att anslaget höjes med 21 000 kronor.

|                                                                 | Ökning       |
|-----------------------------------------------------------------|--------------|
| 1. Höjt arvode till kontrollstationsföreståndare i Kalmar ..... | 600          |
| 2. Löneklassförändringar m. m. ....                             | 20 400       |
|                                                                 | <hr/> 21 000 |

#### Motiv.

1. Arvodet till kontrollstationsföreståndaren i Kalmar har för innevarande budgetår höjts från 1 000 kronor till 1 200 kronor. Till stöd för den nu föreslagna uppräkningsen från 1 200 kronor till 1 800 kronor åberopas, förutom i styrelsens medelsäskanden för budgetåret 1953/54 anförda skäl (prop. 1953: 1, bil. 6, s. 173), en av verket föranstaltad utredning rörande arbetsuppgifternas omfattning m. m.

#### Departementschefen.

Jag kan icke biträda förslaget om uppräkning av arvodet till kontrollstationsföreståndaren i Kalmar.

Anslaget beräknar jag för budgetåret 1954/55 till 1 091 000 kronor enligt följande.

Anslagsposten Avlöningar till ordinarie tjänstemän ökas med 4 000 kronor för löneklassförändringar till (408 000 + 4 000 =) 412 000 kronor.

Posten Rörligt tillägg ökas med 2 000 kronor till (329 640 + 2 000 =) 331 640 kronor.

Posterna Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 12 360 kronor, Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, 230 000 kronor, och Särskilda löneförmåner, 105 000 kronor, upptages med oförändrade belopp.

Anslagsökningen utgör 6 000 kronor.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för sjökarteverket, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

**Avlöningsstat.**

|                                                                       |                  |
|-----------------------------------------------------------------------|------------------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>           | 412 000          |
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t ..... | 12 360           |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...                  | 230 000          |
| 4. Särskilda löneförmåner, <i>förslagsvis</i> .....                   | 105 000          |
| 5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                          | 331 640          |
| <b>Summa kronor</b>                                                   | <b>1 091 000</b> |

b) till *Sjökarteverket*: *Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 1 091 000 kronor.

[118] 2. **Sjökarteverket: Omkostnader.**

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 406 000 | 476 648     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 260) | 440 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 440 000 |             |

I enlighet med förslag av styrelsen för sjökarteverket torde anslaget böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjökarteverket*: *Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 440 000 kronor.

[119] 3. **Sjökarteverket: Mättnings- och rekognosceringsverksamhet.**

|                                | Anslag               | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|----------------------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | <sup>1</sup> 800 000 | 781 455     | 27 416     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 260) | 900 000              |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 900 000              |             |            |

<sup>1</sup> Därutöver 10 800 kronor överförda från anslag under tolfte huvudtiteln.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i sin helhet bunden genom utlagda beställningar.

I enlighet med förslag av styrelsen för sjökarteverket torde anslaget böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjökarteverket: Mättnings- och rekognosceringsverksamhet* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 900 000 kronor.

[120] 4. **Sjökarteverket: Bidrag till internationella hydrografiska byrån.**

|                                | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------|--------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 23 000 | 23 868      |
| 1953/54 (statsliggaren s. 261) | 23 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 23 000 |             |

I enlighet med förslag av styrelsen för sjökarteverket torde anslaget böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjökarteverket: Bidrag till internationella hydrografiska byrån* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 23 000 kronor.

[121] 5. **Sjökarteverket: Ombyggnad av sjömättningsfartyg.**

|                                | Anslag  |
|--------------------------------|---------|
| 1953/54 (statsliggaren s. 261) | 285 000 |
| 1954/55 (förslag) .....        | 350 000 |

*Styrelsen för sjökarteverket* (skr. <sup>24</sup>/<sub>8</sub> och <sup>20</sup>/<sub>11</sub> 1953) hemställer, att för budgetåret 1954/55 ett belopp av 1 100 000 kronor anvisas för om- och nybyggnad av sjömättningsfartyg. Av det angivna beloppet avses 350 000 kronor för ombyggnad av sjömättningsfartyget »Johan Nordenankar» och 750 000 kronor för ombyggnad till sjömättningsfartyg av två uttrangerade minsvepare. Genom angivna förslag frångår styrelsen i viss mån den ordningsföljd för arbetenas utförande, som styrelsen angivit i sin tidigare framlagda plan (se prop. 1953: 1, bil. 6, s. 177). Anledningen härtill är främst att fartyget »Johan Nordenankar» numera är i ytterst otillfredsställande skick. Styrelsen framhåller, att verksledningen med hänsyn till besättningens säkerhet icke anser sig stå till svars med ett fortsatt utnyttjande av detta mindre sjövärdiga fartyg. Styrelsen anser att fartyget snarast är i behov av en genomgripande översyn.

*Departementschefen.*

Jag anser mig såtillvida böra biträda styrelsens förslag, att jag föreslår, att medel för budgetåret 1954/55 anvisas för ombyggnad av sjömättningsfartyget »Johan Nordenankar». Kostnaderna härför beräknar jag i likhet

med styrelsen till 350 000 kronor, med vilket belopp förevarande anslag torde uppföras. Anslagshöjningen utgör 65 000 kronor.

Aberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjökarteverket: Ombyggnad av sjömättingsfartyg* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 350 000 kronor.

## KRIGSARKIVET.

### [122] 6. Krigsarkivet: Avlöningar.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 188 000 | 223 042     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 261) | 246 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 266 000 |             |

### Yrkande.

*Krigsarkivarien* (skr. <sup>20</sup>/<sub>8</sub> 1953) hemställer att anslaget höjes med 38 000 kronor.

Ökning

#### 1. Personalförändringar.

|                                                                                                                               |        |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|
| Expeditionsunderofficer med arvode i löneklasse 1: 22 — registrator Ca 15 (fr. o. m. <sup>1</sup> / <sub>10</sub> 1954) ..... | 2 970  |
| 2 biträden för skriv- och kontorsgöromål .....                                                                                | 13 488 |

#### 2. Omräkning.

|                                                                                                       |              |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|
| Förste arkivarie Ce 31 i stället för arkivofficer med arvode i löneklasse 1: 30 under 9 månader ..... | 10 269       |
| Vakantsatt tjänst för expeditionsvakt Ca 10 återbesättes .....                                        | 8 280        |
| Höjd ersättning till expeditionsvakt för tillsyn över lokaler och städning .....                      | 300          |
| Löneklassuppflyttningar m. m. ....                                                                    | 2 661        |
|                                                                                                       | <hr/> 37 968 |

Avrundat 38 000

### Motiv.

1. Förordnandet för expeditionsunderofficeren, som tjänstgör såsom registrator och kassör, beräknas upphöra den 30 september 1954. Utbyte av befattningen i samband med innehavarens avgång mot en tjänst för civil befattningshavare har tidigare ifrågasatts (prop. 1948: 1, bil. 6, s. 119).

Behovet av två tjänster för biträden för skriv- och kontorsgöromål motiveras med ökade skrivgöromål.

2. I enlighet med vad som förutsatts i prop. 1953: 1 (bil. 6, s. 179) avses en arvodesbefattning för arkivofficer skola från och med den 1 april 1954

utbytas mot en tjänst för förste arkivarie. I anslaget för innevarande budgetår har lön för arkivarien beräknats endast för 3 månader.

Tjänsten för expeditionsvakt i Ca 10, som är vakant, må icke återbesättas utan Kungl. Maj:ts medgivande. Medel för tjänsten har icke beräknats under anslaget (prop. 1945: 1, IV ht, s. 275). Med hänsyn till att ifrågavarande befattningshavare erfordras för framtagning av arkivalier anses tjänsten böra återbesättas och medel härför beräknas under anslaget.

Det ökade medelsbehovet för ersättning till expeditionsvakt för tillsyn över lokaler och städning föranledes av ändrade bestämmelser rörande maximibelopp för ersättningar av ifrågavarande slag.

### *Departementschefen.*

Jag kan icke tillstyrka förslaget om utbyte av befattningen för expeditionssunderofficer mot en civil tjänst.

Kungl. Maj:t har den 11 december 1953 medgivit att lön till ett extra biträde för skriv- och kontorsgöromål vid krigsarkivet må för budgetåret 1953/54 bestridas från fjärde huvudtiteln anslag till extra utgifter. För budgetåret 1954/55 beräknar jag medel för ifrågavarande tjänst under nu förevarande anslag. Förslaget om att inrätta ytterligare en dylik tjänst kan jag icke tillstyrka.

Jag beräknar för nästa budgetår icke medel under anslaget för en expeditionssvakt i Ca 10.

Anslaget beräknar jag för budgetåret 1954/55 till 266 000 kronor enligt följande.

Anslagsposten Avlöningar till ordinarie tjänstemän ökas med 792 kronor för löneklassuppflyttningar till  $(56\,200 + 792 =)$  i runt tal 57 000 kronor.

Posten Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar minskas med i runt tal 10 400 kronor till följd av indragningen av arvodesbefattningen för arkivofficer. Posten upptages sålunda till  $(33\,700 - 10\,400 =)$  i runt tal 23 000 kronor.

Posten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ökas med 4 224 kronor för ett biträde för skriv- och kontorsgöromål, med 10 827 kronor för en förste arkivarie i Ce 31 under nio månader samt med 2 200 kronor för löneklassuppflyttningar m. m. till  $(90\,200 + 4\,224 + 10\,827 + 2\,200 =)$  i runt tal 107 500 kronor.

Posten Rörligt tillägg ökas med 3 300 kronor till  $(95\,800 + 3\,300 =)$  99 100 kronor.

Inkomstposten Pensionsmedel minskas med i runt tal 9 300 kronor till följd av indragningen av befattningen för arkivofficer. Posten upptages sålunda till  $(29\,900 - 9\,300 =)$  20 600 kronor.

Anslagsökningen utgör 20 000 kronor.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för krigsarkivet att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

#### Avlöningsstat.

##### Utgifter:

|                                                                                      |         |
|--------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ...                      | 57 000  |
| 2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i> ..... | 23 000  |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal .....                               | 107 500 |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                                         | 99 100  |
|                                                                                      | <hr/>   |
| Summa kronor                                                                         | 286 600 |

##### Särskilda uppbördsmedel:

|                                         |         |
|-----------------------------------------|---------|
| Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i> ..... | 20 600  |
|                                         | <hr/>   |
| Nettoutgift kronor                      | 266 000 |

b) till *Krigsarkivet*: *Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 266 000 kronor.

#### [123] 7. Krigsarkivet: Omkostnader.

|                                | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------|--------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 29 000 | 27 977      |
| 1953/54 (statsliggaren s. 262) | 32 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 32 000 |             |

I enlighet med förslag av krigsarkivarien torde anslaget böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Krigsarkivet*: *Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 32 000 kronor.

#### [124] 8. Krigsarkivet: Samlingars konservering m. m.

|                                | Anslag | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|--------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 1 900  | 1 750       | 563        |
| 1953/54 (statsliggaren s. 262) | 2 000  |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 2 000  |             |            |

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 icke till någon del bunden.

I enlighet med förslag av krigsarkivarien torde anslaget böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Krigsarkivet: Samlingars konservering m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 kronor.

[125] 9. *Krigsarkivet: Inredning m. m. i krigsarkivets nybyggnad.*

I enlighet med i propositionerna 1942: 270 och 1944: 175 framlagda förslag har riksdagen (skr. 1942: 376 och 1944: 322) medgivit, att nybyggnad för krigsarkivet finge uppföras med anlitanande av det för armén anvisade investeringsanslaget till *Vissa byggnadsarbeten m. m.* Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1953: 149 har riksdagen (skr. 1953: 173) under arméns delfond av försvarets fastighetsfond för budgetåret 1953/54 för ifrågavarande nybyggnadsföretag såsom förstärkning anvisat ett investeringsanslag till Nybyggnad för krigsarkivet. Sistnämnda anslag har avsetts för uppförande av den arkivbyggnad, till vilken jag i det följande återkommer.

Sedan Kungl. Maj:t i 1947 års statsverksproposition avgivit förslag i ämnet, upptogs i riksstaten för budgetåret 1947/48 ett reservationsanslag av 200 000 kronor till *Krigsarkivet: Inredning m. m. i krigsarkivets nybyggnad*. Anslaget avsågs för inredning m. m. i ett planerat arkivtorn, vilket beräknades bli färdigt den 1 april 1948. Arkivtornet har emellertid icke kommit till utförande. I stället skall, på sätt framgår av propositionen 1953: 149, en arkivbyggnad i fyra våningar uppföras. Å anslaget, som enligt beslut av 1953 års riksdag (prop. 1953: 77; rd. skr. 1953: 254) må disponeras jämväl under innevarande budgetår, kvarstod vid utgången av budgetåret 1952/53 en reservationsbehållning av 188 970 kronor.

I skrivelser den 22 augusti och den 29 september 1953 har *krigsarkivarien* hemställt, att ytterligare 353 000 kronor måtte anvisas för inredning m. m. i krigsarkivets nybyggnad. Till stöd för sin hemställan åberopar krigsarkivarien i huvudsak följande. Kostnaderna för inredning m. m. beräknades år 1946 till 200 000 kronor. Sedan denna beräkning verkställdes har dels den allmänna kostnadsnivån stigit avsevärt, dels ock en genomgripande förändring på det tekniska området skett. Viktigast i sistnämnda avseende är tillkomsten av nya system för hyllinredning, innebärande att fasta hyllor av vedertagen modell ersatts med skjutbara hyllor. Vid utförandet av arkivbyggnadens byggnadskropp har även räknats med att sådan rörlig hyllinredning skulle komma till användning (prop. 1953: 149, s. 4). Med beaktande av det anförda beräknas kostnaderna för inredning m. m. numera till 539 000 kronor i enlighet med följande specifikation:

|                                      | Kronor              |
|--------------------------------------|---------------------|
| 9 440 hyllmeter rörliga hyllor ..... | 388 000             |
| 2 410 hyllmeter fasta hyllor .....   | 46 000              |
| 43 kartskåp .....                    | 54 000              |
| armatur och möbler .....             | 21 000              |
| transporter m. m. ....               | 30 000              |
|                                      | <hr/> Summa 539 000 |

Då 186 000 kronor beräknas återstå av det förut anvisade anslaget för inredning m. m., uppgår det ytterligare medelsbehovet för ifrågavarande ändamål till (539 000 — 186 000 =) 353 000 kronor.

#### *Departementschefen.*

Det för budgetåret 1947/48 anvisade anslaget till Inredning m. m. i krigsarkivets nybyggnad avsågs för ett planerat arkivtorn. Såsom jag förut nämnt har detta emellertid icke kommit till utförande, och i stället avses nu en arkivbyggnad i fyra våningar skola uppföras. Genom beslut den 16 oktober 1953 har Kungl. Maj:t bemyndigat byggnadsstyrelsen att gå i författning om utförande av arkivbyggnaden ävensom anbefallt arbetsmarknadsstyrelsen att meddela byggnadstillstånd för densamma. Byggnaden beräknas bli färdig under hösten 1954.

Kostnaderna för inredning m. m. av arkivbyggnaden har av krigsarkivariaten beräknats till 539 000 kronor. Jag har icke något att erinra mot dessa beräkningar. Då jag förutsätter, att outnyttjade medel å förenämnda för budgetåret 1947/48 anvisade anslag kan disponeras, torde det ytterligare medelsbehovet kunna beräknas till i runt tal 350 000 kronor. Jag föreslår, att detta belopp anvisas såsom reservationsanslag för budgetåret 1954/55. Vid utgången av budgetåret 1953/54 outnyttjade medel å det för budgetåret 1947/48 anvisade reservationsanslaget Krigsarkivet: Inredning m. m. i krigsarkivets nybyggnad torde få överföras till det nya anslaget.

Åberopande det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Krigsarkivet: Inredning m. m. i krigsarkivets nybyggnad* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 350 000 kronor.

#### ARMÉMUSEUM.

##### [126] 10. Armémuseum: Avlöningar.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 114 000 | 133 089     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 262) | 147 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 147 000 |             |

*Styresmannen för armémuseum* (skr. 11/7 1953) hemställer att anslaget höjes med 600 kronor till följd av löneklassförändringar.

Förslaget tillstyrkes av *försvarets civilförvaltning*.

#### *Departementschefen.*

Anslaget torde för budgetåret 1954/55 kunna uppföras med oförändrat belopp, 147 000 kronor, enligt följande.

Posten *Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal* ökas med 200 kronor för löneklassförändringar till (21 600 + 200 =) 21 800 kronor.

Posten *Rörligt tillägg* sänkes med 200 kronor till (49 650 — 200 =) 49 450 kronor.

Posterna *Avlöningar till ordinarie tjänstemän*, 75 000 kronor, *Arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning*, 13 850 kronor, och *Pensionsmedel*, 13 100 kronor, upptages med oförändrade belopp.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för armémuseum att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

#### *Avlöningsstat.*

##### *Utgifter:*

|                                                                                   |         |
|-----------------------------------------------------------------------------------|---------|
| 1. <i>Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis ...</i>                   | 75 000  |
| 2. <i>Arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning, förslagsvis .....</i> | 13 850  |
| 3. <i>Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal .....</i>                     | 21 800  |
| 4. <i>Rörligt tillägg, förslagsvis .....</i>                                      | 49 450  |
| <hr/>                                                                             |         |
| <i>Summa kronor</i>                                                               | 160 100 |

##### *Särskilda uppbördsmedel:*

|                                         |         |
|-----------------------------------------|---------|
| <i>Pensionsmedel, förslagsvis .....</i> | 13 100  |
| <hr/>                                   |         |
| <i>Nettoutgift kronor</i>               | 147 000 |

b) till *Armémuseum: Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 147 000 kronor.

#### [127] 11. *Armémuseum: Omkostnader.*

|                                | <i>Anslag</i> | <i>Nettoutgift</i> |
|--------------------------------|---------------|--------------------|
| 1952/53 .....                  | 25 000        | 29 031             |
| 1953/54 (statsliggaren s. 263) | 37 000        |                    |
| 1954/55 (förslag) .....        | 37 000        |                    |

*Styresmannen för armémuseum* hemställer att anslaget höjes med 2 000 kronor. Höjningen anses erforderlig för att möjliggöra uppehållande av önskvärd kontakt med allmänheten genom utställningar m. m.

Förslaget tillstyrkes av *försvarets civilförvaltning*.

#### *Departementschefen.*

Jag kan icke tillstyrka att anslaget höjes utan föreslår att detsamma uppföres med oförändrat belopp. Vid museet inflytande inträdesavgifter m. m. bör såsom för närvarande få användas för ändamål avseende museets verksamhet.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armémuseum: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 37 000 kronor.

#### [128] 12. *Armémuseum: Samlingars konservering m. m.*

|                                | Anslag | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|--------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 12 000 | 12 000      | 51         |
| 1953/54 (statsliggaren s. 264) | 12 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 12 000 |             |            |

I enlighet med förslag av styresmannen för armémuseum, vilket förslag tillstyrkts av försvarets civilförvaltning, torde anslaget böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armémuseum: Samlingars konservering m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 12 000 kronor.

#### FÖRSVARETS FORSKNINGSANSTALT.

[129] 13. Försvarets forskningsanstalt: Avlöningar. 14. Försvarets forskningsanstalt: Omkostnader. 15. Försvarets forskningsanstalt: Viss forskningsverksamhet. 16. Försvarets forskningsanstalt: Engångsanskaffning av viss utrustning.

Dessa anslag är för innevarande budgetår uppförda med respektive 2 510 000 kronor, 400 000 kronor, 8 090 000 kronor och 325 000 kronor.

Försvarets forskningsanstalt hemställer (skr. <sup>24</sup>/<sub>8</sub> och <sup>28</sup>/<sub>10</sub> 1953) att anslagen för budgetåret 1954/55 måtte upptagas med respektive 3 795 000 kronor, 735 000 kronor, 12 515 000 kronor och 840 000 kronor.

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 oktober 1950 tillkallade min

företrädare i ämbetet en utredningsman<sup>1</sup> för att verkställa utredning rörande den centrala ledningen av forskningsanstalten och dess avdelningar ävensom att i samband därmed uppmärksamma frågan om de olika befattningshavarnas tjänstealliganden. Utredningsarbetet har nu slutförts och utredningsmannen har med skrivelse den 24 september 1953 avgivit betänkande med förslag till omorganisation av den centrala ledningen av forskningsanstalten m. m.

Enligt utredningsmannens förslag skall styrelsen, som nu är sammansatt av såväl civila som militära ledamöter, utbytas mot en verksstyrelse, bestående av anstaltens chef samt cheferna för anstaltens tre avdelningar och kansli. Därjämte föreslås inrättandet av ett rådgivande organ, benämnt försvarets forskningsråd. Detta avses bli sammansatt av representanter för statliga myndigheter samt för enskilda företag och intressen. Utredningsmannen framlägger även förslag om inrättande vid anstalten av vissa organ för utredning och forskningsplanering samt om viss omorganisation av kansliet. Slutligen föreslår utredningsmannen höjning av löneställningarna för anstaltens chef och de tre avdelningscheferna.

Betänkandet har varit föremål för remissbehandling. Därvid har delade meningar uttalats rörande den föreslagna organisationen.

Jag har för avsikt att föreslå, att årets riksdag förelägges förslag till omorganisation av forskningsanstaltens centrala ledning m. m. Då jag finner det angeläget att åstadkomma en intensifiering av forskningen inom försvaret avser jag vidare att föreslå en uppräknig av anslaget Viss forskningsverksamhet ävensom inrättande av ett antal nya tjänster för kvalificerade forskare. Då emellertid vissa hithörande spörsmål kräver ytterligare överväganden är jag icke nu beredd att taga slutlig ställning till frågan. Med hänsyn härtill och då storleken av förevarande anslag är beroende på ställningstagandet till angivna fråga föreslår jag, att anslagen i riksstatsförslaget uppföres med allenast beräknade belopp. Anslagsbeloppen upptager jag därvid till respektive 3 000 000 kronor, 500 000 kronor, 10 000 000 kronor och 325 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1954/55 beräkna

a) till *Försvarets forskningsanstalt: Avlöningar* ett förslagsanslag av 3 000 000 kronor;

b) till *Försvarets forskningsanstalt: Omkostnader* ett förslagsanslag av 500 000 kronor;

c) till *Försvarets forskningsanstalt: Viss forskningsverksamhet* ett reservationsanslag av 10 000 000 kronor; samt

d) till *Försvarets forskningsanstalt: Engångsanskaffning av viss utrustning* ett reservationsanslag av 325 000 kronor.

<sup>1</sup> Numera landshövdingen G. A. Widell.

## FÖRSVARETS SOCIALBYRÅ.

## [130] 17. Försvarets socialbyrå: Avlöningar.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 202 000 | 232 572     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 266) | 246 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 244 000 |             |

## Yrkande.

*Styrelsen för försvarets socialbyrå* (skr. <sup>26</sup>/<sub>8</sub> 1953) hemställer att anslaget höjes med 4 000 kronor.

|                                                                        | Ökning        | Minskning |
|------------------------------------------------------------------------|---------------|-----------|
| 1. Personalförändringar.                                               |               |           |
| 1 expeditiionsunderofficer med arvode i löneklass 1: 22 indrages ..... |               | 5 476     |
| 1 kansliskrivare Ce 15—Ca 15 .....                                     | —             |           |
| 1 biträde för skriv- och kontorsgöromål — kontorsbiträde Ca 8 .....    | —             |           |
| 2. Löneklassförändringar m. m. ....                                    | 9 476         |           |
|                                                                        | <hr/> + 4 000 |           |

## Motiv.

1. Den ändrade underbefälsorganisationen föranleder minskning av antalet rekryteringsärenden. Med hänsyn härtill kan den för byråns anställningssektion avsedda arvodestjänsten för expeditiionsunderofficer indragas.

Förslaget om ordinariesättning av kansliskrivartjänsten har framställts i tidigare medelsäskanden (prop. 1953: 1, bil. 6, s. 186).

Kontorsbiträdestjänsten föreslås skola inrättas jämlikt grunderna för reglerad befordringsgång för biträdespersonal.

## Yttrande.

*Försvarets civilförvaltning* tillstyrker ordinariesättning av tjänsterna för kansliskrivare och biträde för skriv- och kontorsgöromål under förutsättning att försvarets personalbehandlingsutrednings förslag rörande central organisation för försvarets personaltjänst, till den del detsamma berör socialbyrån, icke anses böra genomföras. Styrelsens förslag i övrigt har icke givit civilförvaltningen anledning till erinran.

## Departementschefen.

Jag tillstyrker förslagen om indragning av arvodesbefattningen för expeditiionsunderofficer och inrättande av en kontorsbiträdestjänst i Ca 8 enligt grunderna för den reglerade befordringsgången. Förslaget om ordinariesättning av kansliskrivartjänsten är jag alltjämt icke beredd biträda.

På grund av riksdagens vid 1953 års vårsession fattade beslut i anledning av propositionen 1953:134 angående lönegradsplacering för viss biträdes- och hålkortspersonal har på socialbyråns personalförteckning uppförts en kanslibiträdestjänst i Ca 11 i utbyte mot en kontorsbiträdestjänst i Ca 8. Härav föranledda ökade lönekostnader bör beräknas under vederbörande anslagsposter.

Anslaget beräknar jag för budgetåret 1954/55 till 244 000 kronor enligt följande.

Anslagsposten Avlöningar till ordinarie tjänstemän höjes med 5 280 kronor för ett kontorsbiträde i Ca 8 samt med 1 000 kronor i anledning av genomförd lönerevision och för löneklassuppflyttning till  $(24\,300 + 5\,280 + 1\,000 =)$  i runt tal 30 500 kronor.

Posten Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, uppföres med oförändrat belopp, 7 350 kronor.

Posten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ökas med 2 700 kronor för löneklassuppflyttningar m. m. och minskas med 5 280 kronor med hänsyn till ordinariesättning av en biträdestjänst. Posten minskas alltså med  $(5\,280 - 2\,700 =)$  2 580 kronor till  $(132\,000 - 2\,580 =)$  i runt tal 129 500 kronor.

Posten Rörligt tillägg minskas med 5 030 kronor till  $(81\,680 - 5\,030 =)$  76 650 kronor.

Posterna Arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning, 9 150 kronor, och Pensionsmedel, 8 480 kronor, utgår med hänsyn till indragning av en arvodesbefattning för expeditionsunderofficer.

Anslagsminskningen utgör 2 000 kronor.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) på personalförteckningen för försvarets socialbyrå uppföra en kontorsbiträdestjänst i lönegrad Ca 8;

b) fastställa följande avlöningsstat för försvarets socialbyrå, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

#### Avlöningsstat.

|                                                                                           |         |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ...                           | 30 500  |
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..... | 7 350   |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal .....                                    | 129 500 |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                                              | 76 650  |
| <hr/> Summa kronor 244 000                                                                |         |

c) till Försvarets socialbyrå: Avlöningar för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 244 000 kronor.

## [131] 18. Försvarets socialbyrå: Omkostnader.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 130 000 | 147 599     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 266) | 140 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 137 000 |             |

## Yrkande.

Styrelsen för försvarets socialbyrå hemställer att anslaget höjes med 1 500 kronor.

|                                                                                                     | Ökning  | Minskning |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|-----------|
| 1. Sjukvård m. m. ....                                                                              | 500     |           |
| 2. Höjda telefonavgifter m. m. ....                                                                 | 2 500   |           |
| 3. Minskade kostnader för upplysningsverksamhet till<br>främjande av underbefälsrekryteringen ..... |         | 1 500     |
|                                                                                                     | 3 000   | 1 500     |
|                                                                                                     | + 1 500 |           |

## Motiv.

1. Höjningen anses erforderlig med hänsyn till belastningen å anslagsposten till sjukvård m. m. under budgetåret 1952/53.

2. På grund av i främsta rummet höjda telefonavgifter anses en ökning av delposten till övriga expenser ofrånkomlig.

3. Den med den ändrade underbefälsorganisationen sammanhängande minskningen av den årliga nyrekryteringen beräknas komma att medföra minskade kostnader för upplysningsverksamheten till främjande av denna rekrytering. Enär hittillsvarande medelsanvisningar för ändamålet visat sig vara för knappt tillmätta anses icke tillrådligt att redan för nästa budgetår begränsa medelstildelningen i vidare mån än att anslagsposten till publikationstryck nedräknas med 1 500 kronor.

## Yttrande.

Försvarets civilförvaltning biträder styrelsens beräkningar av medelsbehovet till sjukvård m. m. och publikationstryck men anser sig icke kunna tillstyrka en uppräknig av delposten till övriga expenser. I anslutning härtill och med beaktande av belastningen på anslagsposten till reseersättningar under budgetåren 1951/52 och 1952/53 förordar civilförvaltningen att anslaget för nästa budgetår nedräknas med 3 000 kronor till 137 000 kronor.

## Departementschefen.

Såsom civilförvaltningen föreslagit torde anslaget kunna nedräknas med 3 000 kronor till 137 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets socialbyrå: Omkostnader* för budgetåret  
1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 137 000 kronor.

[132] 19. *Försvarets socialbyrå: Vissa civilanställningsåtgärder.*

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 525 000 | 553 251     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 267) | 635 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 635 000 |             |

Yrkande.

*Styrelsen för försvarets socialbyrå* hemställer att anslaget höjes med  
40 000 kronor.

|                                                                                              | Ökning   | Minskning |
|----------------------------------------------------------------------------------------------|----------|-----------|
| 1. Ökat medelsbehov för tjänstepremier och civilanställningsutbildning för fältflygare ..... | 65 000   |           |
| 2. Minskat medelsbehov för avskedspremier åt övrigt underbefäl .....                         |          | 25 000    |
|                                                                                              | 65 000   | 25 000    |
|                                                                                              | + 40 000 |           |

Motiv.

1. Under nästa budgetår beräknas antalet till tjänstepremier och civilanställningsutbildning berättigade fältflygare komma att öka.

2. På grund av den ändrade underbefälsorganisationen vid armén och kustartilleriet beräknas antalet avgående underbefäl med till civilanställningsförmåner kvalificerande anställningstid komma att nedgå, vilket kommer att medföra kostnadsminskningar under förevarande anslag. Innan den nya underbefälsorganisationen stabiliserats anses kostnadsminskningarna bliva obetydliga. För nästa budgetår har räknats med kostnadsminskningar endast i vad avser avskedspremier.

Yttrande.

*Försvarets civilförvaltning* förklarar sig icke ha något att erinra mot styrelsens förslag.

*Departementschefen.*

För nästa budgetår kan väntas en ökning av medelsbehovet under detta anslag för utbildning av fältflygare i civilanställningssyfte och för tjänstepremier åt avgående fältflygare. Å andra sidan kan man räkna med att ändringen av underbefälsorganisationerna vid armén och marinen medför minskat medelsbehov för civilanställningsåtgärder rörande fast anställd personal inom dessa försvarsgrenar. Det sammanlagda medelsbehovet

under anslaget låter sig för närvarande icke beräknas med någon större grad av säkerhet. Med hänsyn härtill kan jag icke förorda att anslaget för nästa budgetår höjes utan föreslår att detsamma uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets socialbyrå: Vissa civilanställningsåtgärder* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 635 000 kronor.

### FÖRSVARSHÖGSKOLAN.

#### [133] 20. Försvarshögskolan: Avlöningar.

|                                | Anslag  |
|--------------------------------|---------|
| 1953/54 (statsliggaren s. 268) | 162 000 |
| 1954/55 (förslag) .....        | 162 000 |

Yrkande.

*Chefen för försvarshögskolan* (skr. 14/8 1953) hemställer, att anslaget höjes med 41 000 kronor.

|                                                   | Ökning          |
|---------------------------------------------------|-----------------|
| 1. Personalförändringar.                          |                 |
| 1 överstelöjtnant Ma 33 .....                     | 25 932          |
| 1 expeditionsunderofficer, arvode 1:22 .....      | 5 476           |
| 2. Arvoden till deltidstjänstgörande lärare ..... | 3 665           |
| 3. Omräkning .....                                | 5 579           |
|                                                   | <hr/> 40 652    |
|                                                   | Avrundat 41 000 |

Motiv.

1. I gällande personalförteckning för försvarshögskolan finns upptagna beställningar för skolchef och två regementsofficerare, de sistnämnda avsedda för lärare ur vardera armén och marinen. Behovet av heltidsanställd lärare ur flygvapnet tillgodoses för närvarande genom kommendering (jfr prop. 1953:110, s. 183). Chefen för försvarshögskolan äskar nu att från och med nästa budgetår en beställning för överstelöjtnant inrättas för heltidstjänstgörande lärare ur flygvapnet. Skolchefen framhåller att flygvapnet icke i längden kan beräknas genom kommendering avstå en regementsofficer för ifrågavarande ändamål.

I äskandena för innevarande budgetår hemställdes om inrättande vid skolan av en arvodesbefattning för expeditionsunderofficer, vilken befattning avsågs för pensionerad underofficer. Detta förslag vann emellertid

icke bifall. Skolchefen framställer nu samma förslag och anför till stöd härför bland annat följande. Befattningen är oundgängligen nödvändig för handläggning av det omfattande expeditionsarbetet vid skolan, vilket bland annat omfattar utskrift och distribution av kompendier och krigsspelshandlingar samt handhavande av kartor, planscher, böcker m. m. Med hänsyn till det mycket stora antal handlingar av hemlig natur som måste utskrivas och övervakas fordras härför en mycket vederhäftig och omsorgsfull tjänsteman. Tills vidare är genom tillmötesgående från chefen för armén en underofficer kommenderad, men detta är under nu rådande befälsbrist ett provisorium, som endast tillfälligt och med svårighet kan ifrågakomma.

2. För arvoden åt deltidstjänstgörande militära och civila lärare erfordras höjning av anslaget med angivet belopp. Sådana lärare har måst tagas i anspråk vid krigsspel, fältövningar m. m. i tidigare icke beräknad omfattning.

#### Yttrande.

*Försvarets civilförvaltning* anför i huvudsak följande.

Beträffande den föreslagna beställningen för överstelöjtnant, avsedd för heltidstjänstgörande lärare ur flygvapnet, framhåller civilförvaltningen, att för verksamheten vid skolan erforderliga tjänster av stadigvarande natur i princip bör uppföras på skolans stat. Vid behandlingen av skolans anslagsfråga för innevarande budgetår inrättades beställningar på skolans stat för skolchef och heltidstjänstgörande lärare ur armén och marinen. I gengäld skulle, i huvudsaklig överensstämmelse med ett av överbefälhavaren avgivet förslag, vissa angivna beställningar vid armén och marinen vakantsättas vid ledigblivande. Behovet av heltidstjänstgörande lärare ur flygvapnet skulle tills vidare tillgodoses genom kommendering. Beträffande den nu begärda beställningen framhåller civilförvaltningen, att förslag om en häremot svarande reducering av antalet beställningar vid flygvapnet icke framlagts, vare sig i skolchefens förslag eller i flygvapenchefens militärorganisatoriska underlag för nästa budgetår. Med hänsyn till den ståndpunkt statsmakterna redan tagit beträffande frågan om tillgodoseende av skolans behov av heltidstjänstgörande militära lärare och med hänsyn till vikten av att iakttaga största sparsamhet med statens medel synes enligt ämbetsverkets mening ett tillmötesgående av föreliggande förslag kunna ifrågakomma endast genom överförande av en officersbeställning från flygvapnets stat.

Vad angår förslaget om inrättande av en arvodesbefattning för pensionerad underofficer uttalar civilförvaltningen att, med den omfattning verksamheten vid försvarshögskolan fått, det får anses föreligga ett stadig-

varande behov av en underofficer för tjänstgöring vid skolans expedition. Ämbetsverket förklarar sig icke vilja motsätta sig förslaget i denna del.

Beträffande slutligen den äskade höjningen av medelsanvisningen för arvoden har civilförvaltningen icke funnit annan anledning till erinran här- emot än att ämbetsverket ifrågasätter en begränsning av uppräknings- till i runt tal 3 000 kronor.

### *Departementschefen.*

Jag är icke beredd att nu tillstyrka förslaget om inrättande av en be- ställning på försvarshögskolans stat för heltidstjänstgörande lärare ur flyg- vapnet. Detta behov bör alltjämt tills vidare tillgodoses genom kommen- dering.

Jag anser mig alltjämt icke kunna biträda förslaget om inrättande av en befattning för expeditionsunderofficer vid skolan.

Ej heller kan jag tillstyrka att anslaget uppräknas för beredande av ytter- ligare arvoden åt deltidstjänstgörande lärare. Det anmälda behovet i denna del torde kunna tillgodoses inom ramen för det belopp, som nu står till förfogande för arvoden åt lärare.

Anslaget bör för budgetåret 1954/55 uppföras med oförändrat belopp, 162 000 kronor. Jag ifrågasätter icke ändring i den nu gällande avlönings- staten för försvarshögskolan.

Åberopande det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarshögskolan: Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 162 000 kronor.

### [134] 21. **Försvarshögskolan: Omkostnader.**

|                                | Anslag |
|--------------------------------|--------|
| 1953/54 (statsliggaren s. 268) | 80 000 |
| 1954/55 (förslag) .....        | 89 000 |

### Yrkande.

*Chefen för försvarshögskolan* hemställer att anslaget höjes med 11 000 kronor.

|                                             | Ökning         | Minskning |
|---------------------------------------------|----------------|-----------|
| 1. Höjda traktamenten m. m. ....            | 15 300         |           |
| 2. Visst anskaffningsbehov bortfaller ..... |                | 4 300     |
|                                             | <hr/> + 11 000 |           |

### Motiv.

1. De genom tillkomsten av nytt allmänt resereglemente höjda traktamentena har medfört ett icke oväsentligt ökat medelsbehov. Vidare har det visat sig att behovet av lärare vid fältövningar och internatkurser är större än tidigare beräknats, vilket medför ökade kostnader för traktamenten och resor. En del av det under denna punkt angivna beloppet hänförs sig till traktamenten åt lärare och militära elever under studiebesök, som anordnas under kursernas gång; för sådant ändamål har medel tidigare icke beräknats.

2. Av innevarande års anslag avses 4 300 kronor för viss engångsanskaffning av materiel. Medelsanvisning i detta hänseende erfordras ej längre.

### Yttrande.

*Försvarets civilförvaltning*, som i stort sett icke har något att erinra mot skolchefens yrkanden, beräknar på angivna skäl medelsbehovet för nästa budgetår till 89 000 kronor.

### Departementschefen.

Med hänsyn till vad chefen för försvarshögskolan anfört synes det ofrånkomligt att anslaget höjes. Det ökade medelsbehovet föranledes främst av ökade traktamentskostnader till följd av att traktamentsbeloppen höjts genom tillkomsten av nytt allmänt resereglemente samt att traktamenten vid studiebesök ej tidigare beräknats under anslaget. I enlighet med civilförvaltningens förslag förordar jag att anslaget för nästa budgetår uppföres med 89 000 kronor, innebärande en anslagshöjning av 9 000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarshögskolan: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 89 000 kronor.

### FÖRSVARETS LÄROVERK.

#### [135] 22. Försvarets läroverk: Avlöningar.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 685 000 | 764 964     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 269) | 760 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 870 000 |             |

### Yrkande.

*Försvarets civilförvaltning* hemställer i anledning av förslag av styrelsen för försvarets läroverk att anslaget höjes med 110 000 kronor.

|                                               | Ökning        | Minskning   |
|-----------------------------------------------|---------------|-------------|
| 1. 1 adjunkt i reglerad befordringsgång ..... | 15 216        |             |
| 2. Timarvoden .....                           | 98 600        |             |
| 3. Omräkning .....                            |               | 3 816       |
|                                               | <hr/> 113 816 | <hr/> 3 816 |
|                                               |               | + 110 000   |

## Motiv.

1. o. 2. Vid beräkningen av anslaget för budgetåret 1953/54 förutsattes att antalet extra ordinarie adjunkter vid läroverket skulle kunna nedbringas till fem ävensom att timlärare icke skulle erfordras för andra ändamål än kompletteringskurser samt inträdes- och flyttningsprövningar (prop. 1953: 1, bil. 6, s. 193). Kostnaden för arvoden till sådana timlärare beräknades till 18 600 kronor. Beräkningen grundades på då gällande undervisningsskyldighet för lärare vid skolan. Till följd av överenskommelse, träffad mellan 1949 års tjänsteförteckningskommitté och vederbörande personalorganisation, vilken överenskommelse lagts till grund för den av riksdagen bifallna propositionen 1952: 241, har Kungl. Maj:t emellertid den 12 juni 1953 bland annat medgivit viss förkortning av undervisningsskyldigheten för lärarna vid skolan. I anslutning härtill har Kungl. Maj:t för budgetåret 1953/54 medgivit dels att vid läroverket må finnas anställda sex icke-ordinarie adjunkter, av vilka fyra i Ce 27 och två i reglerad befordringsgång — således en adjunkt mera än som förutsatts vid anslagsberäkningen — samt att som ersättning åt timlärare får utgå tillhopa 31 500 kronor eller 12 900 kronor mera än det belopp, som för ändamålet inrymmts i anslaget.

För budgetåret 1954/55 beräknas antalet läsavdelningar till 22 (nu 20) och läsåret till 30 veckor. Med beaktande av den förut nämnda minskade undervisningsskyldigheten för lärarna föreslår styrelsen för läroverket att antalet undervisningstimmar för nästa budgetår — beräknade till 986 per vecka — fördelas med 895 timmar på heltidsanställda lärare och med 91 timmar på timlärare, varvid förutsättes att fyra tjänster för adjunkt i reglerad befordringsgång finns inrättade. Civilförvaltningen har — under åberopande av att vederbörande lärarorganisationer förklarat sig vilja medverka till att deras medlemmar, så länge lärarbristen består, åtager sig övertimtjänstgöring i sådan omfattning att det genom nedsättning i tjänstgöringsskyldigheten uppkommande lärarbehovet täckes — avstyrkt inrättande av tjänster utöver nu befintliga och i stället förordnat en ökning av antalet lektionstimmar per vecka för timlärare med 56 till  $(91 + 56 =)$  147. I enlighet härmed föreslår civilförvaltningen för nästa budgetår att medel skall beräknas för två adjunkter i reglerad befordringsgång — således en mera än som förutsattes vid anslagsberäkningarna i 1953 års statsverksproposition — samt att för timarvoden, beräknade efter i medel-

tal 23 kronor 65 öre per timme, skall avses ( $30 \times 147 \times 23:65 =$ ) i runt tal 104 200 kronor, såvitt nu är i fråga. Timlärare anses för nästa budgetår jämväl behöva tagas i anspråk för kompletteringskurser samt för inträdes- och flyttningsprövningar. Medelsbehovet för kurserna, som beräknas komma att omfatta sammanlagt 530 timmar, beräknas till ( $530 \times 23:65 =$ ) i runt tal 12 500 kronor. För timarvoden i samband med inträdes- och flyttningsprövningar räknas med en kostnad av 500 kronor. Den totala kostnaden för timarvoden skulle sålunda för nästa budgetår uppgå till ( $104\,200 + 12\,500 + 500 =$ ) 117 200 kronor, vilket i förhållande till det belopp, som för ändamålet inrymts i anslaget för innevarande budgetår, innebär en ökning med 98 600 kronor.

#### *Departementschefen.*

I likhet med försvarets civilförvaltning räknar jag för nästa budgetår med medel under anslaget för två adjunkter i reglerad befordringsgång. Civilförvaltningens beräkningar av medelsbehovet för timarvoden har ej heller givit mig anledning till erinran.

Anslaget beräknar jag för budgetåret 1954/55 till 870 000 kronor enligt följande.

Anslagsposten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ökas med 9 984 kronor för en adjunkt i reglerad befordringsgång och med 98 600 kronor för timarvoden samt minskas i anledning av löneklassförändringar m. m. med 3 784 kronor. Posten uppföres alltså med ( $100\,600 + 9\,984 + 98\,600 - 3\,784 =$ ) 205 400 kronor.

Posten Rörligt tillägg ökas med 5 200 kronor till ( $253\,200 + 5\,200 =$ ) 258 400 kronor.

Posterna Avlöningar till ordinarie tjänstemän, 401 300 kronor, och Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 4 900 kronor, upptages med oförändrade belopp.

Anslagsökningen utgör 110 000 kronor.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för försvarets läroverk, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

#### Avlöningsstat.

|                                                                            |         |
|----------------------------------------------------------------------------|---------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ...            | 401 300 |
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t .....      | 4 900   |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> ..... | 205 400 |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                               | 258 400 |

Summa kronor 870 000

b) till *Försvarets läroverk: Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 870 000 kronor.

[136] 23. *Försvarets läroverk: Omkostnader.*

|                                | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------|--------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 80 000 | 79 112      |
| 1953/54 (statsliggaren s. 270) | 85 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 85 000 |             |

*Försvarets civilförvaltning* hemställer att anslaget höjes med 80 000 kronor, avseende beräknade kostnader för traktamenten till elever vid läroverket. Ifrågavarande kostnader bestrides nu från arméns anslag till reseersättningar m. m., men föreslås i fortsättningen skola belasta förevarande anslag, enär kostnaderna avser elever från samtliga försvarsgrenar.

*Departementschefen.*

Vid behandlingen i det föregående av anslaget Armén: Reseersättningar m. m. förklarade jag mig icke kunna tillstyrka den av civilförvaltningen föreslagna överflyttningen av traktamentskostnaderna för elever vid läroverket till förevarande anslag. Med hänsyn härtill förordar jag att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets läroverk: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 85 000 kronor.

**FÖRSVARETS BREVSKOLA.**

[137] 24. *Försvarets brevskola: Avlöningar.*

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 100 000 | 125 822     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 270) | 129 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 129 000 |             |

*Försvarets civilförvaltning* hemställer att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Chefen för brevskolan har föreslagit att för befattningen som chef för skolan skall avses alternativt aktiv officer i Ma 33 eller Ma 30 eller pensionerad officer med arvode i löneklass 1:36 eller 1:32. Vidare har chefen för brevskolan föreslagit att en tjänst för expeditionsvakt i Ca 10 inrättas vid skolan. Civilförvaltningen anser sig, med hänsyn till att frågan om brevskolans framtida ställning inom försvarsorganisationen är beroende av

statsmakternas ställningstagande till av personalbehandlingsutredningen framlagt förslag, icke kunna tillstyrka de sålunda föreslagna personalförändringarna. — Chefen för brevskolan har upprepat ett i medelsäskandena för budgetåret 1953/54 (prop. 1953: 1, bil. 6, s. 194) framlagt förslag att för en lärare och ett skrivbiträde vid skolan, båda avlönade med arvode från anslag under elfte huvudtiteln, skall inrättas en tjänst för civil lärare i Ce 24 respektive en befattning för biträde för skriv- och kontorsgöromål. Civilförvaltningen anser alltjämt att, då ifrågasättande kursverksamhet helt hänförs till civilförsvarets område, anledning icke föreligger att för ändamålet beräkna särskilda tjänster vid brevskolan.

#### *Departementschefen.*

I likhet med försvarets civilförvaltning räknar jag för nästa budgetår icke med några personalförändringar vid brevskolan.

Anslaget beräknar jag i enlighet med civilförvaltningens förslag för budgetåret 1954/55 till oförändrat 129 000 kronor. Jag ifrågasätter icke någon ändring i den nu gällande avlöningsstaten för skolan.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets brevskola: Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 129 000 kronor.

#### [138] 25. Försvarets brevskola: Omkostnader.

|                                | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------|--------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 30 000 | 30 126      |
| 1953/54 (statsliggaren s. 271) | 30 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 30 000 |             |

I enlighet med förslag av försvarets civilförvaltning torde anslaget böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets brevskola: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 30 000 kronor.

#### **SJUKVÅRDSMATERIEL M. M.**

#### [139] 26. Sjukvårdsmateriel.

|                                | Anslag    | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|-----------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 1 500 000 | 1 497 299   | 1 414 236  |
| 1953/54 (statsliggaren s. 271) | 1 500 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 1 500 000 |             |            |

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i sin helhet bunden av utlagda beställningar.

*Försvarets sjukvårdsstyrelse* hemställer att anslaget höjes med 250 000 kronor. Medelsbehovet under anslaget beräknar ämbetsverket för nästa budgetår efter enahanda grunder som för innevarande budgetår (jfr prop. 1953: 1, bil. 6, s. 196), nämligen för fredssjukvårdsmateriel efter ett belopp av 2,4 öre per tjänstgöringsdag och för krigssjukvårdsmateriel efter följande procentsatser av materiellvärdena, nämligen 1,6 för armén och marinen, 2,4 för flygvapnet och 0,33 för centrala förråd. På grundval av ett beräknat antal av 32 268 000 tjänstgöringsdagar för personal, berättigad till fri öppen sjukvård på bekostnad av försvarsgrenarnas sjukvårdsanslag, bedömes medelsbehovet för budgetåret 1954/55 uppgå till 774 432 kronor för fredssjukvårdsmateriel. För krigssjukvårdsmateriel beräknas 982 100 kronor. Sammanlagda medelsbehovet uppgår således till i runt tal 1 750 000 kronor.

#### *Departementschefen.*

Jag kan icke tillstyrka att anslaget höjes utan föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjukvårdsmateriel* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kronor.

#### [140] 27. Engångsanskaffning av sjukvårdsmateriel m. m.

|                                | Anslag    | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|-----------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 2 000 000 | 1 311 455   | 2 376 238  |
| 1953/54 (statsliggaren s. 272) | 2 000 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 1 000 000 |             |            |

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i sin helhet bunden av utlagda beställningar.

*Försvarets sjukvårdsstyrelse* har i samband med medelsäskandena för budgetåret 1954/55 anmält att omfattande brist på sjukvårdsmateriel för utrustnings- och ersättningsändamål alltjämt föreligger. De anskaffningar, som ämbetsverket anser mest angelägna, har kostnadsberäknats till 9 710 000 kronor. Av detta belopp anses 2 000 000 kronor böra anvisas för budgetåret 1954/55, varvid förutsättes att anslagsbelopp av samma storlek jämväl i fortsättningen kommer att ställas till förfogande.

För största delen av här ifrågakvarande anskaffningar har sjukvårdsstyrelsen tidigare äskat medel. Av det nu anmällda sammanlagda medelsbehovet avser 1 900 000 kronor röntgenapparatur för krigssjukhus, 250 000 kronor ersättningssatser för marinen, 1 900 000 kronor vattenreningsfilter,

500 000 kronor förbandsmateriel, 135 000 kronor sjukvårdsmateriel för två sjukvårdsplutoner på Gotland, 400 000 kronor modernisering och nyskaffning av syrgasapparat, 400 000 kronor luftskyddsmateriel, 600 000 kronor desinfektionsmateriel, 250 000 kronor råvaror för framställning och tillverkning av ampiner, 2 200 000 kronor dextransubstans, 50 000 kronor vissa läkemedel, avsedda för gassjukvård. 125 000 kronor penicillin samt 1 000 000 kronor antibiotika.

#### Departementschefen.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen föreligger alltså stora brister i fråga om sjukvårdsmateriel och läkemedel. Med hänsyn till nödvändigheten av sträng återhållsamhet med statsutgifterna kan jag för nästa budgetår icke tillstyrka medelsanvisning av den storleksordning sjukvårdsstyrelsen föreslagit. För täckande av de mest påtagliga bristerna förordar jag att ett belopp av 1 000 000 kronor anvisas för nästa budgetår.

Åberopande det anförda hemställer jag, under erinran om att anslaget minskas med 1 000 000 kronor, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Engångsanskaffning av sjukvårdsmateriel m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor.

#### FÖRSVARETS SJUKVÅRDSFÖRRÅD.

##### [141] 28. Försvarets sjukvårdsförråd: Avlöningar.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 265 000 | 330 413     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 272) | 364 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 368 000 |             |

#### Yrkande.

*Försvarets civilförvaltning* hemställer med anledning av förslag av försvarets sjukvårdsstyrelse och chefen för militärapoteket att anslaget höjes med 25 000 kronor.

|                                                                                                 | Ökning          |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
| 1. Föreståndare för läkemedelscentralen i Boden, arvode — heltidsanställd apotekare Cg 27 ..... | 17 724          |
| 2. 1 apoteksbiträde Ce 8 .....                                                                  | 7 548           |
| 3. 1 förrådsförmän Cg 13—Ce 13 .....                                                            | —               |
| 4. 1 kollektivavtalsanställd förrådsarbetare—förrådsman Ce 11 ...                               | —               |
|                                                                                                 | <hr/> 25 272    |
|                                                                                                 | Avrundat 25 000 |

**Motiv.**

1. Militärapotekets filialapotek i Boden, tillika läkemedelscentral och sjukhusapotek, förestås för närvarande av en deltidsanställd apotekare med ett årligt arvode av 5 160 kronor. Civilförvaltningen upprepar i tidigare medelsäskanden (prop. 1953:1, bil. 6, s. 199) framlagt förslag att omvandla tjänsten till heltidstjänst. Civilförvaltningen räknar med att tjänsten för nästa budgetår skall hänföras till Cg 27.

Förslag har vidare framlagts av chefen för militärapoteket om uppflyttning av föreståndaren för militärapotekets filialapotek i Karlskrona, tillika läkemedelscentral, från Cg 27 till Cg 29. Detta förslag, som har samband med föreslagna löneförändringar för farmaceutpersonalen vid militärapoteket, behandlas närmare i det följande under militärapotekets avlöningsanslag.

2. Den föreslagna tjänsten för apoteksbiträde i Ce 8 avses för sjukhusapoteket i Boden. Behovet av tjänsten motiveras med den växande omsättningen vid apoteket.

3. Tjänsten för förrådsförman i Cg 13, som föreslås skola upptagas såsom extra ordinarie, avses för det nya centrala sjukvårdsmaterielförrådet inom andra militärområdet.

4. Beträffande frågan om ändrad anställningsform för en kollektivavtalsanställd förrådsarbetare erinras om att förslag i ämnet framställts i tidigare medelsäskanden (prop. 1953:1, bil. 6, s. 198).

Utöver förenämnda personalförändringar har sjukvårdsstyrelsen upprepat i tidigare medelsäskanden (prop. 1953:1, bil. 6, s. 199) framlagt förslag om utbyte vid centralförråden av två för pensionerad personal avsedda arvodesbefattningar såsom förrådsunderofficerare, löneklassen 1:22, mot befattningar med arvode i löneklassen 1:23. Civilförvaltningen utgår i sina beräkningar allttjämt från oförändrad löneställning för ifrågakvarande arvodesbefattningar.

**Departementschefen.**

Jag kan allttjämt icke biträda förslaget att inrätta en tjänst för heltidsanställd apotekare vid filialapoteket i Boden.

Vid behandlingen i det följande av militärapotekets avlöningsanslag kommer jag att redogöra för ett förslag till viss omläggning av lönesystemet för löneplansplacerad farmaceutpersonal vid militärapoteket och dess filialapotek i Karlskrona. Denna omläggning beaktar jag i det följande vid beräklandet av de olika anslagsposterna under förevarande anslag.

I övrigt räknar jag för nästa budgetår icke med några personalförändringar under anslaget.

Anslaget beräknar jag för budgetåret 1954/55 till 368 000 kronor enligt följande.

Anslagsposten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ökas till följd av nämnda löneomläggning, löneklassuppflyttningar m. m. med 4 000 kronor till (175 000 + 4 000 =) 179 000 kronor.

Posterna Avlöningar till ordinarie tjänstemän, 27 000 kronor, Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, 44 000 kronor, Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 32 000 kronor, Rörligt tillägg, 121 000 kronor, och Pensionsmedel, 35 000 kronor, upptages med oförändrade belopp.

Anslagshöjningen utgör 4 000 kronor.

Äberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för försvarets sjukvårdsförråd, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

#### Avlöningsstat.

##### Utgifter:

|                                                                                           |         |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ...                           | 27 000  |
| 2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i> .....      | 44 000  |
| 3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..... | 32 000  |
| 4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal .....                                    | 179 000 |
| 5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                                              | 121 000 |
| <hr/>                                                                                     |         |
| Summa kronor 403 000                                                                      |         |

##### Särskilda uppbördsmedel:

|                                         |        |
|-----------------------------------------|--------|
| Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i> ..... | 35 000 |
| <hr/>                                   |        |
| Nettoutgift kronor 368 000              |        |

b) till *Försvarets sjukvårdsförråd: Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 368 000 kronor.

#### [142] 29. Försvarets sjukvårdsförråd: Omkostnader.

|                                | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------|--------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 60 000 | 69 794      |
| 1953/54 (statsliggaren s. 273) | 70 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 70 000 |             |

I enlighet med förslag av försvarets sjukvårdsstyrelse torde anslaget böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets sjukvårdsförråd: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 70 000 kronor.

## GARNISONSSJUKHUSEN.

## [143] 30. Garnisonssjukhusen: Avlöningar.

|                         | 1952/53   | 1953/54<br>(statsl. s. 273) | 1954/55<br>(förslag) |
|-------------------------|-----------|-----------------------------|----------------------|
| Anslag:                 |           |                             |                      |
| Utgifter .....          | 4 481 000 | 5 350 000                   | 5 475 000            |
| Vårdavgifter m. m. .... | 4 341 000 | 4 750 000                   | 5 325 000            |
| Nettoanslag             | 140 000   | 600 000                     | 150 000              |
| Belastning:             |           |                             |                      |
| Utgifter .....          | 5 554 740 |                             |                      |
| Vårdavgifter m. m. .... | 4 910 490 |                             |                      |
| Nettoutgift             | 644 250   |                             |                      |

## Yrkande.

*Försvarets civilförvaltning* hemställer, i anledning av förslag av försvarets sjukvårdsstyrelse, att anslaget minskas med 425 000 kronor.

|                                                                                     | Ökning  | Minskning |
|-------------------------------------------------------------------------------------|---------|-----------|
| 1. Personalförändringar vid garnisonssjukhuset i Boden.                             |         |           |
| Läkarpersonal.                                                                      |         |           |
| 1 överläkare Ce 29 .....                                                            | 20 148  |           |
| 1 förste underläkare Ce 26 — överläkare Ce 29 .....                                 | 2 820   |           |
| 2 underläkare Cg 25 — förste underläkare Cg 26 ...                                  | 1 728   |           |
| 1 underläkare Cg 25 .....                                                           | 16 464  |           |
| Vård- och ekonomipersonal m. m.                                                     |         |           |
| 1 översköterska Ce 14 .....                                                         | 9 684   |           |
| 1 sjuksköterska Ce 12 .....                                                         | 9 000   |           |
| 7 sjukvårdsbiträden Ce 5 .....                                                      | 44 688  |           |
| 1 ekonomibiträde Ce 4 .....                                                         | 6 072   |           |
| 2 biträden för skriv- och kontorsgöromål, varav 1<br>med halvtidstjänstgöring ..... | 10 116  |           |
| 2 eldare Cg 11—Ce 11 .....                                                          | —       |           |
| 2 eldare Cg 10—Ce 10 .....                                                          | —       |           |
| 2 kontorister Ce 13—Ca 13 .....                                                     | —       |           |
| 2. Personalförändringar vid övriga garnisonssjukhus.                                |         |           |
| 14 sjukvårdsbiträden Cg 5—Ce 5 .....                                                | —       |           |
| 3. Omräkning.                                                                       |         |           |
| Vårdavgifter m. m. ....                                                             |         | 545 720   |
|                                                                                     | 120 720 | 545 720   |
|                                                                                     |         | — 425 000 |

**Motiv.**

1. Sjukvårdsstyrelsen har anmält behov av en ny tjänst för överläkare i Ce 29 vid avdelningen för epidemiska sjukdomar jämte serobakteriologiskt laboratorium. Till stöd härför har styrelsen anfört följande.

Det epidemisjukhus, som i landstingets regi bygges i anslutning till garnisonssjukhuset, är i realiteten en centralavdelning för länets epidemivård. De på ett tiotal olika ställen inom länet tidigare förefintliga epidemisjukstugorna har till största delen ianspråktagits för andra ändamål t. ex. för kronikervård. Med hänsyn till den A-sjukvård, som måste kunna bedrivas på ett epidemisjukhus, är en sådan centralisering väl motiverad. För att emellertid ett dylikt epidemisjukhus, som endast sporadiskt kan beräknas bli helt belagt med epidemifall enligt epidemilagens bestämmelser, på bästa sätt skall kunna utnyttjas, måste detsamma under epidemiskt sett lugna mellanperioder även tagas i anspråk för andra smittsamma sjukdomar, vilka av praktiska skäl icke bör vårdas å vanlig sjukhusavdelning, såsom t. ex. påssjuka, mässling, rosfeber. Att även fortsättningsvis sammanhålla den medicinska avdelningen och epidemiavdelningen under en gemensam överläkare synes icke ändamålsenligt. Vardera avdelningen kan betraktas som stor med sina 150 respektive 80 vårdplatser, och om epidemiavdelningen även beräknas för infektiösa sjukdomar blir detta tillsammans en så stor vårdenhet att den icke kan behärskas av en överläkare ens med tillgång på biträdande överläkare.

Med hänsyn till vad sjukvårdsstyrelsen sålunda anfört tillstyrker civilförvaltningen inrättande av berörda överläkartjänst.

Sjukvårdsstyrelsen har upprepat tidigare förslag (prop. 1953:1, bil. 6, s. 203) att den för närvarande till kirurgiska avdelningen knutna narkosläkartjänsten, en förste underläkartjänst i Ce 26, skall frigöras från avdelningen och omändras till överläkartjänst i Ce 29, ävensom att två underläkartjänster i Cg 25, avsedda den ena för medicinska avdelningen och den andra för röntgenavdelningen, skall omvandlas till tjänster för förste underläkare i Cg 26. Förslagen tillstyrkes alltså av civilförvaltningen.

Med hänsyn till verksamhetens omfattning vid ögonavdelningen föreslår sjukvårdsstyrelsen att för avdelningen inrättas en tjänst för underläkare i Cg 25. Civilförvaltningen tillstyrker förslaget.

För observationsavdelningen erfordras enligt sjukvårdsstyrelsen nya tjänster för en översköterska i Ce 14, en sjuksköterska i Ce 12, sju sjukvårdsbiträden i Ce 5 och ett ekonomibiträde (i städning) i Ce 4. Förslagen tillstyrkes av civilförvaltningen.

Centrala sjukvårdsberedningens studieavdelning har företagit undersökningar under våren 1953 rörande behovet av skrivpersonal vid garnisonssjukhuset i Boden. Sjukvårdsberedningen har förordat en utökning av ifrågavarande personal men har ansett att ökningen för närvarande bör begränsas till ett heltids- och ett halvtidstjänstgörande biträde för skriv- och kontorsgöromål, med fördelning på medicinkliniken, öronavdelningen

och gynekologavdelningen. Civilförvaltningen räknar för nästa budgetår med dessa båda tjänster.

I anledning av förslag av chefläkaren vid garnisonssjukhuset i Boden förordar civilförvaltningen, efter samråd med fortifikationsförvaltningen, att fyra extra tjänster för eldare — två i lönegrad 11 och två i lönegrad 10 — omvandlas till extra ordinarie.

Civilförvaltningen tillstyrker förslag av chefläkaren vid garnisonssjukhuset i Boden att ordinariesätta två tjänster för kontorist i Ce 13.

2. Under anslaget har medel beräknats för högst 26 extra sjukvårdsbiträden och högst samma antal sjukvårdselever, de sistnämnda med fördelning på garnisonssjukhusen i Karlsborg, Skövde, Eksjö och Sollefteå. Sjukvårdsstyrelsen framhåller att elevpersonalen i viss mån betraktas som en förstärkning av den kvinnliga sjukvårdspersonalen. Under senare år har emellertid av elevplatserna endast ett fåtal utnyttjats. På grund härav har civilförvaltningen medgivit att, med utnyttjande av vakanta elevplatser, extra sjukvårdsbiträden finge anställas, som regel till ett antal motsvarande hälften av antalet vakanta elevplatser. Dylika medgivanden har lämnats under en följd av år och behovet av ifrågavarande sjukvårdsbiträden synes numera få anses bli bestående. Medicinalstyrelsen har vid skilda tillfällen betonat att sjukvårdselever icke bör upptagas som arbetskraft i personalstater för sjukhusen. Av anförda skäl har sjukvårdsstyrelsen nu föreslagit att 14 extra ordinarie tjänster för sjukvårdsbiträden inrättas, med fördelning fyra vid ettvarrt av garnisonssjukhusen i Skövde, Eksjö och Sollefteå samt två vid garnisonssjukhuset i Karlsborg. Samtidigt borde det nu gällande medgivandet att anställa högst 26 extra sjukvårdsbiträden jämkas att avse högst 12 sådana biträden. — Civilförvaltningen tillstyrker sjukvårdsstyrelsens förslag.

Civilförvaltningen har sedermera i skrivelse den 18 september 1953 — med förmälan att förhandlingar ägt rum mellan civilförvaltningen och sjukvårdsstyrelsen, å ena, samt Svensk sjuksköterskeförening, å andra sidan, rörande löneställningen för tjänsten för föreståndarinna i Ce 17 vid garnisonssjukhuset i Boden — hemställt att tjänsten uppflyttas till Ce 19. Uppflyttningen medför en kostnadsökning av 528 kronor.

#### Yttrande.

*Centrala sjukvårdsberedningen*, som yttrat sig över förslaget om inrättande av nya sköterske- och biträdestjänster för observationsavdelningen vid garnisonssjukhuset i Boden, har tillstyrkt förslaget.

#### *Departementschefen.*

Jag föreslår att vid garnisonssjukhuset i Boden inrättas en överläkartjänst i Ce 29, avsedd för avdelningen för epidemiska sjukdomar jämte

serobakteriologiskt laboratorium, ävensom en tjänst för underläkare i Cg 25, avsedd för sjukhusets ögonavdelning. Jag föreslår vidare — under hänvisning till vad chefen för civildepartementet förut denna dag anfört vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor — att vid samma sjukhus en tjänst för förste underläkare i Ce 26 omvandlas till överläkartjänst i Ce 29 (narkosläkartjänst), att två underläkartjänster i Cg 25 (medicinska avdelningen och röntgenavdelningen) ändras till tjänster för förste underläkare i Cg 26 samt att tjänsten för föreståndarinna i Ce 17 uppflyttas till Ce 19.

I likhet med civilförvaltningen tillstyrker jag att två kontoristtjänster i Ce 13 vid garnisonssjukhuset i Boden ordinariesättes.

Det torde liksom hittills få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare pröva behovet av extra och lägre extra ordinarie personal vid garnisonssjukhusen. Jag räknar i detta hänseende med ett ökat medelsbehov av 65 000 kronor.

Vid anslagsberäkningen beaktar jag riksdagens i anledning av propositionen 1953:165 meddelade beslut om förbättrad löneställning för sjukgymnaster vid garnisonssjukhusen.

Enligt beslut av 1948 års riksdag skall de vårdavgifter, som inflyter såsom ersättning för vård av civila patienter vid garnisonssjukhusen, redovisas såsom inkomster under garnisonssjukhusens avlönings- och omkostnadsanslag. I dylika inkomster beräknas för budgetåret 1954/55 7 850 000 kronor, varav 5 300 000 kronor torde böra redovisas under avlöningsanslaget.

Anslaget beräknar jag för budgetåret 1954/55 till 150 000 kronor enligt följande.

Anslagsposten Avlöningar till ordinarie tjänstemän ökas med 12 672 kronor för ordinariesättning av två kontorister till (400 000 + 12 672 =) i runt tal 410 000 kronor.

Posten Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, ökas med hänsyn till belastningen på posten under budgetåret 1952/53 med 30 000 kronor till (270 000 + 30 000 =) 300 000 kronor.

Posten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ökas med 13 224 kronor för en överläkare i Ce 29, med 10 800 kronor för en underläkare i Cg 25, med 3 000 kronor för omändring av en förste underläkare i Ce 26 till överläkare i Ce 29 och av två underläkare i Cg 25 till förste underläkare i Cg 26 samt uppflyttning av en föreståndarinna i Ce 17 till Ce 19, med 45 000 kronor för grundlöner i anledning av beräknad utökning m. m. av extra och lägre extra ordinarie personal samt med 2 700 kronor för lönerevision. Å andra sidan minskas posten med 12 672 kronor för ordinariesättning av två kontorister. Posten ökas således med (13 224 + 10 800 + 3 000 + 45 000 + 2 700 — 12 672 =) omkring 62 000 kronor till (2 830 000 + 62 000 =) i runt tal 2 890 000 kronor.

Posten Rörligt tillägg ökas med 25 000 kronor till (1 718 000 + 25 000 =) 1 743 000 kronor.

Posterna Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, 72 000 kronor, och Avlöningar till viss arbetarpersonal, 130 000 kronor, upptages med oförändrade belopp.

Av inkomstposterna upptages posterna Pensionsmedel, 70 000 kronor, och Ersättning från pensionsstyrelsen för lön åt läkare vid reumatikeravdelningen vid garnisonssjukhuset i Boden, 25 000 kronor, med oförändrade belopp samt posten Vårdavgifter med (4 725 000 + 575 000 =) 5 300 000 kronor.

Anslagsminskningen utgör 450 000 kronor.

Äberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) *dels* på personalförteckningen för garnisonssjukhusen uppföra ytterligare tjänster för två överläkare i lönegrad Ce 29 och två kontorister i lönegrad Ca 13, *dels ock* ur förteckningen utesluta en tjänst för förste underläkare i lönegrad Ce 26;

b) fastställa följande avlöningsstat för garnisonssjukhusen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

#### Avlöningsstat.

##### Utgifter:

|                                                                                              |           |
|----------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>                                  | 410 000   |
| 2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbe-<br>fattningar, <i>förslagsvis</i> .....    | 72 000    |
| 3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av<br>Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..... | 300 000   |
| 4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>för-<br/>slagsvis</i> .....             | 2 890 000 |
| 5. Avlöningar till viss arbetarpersonal, <i>förslagsvis</i>                                  | 130 000   |
| 6. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                                                 | 1 743 000 |
| Summa kronor                                                                                 | 5 545 000 |

##### Särskilda uppbördsmedel:

|                                                                                                                                                |           |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i> .....                                                                                                        | 70 000    |
| Ersättning från pensionsstyrelsen för lön åt läkare<br>vid reumatikeravdelningen vid garnisonssjuk-<br>huset i Boden, <i>förslagsvis</i> ..... | 25 000    |
| Vårdavgifter, <i>förslagsvis</i> .....                                                                                                         | 5 300 000 |
| <hr/> Nettoutgift kronor                                                                                                                       | 150 000   |

c) till *Garnisonssjukhusen*: *Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 150 000 kronor.

[144] 31. **Garnisonssjukhusen: Omkostnader.**

| Anslag:            | 1952/53   | 1953/54<br>(statsl. s. 277) | 1954/55<br>(förslag) |
|--------------------|-----------|-----------------------------|----------------------|
| Utgifter .....     | 2 380 000 | 2 675 000                   | 2 950 000            |
| Vårdavgifter ..... | 2 080 000 | 2 275 000                   | 2 550 000            |
| Nettoanslag        | 300 000   | 400 000                     | 400 000              |

Belastning:

|                    |           |
|--------------------|-----------|
| Utgifter .....     | 2 825 915 |
| Vårdavgifter ..... | 2 303 010 |
| Nettoutgift        | 522 905   |

I enlighet med förslag av försvarets sjukvårdsstyrelse förordar jag att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Garnisonssjukhusen: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 400 000 kronor.

[145] 32. **Garnisonssjukhusen: Karolinska sjukhusets garnisonsavdelningar.**

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 290 000 | 358 586     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 277) | 340 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 356 000 |             |

Försvarets civilförvaltning hemställer att anslaget höjes med 16 000 kronor. Højningen föranledes av omräkning av medelsbehovet för ålderstilllägg och vikariatersättningar m. m.

Vid garnisonsavdelningarna må under budgetåret 1953/54 enligt försvarets sjukvårdsstyrelses närmare beprövande finnas anställda, utöver den för sjukhuset enligt vederbörliga personalstater avsedda läkarpersonalen, högst fem extra läkare, avsedda två för sjukhusets kirurgiska avdelning, två för dess medicinska och en för dess venerologiska avdelning. Medel för ifrågavarande läkare har under en följd av år beräknats under anslaget (prop. 1953: 1, bil. 6, s. 209). I likhet med civilförvaltningen och sjukvårdsstyrelsen utgår jag vid anslagsberäkningen för nästa budgetår från oförändrat behov av dessa läkare.

Civilförvaltningens beräkningar i övrigt har ej heller givit mig anledning till erinran.

Anslaget beräknar jag för budgetåret 1954/55 till 356 000 kronor enligt följande.

Anslagsposten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal

ökas med 16 000 kronor i anledning av omräkning till (266 000 + 16 000 =) 282 000 kronor.

Posterna Avlöningar till ordinarie tjänstemän, 28 500 kronor, Arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning, 9 700 kronor, Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 8 340 kronor, Rörligt tillägg, 35 960 kronor, samt Pensionsmedel, 8 500 kronor, upptages med oförändrade belopp.

Anslagsökningen utgör 16 000 kronor.

Aberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för Karolinska sjukhusets garnisonsavdelningar, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

#### Avlöningsstat.

##### Utgifter:

|                                                                                   |         |
|-----------------------------------------------------------------------------------|---------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ...                   | 28 500  |
| 2. Arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning, <i>förslagsvis</i> ..... | 9 700   |
| 3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t .....             | 8 340   |
| 4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal .....                            | 282 000 |
| 5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                                      | 35 960  |
| Summa kronor                                                                      | 364 500 |

##### Särskilda uppbördsmedel:

|                                         |         |
|-----------------------------------------|---------|
| Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i> ..... | 8 500   |
| Nettoutgift kronor                      | 356 000 |

b) till *Garnisonssjukhusen: Karolinska sjukhusets garnisonsavdelningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 356 000 kronor.

#### MILITÄRAPOTEKET.

##### [146] 33. Militärapoteket: Avlöningar.

| Anslag:         | 1952/53             | 1953/54<br>(statsl. s. 278) | 1954/55<br>(förslag) |
|-----------------|---------------------|-----------------------------|----------------------|
| Utgifter .....  | 446 000             | 543 000                     | 559 000              |
| Inkomster ..... | 136 000             | 140 000                     | 150 000              |
|                 | Nettoanslag 310 000 | 403 000                     | 409 000              |
| Belastning:     |                     |                             |                      |
| Utgifter .....  | 542 810             |                             |                      |
| Inkomster ..... | 145 915             |                             |                      |
|                 | Nettoutgift 396 895 |                             |                      |

Yrkande.

Försvarets civilförvaltning hemställer, i anledning av förslag av chefen för militärapoteket, att anslaget höjes med 14 000 kronor.

|                                                                        | Ökning   | Minskning |
|------------------------------------------------------------------------|----------|-----------|
| 1. Personalförändringar.                                               |          |           |
| 1 farmacie kandidat Cg 19 .....                                        | 11 868   |           |
| 1 förrådsman Ce 11 — tekniker Ce 13 .....                              | 804      |           |
| 1 laboratoriebiträde Cg 8 — Ce 8 .....                                 | —        |           |
| 5 biträden Cg 6 — Ce 6 .....                                           | —        |           |
| 2. Omläggning av systemet för avlöning åt farmacevt-<br>personal ..... | 8 208    |           |
| 3. Omräkning.                                                          |          |           |
| Löneklassförändringar m. m. ....                                       | 3 120    |           |
| Överskott på förrådstitel .....                                        |          | 10 000    |
|                                                                        | 24 000   | 10 000    |
|                                                                        | + 14 000 |           |

Motiv.

1. Den föreslagna tjänsten för farmacie kandidat i Cg 19 avses för den militära läkemedelssektionen. I tidigare medelsäskanden (prop. 1953:1, bil. 6, s. 211) har för ändamålet föreslagits skola inrättas en tjänst för apotekare i Cg 23.

Förrådsmanen i Ce 11 avses för sådana inläggningsarbeten m. m. inom apotekets expedition, som icke kan utföras av kvinnlig befattningshavare. Med hänsyn till arbetsuppgifternas art och omfattning anses tjänsten böra utbytas mot tjänst för tekniker i Ce 13.

Den från och med innevarande budgetår inrättade tjänsten för laboratoriebiträde i Cg 8 (prop. 1953:1, bil. 6, s. 212) föreslås av chefen för militärapoteket skola placeras i 10 lönegraden och upptagas såsom extra ordinarie. Civilförvaltningen avstyrker ändrad lönegradsplacering för tjänsten med hänsyn till att löneställningen prövats så sent som vid 1953 års riksdag, men tillstyrker att tjänsten upptages såsom extra ordinarie.

Från och med innevarande budgetår har tjänster för fem biträden i Cg 4 uppflyttats till Cg 6 (prop. 1953:1, bil. 6, s. 212). Tjänsterna anses med hänsyn till att stadigvarande behov av desamma föreligger böra upptagas såsom extra ordinarie.

2. Enligt gällande bestämmelser må vid militärapoteket finnas anställda två apotekare i Cg 27, fem apotekare i Cg 23 och fyra farmacie kandidater i Cg 19. För dessa befattningshavare gäller speciella regler för lörens bestämmande, meddelade den 30 juni 1948 på grundval av beslut vid 1946 och 1948 års riksdagar. Sålunda utgår lön till apotekare i Cg 23 och till farmacie kandidat enligt den löneklass, vari lönen motsvarar minst de

löneförmåner vederbörande skulle ägt uppbära vid tjänstgöring på enskilt apotek på 5-ort, bortsett från förtroendemannaarvode och med avdrag för pensionsavgifter. Till apotekare i Cg 27 utgår lönen enligt den löneklass, som är två nummer högre än den på motsvarande sätt bestämda löneklassen. I samtliga fall gäller dock att lönen får utgå högst enligt den löneklass, som är två nummer högre än den högsta inom vederbörande lönegrad. Emellertid äger Kungl. Maj:t i förekommande fall medge skäligen lönefyllnad (prop. 1952: 1, bil. 6, s. 215). Till den apotekare i Cg 27 med avlöning från försvarets sjukvårdsförråds avlöningsanslag, som förestår militärapotekets filialapotek i Karlskrona, utgår lönen enligt samma bestämmelser som gäller för apotekare i Cg 27 vid militärapoteket.

Chefen för militärapoteket har anmält (skr. 10/7 1953) att farmaceutpersonalen vid enskilda apotek enligt avtal, gällande från och med den 1 januari 1953, erhållit löneförbättringar och i anslutning därtill föreslagit vissa lönegradsuppflyttningar beträffande militärapotekets (Karlskronaapotekets) farmaceutpersonal.

Civilförvaltningen har i anledning av chefens för militärapoteket framställning till förnyat övervägande framlagt ett av ämbetsverket tidigare väckt förslag om sådan ändring av anställningsformen för militärapotekets farmaceutpersonal, med undantag för apotekets chef, att lönevillkoren för apotekarpersonalen vid enskilda apotek göres direkt tillämpliga på nämnda farmaceutpersonal (jfr prop. 1952: 1, bil. 6, s. 214). Därest emellertid den nuvarande anordningen anses böra bibehållas ifrågasätter civilförvaltningen om icke det mest foljdriktiga är att fortsätta på den redan inslagna vägen och utverka riksdagens medgivande att denna personal får åtnjuta lön enligt de löneklasser som följer av de av Kungl. Maj:t den 30 juni 1948 meddelade bestämmelserna utan den nuvarande löneklassmaximeringen.

*Chefen för militärapoteket* har sedermera i skrivelse den 12 oktober 1953 ånyo framlagt förslag rörande löneställningen för farmaceutpersonalen vid militärapoteket och därvid hemställt *dels* om uppflyttning av tjänster för två apotekare i Cg 27 till Cg 29, för tre apotekare i Cg 23 till Cg 27, för två apotekare i Cg 23 till Cg 25 och för tre farmacie kandidater i Cg 19 till Cg 21, *dels ock* om vissa jämkningar i bestämmelserna rörande farmaceutpersonalens löneklassplacering.

*Försvarets civilförvaltning* har i yttrande den 13 november 1953 vidhållit sitt förenämnda uttalande rörande omläggning av systemet för avlöning åt farmaceutpersonalen. Därest nuvarande system med hänförande till lönegrad anses böra bibehållas bör enligt civilförvaltningens mening personalens lönegradsplacering prövas i samband med översyn av lönegradsplaceringen av extra tjänster inom försvaret, avlönade från avlöningsanslag.

*Departementschefen.*

På grund av riksdagens vid 1953 års vårsession fattade beslut i anledning av propositionen 1953:165 angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m. har en tjänst för förrådsman i Ce 11 vid militärapoteket uppflyttats till tjänst för förrådsförman i Ce 13. Härav föranledda ökade lönekostnader bör beaktas under vederbörliga anslagsposter.

Förslagen om inrättande av en ny tjänst för farmacie kandidat samt ändrade löne- eller anställningsförhållanden för en förrådsman, ett laboratoriebiträde och fem biträden kan jag icke tillstyrka.

Vad angår löneförhållandena för militärapotekets farmaceutpersonal med undantag för apotekets chef vill jag erinra om att chefen för civildepartementet vid anmälan förut denna dag av För flera huvudtitlar gemensamma frågor framlagt förslag i ämnet, innebärande att fem tjänster för apotekare i Cg 23 uppflyttas till Cg 25, att förtroendemannaarvode skall utgå med 2 400 kronor för år till vardera av de två apotekarna i Cg 27 och med 900 kronor för år till envar av tre apotekare i Cg 25 samt att den nuvarande begränsningen till lön efter vissa löneklasser avskaffas i fråga om såväl apotekare som farmacie kandidater. För den apotekare i Cg 27, som förestår militärapotekets filialapotek i Karlskrona, skall även i fortsättningen gälla samma lönevillkor som för apotekarna i Cg 27 vid militärapoteket. För de av löneregleringen föranledda ökade lönekostnaderna beräknar jag, såvitt gäller förevarande anslag, i det följande medel under vederbörande anslagsposter.

Anslaget beräknar jag för budgetåret 1954/55 till 409 000 kronor enligt följande.

Anslagsposten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ökas med 9 000 kronor för ändrade normer för löner åt farmaceutpersonal samt med 3 500 kronor för löneklassförändringar m. m. Posten upptages sålunda till  $(335\,000 + 9\,000 + 3\,500 =)$  347 500 kronor.

Posten Rörligt tillägg ökas med 3 500 kronor till  $(187\,800 + 3\,500 =)$  191 300 kronor.

Posterna Avlöning till ordinarie tjänsteman, 19 500 kronor, och Arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning, 9 200 kronor, upptages med oförändrade belopp.

Av inkomstposterna upptages posten Pensionsmedel med oförändrat belopp, 8 500 kronor, och posten Överskott på förrådstitel till  $(140\,000 + 10\,000 =)$  150 000 kronor.

Anslagshöjningen utgör 6 000 kronor.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) fastställa följande avlöningsstat för militärapoteket, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

## Avlöningsstat.

## Utgifter:

|                                                                                   |         |
|-----------------------------------------------------------------------------------|---------|
| 1. Avlöning till ordinarie tjänsteman, <i>förslagsvis</i> ...                     | 19 500  |
| 2. Arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning, <i>förslagsvis</i> ..... | 9 200   |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal .....                            | 347 500 |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                                      | 191 300 |
| <hr/>                                                                             |         |
| Summa kronor                                                                      | 567 500 |

## Särskilda uppbördsmedel:

|                                                     |         |
|-----------------------------------------------------|---------|
| Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i> .....             | 8 500   |
| Överskott på förrådstitel, <i>förslagsvis</i> ..... | 150 000 |
| <hr/>                                               |         |
| Nettoutgift kronor                                  | 409 000 |

b) till *Militärapoteket*: *Avlöningar* för budgetåret 1954/55  
anvisa ett förslagsanslag av 409 000 kronor.

[147] 34. *Militärapoteket*: Omkostnader.

| Anslag:         | 1952/53 | 1953/54<br>(statsl. s. 279) | 1954/55<br>(förslag) |
|-----------------|---------|-----------------------------|----------------------|
| Utgifter .....  | 79 000  | 85 000                      | 87 000               |
| Inkomster ..... | 22 000  | 28 000                      | 30 000               |
| <hr/>           |         |                             |                      |
| Nettoanslag     | 57 000  | 57 000                      | 57 000               |
| Belastning:     |         |                             |                      |
| Utgifter .....  | 87 532  |                             |                      |
| Inkomster ..... | 29 180  |                             |                      |
| <hr/>           |         |                             |                      |
| Nettoutgift     | 58 352  |                             |                      |

I enlighet med förslag av försvarets sjukvårdsstyrelse torde anslaget  
böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl.  
Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Militärapoteket*: *Omkostnader* för budgetåret 1954/55  
anvisa ett förslagsanslag av 57 000 kronor.

## FÖRSVARETS TANDVÅRD.

[148] 35. *Försvarets tandvård*: *Avlöningar*.

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 1 270 000 | 1 228 536   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 280) | 1 450 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 1 490 000 |             |

Yrkande.

Försvarets civilförvaltning hemställer, i anledning av förslag av försvarets sjukvårdsstyrelse, att anslaget höjes med 40 000 kronor.

Ökning

|                                                                                           |              |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|
| 1. Ordinariesättning av samtliga löneplansplacerade tjänster för försvarstandläkare ..... | —            |
| 2. Omräkning.                                                                             |              |
| Lönerevision, löneklassförändringar m. m. ....                                            | 40 000       |
|                                                                                           | <hr/> 40 000 |

Motiv.

1. Då frågan om försvarets tandläkarpersonals löneställningar numera vunnit sin lösning anses tjänsterna böra ordinariesättas.

2. Riksdagens vid 1953 års vårsession fattade beslut i anledning av propositionen 1953:165 angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m. har medfört lönegradsuppflyttningar för vissa tandläkartjänster vid försvaret. Medel för härigenom ökade lönekostnader bör beräknas under anslaget.

Sjukvårdsstyrelsen har föreslagit inrättande av fem nya tjänster för försvarstandläkare i Ce 22, avsedda två för Stockholms örlogsstation, varav en med tjänstgöringsskyldighet jämväl vid sjökrigsskolan, två för Karlskrona örlogsstation och en för Älvsborgs kustartilleriregemente, den sistnämnde med skyldighet att tjänstgöra jämväl vid Göteborgs örlogsstation. Civilförvaltningen anser med hänsyn till föreliggande vakanser å försvarstandläkartjänster och till den restriktivitet, som bör iakttagas beträffande äskanden om kostnadskrävande personalförändringar, sig icke nu böra biträda sjukvårdsstyrelsens förslag.

Departementschefen.

För nästa budgetår bör medel beräknas under anslaget för de lönehöjningar, som föranletts av 1953 års lönerevision.

Förslaget om att till ordinarie omändra tjänster för försvarstandläkare kan jag icke biträda. Däremot föreslår jag att fyra tjänster för extra försvarstandläkare i Cg 22 upptages såsom extra ordinarie. I övrigt räknar jag för nästa budgetår icke med några personalförändringar under anslaget.

Anslaget beräknar jag för budgetåret 1954/55 till 1 490 000 kronor enligt följande.

Anslagsposten Avlöningar till icke-ordinarie personal ökas med 33 000 kronor för höjda grundlöner i anledning av lönerevision, löneklassförändringar m. m. till (960 000 + 33 000 =) 993 000 kronor.

Posten Rörligt tillägg ökas med 7 000 kronor till (490 000 + 7 000 =) 497 000 kronor.

Anslagshöjningen utgör 40 000 kronor.

Åberopande det anförda får jag — under hänvisning till vad jag vid anmälan av arméns sjukvårdsanslag anført beträffande belastningen å tandvårdsanslagen — hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för försvarets tandvård, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

#### Avlöningsstat.

|                                                                |         |
|----------------------------------------------------------------|---------|
| 1. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> | 993 000 |
| 2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                   | 497 000 |
| <hr/>                                                          |         |
| Summa kronor 1 490 000                                         |         |

b) till *Försvarets tandvård*: *Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 1 490 000 kronor.

#### [149] 36. Försvarets tandvård: Omkostnader.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 265 000 | 186 227     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 281) | 265 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 265 000 |             |

I enlighet med förslag av försvarets sjukvårdsstyrelse och under hänvisning till vad jag vid anmälan av arméns sjukvårdsanslag anført beträffande belastningen å tandvårdsanslagen föreslår jag att förevarande anslag uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets tandvård*: *Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 265 000 kronor.

#### CENTRALA VÄRNPLIKTSBYRÅN.

#### [150] 37. Centrala värnpliktsbyrån: Avlöningar.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 545 000 | 664 261     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 281) | 690 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 715 000 |             |

Yrkande.

*Försvarets civilförvaltning* hemställer, i anledning av förslag av chefen för centrala värnpliktsbyrån, att anslaget höjes med 50 000 kronor.

|                                                                                                                                    | Ökning       |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|
| 1. Personalförändringar.                                                                                                           |              |
| 4 kontorister Ce 13—Ca 13 .....                                                                                                    | —            |
| 5 kanslibiträden Ce 11—Ca 11 .....                                                                                                 | —            |
| 3 biträden för skriv- och kontorsgöromål .....                                                                                     | 20 232       |
| 1 montör Ce 13 i stället för en kollektivavtalsanställd arbetare<br>med avlöning från anslaget till adresseringsmaskiner m. m. ... | 9 348        |
| 2. Arvoden åt sakkunniga m. fl. vid personalprövningsdetaljen ...                                                                  | 10 000       |
| 3. Omräkning.                                                                                                                      |              |
| Löneklassförändringar m. m. ....                                                                                                   | 10 420       |
|                                                                                                                                    | <hr/> 50 000 |

#### Motiv.

1. Chefen för centrala värnpliktsbyrån har upprepat tidigare förslag om uppflyttning av en för expeditiönsföreståndare (registrator) vid chefsexpeditionen avsedd kontoristtjänst i Ce 13 till kansliskrivare i 15 lönegraden (prop. 1953: 1, bil. 6, s. 216). Chefen för värnpliktsbyrån har vidare föreslagit att sistnämnda tjänst ävensom tre kontoristtjänster i Ce 13 och fem kanslibiträdets tjänster i Ce 11 upptages såsom ordinarie. Till stöd härför har åberopats att vid värnpliktsbyrån icke finnes inrättade högre civila ordinarie tjänster än i 8 lönegraden, vilket medfört svårigheter att behålla och rekrytera kontorspersonalen. Civilförvaltningen räknar alltjämt icke med höjd löneställning för den för expeditiönsföreståndare avsedda kontoristtjänsten, enär löneställningen prövats så sent som vid 1952 års riksdag, men tillstyrker att denna tjänst jämte övriga av chefen för värnpliktsbyrån angivna kontorist- och kanslibiträdets tjänster ordinariesättes. Civilförvaltningen förutsätter därvid att antalet kontorsbiträdets tjänster i Ca 8 minskas med nio.

Behovet av tre nya tjänster för biträden för skriv- och kontorsgöromål föranledes av ökat arbete med registrering av krigsplaceringar m. m.

Förslaget att uppföra en tjänst för montör under nu förevarande anslag har framställts i tidigare medelsäskanden (prop. 1953: 1, bil. 6, s. 215).

2. Till arvoden åt sakkunniga m. fl. vid personalprövningsdetaljen har under förevarande anslag för budgetåret 1953/54 beräknats ett belopp av 34 220 kronor. För nästa budgetår anses ett ytterligare belopp av 10 000 kronor erforderligt för ändamålet.

Chefen för värnpliktsbyrån har vidare hemställt om höjd löneställning för tre pensionerade officerare i arvodesbefattningar och en maskintekniker (jfr prop. 1953: 1, bil. 6, s. 216) samt inrättande vid personalprövningsdetaljen av tjänster för en psykoassistent i Cg 25, en amanuens, en expeditiönsunderofficer i 1: 22 och ytterligare ett biträde för skriv- och kontorsgöromål. Civilförvaltningen avstyrker förslaget om höjd löneställning, så-

vitt angår arvodesbefattningarna i avvaktan på allmän översyn av arvodespersonalens löneställning och beträffande tjänsten för maskintekniker med hänsyn till att löneställningen för personal i hålkortsarbete inom statsförvaltningen varit föremål för prövning vid 1953 års riksdag utan att därvid ifrågasatts någon jämkning i löneställningen för ifrågavarande tjänst. I avvaktan på statsmakternas ställningstagande till förslag av försvarets personalbehandlingsutredning räknar civilförvaltningen icke med några nya tjänster för personalprövningsdetaljen.

#### *Departementschefen.*

Inom arméstaben pågår undersökningar angående möjligheterna att övergå till ett annat system för redovisning av personal inom försvaret än det nu tillämpade. En ändring av personalredovisningen kan medföra väsentliga kostnadsbesparingar på vissa områden. Även delar av centrala värnpliktsbyrån kommer att beröras därav. För att förbereda och genomföra ett nytt redovisningssystem blir det nödvändigt att tillfälligt öka personalen vid centrala värnpliktsbyrån. För sådan tillfällig anställning av personal beräknar jag ett belopp av 10 000 kronor under anslagsposten till icke-ordinarie personal.

Utöver vad jag nu föreslagit kan jag icke för nästa budgetår tillstyrka några personalförändringar vid centrala värnpliktsbyrån. Jag räknar sålunda icke heller med att befattningen för montör inrättas under detta anslag. Förslaget om höjd medelsanvisning för arvoden åt sakkunniga m. fl. vid personalprövningsdetaljen kan jag icke heller biträda.

Anslaget beräknar jag för budgetåret 1954/55 till 715 000 kronor enligt följande.

Anslagsposten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ökas med 10 000 kronor för tillfällig personalökning och med 7 300 kronor för löneklassförändringar m. m. till  $(256\,000 + 10\,000 + 7\,300 =)$  273 300 kronor.

Posten Rörligt tillägg ökas med 7 700 kronor till  $(250\,000 + 7\,700 =)$  257 700 kronor.

Posterna Avlöningar till ordinarie tjänstemän, 141 500 kronor, Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, 86 500 kronor, Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 35 000 kronor, och Pensionsmedel, 79 000 kronor, upptages med oförändrade belopp.

Anslagsökningen utgör 25 000 kronor.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) fastställa följande avlöningsstat för centrala värnpliktsbyrån, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

# Avlöningsstat.

## Utgifter:

|                                                                                      |         |
|--------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ...                      | 141 500 |
| 2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i> ..... | 86 500  |
| 3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t .....                | 35 000  |
| 4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal .....                               | 273 300 |
| 5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                                         | 257 700 |
| Summa kronor                                                                         | 794 000 |

## Särskilda uppbördsmedel:

|                                         |         |
|-----------------------------------------|---------|
| Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i> ..... | 79 000  |
| Nettoutgift kronor                      | 715 000 |

b) till *Centrala värnpliktsbyrån*: Avlöningar för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 715 000 kronor.

## [151] 38. Centrala värnpliktsbyrån: Omkostnader.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 125 000 | 127 858     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 282) | 125 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 125 000 |             |

## Yrkande.

*Försvarets civilförvaltning* hemställer, i anledning av förslag av chefen för centrala värnpliktsbyrån, att anslaget höjes med 10 000 kronor.

|                           | Ökning |
|---------------------------|--------|
| 1. Sjukvård m. m. ....    | 3 000  |
| 2. Reseersättningar ..... | 7 000  |
|                           | 10 000 |

## Motiv.

1. Höjningen anses erforderlig med hänsyn till belastningen å anslagsposten till sjukvård m. m. under budgetåret 1952/53.

2. Ökningen anses erforderlig bl. a. för att verksamheten vid personalprövningsdetaljen skall kunna bedrivas i önskvärd utsträckning.

## Departementschefen.

Jag föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Centrala värnpliktsbyrån*: Omkostnader för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 125 000 kronor.

## [152] 39. Centrala värnpliktsbyrån: Adresseringsmaskiner m. m.

|                                | Anslag               | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|----------------------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | <sup>1</sup> 165 000 | 202 679     | 756        |
| 1953/54 (statsliggaren s. 282) | 190 000              |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 220 000              |             |            |

<sup>1</sup> Därutöver 25 000 kronor anvisade på tilläggsstat.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i sin helhet bunden.

## Yrkande.

*Försvarets civilförvaltning* hemställer, i anledning av förslag av chefen för centrala värnpliktsbyrån, att anslaget höjes med 30 000 kronor.

|                                                                              | Ökning         | Minskning |
|------------------------------------------------------------------------------|----------------|-----------|
| 1. Kostnaderna för lön åt en arbetare överföres till avlöningsanslaget ..... |                | 10 000    |
| 2. Ökat medelsbehov för plåtsektioner, skyltkort, färgband och ryttare ..... | 40 000         |           |
|                                                                              | <hr/> + 30 000 |           |

## Motiv.

1. Vid bifall till det under centrala värnpliktsbyråns avlöningsanslag anmälda förslaget att under nämnda anslag beräkna medel för en tjänst för montör kan förevarande anslag minskas med 10 000 kronor.

2. Anslagsposten till årskostnad för plåtsektioner, skyltkort, färgband och ryttare har för innevarande budgetår uppräknats från 51 000 kronor till 77 000 kronor. Utgifterna för ifrågavarande ändamål har under de senaste budgetåren betydligt överstigit sistnämnda belopp, varför räkningar måst balanseras till påföljande budgetår. Med hänsyn härtill anses posten böra höjas med 10 000 kronor.

Såsom inledningsvis anmälts har arméchefen föreslagit ändring av tidpunkten för inskrivning såsom värnpliktig. Förslaget innebär bl. a. att inskrivningsförrättningarna under nästa budgetår skall omfatta två åldersklasser mot normalt en. Detta förhållande medför beträffande förevarande anslag merkostnader för förbrukningsmateriel för adresseringsmaskiner, vilka kostnader beräknas till 30 000 kronor.

*Departementschefen.*

Vid behandlingen av värnpliktsbyråns avlöningsanslag förklarade jag mig icke kunna biträda förslaget om att inrätta en montörstjänst under samma anslag. Jag räknar därför icke med den minskning av anslaget till

adresseringsmaskiner m. m. som civilförvaltningen på grund av nämnda förslag förutsatt.

Såsom jag inledningsvis anfört räknar jag med att arméchefens förslag rörande tidpunkten för inskrivning såsom värnpliktig skall genomföras. Jag räknar således också med att inskrivningsförrättningarna under nästa budgetår skall omfatta två åldersklasser i stället för en. Detta medför ökade kostnader bl. a. under förevarande anslag. I anledning härav föreslår jag att anslaget för nästa budgetår höjes med 30 000 kronor till 220 000 kronor.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Centrala värnpliktsbyrån: Adresseringsmaskiner m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 220 000 kronor.

#### INSKRIVNINGSVÄSENDET.

##### [153] 40. Inskrivningskostnader.

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 500 000   | 645 748     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 282) | 650 000   |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 1 300 000 |             |

Försvarets civilförvaltning hemställer — under återopande av chefens för armén tidigare berörda förslag angående ökning av inskrivningsförrättningarnas omfattning under budgetåret 1954/55 — att anslaget höjes med 650 000 kronor. Såsom jag inledningsvis och under nästföregående anslagspunkt anfört räknar jag med att arméchefens förslag skall genomföras. Med hänsyn härtill och då jag icke har något att erinra mot civilförvaltningens anslagsberäkning hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inskrivningskostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 1 300 000 kronor.

##### [154] 41. Inskrivningsrådet.

|                                | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------|--------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 8 000  | 5 840       |
| 1953/54 (statsliggaren s. 283) | 8 000  |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 10 000 |             |

Försvarets civilförvaltning hemställer — med hänsyn till det förut nämnda förslaget angående ökning av inskrivningsförrättningarnas om-  
13—1900 53 Bihang till riksdagens protokoll 1954. 1 saml. Nr 1. Bil. 6.

fattning under nästa budgetår och med beaktande av anslagsbelastningen under budgetåret 1952/53 — att anslaget höjes med 2 000 kronor. Jag biträder civilförvaltningens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inskrivningsrådet* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 10 000 kronor.

#### VISSA ÖVRIGA GEMENSAMMA ÄNDAMÅL.

##### [155] 42. Vissa specialundersökningar m. m.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 270 000 | 224 588     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 283) | 285 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 325 000 |             |

##### Yrkande.

*Försvarets sjukvårdsstyrelse* hemställer, att anslaget höjes med 180 000 kronor.

|                                                                         | Ökning           | Minskning    |
|-------------------------------------------------------------------------|------------------|--------------|
| 1. Blodgruppsbestämning av frivillig krigstjänstpersonal                | 66 000           |              |
| 2. Minskat antal specialundersökningar av personal vid flygvapnet ..... |                  | 20 000       |
| 3. Skärmbildsundersökningar .....                                       | 135 000          |              |
|                                                                         | <hr/> 201 000    | <hr/> 20 000 |
|                                                                         | + 181 000        |              |
|                                                                         | Avrundat 180 000 |              |

##### Motiv.

1. I skrivelse den 22 juli 1953 har sjukvårdsstyrelsen avgivit förslag om utförande av blodgruppsbestämning av frivillig krigstjänstpersonal. Blodgruppsbestämningen avses skola omfatta kvinnlig krigstjänstpersonal i och under fertil ålder och manlig krigstjänstpersonal ur Svenska röda korset. Kostnaden för blodgruppsbestämningen beräknas till 6 kronor för person. Då blodgruppsbestämningen av redan antagen personal, beräknad till omkring 30 000 personer, föreslås skola utföras med lika antal undersökningar under ettvar av tre på varandra följande budgetår samt antalet nytillträdande medlemmar av ifrågavarande kategorier beräknas till 1 000 per år, skulle de årliga kostnaderna utgöra  $[(6 \times 10\,000) + (6 \times 1\,000) =]$  66 000 kronor.

2. Minskningen beräknas med ledning av uppgifter från chefen för flygvapnet.

3. Anslagsposten till skärmbildsundersökningar av värnpliktiga m. fl. har i staten för anslaget alltsedan budgetåret 1951/52 varit upptagen med 150 000 kronor, avseende 100 000 undersökta fall efter en kostnad av en krona 50 öre per fall. Sjukvårdsstyrelsen beräknar i sina anslagsäskanden för nästa budgetår antalet skärmbildsundersökningar till 190 000. Ökningen föranledes av den stegrade repetitionsövningsverksamheten, till vilken hänsyn tidigare icke tagits vid anslagsäskandena. Belastningen på anslagsposten för budgetåret 1952/53 har visserligen icke uppgått till 150 000 kronor, men detta förklaras bero på eftersläpning i fråga om debitering av kostnaderna för undersökningarna. Då kostnaden för varje undersökningsfall beräknas till oförändrat en krona 50 öre, skulle den sammanlagda kostnaden i detta hänseende för budgetåret 1954/55 utgöra ( $190\,000 \times 1,50 =$ ) 285 000 kronor, vilket således innebär en ökning av medelsbehovet med 135 000 kronor.

#### *Departementschefen.*

Jag anser mig icke kunna biträda förslaget om blodgruppsbestämning av krigsfrivillig personal.

Kostnaderna för skärmbildsundersökning kan, såsom sjukvårdsstyrelsen anfört, väntas öka under nästa budgetår. Å andra sidan beräknas viss minskning komma att inträda i fråga om utgifterna för vissa specialundersökningar vid flygvapnet. I avvaktan på ytterligare erfarenhet av anslagsbelastningen föreslår jag, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 325 000 kronor, vilket innebär en höjning med 40 000 kronor.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa specialundersökningar m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 325 000 kronor.

#### [156] 43. Personalvårdsverksamhet.

|                                | Anslag  | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|---------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 175 000 | 172 027     | 21 989     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 284) | 210 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 210 000 |             |            |

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i runt tal 11 000 kronor bundna.

#### *Yrkande.*

*Chefen för försvarsstaben* äskar för nästa budgetår medel för de ändamål, som nu tillgodoses med anslagen Personalvårdsverksamhet, För-

svarsupplysning, Fritidsundervisning och Försvarsfilm, under delvis nya anslagsrubriker. Sålunda förutsattes bland annat att två nya anslag tillkommer genom utbrytning från nuvarande anslagen till personalvårdsverksamhet och försvarsupplysning samt att anslaget till fritidsundervisning uppgår i annat anslag.

För ändamål, som enligt riksstatsuppställningen för innevarande budgetår hänförs till förevarande anslag, hemställer chefen för försvarsstaben om ökad medelsanvisning med tillhopa 58 000 kronor.

|                                                                                | Ökning       |
|--------------------------------------------------------------------------------|--------------|
| 1. Ökat bidrag till soldathemsverksamhet .....                                 | 25 000       |
| 2. Bidrag till Drottning Victorias örlogshem i Stockholm .....                 | 1 500        |
| 3. Bidrag till Militärhemmet i Karlskrona .....                                | 5 000        |
| 4. Ökade kostnader för upplysnings- och personalvårdsnämndens verksamhet ..... | 2 000        |
| 5. Elevbibliotek vid vissa av krigsmaktens skolor .....                        | 5 000        |
| 6. Kurs för förbandsbibliotekarier .....                                       | 2 500        |
| 7. Lån och bidrag i brådskande fall till annan än värnpliktig personal .....   | 2 000        |
| 8. Övrig personalvårdsverksamhet .....                                         | 15 000       |
|                                                                                | <hr/> 58 000 |

#### Motiv.

1. Förslaget innebär upprepning av tidigare framställt yrkande (jfr prop. 1953: 1, bil. 6, s. 221).

2. Såsom bidrag till örlogshemmet utgår för innevarande budgetår 13 500 kronor. Den föreslagna höjningen beräknas för att täcka ökade driftkostnader vid örlogshemmet (jfr prop. 1953: 1, bil. 6, s. 221).

3. och 4. Förslagen har framställts i tidigare sammanhang (jfr prop. 1953: 1, bil. 6, s. 221).

5. Den i staten för anslaget upptagna posten Kostnader för elevbibliotek vid vissa av krigsmaktens skolor har för innevarande budgetår uppräknats med 5 000 kronor till 10 000 kronor. Den föreslagna ytterligare ökningen av posten anses nödvändig för arvoden till bibliotekarier och för bokanskaffning.

6. Yrkande av enahanda innebörd har framställts i medelsäskandena för innevarande budgetår.

7. För lån och bidrag till värnpliktiga i brådskande fall har för innevarande budgetår i staten för anslaget upptagits en post om 10 000 kronor. För att möjliggöra att även annan personal än värnpliktiga skall kunna erhålla tillfälligt lån, föreslår chefen för försvarsstaben i enlighet med tidigare framställt yrkande (prop. 1953: 1, bil. 6, s. 222), att anslagsposten uppräknas med 2 000 kronor.

8. I staten för anslaget finnes upptagen en post å 15 000 kronor till Kungl. Maj:ts disposition. I enlighet med förslag i medelsäskandena för innevarande budgetår föreslås denna reserv skola uppräknas med 15 000 kronor.

#### Yttrande.

*Försvarets civilförvaltning* ifrågasätter med hänsyn till det statsfinansiella läget huruvida ytterligare höjning av medelsanvisningen för personalvårdsverksamhet m. m. bör vidtagas och huruvida icke verksamheten bör tills vidare bedrivas i stort sett inom nuvarande anslagsram. Ämbetsverket tillstyrker dock, att medel beräknas för kurs för förbandsbibliotekarier. Frågorna om höjning av medelsanvisningen för upplysnings- och personalvårdsnämnden och för tillfälliga lån och bidrag till annan än värnpliktig personal torde enligt ämbetsverkets mening få avgöras i samband med att ställning tages till försvarets personalbehandlingsutrednings förslag.

#### Departementschefen.

Jag är icke beredd föreslå någon ändring beträffande redovisningen av de utgifter, som hänför sig till de nuvarande anslagen till personalvårdsverksamhet, försvarsupplysning, fritidsundervisning och försvarsfilm.

Vad angår medelsanvisningen för nästa budgetår till anslaget Personalvårdsverksamhet kan jag i nuvarande ekonomiska läge icke föreslå någon höjning av anslaget. Detta torde böra upptagas till oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Personalvårdsverksamhet* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 210 000 kronor.

#### [157] 44. Försvarsupplysning.

|                                | Anslag  | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|---------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 175 000 | 180 257     | 12 870     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 285) | 180 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 180 000 |             |            |

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i runt tal 10 800 kronor bundna.

*Chefen för försvarsstaben* hemställer att medelstilldelningen för ändamål, som nu tillgodoses från förevarande anslag, höjes med 33 000 kronor. Av ökningen belöper 2 000 kronor på tidningsprenumeration, text- och bildtjänst, anordnande av pressbesök m. m. (nu 21 000 kronor), 10 000 kronor på utgivande av tidskriften Kontakt med krigsmakten (nu 60 000 kronor), 17 000 kronor på bidrag till Centralkommittén Folk och Försvar (nu 23 000 kronor), 2 000 kronor på kontaktverksamhet med huvudvikten lagd vid

anordnande av utställningar, demonstrationer, konferenser och dylikt (nu 10 000 kronor) samt 2 000 kronor på korrespondenskurser för försvarets befälspersonal i samhällsfrågor och rörande utrikespolitiska förhållanden (nu 4 000 kronor).

*Försvarets civilförvaltning* ifrågasätter, med hänsyn till det statsfinansiella läget, huruvida icke verksamheten bör tills vidare bedrivas i stort sett inom nuvarande anslagsram.

#### *Departementschefen.*

Jag anser mig icke för närvarande kunna tillstyrka någon höjning av förevarande anslag utan föreslår att det uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarsupplysning* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 180 000 kronor.

#### [158] 45. Fritidsundervisning.

|                                | Anslag  | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|---------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 200 000 | 185 414     | 25 923     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 286) | 200 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 250 000 |             |            |

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i sin helhet bunden.

*Chefen för försvarsstaben* hemställer att medelstilldelningen för ändamål, som nu tillgodoses från förevarande anslag, höjes med 50 000 kronor. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 20 februari 1953 har arvoden till lärare vid frivillig fritidsundervisning höjts med omkring 50 %. På grund härav erfordras vid oförändrad verksamhet en höjning av anslaget med 50 000 kronor.

*Försvarets civilförvaltning* framhåller, att de höjda kostnaderna är en direkt följd av de ökade lärararvoden, varför en oförändrad medelstilldelning skulle medföra en väsentlig inskränkning i verksamheten. Ämbetsverket erinrar emellertid om att chefen för försvarsstaben i medelsäskandena för innevarande budgetår uttalat, att den intensifierade militära utbildningen väntades medföra en minskad tillströmning av elever till fritidsundervisningen. Med hänsyn härtill förordar ämbetsverket att anslagshöjningen begränsas till 20 000 kronor.

#### *Departementschefen.*

Med hänsyn till att lärararvoden väsentligt höjts erfordras en uppräknig av anslaget för att verksamheten icke skall behöva inskränkas. I en-

lighet med chefens för försvarsstaben förslag förordar jag att anslaget uppföres med 250 000 kronor, vilket innebär en anslagsökning av 50 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Fritidsundervisning* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kronor.

[159] 46. **Försvarsfilm.**

|                                | Anslag  | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|---------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 520 000 | 523 906     | 24 425     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 286) | 520 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 520 000 |             |            |

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i sin helhet bunden.

*Försvarets civilförvaltning* hemställer, att anslaget, såvitt avser militär undervisningsfilm, höjes med 15 000 kronor. Ämbetsverket räknar härvid med, att en befattning för civil filmregissör vid marinens filmdetalj, med avlönning i form av arvode enligt löneklass 1:25, skall inrättas i enlighet med ett av chefen för marinen i skrivelse den 2 maj 1953 avgivet förslag. Ämbetsverket, som beräknar kostnaderna för befattningshavarens avlönning till 18 000 kronor, förutsätter att inrättandet av befattningen skall medföra minskat medelsbehov i andra hänseenden och att nettoökningen till följd härav kan begränsas till 15 000 kronor.

*Chefen för försvarsstaben* hemställer om oförändrad medelsanvisning såvitt avser upplysnings- och propagandafilm.

*Departementschefen.*

Jag kan icke tillstyrka att anslaget höjes utan föreslår att detsamma uppföres med oförändrat belopp. Jag har dock icke något att erinra mot att kostnaderna för avlönning åt en civil filmregissör vid marinens filmdetalj bestrides från förevarande anslag. Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarsfilm* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 520 000 kronor.

[160] 47. **Publikations- och blankettryck.**

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 2 000 000 | 2 534 960   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 287) | 2 300 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 2 300 000 |             |

*Försvarets civilförvaltning* hemställer, att anslaget med hänsyn till belastningen under budgetåret 1952/53 höjes med 200 000 kronor. Enligt ämbetsverkets mening kunde belastningen å anslaget samt den omständigheten, att inkomsterna av försålt tryck nämnda budgetår varit större än normalt, i och för sig motivera en uppräknings med högre belopp. Då å andra sidan under samma budgetår bekostats tryckning av vissa blanketter för uppläggning av mobiliseringsbehov och då tryckningskostnaderna under senare delen av budgetåret 1952/53 sjunkit till följd av lägre papperspriser, uppskattar civilförvaltningen den erforderliga anslagsuppräknings till 200 000 kronor.

*Departementschefen.*

I avbiddan på ytterligare erfarenheter rörande belastningen anser jag mig böra förordda att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Publikations- och blankettryck* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 2 300 000 kronor.

[161] 48. **Lottaorganisationen.**

|                                | Anslag  | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|---------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 600 000 | 590 421     | 188 162    |
| 1953/54 (statsliggaren s. 287) | 600 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 600 000 |             |            |

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 omkring 40 000 kronor bundna.

*Överstyrelsen för Riksförbundet Sveriges Lottakårer* (skr. 10/6 1953) har beräknat medelsbehovet för budgetåret 1954/55 till i runt tal 1 320 000 kronor. Av ökningen, 720 000 kronor, belöper 27 000 kronor på administration och upplysningsverksamhet, 449 000 kronor på utbildningskostnader samt 244 000 kronor på förnödenheter och materiel m. m.

*Försvarets civilförvaltning* tillstyrker, att anslaget uppräknas med 100 000 kronor med hänsyn till stegrade utbildningskostnader.

*Departementschefen.*

Jag anser mig i nuvarande ekonomiska läge alltså icke kunna tillstyrka någon höjning av detta anslag utan förordar att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lottaorganisationen* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 600 000 kronor.

[162] 49. Vissa signalförbindelser m. m.

|                                | Anslag    | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|-----------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 3 000 000 | 2 680 901   | 4 327 165  |
| 1953/54 (statsliggaren s. 288) | 5 000 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 5 000 000 |             |            |

Behållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i sin helhet bunden genom utlagda beställningar.

För innevarande budgetår har riksdagen medgivit, att utöver det anvisade anslaget beställningar på materiel får utläggas inom en kostnadsram av 1 500 000 kronor.

*Chefen för försvarsstaben* (skr. 8/9 och 8/10 1953) hemställer att anslaget för nästa budgetår uppföres med 9 006 000 kronor. Beloppet hänför sig bland annat till signalanläggningar för fullträffsäkra uppehållsplatser, anskaffning av operativa trådförbindelser och radioutrustning för krigstelegrafnätet ävensom anskaffning av kryptomateriel samt lottning av koder och kryptonycklar. Härutöver begär försvarsstabschefen bemyndigande att under nästa budgetår utlagga beställningar på ytterligare materiel för ett belopp av 12 876 000 kronor. Detta belopp avser signalanläggningar för uppehållsplatser samt anskaffning av kryptomateriel.

Från försvarsstaben har vidare under hand överlämnats preliminära beräkningar rörande medelsbehovet under förevarande anslag för de närmaste sju budgetåren.

Ärendet är av sådan natur att närmare redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Ytterligare upplysningar torde få inhämtas av de handlingar, som kommer att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

*Departementschefen.*

Jag finner det angeläget att de brister, som föreligger inom ifrågavarande område, blir fyllda så fort sig göra låter. Det ekonomiska läget nödvändiggör emellertid att anläggnings- och anskaffningsverksamheten sker i långsammare takt än försvarsstabschefen föreslagit. Jag förordar att anslaget för nästa budgetår uppföres med 5 000 000 kronor, innebärande oförändrad medelsanvisning. Av anslaget bör 350 000 kronor avses för täckning av medel, som civilförvaltningen utgivit i förskott såsom ersättning för vissa uppfinningar i enlighet med Kungl. Maj:ts beslut den 16 januari 1948, den 8 december 1950 och den 27 november 1953. Jag föreslår vidare att av riksdagen utverkas bemyndigande att utöver anslagsbeloppet utlagga beställningar under nästa budgetår intill ett belopp av 10 000 000 kronor. Härvid förutsätter jag, att verksamheten gives en sådan inrikt-

ning att behovet av medel för likvidering av beställningarna blir uppdelat på minst två budgetår och med i stort sett jämn fördelning på budgetåren.

För tillgodoseende av vissa särskilt angelägna behov torde medel jämväl böra anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår. Jag avser att senare denna dag föreslå att 2 000 000 kronor anvisas.

Under återopande av det anförda får jag i detta sammanhang hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) till *Vissa signalförbindelser m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kronor;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva att därutöver beställningar på materiel får utläggas inom en kostnadsram av 10 000 000 kronor.

[163] 50. **Anskaffning av taggtråd.**

|                                | Anslag    | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|-----------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 9 000 000 | 8 188 031   | 811 969    |
| 1953/54 (statsliggaren s. 288) | 2 500 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 500 000   |             |            |

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i runt tal 680 000 kronor bundna.

*Fortifikationsförvaltningen* hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp.

Ärendet är av den natur, att en närmare redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Ytterligare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar, som kommer att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

*Departementschefen.*

Med hänsyn till det nuvarande ekonomiska läget kan jag icke tillstyrka, att anslaget för nästkommande budgetår uppföres med högre belopp än 500 000 kronor. Jag hemställer alltså, under erinran om att anslaget minskas med 2 000 000 kronor, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anskaffning av taggtråd* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kronor.

[164] 51. **Borttagande av pansarhinder m. m.**

|                                | Anslag  | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|---------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 125 000 | 94 422      | 30 578     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 288) | 125 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 125 000 |             |            |

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i runt tal 22 000 kronor bundna.

*Fortifikationsförvaltningen* hemställer, att anslaget höjes med 125 000 kronor. Såsom ämbetsverket framhållit i sina medelsäskanden för innevarande budgetår (jfr prop. 1953: 1, bil. 6, s. 229) beräknar ämbetsverket, att medel tills vidare årligen kommer att erfordras för arbeten med borttagande av pansarhinder, värn m. m. För innevarande budgetår förelåg redan i augusti 1953 framställningar från underlydande myndigheter om utförande av oundgängligen nödvändiga arbeten för en sammanlagd kostnad av omkring 375 000 kronor.

#### *Departementschefen.*

Jag kan icke förorda någon höjning av förevarande anslag. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Borttagande av pansarhinder m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 125 000 kronor.

#### [165] 52. Järnvägskrigsbromateriel.

|                                | Anslag    |
|--------------------------------|-----------|
| 1953/54 (statsliggaren s. 288) | 2 000 000 |
| 1954/55 (förslag) .....        | 2 000 000 |

Sedan järnvägsstyrelsen i särskild skrivelse den 28 september 1951, efter samråd med försvarsstaben, gjort framställning om medel för anskaffning av reservbromateriel, upptog jag förevarande framställning till behandling vid anmälan av propositionen 1952: 2 angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 under anslagspunkten Armén: Anskaffning av tygmateriel m. m. I enlighet med vad jag därvid föreslog avsågs av medel, som för budgetåret 1951/52 anvisades under tygmaterielanslaget, 3 700 000 kronor såsom betalningsmedel för anskaffning av reservbromateriel, till den del denna hänförts till högsta angelägenhetsgrad. I medelsäskandena för innevarande budgetår angav arméförvaltningen kostnaden för den materiel, som ytterligare behövde anskaffas, till 15 200 000 kronor, vilket belopp ämbetsverket hemställde måtte anvisas för budgetåret. Vid anmälan av 1953 års statsverksproposition anförde jag under förevarande anslagsrubrik, att jag fann det angeläget att den påbörjade anskaffningen av reservbromateriel fullföljdes men att anskaffningen borde ske i långsammare takt än arméförvaltningen föreslagit. Efter förslag av Kungl. Maj:t anvisades för innevarande budgetår 2 000 000 kronor för ändamålet (jfr prop. 1953: 1, bil. 6, s. 230).

I sina medelsäskanden för nästkommande budgetår framhåller *arméförvaltningen* angelägenheten av att anskaffning av järnvägsbromateriel kan

fortsätta i den takt jag förutsatte vid anmälan av 1953 års statsverksproposition. Ämbetsverket hemställer därför att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 2 000 000 kronor.

*Departementschefen.*

Jag biträder arméförvaltningens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Järnvägskrigsbromateriel* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 000 kronor.

---

## E. Diverse.

**[166] 1. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond.**

|                                | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------|--------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 50 000 | 50 000      |
| 1953/54 (statsliggaren s. 288) | 50 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 50 000 |             |

Under återopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor därom anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kronor.

**[167] 2. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond.**

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 504 000 | 520 221     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 288) | 457 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 481 000 |             |

Under återopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor därom anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 481 000 kronor.

**[168] 3. Ersättning till försvarets fastighetsfond: Befästningars delfond.**

|                                | Anslag     | Nettoutgift |
|--------------------------------|------------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 13 643 000 | 14 078 688  |
| 1953/54 (statsliggaren s. 288) | 15 286 000 |             |
| 1954/55 (beräknat belopp) ...  | 15 500 000 |             |

Under återopande av vad jag anfört vid behandlingen av motsvarande anslagsfråga för armén hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Ersättning till försvarets fastighetsfond: Befästningars delfond* för budgetåret 1954/55 beräkna ett förslagsanslag av 15 500 000 kronor.

[169] 4. **Bestridande av beredskapskostnader vid försvarets fabriksverk.**

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 400 000 | 220 420     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 289) | 350 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 350 000 |             |

Försvarets fabriksstyrelse (skr. <sup>14</sup>/s 1953) föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Jag biträder detta förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bestridande av beredskapskostnader vid försvarets fabriksverk* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 350 000 kronor.

[170] 5. **Ersättning för automobilskatt.**

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 1 600 000 | 3 171 298   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 289) | 3 100 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 3 100 000 |             |

Med hänsyn till en väntad ökning av arméns bestånd av släpfordon och med utgångspunkt från nu tillämpade ersättningsgrunder beräknar arméförvaltningen medelsbehovet för budgetåret 1954/55 till 3 200 000 kronor. Jag föreslår emellertid att anslaget, i avvidan på ytterligare erfarenhet rörande belastningen, uppföres med oförändrat belopp och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning för automobilskatt* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 3 100 000 kronor.

[171] 6. **Ersättning för rustning och rotering.**

|                                | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------|--------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 25 000 | 35 773      |
| 1953/54 (statsliggaren s. 289) | 25 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 25 000 |             |

Anslaget torde böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning för rustning och rotering* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kronor.

[172] 7. **Resestipendier.**

|                                | Anslag | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|--------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 25 000 | 38 334      | 12 669     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 289) | 15 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 15 000 |             |            |

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 omkring 6 440 kronor bundna.

Förevarande anslag, som tidigare varit uppfört med 25 000 kronor, nedräknades för budgetåret 1953/54 med 10 000 kronor med hänsyn till reservationsbehållningens storlek. Då denna behållning nu nedgått, föreslår försvarets civilförvaltning, att anslaget ånyo uppräknas till 25 000 kronor. Jag är dock icke beredd att nu tillstyrka att anslaget höjes utan föreslår att detsamma för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 15 000 kronor.

[173] 8. **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.**

|                                | Anslag    | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|-----------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 1 300 000 | 373 161     | 9 458      |
| 1953/54 (statsliggaren s. 289) | 350 000   |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 350 000   |             |            |

<sup>1</sup> Därutöver anvisat på tilläggsstat 50 000 kronor och överfört från anslag under tolfte huvudtiteln 22 000 kronor.

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 omkring 5 150 kronor bundna.

Anslaget torde för nästkommande budgetår bära uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 350 000 kronor.

[174] 9. **Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m.**

|                                | Anslag | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|--------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 25 000 | 90 541      | 9 639      |
| 1953/54 (statsliggaren s. 290) | 25 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 25 000 |             |            |

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i runt tal 7 200 kronor bundna.

*Fortifikationsförvaltningen* beräknar medelsbehovet under budgetåret 1954/55 till 180 000 kronor, varav 50 000 kronor för utredningar och projektering av bergrumsanläggningar, 100 000 kronor till andra byggnadsutredningar och 30 000 kronor till markutredningar.

*Departementschefen.*

Jag kan icke förorda, att förevarande anslag höjes utan föreslår att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 25 000 kronor.

[175] 10. **Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m.**

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 700 000 | 1 137 852   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 290) | 800 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 800 000 |             |

Försvarets civilförvaltning föreslår, att anslaget med hänsyn till belastningen under budgetåret 1952/53 uppräknas med 200 000 kronor till 1 000 000 kronor. För egen del föreslår jag emellertid — under framhållande av att belastningen å anslaget under såväl budgetåret 1950/51 som budgetåret 1951/52 uppgått till omkring 800 000 kronor — att anslaget i avbidan på ytterligare erfarenhet av belastningen uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 800 000 kronor.

[176] 11. **Vissa ersättningar för inskränkningar i förfoganderätten till fast egendom.**

|                                | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------|--------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 25 000 | 32 616      |
| 1953/54 (statsliggaren s. 290) | 25 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 25 000 |             |

Hållpunkter saknas för bedömande i vad mån utgifter av beskaffenhet att bära avföras på anslaget kommer att föreligga under budgetåret 1954/55. Jag förordar, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 25 000 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa ersättningar för inskränkningar i förfoganderätten till fast egendom* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kronor.

## [177] 12. Ersättning för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig.

|                                | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------|--------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 25 000 | 27 519      |
| 1953/54 (statsliggaren s. 291) | 25 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 25 000 |             |

I enlighet med förslag av riksförsäkringsanstalten (skr. <sup>31</sup>/<sub>8</sub> 1953) torde anslaget böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig*, för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kronor.

## [178] 13. Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

|                                | Anslag     | Nettoutgift |
|--------------------------------|------------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 13 500 000 | 12 054 517  |
| 1953/54 (statsliggaren s. 219) | 15 000 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 14 000 000 |             |

Riksförsäkringsanstalten och försvarets socialbyrå (skr. <sup>31</sup>/<sub>8</sub> 1953) hemställer, att anslaget minskas med 1 000 000 kronor. Myndigheterna räknar härvid med att kostnaderna för äldre skadefall, särskilt det stora antal fall som hänför sig till den förstärkta försvarsberedskapen, kommer att minska med större belopp än det, till vilket kostnaderna för nya fall väntas uppgå.

Enligt vad jag erfarit har chefen för socialdepartementet för avsikt att senare under riksdagen anmäla förslag till lag om yrkesskadeförsäkring. Den tilltänkta lagen avses skola ersätta bl. a. 1916 års lag om försäkring för olycksfall i arbete, till vilken lag bestämmelserna i 1950 års militärsättningsförordning nära ansluter sig. I anledning härav torde ändringar i bestämmelserna om ersättning på grund av skada, ådragen under militärtjänstgöring, bli erforderliga. Det är min avsikt att senare under riksdagen anmäla de förslag som i nämnda hänseende kan påkallas. Ändringarna i militärsättningsbestämmelserna torde icke i nämnvärd grad påverka medelsbehovet under förevarande anslag. På grund härav och då jag icke har något att erinra mot myndigheternas anslagsberäkningar för nästa budgetår får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring*, för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 14 000 000 kronor.

## [179] 14. Omskolning av i militärtjänst skadade.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 150 000 | 211 218     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 293) | 180 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 200 000 |             |

*Arbetsmarknadsstyrelsen* (skr. <sup>21</sup>/s 1953) hemställer, att anslaget höjes med 60 000 kronor.

Utbildningsbidragen till dem som skadats under militärtjänst höjdes från och med den 1 juli 1953 från högst 300 till högst 335 kronor i lägsta dyrortsgrupp och från högst 350 till högst 385 kronor i högsta dyrortsgrupp.

Vid sina beräkningar av medelsbehovet utgår styrelsen från, att verksamheten under budgetåret 1954/55 kommer att få ungefär samma omfattning som under budgetåret 1952/53. Genom den höjning av utbildningsbidragen som skett från och med den 1 juli 1953, beräknas medelsbehovet öka med omkring 15 000 kronor. Under förutsättning av bifall till ett av arbetsmarknadsstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning i skrivelse den 26 juni 1953 framlagt förslag till bestämmelser för partiellt arbetsföras, inbegripet militärskadades, utbildning är vidare en ytterligare merkostnad att förutse. Denna uppskattas till omkring 20 000 kronor. Under angivna förutsättningar kommer medelsbehovet under anslaget för budgetåret 1954/55 att uppgå till i runt tal 240 000 kronor.

*Departementschefen.*

Det förslag till bestämmelser för partiellt arbetsföras, inbegripet militärskadades, utbildning som arbetsmarknadsstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning framlagt i skrivelsen den 26 juni 1953 kommer att senare denna dag upptagas till behandling av chefen för socialdepartementet vid anmälan av femte huvudtiteln. Chefen för socialdepartementet avser därvid att framlägga förslag till vissa ändringar i nu gällande bestämmelser på detta område. De tilltänkta nya bestämmelserna beräknas icke i nämnvärd grad påverka utgifterna under förevarande anslag.

Med hänsyn till vad arbetsmarknadsstyrelsen i övriga hänseenden anfört i sina medelsäskanden finner jag en uppräknig av anslaget erforderlig. Jag föreslår dock, i avbidan på ytterligare erfarenhet av anslagsbelastningen, att höjningen begränsas till 20 000 kronor. Anslaget bör således för nästa budgetår uppföras med 200 000 kronor.

Aberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Omskolning av i militärtjänst skadade* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kronor.

## [180] 15. Extra utgifter.

|                                | Anslag  | Nettoutgift | Behållning |
|--------------------------------|---------|-------------|------------|
| 1952/53 .....                  | 400 000 | 307 198     | 141 498    |
| 1953/54 (statsliggaren s. 293) | 400 000 |             |            |
| 1954/55 (förslag) .....        | 400 000 |             |            |

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1952/53 i runt tal 126 900 kronor bundna.

I enlighet med förslag av försvarets civilförvaltning torde anslaget böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

## [181] 16. Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 210 000 | 128 904     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 293) | 150 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 100 000 |             |

Med hänsyn till belastningen på anslaget föreslår jag, att detta uppföres med ett belopp av 100 000 kronor, vilket innebär en anslagsminskning med 50 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kronor.

---

|                                                                                                                       |                                                                                                    |                      |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|
| Fjärde huvudtiteln                                                                                                    | slutsumma, som i den av 1953 års riksdag fastställda riksstaten för budgetåret 1953/54 utgör ..... | kronor 1 981 739 100 |
| och inberäknat ett på tilläggsstat I till riksstaten för samma budgetår anvisat anslag <sup>1</sup> uppgår till ..... | »                                                                                                  | 1 986 739 100        |
| kommer vid bifall till de i det föregående framställda förslagen att för budgetåret 1954/55 uppgå till ...            | »                                                                                                  | 2 019 221 100        |
| vilket innebär en ökning i förhållande till den ursprungligen fastställda riksstaten med .....                        | »                                                                                                  | 37 482 000           |
| och i förhållande till samma riksstat jämte anslaget på tilläggsstat I med .....                                      | »                                                                                                  | 32 482 000           |

<sup>1</sup> Till svenska övervaknings- och repatrieringskontingenterna i Korea.

Beträffande orsakerna till ökningen och därmed sammanhängande förhållanden torde få hänvisas till vad inledningsvis anförts.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

*A. Broberg.*

---

## Register

till

Fjärde huvudtiteln för budgetåret 1954/55.

| Sid.                                        |                                                           | Kronor                 |
|---------------------------------------------|-----------------------------------------------------------|------------------------|
| <b>A. Försvarsdepartementet.</b>            |                                                           |                        |
| 16                                          | Avlöningar.....                                           | 900 000                |
| 17                                          | Omkostnader .....                                         | 120 000                |
|                                             | <b>Försvarsdepartementet</b>                              | <b>1 020 000</b>       |
| <b>B. Centrala förvaltningsmyndigheter.</b> |                                                           |                        |
| <b>Försvarets civilförvaltning.</b>         |                                                           |                        |
| 18                                          | Avlöningar .....                                          | <sup>1</sup> 3 540 000 |
| 18                                          | Omkostnader .....                                         | <sup>1</sup> 500 000   |
|                                             |                                                           | 4 040 000              |
| <b>Försvarets sjukvårdsstyrelse.</b>        |                                                           |                        |
| 20                                          | Avlöningar.....                                           | 675 000                |
| 23                                          | Omkostnader .....                                         | 85 000                 |
|                                             |                                                           | 760 000                |
| <b>Krigsmaterielverket.</b>                 |                                                           |                        |
| 23                                          | Avlöningar .....                                          | <sup>1</sup> 3 620 000 |
| 23                                          | Omkostnader .....                                         | <sup>1</sup> 445 000   |
| 23                                          | Förrådsorganisationen m. m. ....                          | <sup>1</sup> 2 400 000 |
| 23                                          | Årskostnader för industriell krigsberedskap.....          | <sup>1</sup> 600 000   |
| 23                                          | Engångskostnader för industriell krigsberedskap .....     | <sup>1</sup> 4 000 000 |
|                                             |                                                           | 11 065 000             |
| <b>Fortifikationsförvaltningen.</b>         |                                                           |                        |
| 24                                          | Avlöningar.....                                           | <sup>1</sup> 2 057 000 |
| 24                                          | Omkostnader .....                                         | <sup>1</sup> 295 000   |
| 24                                          | Forskningsverksamhet m. m. ....                           | 630 000                |
| 25                                          | Byggnads- och reparationsberedskapens övningar m. m. .... | 125 000                |
| 26                                          | Byggnads- och reparationsberedskapens materiel.....       | 100                    |
|                                             |                                                           | 3 107 100              |
| <b>Arméförvaltningen.</b>                   |                                                           |                        |
| 26                                          | Avlöningar.....                                           | <sup>1</sup> 2 045 000 |
| 26                                          | Omkostnader .....                                         | <sup>1</sup> 680 000   |
|                                             |                                                           | 2 725 000              |

<sup>1</sup> Beräknat belopp.

Sid.

Kronor

**Marinförvaltningen.**

|    |                   |                      |
|----|-------------------|----------------------|
| 27 | Avlöningar .....  | <sup>1</sup> 890 000 |
| 27 | Omkostnader ..... | <sup>1</sup> 600 000 |
|    |                   | <hr/> 1 490 000      |

**Flygförvaltningen.**

|    |                   |                        |
|----|-------------------|------------------------|
| 27 | Avlöningar .....  | <sup>1</sup> 1 120 000 |
| 27 | Omkostnader ..... | <sup>1</sup> 750 000   |
|    |                   | <hr/> 1 870 000        |

Centrala förvaltningsmyndigheter **25 057 100****C. Försvarskrafterna.****Försvarsstaben.**

|    |                                             |                  |
|----|---------------------------------------------|------------------|
| 29 | Avlöningar .....                            | 11 300 000       |
| 38 | Omkostnader .....                           | 2 410 000        |
| 39 | Övningar .....                              | 75 000           |
| 40 | Anskaffning av krigskartor .....            | 250 000          |
| 41 | Anskaffning och underhåll av materiel ..... | 1 389 000        |
|    | <b>Försvarsstaben</b>                       | <hr/> 15 424 000 |

**Armén.***Avlöningar m. m. till fast anställd personal.*

|    |                                                        |                          |
|----|--------------------------------------------------------|--------------------------|
| 42 | Avlöningar till aktiv personal m. fl. ....             | <sup>1</sup> 180 000 000 |
| 42 | Avlöningar till personal å övergångsstat .....         | 18 000                   |
| 43 | Avlöningar till personal å reservstat .....            | <sup>1</sup> 2 000 000   |
| 43 | Avlöningar till personal i arméns reserver m. fl. .... | 4 400 000                |
| 44 | Rekryteringskostnader .....                            | 55 000                   |
| 44 | Ekiperingersättning .....                              | 2 600 000                |
| 44 | Avlöningar till viss arbetarpersonal .....             | 15 000 000               |
|    |                                                        | <hr/> 204 073 000        |

*Avlöningar m. m. till värnpliktiga.*

|    |                                          |                  |
|----|------------------------------------------|------------------|
| 46 | Avlöningar m. m. till värnpliktiga ..... | 47 600 000       |
| 48 | Familjebidrag .....                      | 20 000 000       |
|    |                                          | <hr/> 67 600 000 |

**Sjukvård.**

|    |                |           |
|----|----------------|-----------|
| 49 | Sjukvård ..... | 1 900 000 |
|----|----------------|-----------|

*Reseersättningar m. m.*

|    |                             |            |
|----|-----------------------------|------------|
| 50 | Reseersättningar m. m. .... | 11 900 000 |
|----|-----------------------------|------------|

<sup>1</sup> Beräknat belopp.

| Sid. |                                                 | Kronor            |
|------|-------------------------------------------------|-------------------|
|      | <i>Expenser m. m.</i>                           |                   |
| 51   | Bränsle m. m. ....                              | 12 500 000        |
| 53   | Telefon m. m. ....                              | 1 400 000         |
| 53   | Övriga expenser m. m. ....                      | 750 000           |
|      |                                                 | <hr/> 14 650 000  |
|      | <i>Mathållning m. m.</i>                        |                   |
| 54   | Mathållning .....                               | 39 500 000        |
| 55   | Furagering .....                                | 3 000 000         |
|      |                                                 | <hr/> 42 500 000  |
|      | <i>Intendenturmateriel m. m.</i>                |                   |
| 57   | Beklädnad m. m. ....                            | 24 100 000        |
| 58   | Inventarier m. m. ....                          | 2 900 000         |
| 61   | Tvätt.....                                      | 2 600 000         |
|      |                                                 | <hr/> 29 600 000  |
|      | <i>Övningar m. m.</i>                           |                   |
| 67   | Övningar m. m. ....                             | 28 700 000        |
| 69   | Ökning av drivmedelslagringen .....             | 7 000 000         |
| 70   | Drivmedelsförråd m. m. ....                     | 2 200 000         |
| 71   | Anskaffning av drivmedelsutrustning .....       | 225 000           |
|      |                                                 | <hr/> 38 125 000  |
|      | <i>Anskaffning och vård av hästar m. m.</i>     |                   |
| 72   | Remontering .....                               | 400 000           |
| 76   | Uttagning av hästar och hästfordon m. m. ....   | 130 000           |
| 76   | Veterinärvård .....                             | 185 000           |
| 77   | Hundväsendet.....                               | 60 000            |
|      |                                                 | <hr/> 775 000     |
|      | <i>Tygmateriel m. m.</i>                        |                   |
| 78   | Anskaffning av tygmateriel m. m. ....           | 280 000 000       |
| 80   | Underhåll av tygmateriel m. m. ....             | 70 000 000        |
| 81   | Uttagning av motorfordon och motorredskap ..... | 130 000           |
|      |                                                 | <hr/> 350 130 000 |
|      | <i>Fastigheter.</i>                             |                   |
| 81   | Ersättning till försvarets fastighetsfond:      |                   |
|      | Arméns delfond .....                            | 1 33 700 000      |
|      | <i>Hemvärnet.</i>                               |                   |
| 82   | Hemvärnets avlöningar .....                     | 444 000           |
| 84   | Hemvärnets omkostnader .....                    | 580 000           |
| 85   | Hemvärnets intendenturmateriel m. m. ....       | 400 000           |
| 86   | Hemvärnets övningar .....                       | 1 670 000         |
| 87   | Hemvärnets tygmateriel m. m. ....               | 4 200 000         |
|      |                                                 | <hr/> 7 294 000   |

<sup>1</sup> Beräknat belopp.

| Sid. |                                                 | Kronor          |
|------|-------------------------------------------------|-----------------|
|      | <i>Bidrag och understöd.</i>                    |                 |
| 89   | Frivilliga befälsutbildningsrörelsen m. m. .... | 2 300 000       |
| 91   | Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig .....       | 38 000          |
| 92   | Frivilliga djursjukvården i krig .....          | 15 000          |
| 92   | Frivilliga skytteväsendets befrämjande.....     | 1 625 000       |
| 94   | Understöd åt vissa föreningar m. m. ....        | 25 000          |
|      |                                                 | <hr/> 4 003 000 |
|      | Armén                                           | 806 250 000     |

**Marinen.***Avlöningar m. m. till fast anställd personal.*

|    |                                                    |                         |
|----|----------------------------------------------------|-------------------------|
| 94 | Avlöningar till aktiv personal m. fl. ....         | <sup>1</sup> 71 500 000 |
| 95 | Avlöningar till personal å övergångsstat.....      | 45 000                  |
| 95 | Avlöningar till personal å reservstat .....        | <sup>1</sup> 100 000    |
| 95 | Avlöningar till personal i marinens reserver ..... | 1 100 000               |
| 96 | Rekryteringskostnader .....                        | 100 000                 |
| 96 | Ekiperingersättningar .....                        | 1 050 000               |
| 96 | Avlöningar till viss arbetarpersonal .....         | 2 400 000               |
|    |                                                    | <hr/> 76 295 000        |

*Avlöningar m. m. till värnpliktiga.*

|    |                                          |                  |
|----|------------------------------------------|------------------|
| 97 | Avlöningar m. m. till värnpliktiga ..... | 8 400 000        |
| 97 | Familjebidrag .....                      | 2 200 000        |
|    |                                          | <hr/> 10 600 000 |

*Sjukvård.*

|    |               |         |
|----|---------------|---------|
| 98 | Sjukvård..... | 750 000 |
|----|---------------|---------|

*Reseersättningar m. m.*

|    |                             |           |
|----|-----------------------------|-----------|
| 98 | Reseersättningar m. m. .... | 3 000 000 |
|----|-----------------------------|-----------|

*Expenser m. m.*

|     |                            |                 |
|-----|----------------------------|-----------------|
| 99  | Bränsle m. m. ....         | 4 500 000       |
| 99  | Telefon m. m. ....         | 800 000         |
| 100 | Övriga expenser m. m. .... | 315 000         |
|     |                            | <hr/> 5 615 000 |

*Mathållning.*

|     |                   |            |
|-----|-------------------|------------|
| 100 | Mathållning ..... | 13 600 000 |
|-----|-------------------|------------|

*Intendenturmateriel m. m.*

|     |                        |                 |
|-----|------------------------|-----------------|
| 102 | Beklädnad m. m.....    | 6 400 000       |
| 104 | Inventarier m. m. .... | 1 225 000       |
| 106 | Tvätt.....             | 800 000         |
|     |                        | <hr/> 8 425 000 |

<sup>1</sup> Beräknat belopp.

| Sid. |                                                                      | Kronor                  |
|------|----------------------------------------------------------------------|-------------------------|
|      | <i>Övningar m. m.</i>                                                |                         |
| 106  | Övningar m. m. ....                                                  | 24 000 000              |
| 108  | Drivmedelsförråd m. m. ....                                          | 550 000                 |
| 108  | Anskaffning av drivmedelsutrustning ....                             | 75 000                  |
| 108  | Materialförråd m. m. ....                                            | 585 000                 |
| 109  | Hundbevakningstjänsten .....                                         | 10 000                  |
|      |                                                                      | <hr/> 25 220 000        |
|      | <i>Flytande materiel, vapenmateriel m. m.</i>                        |                         |
| 110  | Fartygsbyggnader.....                                                | 110 000 000             |
| 116  | Anskaffning av vapenmateriel m. m.....                               | 95 000 000              |
| 118  | Underhåll av fartyg m. m. ....                                       | 46 000 000              |
| 121  | Anskaffning av vissa maskiner m. m. ....                             | 1 000 000               |
|      |                                                                      | <hr/> 252 000 000       |
|      | <i>Fastigheter.</i>                                                  |                         |
| 121  | Ersättning till försvarets fastighetsfond:<br>Marinens delfond ..... | <sup>1</sup> 10 500 000 |
|      | <i>Bidrag och understöd.</i>                                         |                         |
| 122  | Bidrag till sjövärnsskåren .....                                     | 300 000                 |
| 123  | Bidrag till maritim ungdomsverksamhet .....                          | 16 000                  |
| 123  | Understöd åt föreningar m. m. ....                                   | 23 000                  |
|      |                                                                      | <hr/> 339 000           |
|      | Marinen                                                              | 406 344 000             |
|      | <i>Flygvapnet.</i>                                                   |                         |
|      | <i>Avlöningar m. m. till fast anställd personal.</i>                 |                         |
| 124  | Avlöningar till aktiv personal m. fl. ....                           | <sup>1</sup> 77 000 000 |
| 124  | Avlöningar till personal å reservstat .....                          | <sup>1</sup> 31 000     |
| 124  | Avlöningar till personal i flygvapnets reserv .....                  | 950 000                 |
| 125  | Rekryteringskostnader .....                                          | 140 000                 |
| 125  | Ekiperingsersättningar .....                                         | 1 200 000               |
| 125  | Avlöningar till viss arbetarpersonal .....                           | 250 000                 |
|      |                                                                      | <hr/> 79 571 000        |
|      | <i>Avlöningar m. m. till värnpliktiga.</i>                           |                         |
| 126  | Avlöningar m. m. till värnpliktiga .....                             | 6 200 000               |
| 126  | Familjebidrag.....                                                   | 2 000 000               |
|      |                                                                      | <hr/> 8 200 000         |
|      | <i>Sjukvård.</i>                                                     |                         |
| 126  | Sjukvård.....                                                        | 400 000                 |
|      | <i>Reseersättningar m. m.</i>                                        |                         |
| 127  | Reseersättningar m. m. ....                                          | 2 300 000               |

<sup>1</sup> Beräknat belopp.

| Sid. |                                                                         | Kronor                  |
|------|-------------------------------------------------------------------------|-------------------------|
|      | <i>Expenser m. m.</i>                                                   |                         |
| 127  | Bränsle m. m. ....                                                      | 5 350 000               |
| 128  | Telefon m. m. ....                                                      | 1 600 000               |
| 128  | Övriga expenser m. m. ....                                              | 230 000                 |
|      |                                                                         | <hr/> 7 180 000         |
|      | <i>Mathållning.</i>                                                     |                         |
| 129  | Mathållning .....                                                       | 6 500 000               |
|      | <i>Intendenturmateriel m. m.</i>                                        |                         |
| 130  | Beklädnad m. m. ....                                                    | 5 200 000               |
| 132  | Inventarier m. m. ....                                                  | 1 000 000               |
| 133  | Tvätt.....                                                              | 585 000                 |
|      |                                                                         | <hr/> 6 785 000         |
|      | <i>Övningar m. m.</i>                                                   |                         |
| 134  | Övningar m. m. ....                                                     | 4 700 000               |
| 136  | Hundbevakningstjänsten .....                                            | 18 000                  |
|      |                                                                         | <hr/> 4 718 000         |
|      | <i>Flygmateriel m. m.</i>                                               |                         |
| 136  | Anskaffning av flygmateriel m. m. ....                                  | 450 000 000             |
| 142  | Drift och underhåll av flygmateriel m. m. ....                          | 98 000 000              |
| 145  | Drivmedelsförråd m. m. ....                                             | 5 000 000               |
| 146  | Anskaffning av drivmedelsutrustning.....                                | 2 400 000               |
|      |                                                                         | <hr/> 555 400 000       |
|      | <i>Fastigheter.</i>                                                     |                         |
| 147  | Ersättning till försvarets fastighetsfond:<br>Flygvapnets delfond ..... | <sup>1</sup> 18 000 000 |
|      | <i>Bidrag och understöd.</i>                                            |                         |
| 148  | Understöd åt privatflyget.....                                          | 325 000                 |
|      | Flygvapnet                                                              | 689 379 000             |
|      | Försvarskrafterna                                                       | <b>1 917 397 000</b>    |

**D. Vissa för försvaret gemensamma ändamål.****Sjökarteverket.**

|     |                                                       |                 |
|-----|-------------------------------------------------------|-----------------|
| 149 | Avlöningar .....                                      | 1 091 000       |
| 150 | Omkostnader .....                                     | 440 000         |
| 150 | Mättnings- och rekognosceringsverksamhet .....        | 900 000         |
| 151 | Bidrag till internationella hydrografiska byrån ..... | 23 000          |
| 151 | Ombyggnad av sjömättningsfartyg .....                 | 350 000         |
|     |                                                       | <hr/> 2 804 000 |

<sup>1</sup> Beräknat belopp.

| Sid. |                                                    | Kronor                  |
|------|----------------------------------------------------|-------------------------|
|      | <b>Krigsarkivet.</b>                               |                         |
| 152  | Avlöningar.....                                    | 266 000                 |
| 154  | Omkostnader .....                                  | 32 000                  |
| 154  | Samlingars konservering m. m.....                  | 2 000                   |
| 155  | Inredning m. m. i krigsarkivets nybyggnad.....     | 350 000                 |
|      |                                                    | <hr/> 650 000           |
|      | <b>Armémuseum.</b>                                 |                         |
| 156  | Avlöningar.....                                    | 147 000                 |
| 157  | Omkostnader .....                                  | 37 000                  |
| 158  | Samlingars konservering m. m.....                  | 12 000                  |
|      |                                                    | <hr/> 196 000           |
|      | <b>Försvarets forskningsanstalt.</b>               |                         |
| 158  | Avlöningar .....                                   | <sup>1</sup> 3 000 000  |
| 158  | Omkostnader .....                                  | <sup>1</sup> 500 000    |
| 158  | Viss forskningsverksamhet .....                    | <sup>1</sup> 10 000 000 |
| 158  | Engångsanskaffning av viss utrustning .....        | <sup>1</sup> 325 000    |
|      |                                                    | <hr/> 13 825 000        |
|      | <b>Försvarets socialbyrå.</b>                      |                         |
| 160  | Avlöningar .....                                   | 244 000                 |
| 162  | Omkostnader .....                                  | 137 000                 |
| 163  | Vissa civilanställningsåtgärder .....              | 635 000                 |
|      |                                                    | <hr/> 1 016 000         |
|      | <b>Försvarshögskolan.</b>                          |                         |
| 164  | Avlöningar .....                                   | 162 000                 |
| 166  | Omkostnader .....                                  | 89 000                  |
|      |                                                    | <hr/> 251 000           |
|      | <b>Försvarets läroverk.</b>                        |                         |
| 167  | Avlöningar .....                                   | 870 000                 |
| 170  | Omkostnader .....                                  | 85 000                  |
|      |                                                    | <hr/> 955 000           |
|      | <b>Försvarets brevskola.</b>                       |                         |
| 170  | Avlöningar.....                                    | 129 000                 |
| 171  | Omkostnader .....                                  | 30 000                  |
|      |                                                    | <hr/> 159 000           |
|      | <b>Sjukvårdsmateriel m. m.</b>                     |                         |
| 171  | Sjukvårdsmateriel .....                            | 1 500 000               |
| 172  | Engångsanskaffning av sjukvårdsmateriel m. m. .... | 1 000 000               |
|      |                                                    | <hr/> 2 500 000         |
|      | <b>Försvarets sjukvårdsförråd.</b>                 |                         |
| 173  | Avlöningar .....                                   | 368 000                 |
| 175  | Omkostnader .....                                  | 70 000                  |
|      |                                                    | <hr/> 438 000           |

<sup>1</sup> Beräknat belopp.

| Sid.                                    |                                                  | Kronor            |
|-----------------------------------------|--------------------------------------------------|-------------------|
| <b>Garnisonssjukhusen.</b>              |                                                  |                   |
| 176                                     | Avlöningar .....                                 | 150 000           |
| 181                                     | Omkostnader .....                                | 400 000           |
| 181                                     | Karolinska sjukhusets garnisonsavdelningar ..... | 356 000           |
|                                         |                                                  | <hr/> 906 000     |
| <b>Militärapoteket.</b>                 |                                                  |                   |
| 182                                     | Avlöningar.....                                  | 409 000           |
| 186                                     | Omkostnader .....                                | 57 000            |
|                                         |                                                  | <hr/> 466 000     |
| <b>Försvarets tandvård.</b>             |                                                  |                   |
| 186                                     | Avlöningar.....                                  | 1 490 000         |
| 188                                     | Omkostnader .....                                | 265 000           |
|                                         |                                                  | <hr/> 1 755 000   |
| <b>Centrala värnpliktsbyrån.</b>        |                                                  |                   |
| 188                                     | Avlöningar .....                                 | 715 000           |
| 191                                     | Omkostnader .....                                | 125 000           |
| 192                                     | Adresseringsmaskiner m. m. ....                  | 220 000           |
|                                         |                                                  | <hr/> 1 060 000   |
| <b>Inskrivningsväsendet.</b>            |                                                  |                   |
| 193                                     | Inskrivningskostnader .....                      | 1 300 000         |
| 193                                     | Inskrivningsrådet .....                          | 10 000            |
|                                         |                                                  | <hr/> 1 310 000   |
| <b>Vissa övriga gemensamma ändamål.</b> |                                                  |                   |
| 194                                     | Vissa specialundersökningar m. m.....            | 325 000           |
| 195                                     | Personalvårdsverksamhet .....                    | 210 000           |
| 197                                     | Försvarsupplysning.....                          | 180 000           |
| 198                                     | Fritidsundervisning.....                         | 250 000           |
| 199                                     | Försvarsfilm .....                               | 520 000           |
| 199                                     | Publikations- och blankettryck .....             | 2 300 000         |
| 200                                     | Lottaorganisationen .....                        | 600 000           |
| 201                                     | Vissa signalförbindelser m. m. ....              | 5 000 000         |
| 202                                     | Anskaffning av taggtråd .....                    | 500 000           |
| 202                                     | Borttagande av pansarhinder m. m. ....           | 125 000           |
| 203                                     | Järnvägskrigsbromateriel .....                   | 2 000 000         |
|                                         |                                                  | <hr/> 12 010 000  |
| Vissa för försvaret gemensamma ändamål  |                                                  | <b>40 301 000</b> |

**E. Diverse.**

|     |                                                                                   |                         |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|
| 205 | Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond ..... | 50 000                  |
| 205 | D:o: Byggnadsstyrelsens delfond.....                                              | 481 000                 |
| 205 | Ersättning till försvarets fastighetsfond: Befästningars delfond.....             | <sup>1</sup> 15 500 000 |

<sup>1</sup> Beräknat belopp.

| Sid.    |                                                                                                                        | Kronor        |
|---------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|
| 206     | Bestridande av beredskapskostnader vid förswarets fabriks-<br>verk.....                                                | 350 000       |
| 206     | Ersättning för automobils katt.....                                                                                    | 3 100 000     |
| 206     | Ersättning för rustning och rotering .....                                                                             | 25 000        |
| 206     | Resestipendier.....                                                                                                    | 15 000        |
| 207     | Kommittéer och utredningar genom sakkunniga .....                                                                      | 350 000       |
| 207     | Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m. . .                                                               | 25 000        |
| 208     | Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verk-<br>samhet m. m. ....                                        | 800 000       |
| 208     | Vissa ersättningar för inskränkningar i förfoganderätten<br>till fast egendom .....                                    | 25 000        |
| 209     | Ersättning för skada till följd av olycksfall, som förorsakats<br>av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig | 25 000        |
| 209     | Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under<br>militärtjänstgöring.....                                       | 14 000 000    |
| 210     | Omskolning av i militärtjänst skadade .....                                                                            | 200 000       |
| 211     | Extra utgifter .....                                                                                                   | 400 000       |
| 211     | Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst ....                                                           | 100 000       |
| Diverse |                                                                                                                        | 35 446 000    |
| Summa   |                                                                                                                        | 2 019 221 100 |

# FEMTE HUVUDTITELN

## SOCIALDEPARTEMENTET

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans  
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den  
4 januari 1954.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Departementschefen, statsrådet Sträng, anmäler de frågor, som tillhör regleringen för budgetåret 1954/55 av utgifterna under riksstatens femte huvudtitel, innefattande anslagen till socialdepartementet, samt anför därvid följande.

### A. Socialdepartementet.

#### [1] 1. Socialdepartementet: Avlöningar.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 586 000 | 631 036     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 295) | 709 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 714 000 |             |

Anslaget bör med hänsyn till automatiska löneökningar höjas med 5 000 kronor och alltså uppföras med (709 000 + 5 000) 714 000 kronor. Medelsbehovet fördelar sig på följande sätt:

avlöning till departementschefen 31 500 kronor;

avlöningar till ordinarie tjänstemän 317 500 (— 500) kronor;

avlöningar till icke-ordinarie personal 147 000 (+ 5 000) kronor;

rörligt tillägg 218 000 (+ 500) kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för socialdepartementet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1954/55:

*Avlöningsstat.*

|                                                             |         |
|-------------------------------------------------------------|---------|
| 1. Avlöning till departementschefen .....                   | 31 500  |
| 2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> | 317 500 |
| 3. Avlöningar till icke-ordinarie personal .....            | 147 000 |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                | 218 000 |
| <hr/>                                                       |         |
| Summa kronor 714 000;                                       |         |

b) till *Socialdepartementet*: *Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 714 000 kronor.

[2] 2. **Socialdepartementet: Omkostnader.**

|                                | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------|--------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 61 000 | 71 124      |
| 1953/54 (statsliggaren s. 295) | 61 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 65 000 |             |

1. *Bränsle och lyse*. Utgift 1951/52 och 1952/53 resp. 7 668 och 10 728; anslag 1953/54 8 000.

2. *Publikationstryck*. Utgift 1951/52 och 1952/53 resp. 7 557 och 14 633; anslag 1953/54 8 000.

Envar av dessa båda poster bör med hänsyn till belastningen under budgetåret 1952/53 höjas med 2 000 kronor. I övrigt torde inga ändringar erfordras under anslaget, som sålunda bör anvisas med (61 000 + 2 000 + 2 000) 65 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Socialdepartementet*: *Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 65 000 kronor.

## B. Socialstyrelsen med dithörande verksamhet samt arbetsdomstolen.

### [3] 1. Socialstyrelsen: Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet.

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 1 992 000 | 2 375 668   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 296) | 2 460 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 2 634 000 |             |

#### Yrkanden.

*Socialstyrelsen* har (skr. <sup>25</sup>/<sub>8</sub> 1953) hemställt, att anslaget räknas upp med avrundat 244 200 kronor.

#### Omorganisation.

##### 1. Förlikningsmannaexpeditionen:

|                                                    | Ökning | Minskning |
|----------------------------------------------------|--------|-----------|
| 1 byråchef Ca 37 i st. f. byrådirektör Ca 31 ..... | 2 292  |           |

#### Löneregleringar.

|                                                          |       |
|----------------------------------------------------------|-------|
| 2. Højning av ersättningarna till 2 läkareexperter ..... | 3 000 |
|----------------------------------------------------------|-------|

#### Personalförstärkningar.

##### 3. Barnavårdsbyrån:

|                         |        |
|-------------------------|--------|
| 1 konsulent Cg 27 ..... | 17 028 |
|-------------------------|--------|

##### 4. Statistiska byrån:

|                               |        |
|-------------------------------|--------|
| 1 förste aktuarie Ce 27 ..... | 18 276 |
| 1 amanuens .....              | 11 868 |
| 3 kontorsbiträden Ce 8 .....  | 22 644 |

##### 5. Utredningsbyrån:

|                              |        |
|------------------------------|--------|
| 2 kontorsbiträden Ce 8 ..... | 15 096 |
|------------------------------|--------|

##### 6. Nykterhetsvårdsbyrån:

|                                      |        |
|--------------------------------------|--------|
| 2 byrådirektörer Ca 31 .....         | 43 968 |
| 1 förste revisor Ce 29 .....         | 20 148 |
| 1 förste byråsekreterare Ce 27 ..... | 18 276 |
| 1 amanuens .....                     | 14 772 |
| 1 kanslibiträde Ce 11 .....          | 8 652  |
| 1 kontorsbiträde Ce 8 .....          | 7 548  |

|                                                 |     |
|-------------------------------------------------|-----|
| 7. Ytterligare 4 ledamöter i indexnämnden ..... | 150 |
|-------------------------------------------------|-----|

| Omräkningar m. m.                                             | Ökning         | Minskning    |
|---------------------------------------------------------------|----------------|--------------|
| 8. Löneklassuppflyttningar och reglerad befordringsgång ..... | 41 958         |              |
| 9. 1952 års lönereglering .....                               | 1 560          |              |
| 10. Ändrad stationeringsort för 3 eftervårdskonsulenter       |                | 3 120        |
|                                                               | <u>247 236</u> | <u>3 120</u> |
|                                                               | + 244 116      |              |

11. 20 extra ordinarie tjänster föreslås ombildade till ordinarie. En extra tjänst föreslås bli extra ordinarie.

12. Medgivande att betala arvoden till socialstyrelsens tjänstemän för artiklar i Sociala meddelanden begäres.

### Motivering.

1. Socialstyrelsen har tidigare föreslagit, att förlikningsmannae expeditionen ombildas till en byrå. Förslaget upprepas nu. Utvecklingen av arbetsuppgifternas art och omfattning påkallar en upprustning av expeditionen. Den sakkunskap i fråga om arbetsmarknads- och arbetarfrågor, som finnes representerad å expeditionen, skulle komma styrelsen bättre till godo om expeditionens chef bleve ordinarie ledamot i styrelsen.

2. Till ersättningar åt sakkunniga personer på socialvårdens specialområden, främst läkarexpertis, har för budgetåret 1953/54 anvisats 3 000 kronor. De två läkare, vilka står till styrelsens förfogande som experter på barnavårdens resp. åldringsvårdens område mot visst arvode per konsultation, kan inte anlitas i tillnärmelsevis den omfattning som skulle behövas. Två fasta läkararvoden, vart och ett om 3 000 kronor för år, bör införas.

3. Styrelsen har i särskild skrivelse föreslagit, att Kungl. Maj:t måtte medge inrättande under budgetåret 1953/54 å barnavårdsbyrån av en extra konsulenttjänst i lönegrad 27 för anskaffning av kvalificerade enskilda hem företrädesvis åt barn, som omhändertagits för skyddsuppfostran. Verksamheten, som tills vidare bör vara av försöksnatur, bör fortsätta även under 1954/55.

4. 1952 års indexkommitté har i sitt betänkande (SOU 1953: 23) föreslagit relativt omfattande utvidgningar av indexberäkningarna rörande levnadskostnaderna. Med anledning härav har kommittén föreslagit, att statistiska byrån förstärkes med en förste aktuarie i Ce 27 (bl. a. för beräkningen av bostadsposten), en amanuens (främst för undersökningar rörande de till grund för indexberäkningarna liggande varornas representativitet) samt tre biträden i befordringsgången. Utan att i detta sammanhang ingå på närmare granskning av kommitténs förslag har styrelsen utgått från att förslaget kommer att godkännas.

5. Efter överläggningar med representanter för arbetsmarknadsorganisationerna har socialstyrelsen den 31 mars 1953 lagt fram förslag till viss utvidgning av lönestatistiken för anställda inom handeln samt för åkeriarbetare och oljedistributionsarbetare. För täckande av kostnaderna här för har styrelsen anhållit att få disponera 14 500 kronor ur anslaget till Avlöningar till viss personal för större statistiska specialundersökningar. Denna del av lönestatistiken bör i fortsättningen få den utformning, som föreslagits i nämnda skrivelse. Med anledning härav bör styrelsens avlöningsanslag räknas upp med ett belopp motsvarande kostnaderna för två biträden i befordringsgången.

6. Sedan 1944 års nykterhetskommitté numera lagt fram förslag om bl. a. förstärkning av nykterhetsvården, bör nykterhetsvårdsbyrån snarast utbyggas för att motsvara de krav som kommer att ställas på densamma. I enlighet med 1946 års alkoholistvårdsutrednings av nykterhetskommittén biträdda uppfattning föreslås inrättande av två byrådirektörsbefattningar i Ca 31, vilkas innehavare skall vara ledare för den öppna resp. den slutna vården av alkoholmissbrukare. I samband härmed bör den nuvarande förste byråinspektörstjänsten i Ca 29 ändras till tjänst som förste byråsekreterare.

På byrån handlägges åtskilliga ärenden av ekonomisk natur avseende verksamheten vid alkoholistanstalter, inackorderingshem, länsnykterhetsnämnder och kommunala nykterhetsnämnder. Behovet av en ekonomiskt skolad befattningshavare för dessa ärenden har blivit alltmer trängande. Denne bör placeras som förste revisor i Ce 29.

För handläggning av åtskilliga krävande och ansvarsfulla uppgifter, som borde åvila byråns högre personal men hittills måst läggas på byråsekreterar- och amanuenspersonalen, bör inrättas en ny tjänst som förste byråsekreterare i Ce 27.

Sedan något år har på byrån varit anställd en extra amanuens utanför staten, ursprungligen för att ersätta en tjänsteman som var ledamot av riksdagen. Mandattiden för nämnda tjänsteman har numera utgått men på grund av en fortlöpande ansvällning av byråns arbetsuppgifter kvarstår behovet av amanuensen. Medel för tjänsten bör därför beräknas.

En stor del av de ekonomiska ärenden som handlägges på byrån gäller utbetalning av bidrag och ersättningar och kräver ett omfattande granskningsarbete. Dessa ärenden kommer att öka avsevärt redan under innevarande budgetår. Granskningsarbetet har hittills åvilat byråsekreterar- och amanuenspersonal. Det torde emellertid vara möjligt att anförtro en del av dessa uppgifter åt lämplig kanslipersonal. Därför föreslås en ny kanslibiträdesbefattning i Ce 11.

För skrivarbete o. d. erfordras ytterligare ett biträde i befordringsgången.

7. Enligt förslag av 1952 års indexkommitté ökas antalet ledamöter i indexnämnden från 6 till 10.

11. Barnavårdsbyråns daghemskonsulentbefattning i Ce 27 och båda byrånspektörstjänster i Ce 25, socialvårdsbyråns hemhjälpkonsulentbefattning i Ce 27, nykterhetsvårdsbyråns byrånspektörstjänst i Ce 27 samt skolbyråns byrånspektörstjänst i Ce 27 och tre av samma byrås fem eftervårdskonsulenttjänster i Ce 25 bör ordinariesättas. Permanenta arbetsuppgifter är knutna till samtliga dessa tjänster. Inom kanslibiträdesgraden finns f. n. 13 ordinarie och 12 extra ordinarie tjänster. För att få en rimlig proportion mellan de olika slagen av tjänster i denna grad bör ytterligare fyra tjänster uppföras på ordinarie stat. Antalet ordinarie kontorsbiträdestjänster beräknas behöva ökas med 9, varav 7 föranleder ökad belastning av ordinarieposten.

Behovet av en extra ordinarie förste byråsekreterartjänst i Cg 29, som inrättades på skolbyrån under budgetåret 1951/52, är bestående. Tjänsten bör ändras till extra ordinarie.

12. Arvode för bidrag till Sociala meddelanden har hittills inte betalats till styrelsens egna tjänstemän. Följden har blivit att dessa i allt mindre utsträckning kommit att medverka i publikationen. Denna utveckling är beklaglig. Styrelsen hemställer om bemyndigande att intill sammanlagt 1 500 kronor för budgetår få tillerkänna styrelsens tjänstemän arvoden för bidrag. Arvode bör utgå endast under förutsättning att arbetet inte utförts som ett tjänsteåliggande eller eljest under tjänstetid. Kostnaderna bör bestridas från icke-ordinarieposten.

#### *Yttranden.*

*Statskontoret* har avstyrkt socialstyrelsens förslag rörande förlikningsmannaexpeditionen och läkarexperterna. Om den innevarande budgetår började försöksverksamheten för placering av vissa barn i fosterhem i stället för å ungdomsvårdsskola skall fortsätta under nästa budgetår, var emot ämbetsverket inte har någon erinran, bör särskilda medel beräknas under ifrågakommande anslag. Innan ställning tagits till nykterhetskommitténs och alkoholistvårdsutredningens förslag, bör någon prövning av yrkandena beträffande nykterhetsvårdsbyrån lämpligen inte komma i fråga. För de i detta sammanhang berörda ekonomiska arbetsuppgifterna å byrån bör ej ifrågakomma högre löneställning än som amanuens. Föreslagna ordinariesättningar som ej avser kontorsbiträden avstyrkes liksom ändring av anställningsformen för förste byråsekreteraren i Cg 29 å skolbyrån. Även det begärda bemyndigandet att betala arvoden till tjänstemän hos styrelsen som medverkar i Sociala meddelanden avstyrkes av statskontoret under åberopande av att ersättning i regel ej utgår i dylika fall.

*Statens lönenämnd*, som avgivit utlåtande angående föreslagna nya tjänster, har anfört, att den för barnavårdsbyrån föreslagna konsulenttjänsten bör placeras i 25 lönegraden. I fråga om nykterhetsvårdsbyrån vill lönenämnden ej motsätta sig inplacering av de föreslagna byrådirektörs-

tjänsterna i 31 lönegraden om en ej alltför okvalificerad beslutanderätt kommer att tilldelas dem. Tjänsten som förste revisor bör placeras i 27 lönegraden. Lönenämnden anser sig vidare ej kunna underlåta att framhålla att om planerad personalfördelning inom nämnda byrå kommer till stånd de avsedda arbetsuppgifterna för innehavaren av den omvandlade förste byråsekreterartjänsten i Ca 29 synes vara av sådan art som i regel ankommer på amanuenspersonal.

Över socialstyrelsens förslag till omläggning och utvidgning av lönestatistiken för handelsanställda m. fl. har yttranden avgivits av *statskontoret*, *statistiska centralbyrån*, *konjunkturinstitutet*, *statens avtalsnämnd*, *Svenska arbetsgivareföreningen*, *Landsorganisationen*, *TCO*, *Handelsn arbetsgivareorganisation*, *Kooperationens förhandlingsorganisation* och *Svenska stadsförbundet*. Ehuru i vissa fall erinringar framställts mot detaljer i förslaget har en utvidgning av lönestatistiken inom ifrågavarande löneområden allmänt tillstyrkts eller lämnats utan erinran.

#### *Departementschefen.*

Det ånyo framförda förslaget att förlikningsmannaexpeditionen skall ombildas till en byrå kan jag fortfarande inte biträda. Ej heller kan jag tillstyrka ökad medelsanvisning för arvoden åt styrelsens läkareexperter.

Kungl. Maj:t har den 25 september 1953 medgivit, att en befattningshavare vid länsstyrelsen i Västmanlands län finge förordnas att fr. o. m. den 1 oktober 1953 biträda i en av socialstyrelsen förordad försöksverksamhet för placering av vissa för skyddsuppfostran omhändertagna barn i fosterhem i stället för å ungdomsvårdsskola. Avlöningskostnaderna för denna befattningshavare, som hänförts till lönegrad Cg 25, skall enligt beslutet bestridas från ungdomsvårdsskolornas avlöningsanslag. Denna försöksverksamhet, som har till syfte att främja en ökad utplacering i fosterhem av elever å ungdomsvårdsskolorna, bör fortsätta även under nästa budgetår. Då avlöningskostnaderna även under budgetåret 1954/55 torde kunna bestridas från sistnämnda anslag utan uppräknig av dess belopp, bör medel för den i styrelsens framställning upptagna konsulentbefattningen inte beräknas.

Chefen för civildepartementet förordar vid behandlingen av för flera huvudtitlar gemensamma frågor, att nuvarande levnadskostnadsindex skall ersättas med en konsumentprisindex i anslutning till ett av 1952 års indexkommitté framlagt förslag. Omläggningen förutsätter en förstärkning av socialstyrelsens statistiska byrå. Denna bör i enlighet med indexkommitténs och styrelsens förslag tillföras en befattning som förste aktuarie i Ce 27, en amanuens tjänst och 3 biträdesbefattningar i reglerad befordringgång.

Den av socialstyrelsen föreslagna utvidgningen av styrelsens lönestatistik för anställda inom handeln samt för åkeriarbetare och oljedistri-

butionsarbetare torde få betraktas som angelägen ur arbetsmarknadssynpunkt. Medel bör därför i enlighet med socialstyrelsens förslag beräknas för ytterligare två kontorsbiträden å utredningsbyrån.

Av cheferna för finans- och inrikesdepartementen framlägges i olika sammanhang förslag om intensifiering av nykterhetsvården. En förstärkning av socialstyrelsens nykterhetsvårdsbyrå är med anledning härav påkallad. Byråns personal synes böra ökas med en förste byråsekreterare i Ce 27, två amanuenser, ett kanslibitråde i Ce 11 samt ett bitråde i reglerad befordringsgång.

Av de föreslagna ordinariesättningarna kan jag endast tillstyrka, att en befattning som byråinspektör i Ce 25 samt 7 kontorsbiträdesbefattningar i Ce 8 överföres till ordinarie stat. Under ordinarieposten bör medel räknas för sammanlagt 44 tjänster i Ca 8.

Av de å övergångsstat uppförda befattningarna kan numera en befattning som förste aktuarie i Ca 27 och en befattning som registrator och kassör i Ca 18 utgå ur personalförteckningen.

Fr. o. m. budgetåret 1951/52 har inom skolbyrån funnits en tjänst i Cg 29. Tjänsten erfordras även under nästa budgetår men anställningsformen bör vara oförändrad.

Socialstyrelsens begäran om medgivande att till tjänstemän hos styrelsen betala arvoden för medverkan i Sociala meddelanden kan jag inte tillstyrka.

Vid bifall till de av mig i det föregående tillstyrkta förslagen ökas medelsbehovet under detta anslag med 129 000 kronor. Omräkningsposterna bör vidare enligt styrelsens förslag föranleda en höjning med 40 398 kronor. Sedan chefen, tillika läkaren, vid Lövsta skolhem och yrkesskola avlidit, har en läkare utanför ungdomsvårdsskolorna förordnats att fullgöra den tidigare av förstnämnde läkare i tjänsten utförda uppgiften att vara rådgivare åt socialstyrelsens skolbyrå. I avbidan på att tjänsten som chef, tillika läkare, vid Lövstaskolan kan återbesättas torde anordningen med en arvodesanställd rådgivare åt skolbyrån få bestå. På grund härav bör ett belopp av 5 000 kronor inräknas under nu ifrågakarande anslag. Den sammanlagda anslagsökningen blir alltså (129 000 + 40 398 + 5 000) 174 398 kronor eller avrundat 174 000 kronor och anslaget bör uppföras med (2 460 000 + 174 000) 2 634 000 kronor.

Anslaget beräknas sålunda:

avlöningar till ordinarie tjänstemän 817 300 (+ 1 800) kronor;  
arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 23 100 (+ 5 000) kronor;

avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 886 000 (+ 108 900) kronor;

rörligt tillägg 907 600 (+ 58 300) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för socialstyrelsen, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för socialstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1954/55:

*Avlöningsstat.*

|                                                                                           |             |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>                               | 817 300     |
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..... | 23 100      |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...                                      | 886 000     |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                                              | 907 600     |
| <hr/>                                                                                     |             |
| Summa kronor                                                                              | 2 634 000 ; |

c) till *Socialstyrelsen: Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 2 634 000 kronor.

**[4] 2. Socialstyrelsen: Avlöningar till viss personal för större statistiska specialundersökningar.**

|                                | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------|--------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 35 000 | 32 206      |
| 1953/54 (statsliggaren s. 297) | 50 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 50 000 |             |

Av detta anslag bestrides avlöningskostnaderna för den personal, främst biträdespersonal, som i anledning av större statistiska specialundersökningar anställes på socialstyrelsens båda statistiska byråer. Å anslaget fanns vid utgången av budgetåret 1952/53 en reservation av 31 871 kronor.

*Socialstyrelsen* har (skr. <sup>25</sup>/8 1953) anfört, att 30 000 kronor av det för innevarande budgetår anvisade anslaget avsetts för kostnader för förbättring av levnadskostnadsindex med anledning av 1952 års indexkommittés förslag. Vid bifall till styrelsens under nästföregående punkt behandlade förslag kommer nu ifrågavarande anslag att kunna minskas med nämnda belopp.

Om indexkommitténs förslag angående utvidgning av indexberäkningarna genomföres, kommer särskilda undersökningar av engångsnatur i samband med omläggningen av levnadskostnadsindex att bli nödvändiga. Kostnaderna uppskattas till 20 000 kronor under nästa budgetår.

Vidare planeras vissa åtgärder för förbättring av statistiken rörande omsättningen inom detaljhandeln. Den företagsförteckning som ligger till

grund för urvalet av enskilda detaljhandelsföretag är numera föråldrad och svarsprocenten är otillfredsställande. Inom styrelsen pågår i samråd med kommerskollegium och statistiska centralbyrån en utredning om förutsättningarna för förbättring av ifrågavarande statistik. Det torde bl. a. kunna visa sig lämpligt att utnyttja sistnämnda myndighets utredningsinstitut för att hålla företagsförteckningen aktuell och förbättra svarsfrekvensen. De kostnader för förbättring av denna statistik, som blir nödvändiga under nästa budgetår, beräknas till 20 000 kronor.

Slutligen beräknar styrelsen 20 000 kronor för vissa lönestatistiska specialundersökningar samt för eventuella andra tillfälliga specialundersökningar.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget beräknas alltså till  $(20\,000 + 20\,000 + 20\,000)$  60 000 kronor.

*Statskontoret* har anfört, att socialstyrelsen under detta anslag beräknat medel bl. a. för förbättring av statistiken rörande omsättningen inom detaljhandeln och för vissa lönestatistiska undersökningar. När anslaget år 1937 första gången upptogs på budgeten uttalades, att anslaget var avsett för avlöningar åt tillfällig personal för sådana socialstatistiska specialundersökningar, vilka ej var av fortlöpande natur. Förslaget att medel skall beräknas under anslaget för sådana undersökningar som äger samband med styrelsens fortlöpande statistikarbeten eller som äsyftar att förbättra dylika arbeten torde ej stämma överens med den ursprungligen avsedda användningen av anslaget.

#### *Departementschefen.*

Såsom statskontoret anfört är detta anslag avsett för avlöningar åt tillfällig personal som erfordras för statistiska undersökningar av icke fortlöpande natur. Något hinder bör emellertid inte föreligga för att under anslaget inräkna medel till specialundersökningar eller försöksverksamhet avseende även socialstyrelsens fortlöpande statistik. Befinnes en permanent utbyggnad av viss statistikgren erforderlig, bör kostnaderna däremot bestridas från socialstyrelsens anslag till avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet.

Chefen för civildepartementet förordar i annat sammanhang denna dag (bilaga 2, för flera huvudtitlar gemensamma frågor) införande av konsumentprisindex i stället för nuvarande levnadskostnadsindex. Vid bifall till detta förslag uppkommer behov av vissa undersökningar av engångsnatur. Jag har intet att erinra mot att medel härför beräknas under detta anslag. Den nuvarande statistiken rörande omsättningen inom detaljhandeln är behäftad med brister, som avsevärt minskar dess värde. Medel till försöksverksamhet för förbättring av ifrågavarande statistik bör beräknas under anslaget. Om resultatet av denna verksamhet ger anledning därtill bör

det ankomma på socialstyrelsen att lägga fram förslag om överförande av kostnaderna till styrelsens övriga anslag. Slutligen bör under nu ifrågasvarande anslag beräknas medel till socialstatistiska och andra undersökningar av tillfällig natur. Det sammanlagda medelsbehovet under nästa budgetår beräknar jag till 50 000 kronor, varför anslaget bör uppföras med samma belopp som för innevarande budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Socialstyrelsen: Avlöningar till viss personal för större statistiska specialundersökningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

[5] 3. **Socialstyrelsen: Omkostnader.**

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 417 000 | 453 028     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 297) | 483 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 472 500 |             |

*Yrkanden.*

*Socialstyrelsen* har (skr. <sup>25/8</sup> 1953) hemställt, att anslaget höjes med 4 700 kronor.

|                                         | Ökning        | Minskning     |
|-----------------------------------------|---------------|---------------|
| 1. Reseersättningar .....               | —             | —             |
| 2. Bränsle, lyse och vatten .....       | 2 500         |               |
| 3. Övriga expenser för eget behov ..... |               | 11 800        |
| 4. Publikationstryck .....              | 11 000        |               |
| 5. Särskilda uppbördsmedel .....        | 3 000         |               |
|                                         | <u>16 500</u> | <u>11 800</u> |
|                                         | + 4 700       |               |

*Motivering.*

1. *Reseersättningar.* Utgift 1951/52 75 057, 1952/53 87 414; anslag 1953/54 100 000. — På grund av att stationeringsorten för vissa eftervårdskonsulenter ändrats minskas medelsbehovet med 3 000 kronor. För den extra konsulenttjänst som inrättats å barnavårdsbyrån erfordras emellertid resemedel, vilka beräknas uppgå till minst samma belopp. Posten bör därför upptagas till oförändrat belopp, 100 000 kronor.

2. *Bränsle etc.* Utgift 1951/52 16 152, 1952/53 18 620; anslag 1953/54 16 200.

3. *Övriga expenser för eget behov.* Utgift 1951/52 192 800, 1952/53 215 495; anslag 1953/54 217 500. — Medelsbehovet för nästa budgetår har beräknats i anslutning till medelsåtgången under 1952/53. Dock har till

inköp av möbler m. m. beräknats ett med ca 14 800 kronor sänkt belopp. Å andra sidan har inräknats en av 1952 års indexkommitté vid bifall till kommitténs förslag beräknad ökad expenskostnad om 1 000 kronor ävensom 1 000 kronor för utbildning av verkskyddspersonal, material för verkskyddet m. m. samt 2 000 kronor för hyra av expeditiionslokaler åt tre eftervårdskonsulenter.

4. *Publikationstryck*. Utgift 1951/52 101 300, 1952/53 81 000; anslag 1953/54 97 300. — Kostnaderna för Sociala meddelanden, som för innevarande budgetår uppskattats till 64 000 kronor, torde komma att stiga till 70 000 kronor. Styrelsen har (skr. <sup>18</sup>/<sub>3</sub> 1952) hemställt om bemyndigande att utge en publikation, avsedd att ingå i serien Sveriges officiella statistik och innehållande en årsredovisning av detaljprisutvecklingen och indexberäkningarna. 1952 års indexkommitté har (SOU 1953: 23) anfört, att om en dylik årsbok kommer till stånd, vilket kommittén anser i och för sig motiverat, den enligt kommitténs mening även bör innehålla en analys av prisutvecklingen med utgångspunkt dels från konsumentprisindexen och dels från de årsindexserier som kommittén föreslagit. Socialstyrelsen föreslår med återopande härav att publikationen kommer till stånd fr. o. m. nästa budgetår. Kostnaderna beräknas till 5 000 kronor.

5. *Särskilda uppbördsmedel*. Inkomst 1951/52 15 820, 1952/53 22 199; 1953/54 beräknat 26 000. — Inkomsterna för bearbetning av statistiskt material, som för innevarande budgetår uppskattats till 11 000 kronor, bör för nästa budgetår beräknas till endast 8 000 kronor.

#### *Yttrande.*

*Statskontoret* har anfört, att anslagsposten till reseersättningar med hänsyn till medelsåtgången under budgetåret 1952/53 bör nedsättas till 90 000 kronor. Delposten till övriga expenser för eget behov bör kunna begränsas till 203 000 kronor. Då någon prisstegring på tryckeriarbeten ej anses behöva beräknas under nästa budgetår, kan för Sociala meddelanden räknas med samma belopp som innevarande budgetår. Med hänsyn till de skärpta kraven på sparsamhet bör medel ej ställas till förfogande för den förutskickade publikationen rörande detaljprisutvecklingen och indexberäkningarna. Vid bifall till dessa statskontorets förslag bör posten till publikationstryck kunna upptagas med oförändrat belopp.

#### *Departementschefen.*

Tillräckliga skäl att i enlighet med statskontorets förslag minska posten till reseersättningar föreligger enligt min mening inte, särskilt som jag i det föregående tillstyrkt en avsevärd utbyggnad av socialstyrelsens personalorganisation. Till bränsle, lyse och vatten bör i överensstämmelse med styrelsens förslag beräknas ytterligare 2 500 kronor. Delposten till övriga

expenser för eget behov bör i enlighet med statskontorets förslag kunna minskas till 203 000 kronor eller med 14 500 kronor. Medelsanvisning för den föreslagna årspublikationen rörande detaljprisutvecklingen och indexberäkningarna kan jag ej tillstyrka. Anslagsposten till publikationstryck bör under sådana förhållanden uppföras med oförändrat belopp. Inkomstposten synes böra räknas ned endast med 1 500 kronor. Anslaget bör alltså å ena sidan ökas med 4 000 kronor och å andra sidan minskas med 14 500 kronor. Anslaget bör sålunda minskas med 10 500 kronor och uppföras med (483 000—10 500) 472 500 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Socialstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 472 500 kronor.

[6] 4. Socialstyrelsen: Ersättning till statistiska centralbyråns utredningsinstitut.

|                                | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------|--------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 55 800 | 48 981      |
| 1953/54 (statsliggaren s. 299) | 62 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 91 000 |             |

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört under rubriken Socialstyrelsen: Socialstyrelsens ortsombud och avses för insamling av minuthandelspriser genom socialstyrelsens prisombud samt för insamling genom särskilda ombud av uppgifter rörande detaljhandelsomsättningen.

*Socialstyrelsen* har (skr. <sup>25</sup>/<sub>8</sub> 1953) återopat, att enligt förslag av 1952 års indexkommitté ortsombudsorganisationen skall avvecklas vid årsskiftet 1953—1954. I stället skall enligt förslaget ombudens arbete utföras av statistiska centralbyråns utredningsinstitut, som för detta arbete skall uppbära ersättning från socialstyrelsen. Kostnaderna har av kommittén beräknats till 91 000 kronor för budgetåret 1954/55. Styrelsen har hemställt, att anslaget uppföres med detta belopp och under rubriken Ersättning till statistiska centralbyråns utredningsinstitut.

*Departementschefen.*

Chefen för civildepartementet förordar i annat sammanhang denna dag (bilaga 2, för flera huvudtitlar gemensamma frågor), att bl. a. nuvarande levnadskostnadsindex skall fr. o. m. nästa budgetår omläggas till en konsumentprisindex i anslutning till det av 1952 års indexkommitté framlagda förslaget. Samtidigt skall den insamling av prisuppgifter, vilken f. n. sker genom särskilda av socialstyrelsen utsedda ombud, övertagas av statistiska centralbyråns utredningsinstitut och dess lokala ombud. Beräkningen av kostnaderna under nästa budgetår bör godtagas och anslaget

anvisas med 91 000 kronor. Rubriken å anslaget bör ändras i enlighet med socialstyrelsens förslag.

Det må anmärkas, att i nämnda anslagsbelopp inte inräknats medel för insamling av uppgifter till statistiken rörande omsättningen inom detaljhandeln. Ombud för denna insamling finns f. n. ej utsedda, utan uppgifterna inhämtas per brev. Med hänsyn härtill och till vad jag anfört under punkten 4 erfordras för nästa budgetår ej medel för omsättningsstatistiken under detta anslag.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Socialstyrelsen: Ersättning till statistiska centralbyråns utredningsinstitut* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 91 000 kronor.

[7] 5. **Statens socialvårdskonsulenter: Avlöningar.**

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 240 700 | 296 611     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 299) | 294 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 294 000 |             |

I enlighet med förslag av socialstyrelsen (skr. <sup>25</sup>/<sub>8</sub> 1953) bör anslaget anvisas med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens socialvårdskonsulenter: Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 294 000 kronor.

[8] 6. **Statens socialvårdskonsulenter: Omkostnader.**

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 92 000  | 105 828     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 300) | 100 300 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 104 800 |             |

*Socialstyrelsen* har (skr. <sup>25</sup>/<sub>8</sub> 1953) hemställt, att anslagsposten till reseersättningar (utgift 1951/52 74 000, 1952/53 87 497; anslag 1953/54 80 000) höjes med 7 000 kronor med hänsyn till medelsåtgången under det senast förflutna budgetåret. Styrelsen har framhållit angelägenheten av att konsulenterna inte av brist på medel nödgas att till förfång för socialvården inskränka sina tjänsteresor.

*Statskontoret* vill ej motsätta sig, att nämnda anslagspost räknas upp med 5 000 kronor.

*Departementschefen.*

Jag tillstyrker, att till reseersättningar beräknas ytterligare 4 500 kronor. Anslaget bör därför uppföras med ett belopp av (100 300 + 4 500) 104 800 kronor. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens socialvårdskonsulenter: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 104 800 kronor.

## [9] 7. Arbetsdomstolen: Avlöningar.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 137 000 | 134 899     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 301) | 149 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 149 000 |             |

*Arbetsdomstolen* har (skr. <sup>28</sup>/s 1953) föreslagit vissa höjningar av arvoden till domstolens ledamöter, med undantag av ordföranden, samt deras ersättare. Den sammanlagda kostnadsökningen vid bifall till förslaget beräknas till 3 146 kronor för år.

*Statskontoret* har avstyrkt förslaget under hänvisning till att vissa arvoden förbättrats fr. o. m. budgetåret 1952/53 och till det förhållandet att ledamotersättningarna i arbetsdomstolen torde vara bland de högsta i förvaltningen förekommande.

*Departementschefen.*

Såsom statskontoret erinrat höjdes dagarvoden till arbetsdomstolens ledamöter och ersättare i flertalet fall fr. o. m. budgetåret 1952/53. Arvodet till vice ordföranden ändrades dock inte. Det till honom utgående årsarvodet bör nu höjas från 2 004 till 2 400 kronor. I övrigt bör någon ändring av arvoden ej vidtagas. Någon uppräkningsanslag beloppet erfordras under dessa förhållanden ej.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arbetsdomstolen: Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 149 000 kronor.

## [10] 8. Arbetsdomstolen: Omkostnader.

|                                | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------|--------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 11 000 | 56 317      |
| 1953/54 (statsliggaren s. 302) | 12 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 12 000 |             |

*Arbetsdomstolen* har (skr. <sup>28</sup>/s 1953) anført, att kostnaderna för publikationen *Arbetsdomstolens domar* under budgetåret 1951/52 utgjort 20 816

kronor och 1952/53 27 493 kronor. Anslagsposten till publikationstryck bör med anledning av kostnadsökningen höjas från nuvarande belopp 25 000 till 30 000 kronor. Vidare bör anslagsposten till expenser höjas med 1 000 kronor motsvarande kostnaden för papper, blanketter och kuvert till publikationstrycket samt för distributionen av detsamma. Denna kostnad får enligt gällande bestämmelser inte såsom tidigare skett bestridas från posten till publikationstryck.

*Statskontoret* har föreslagit, att posten till publikationstryck uppföres med 27 000 kronor. Inkomstposten bör uppföras med samma belopp. Mot den begärda medelsförstärkningen till övriga expenser har ämbetsverket inte haft något att erinra.

#### *Departementschefen.*

Från den i omkostnadsstaten för arbetsdomstolen uppförda posten till publikationstryck bestrides huvuddelen av kostnaderna för publikationen Arbetsdomstolens domar. Avsikten är att kostnaderna för publikationen skall täckas av inkomsterna vid dess försäljning. En inkomstpost med samma belopp som posten till publikationstryck, 25 000 kronor, finns därför upptagen i omkostnadsstaten. Enligt min mening bör om möjligt samtliga kostnader — även sådana av expensnatur — täckas av inkomsterna. I omkostnadsstaten bör därför finnas en post rubricerad Publikationen Arbetsdomstolens domar, vilken avses för samtliga ifrågavarande kostnader, samt en inkomstpost med motsvarande belopp. Båda posterna bör uppföras med 30 000 kronor. Vid bifall härtill erfordras ingen höjning av expensposten och ej heller av anslagets slutsumma. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arbetsdomstolen: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 12 000 kronor.

#### [11] 9. Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.: Avlöningar.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1951/52 .....                  | 140 000 | 150 288     |
| 1952/53 .....                  | 168 000 | 177 173     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 302) | 175 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 175 000 |             |

I enlighet med förslag av socialstyrelsen (skr. <sup>25</sup>/s 1953), mot vilket statskontoret inte haft något att erinra, bör anslaget uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.: Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 175 000 kronor.

[12] 10. **Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.: Omkostnader.**

|                                | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------|--------|-------------|
| 1951/52 .....                  | 30 000 | 33 871      |
| 1952/53 .....                  | 35 000 | 44 192      |
| 1953/54 (statsliggaren s. 303) | 35 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 35 000 |             |

Enligt för anslaget gällande stat har 33 000 kronor avsetts för reseersättningar och 2 000 kronor för expenser.

*Socialstyrelsen* har (skr. <sup>25</sup>/<sub>8</sub> 1953) hemställt, att anslaget anvisas med oförändrat belopp.

*Statskontoret* har anfört, att anslagsposten till reseersättningar med hänsyn till belastningen under budgetåret 1952/53 (42 898 kronor) bör räknas upp med förslagsvis 5 000 kronor.

*Departementschefen.*

Då utgifterna under detta anslag är beroende av medlingsverksamhetens omfattning och denna växlar från år till år, bör ytterligare erfarenhet avvaktas innan anslaget höjes. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 35 000 kronor.

**MÖDRAHJÄLP M. M.**

[13] 11. **Mödrahjälp.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 10 000 000 kronor. Socialförsäkringsutredningen har i november 1953 avlämnat betänkande (stencilerat) angående moderskapsförsäkring m. m. Remissbehandlingen av detta betänkande pågår. Det är min avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att för 1954 års riksdag vid vårsessionen framlägga proposition i ämnet. De i betänkandet framlagda förslagen berör även mödrahjälpen. På grund härav bör anslaget till mödrahjälp i statsverkspropositionen upptagas med endast preliminärt beräknat belopp. Detsamma gäller anslaget till mödrahjälpnsnämnderna. Båda anslagen torde härvid böra upptagas med oförändrade belopp.

Medan jag under nästföljande punkt gör framställning beträffande anslaget till mödrahjälpnsnämnderna, hemställer jag här, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Mödrahjälp* för budgetåret 1954/55 beräkna ett förslagsanslag av 10 000 000 kronor.

- [14] 12. **Mödrahjälpsnämnderna.** Åberopande vad jag anförte under näst-föregående punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Mödrahjälpsnämnderna* för budgetåret 1954/55 beräkna ett förslagsanslag av 187 000 kronor.

### SOCIAL HEMHJÄLP.

- [15] 13. **Bidrag till avlönande av hemvårdarinnor.**

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1951/52 .....                  | 3 000 000 | 3 713 574   |
| 1952/53 .....                  | 3 070 000 | 2 927 295   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 305) | 3 160 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 3 300 000 |             |

#### Bostadskollektiva kommitténs betänkande angående hemhjälp.

Bostadskollektiva kommittén<sup>1</sup> har i november 1952 avlämnat sitt betänkande angående hemhjälp (SOU 1952:38). Sedan remissbehandlingen numera avslutats, torde i detta sammanhang en redogörelse få lämnas för betänkandet och yttrandena över detsamma.

Kommittén behandlar inledningsvis *hemhjälpsfrågan i allmänhet* och konstaterar därvid, att tillgången på arbetskraft inte på långt när motsvarar efterfrågan. Kommittén framhåller, att samhälleliga åtgärder för att fylla behovet av hemhjälp i första hand måste avse att genom förbättrad yrkesutbildning, intensifierad upplysningsverksamhet och arbetsförmedling m. m. höja den sociala värderingen av yrket och därmed befrämja rekryteringen. Därjämte är direkta åtgärder från det allmännas sida av nöden i syfte att hjälpa vid mer eller mindre övergående nödlägen, betingade av rubbningar i hushållens normala organisation och funktioner, t. ex. vid husmoderns sjukdom eller behov av vila eller vid annan familjemedlems sjukdom. Sådana rubbningar inträder naturligen lättare i hushåll, där bägge makarna är yrkesverksamma. Särskild uppmärksamhet bör enligt kommitténs mening därför ägnas sådana familjer. Kommittén finner vidare angeläget, att samhället direkt griper in när det gäller åldringars och sjukas behov av vård och tillsyn i hemmen; även i sådana fall är det huvudsakligen fråga om hjälp med hemsysslor, icke om sjukvård i egentlig mening.

<sup>1</sup> Kommittén har bestått av fil. dr. Yngve Larsson (ordförande), rektor Ester Arfwedson, fru Rosa Dyring, f. d. kommunalborgmästaren A. Johnson, organisationschefen S. Kypengren, förste byråarkitekten G. Sidenbladh och fil. lic. Brita Åkerman-Johansson.

Kommittén har behandlat vissa frågor rörande *hembiträden och hem-assistenter* (med sistnämnda beteckning avses arbetstagare som tillfälligt eller återkommande under t. ex. vissa dagar i veckan utför husligt arbete i enskilda hem). Beträffande hembiträdesyrket understryker kommittén angelägenheten av att frågorna om arbets- m. fl. förhållanden blir föremål för effektiva åtgärder. Detta ankommer i främsta rummet på arbetsmarknadens parter, men kommittén förutsätter att statsmakterna kommer att följa frågans utveckling och vidtaga erforderliga åtgärder. För att öka tillgången på hembiträden rekommenderar kommittén en fortsatt utbyggnad av den husliga yrkesutbildningen. I fråga om hemassistenterna behandlar kommittén bl. a. å några orter vidtagna försök med subventionerade hemassistentbostäder samt ett tidigare framlagt förslag att knyta en kår av fast anställda hemassister till arbetsförmedlingen. Kommittén föreslår emellertid endast, att medel ställes till förfogande för en utvidgning av arbetsmarknadsstyrelsens kursverksamhet för utbildning av hemassister och för propaganda för deltagande i hemassistentkurser. Nu tillämpade kursplaner bör dessutom överses. En särskild utredning föreslås beträffande denna kursverksamhet.

Huvuddelen av betänkandet ägnas den *sociala hemhjälpen*. Kommittén lämnar först en redogörelse för nu *gällande bestämmelser* för den statsunderstödda verksamheten på detta område.

Enligt dessa bestämmelser har verksamheten till ändamål att i hem, där på grund av husmoderns bristande arbetsförmåga eller behov av vila eller annan familjemedlems sjukdom eller ock därmed jämförbara omständigheter behov föreligger av biträde med hemmets skötsel, genom särskild hemvårdarinna lämna sådant biträde under kortare tid. Hemhjälp kan också enligt gällande bestämmelser lämnas ensamboende. Huvudman för den statsunderstödda hemhjälpsverksamheten kan vara antingen kommun eller kommunalförbund eller också enskild förening med verksamhet i flera kommuner. Ledningen av verksamheten inom kommunerna skall utövas av en hemhjälpsnämnd. Hemhjälpsnämnden åligger bl. a. att anställa hemvårdarinnor och ha överinseende över deras arbete. Det regionala överinseendet över hemhjälpsverksamheten utövas antingen av en för varje landstingsområde av landstingen särskilt utsedd hemhjälpsstyrelse eller genom något av landstingets redan fungerande organ. Hemhjälpsstyrelsens uppgift är bl. a. att på förslag av hemhjälpsnämnderna fastställa instruktioner för hemvårdarinnorna samt — med ledning av det normalförslag, som socialstyrelsen upprättat — taxor för de avgifter, som skall utgå för lämnad hjälp. Det centrala överinseendet över den sociala hemhjälpen i riket utövas av socialstyrelsen.

Kompetens som hemvårdarinna kan förvärvas på i princip tre olika vägar. Vederbörande skall antingen ha genomgått 15 månaders hemvårdarinneutbildning i särskild skola eller ha genomgått socialstyrelsens 3-må-

naders prov- och kompletteringskurs, varvid förutsättes flera års grundlig och allsidig praktik i husligt arbete och barnavård såsom villkor för tillträde till kursen, eller också ha en sådan mångårig väl vitsordad praktik i husligt arbete att hon kan jämnställas med utbildad hemvårdarinna. I sistnämnda fall skall dispens från särskild utbildning beviljas av socialstyrelsen.

Hemvårdarinnorna kan vara antingen heltids- eller deltidсанställda. Deltidsanställningen har dock inte fått någon nämnvärd utbredning. Av de för 1952 utgående statsbidragen avsåg 2 903 heltidsanställda hemvårdarinnor och endast 140 deltidсанställda. Hemvårdarinnornas löner och anställningsvillkor regleras numera genom överenskommelser mellan å ena sidan Svenska kommunalarbetsareförbundet och Sveriges kommunaltjänstemannaförbund samt å den andra Svenska stadsförbundet resp. Svenska landskommunernas förbund. Parterna rekommenderas bl. a. att tillämpa bruttolönesystemet enligt lönegrad 7 i den statliga löneplanen nr 1.

Statsbidraget till den sociala hemhjälpen utgår i form av bidrag till hemvårdarinnornas avlönande. Bidraget är för heltidsanställd hemvårdarinna högst 1 400 kronor om året och för deltidсанställd högst 4 kronor för hel arbetsdag eller, om ersättningen avser del av arbetsdag, 50 öre per arbetstimme. Ålderstillägg och kallortstillägg utgår helt av statsmedel. Såsom villkor för att statsbidrag skall utgå gäller, att bidrag av landstingsmedel utgår med belopp, som är minst hälften av statsbidraget sedan åldersstillägg och kallortstillägg frånräknats. Högsta statsbidrag som kan utgå till en kommun är för landskommunernas del 70 kronor och för städernas del 35 kronor för varje påbörjat hundratal av kommunens folkmängd. Detta innebär, att statsbidrag utgår till en heltidsanställd hemvårdarinna eller motsvarande antal deltidсанställda hemvårdarinnor per 2 000 invånare i landskommunerna resp. per 4 000 invånare i städerna. Från det enligt dessa regler beräknade statsbidraget skall avräknas två femtedelar av influtna avgifter för lämnad hjälp. Kommittén erinrar om socialstyrelsens upprepade förslag att bidragsgivningens maximering i förhållande till kommunernas folkmängd skall slopas. 1950 års besparingsutredning har å andra sidan ifrågasatt, huruvida inte statsbidragen till avlöning av hemvårdarinnor på längre sikt bör avvecklas.

De totala *kostnaderna* för den sociala hemhjälpen har för år 1950 beräknats till i runt tal 12,7 milj. kronor. Av detta totalbelopp täckte statsbidragen 22 %, landstingsbidragen 11 % och influtna avgifter 7 % medan kommunerna själva svarade för återstående 60 %.

Kommittén redogör vidare för den s. k. *hemsamaritverksamheten* och framhåller, att avsikten med densamma är att kunna för speciella uppgifter, särskilt för vård och tillsyn av åldringar och sjuka i hemmen, utnyttja de latent arbetskraftsreserver, som finns bland gifta och förut gifta kvinnor, vilka vid sidan av arbetet i det egna hemmet kan åtaga sig några tim-

mars arbete om dagen. För denna arbetskraft har man räknat med att ingen särskild utbildning är nödvändig utan att deras erfarenhet av arbetet i det egna hemmet är tillräcklig för uppgiften. Arbetsmarknadsstyrelsen har dock i samarbete med överstyrelsen för yrkesutbildning och svenska röda korset fr. o. m. 1950 organiserat kortare prov- och instruktionskurser.

Hemsamaritverksamheten har lokalt fått skiftande former. I några fall står kommunerna som huvudmän för verksamheten, som då stundom fungerar som ett direkt komplement till den statsunderstödda sociala hemhjälpen. I andra fall är hemsamariterna endast anmälda på arbetsförmedlingen för hjälp och tillsyn åt äldre och sjuka och förmedlas som annan hemhjälp på den öppna marknaden.

Som allmän motivering för sina *förslag i fråga om social hemhjälp* har kommittén anført, att den samhälleligt organiserade hemhjälpen varit av största värde. Bland 40-talets sociala reformer kan den sociala hemhjälpen betraktas som en av de mera betydande. Hemvårdarinnorna har visat sig väl lämpade för sina viktiga uppgifter och kostnaderna har med hänsyn till de nådda resultaten varit låga. Allt som allt har den sociala hemhjälpen varit av synnerligt värde inte blott för barnfamiljer utan också för äldre och sjuka, särskilt på landsbygden. Emellertid är den sociala hemhjälpen i nuvarande omfattning och form inte tillfyllest för de föreliggande behoven. Kommittén hänvisar härvid bl. a. till resultaten vid en rad enkäter till kommunala och statliga myndigheter, hemkonsulenter, lanthushållsskolor och kvinnoorganisationer samt till resultaten av en rundfråga socialstyrelsen riktat till hemhjälpnsnämnderna i början av 1952. Samstämmiga uppgifter styrker den praktiska erfarenhetens vittnesbörd att den nuvarande tillgången på hemvårdarinnor inte tillnärmelsevis täcker behovet.

Beträffande den sociala hemhjälpens uppgift och indikationerna för att erhålla hjälp har enligt kommitténs mening erfarenheten visat, att bestämmelserna är väl snävt formulerade. De föreslås därför omformulerade i sådan riktning, att hjälp kan lämnas åt äldre och invalider inte blott vid tillfälliga behov utan även i form av reguljär korttidshjälp under längre tidsperioder.

Ansaret inom kommunerna för all social hemhjälp bör enligt kommittén åvila ett organ — hemhjälpnsnämnden. Det finns inga skarpa gränser mellan de arbetsuppgifter, som möter vid arbetet i barnfamiljer med sjuk eller arbetstyngd husmor, i hem med någon sjuk familjemedlem, bland ensamstående sjuka eller bland hjälpbehövande äldre. Det är i dessa olika fall väsentligen fråga om samma sak, hjälp med hemsysslorna. Ingen anledning finns därför att bygga upp olika organisationer för speciella hjälpbehov. Detta är dessutom stundom direkt olämpligt med hänsyn till den totalt tillgängliga arbetskraftens rationella utnyttjande.

Den betydande utvidgning av den sociala hemhjälpen, som måste anses nödvändig, förutsätter enligt kommittén avsevärt ökade personalresurser. I fortsättningen liksom hittills måste de heltidsarbetande hemvårdarinnorna utgöra den sociala hemhjälpens kärna. De nuvarande utbildningsformerna för sådan arbetskraft har kommittén funnit väl avpassade för sitt ändamål. Rekryteringsmöjligheterna till hemvårdarinneyrket på denna väg är emellertid, att döma av tillströmningen till skolor och kurser, ingalunda tillfyllest. Skall hemvårdarinnekåren kunna väsentligt utvidgas, måste hemhjälpnsnämnderna ha möjlighet att såsom hemvårdarinnor anställa även personer, som på andra vägar än de nu föreskrivna ådagalagt sin kompetens för uppgiften, d. v. s. sådana personer, vilkas anställning hittills grundat sig på dispens efter prövning av varje särskilt fall genom den centrala tillsynsmyndigheten.

I fråga om den myndighet, som i dylika fall har att pröva kompetensen hos sökande till hemvårdarinnebefattning, har inom kommittén skilda meningar yppats. Kommitténs flertal har ansett, att denna prövning numera bör kunna överflyttas å vederbörande kommunala myndigheter. En minoritet inom kommittén har däremot ansett, att prövningen av vederbörandes kompetens i fall varom här är fråga alltjämt bör vila hos den centrala tillsynsmyndigheten och att följaktligen en särskild dispens av denna myndighet bör erfordras för anställning av sådan arbetskraft.

Kommittén framhåller, att de kunskaper i hemsjukvård och barnavård, som de heltidsarbetande hemvårdarinnorna besitter, i enstaka fall visar sig inte helt tillfyllest för de uppgifter de ställes inför. Denna brist bör kunna avhjälpas genom att någon eller några av en kommuns hemvårdarinnor erhåller kompletterande utbildning i dessa ämnen. Kommittén föreslår, att tillsynsmyndigheten i samråd med vissa andra myndigheter utformar närmare förslag om sådan kompletterande utbildning.

Emellertid lär — framhåller vidare kommittén — den heltidsarbetande arbetskraften ingalunda ensam kunna tillgodose de föreliggande behoven av hemhjälp. Kommittén anser därför, att den sociala hemhjälpens lokala organisation bör kompletteras med deltidsarbetande timavlönad arbetskraft, i främsta rummet s. k. hemsamariter och liknande för hemsjukvård eller åldringsvård avsedda arbetskrafter. Därjämte bör hemhjälpnsnämnden för tillfälliga uppgifter liksom hittills kunna anlita lämplig arbetskraft från den öppna marknaden. Den timavlönade arbetskraftens kompetens bör som regel prövas vid de korta prov- och instruktionskurser (hemsamaritkurser), som arbetsmarknadsstyrelsen anordnar.

Kommittén förutsätter, att för all genom hemhjälpnsnämnden lämnad hjälp tillämpas samma taxa, vars avgifter — enligt socialstyrelsens normalförslag — bör graderas med hänsyn till antalet barn och inkomst. Då den sociala hemhjälpen genom utvidgade personalresurser bör kunna i större utsträckning tillgodose nödlägen även inom hushåll som inte tillhör

de mindre bemedlade, blir taxans maximigränser av ökad betydelse. Uppenbarligen bildar härvid den öppna arbetsmarknadens villkor för yrkes-skicklig arbetskraft ett naturligt »tak».

Kommittén finner det uteslutet att slopa statsbidragen till den sociala hemhjälpen i det ögonblick verksamheten står inför en väsentlig utbyggnad. Däremot föreslår kommittén, att statsbidragen i fortsättningen utgår såsom skatteunderlagsgraderat procentbidrag på ett underlag, som i huvudsak motsvarar kommunernas kostnader för avlöning av all hemhjälp-personal minskade med inflytande avgifter för lämnad hemhjälp. Bidragssystemet har utformats i överensstämmelse med vad som gäller för statsbidrag till skolmåltider. För normalkommun, varmed kommittén avser kommun med 25 skattekronor per invånare, bör enligt förslaget bidrag utgå med 25 % av de bidragsberättigade kostnaderna. I intet fall skall bidrag utgå med lägre andel än 10 % av dessa kostnader. Städer och landskommuner skall i bidragshänseende behandlas lika. I bidragsunderlaget bör kostnader för annan hemhjälp Arbetskraft än hemvårdarinnor få ingå med högst lika stort belopp som kostnaderna för hemvårdarinnor. Bidragsunderlaget bör få uppgå till högst 650 kronor för varje påbörjat 100-tal av kommunens folkmängd, vilket i huvudsak motsvarar en heltidsarbetande hemvårdarinna per 1 000 invånare. Ålders- och kallortstillägg samt i vissa fall lön under sjukledighet bör helt åvila kommunerna. Ett villkor för att statsbidrag skall utgå föreslås liksom hittills vara att landstinget bidrager med ett belopp, som motsvarar minst halva statsbidraget.

Det föreslagna bidragssystemet synes enligt kommittén innebära, att statens kostnader för bidrag till det nuvarande antalet hemvårdarinnor blir desamma som med gällande bidragsgrunder. Kostnadsökningen för staten blir följaktligen väsentligen beroende av den takt, i vilken verksamheten kan byggas ut. Om man för ett första verksamhetsår räknar med att antalet heltidsarbetande hemvårdarinnor ökar med 200 och att timavlönad arbetskraft tages i anspråk till hälften av vad som utgör maximum för bidrag till avlönande av sådan arbetskraft, skulle detta medföra, att kostnaderna för statsbidrag till social hemhjälpverksamhet ökade från nuvarande 3,6 milj. kronor till omkring 5,8 milj. kronor.

Beträffande frågan om förmedling av den sociala hemhjälpen erinrar kommittén, att 1951 års riksdag beslöt en betydande nedskärning av arbetsförmedlingens personalram. För den sociala hemhjälpens del innebar beslutet, att förmedlingen av hemvårdarinnor inte fick handhas av arbetsförmedlingen om detta skulle kräva extra personal eller medföra särskilda kostnader. Med hänsyn till den nära anknytning till hemhjälpen på den öppna marknaden, som den sociala hemhjälpen redan har och i än högre grad kommer att få om kommitténs förslag realiseras, bör det enligt kommitténs mening i framtiden liksom före 1951 få avgöras lokalt från fall till fall hur förmedlingsfrågan lämpligen bör vara ordnad. Principiella hin-

der för kommunerna att, utan ersättning till staten, överlämna förmedlingen av all subventionerad hemhjälp till den offentliga arbetsförmedlingen bör sålunda inte föreligga.

Vad slutligen angår den centrala tillsynen över den statsunderstödda sociala hemhjälpens föreslår kommittén att med hänsyn till verksamhetens nära samband med hemhjälpens arbetsmarknaden i allmänhet denna tillsyn överflyttas från socialstyrelsen till arbetsmarknadsstyrelsen.

#### *Yttranden.*

Kommittéförslaget har varit föremål för en omfattande remissbehandling.

Vad kommittén anført i fråga om utbildningen av hembiträden och hemassistenter har vunnit anslutning i de yttranden där frågan berörts. Endast *stadsfullmäktige i Växjö* har förklarat, att de inte finner några särskilda hemassistenter nödvändiga.

Beträffande behovet av utvidgning av området för den statsunderstödda sociala hemhjälpens verksamheten råder allmän enighet i yttrandena. Ingen erinran har gjorts mot en sådan ändring i statsbidragskungörelsen att reguljär korttidshjälp skall kunna lämnas åt åldringar, invalider och sjuka. *Socialstyrelsen* anser, att regelbundet återkommande hjälp bör kunna lämnas även åt andra kategorier, såsom t. ex. betungade husmödrar i barnfamiljer, blivande mödrar, för vilka havandeskapet är särskilt pressande, samt mödrar till poliosjuka och invalidiserade barn. *Stadsfullmäktige i Stockholm* säger sig förutsätta, att även barnfamiljer skall få fortlöpande hjälp i sådana fall, då man vinner en direkt avlastning av samhällets anstaltsvård. *Yrkeskvinnors samarbetsförbund* riktar uppmärksamheten på de ensamstående yrkesarbetandes behov av hjälp vid exempelvis sjukdom. *Svenska socialvårdsförbundet* beklagar, att kommittén inte kunnat lägga fram några uppskattningar av omfattningen av de hjälpbehov, som skall tillgodoses inom den sociala hemhjälpens. Bedömningen av hur långt samhället skall ställa resurser till förfogande för vård i hemmet av gamla är ytterst avhängigt av planerna i stort för vår åldringsvård. *Stadsfullmäktige i Göteborg* vitsordar behovet av en utvidgning men framhåller önskvärldheten av att med den slutliga prövningen av förslaget får anstå tills vidare i avvaktan på resultatet av pågående utredningar rörande dels nya riktlinjer för avvägningen mellan olika former av åldringsvården och dels grunderna för ett allmänt statsbidrag till kommunerna.

I fråga om den lokala organisationen av den sociala hemhjälpens verksamheten stödes kommitténs förslag i övervägande antalet yttranden. *Socialstyrelsen* anser, att ett av de värdefullaste förslagen i betänkandet är att all hemhjälp, som utövas med ekonomiskt understöd av allmänna medel, skall samordnas under en kommunal nämnd, hemhjälpnämnden.

*Länsstyrelsen i Kronobergs län* finner liksom *svenska socialvårdsförbundet* det beklagligt, om koncentrationen av all hemhjälpssverksamhet till ett organ skulle medföra att insatserna från enskilda och organisationer skulle äventyras. Socialvårdsförbundet tillägger, att i och med att avvägningen mellan olika hjälpbehov förlägges till samma organ uppstår risk för att hjälpbehoven för åldringar får vika för behoven av hjälp till barnfamiljer, där situationen kan bli mer akut. Såvitt möjligt bör därför avdelas särskild arbetskraft, som har till huvudsaklig uppgift att tillgodose hjälpbehoven inom hemvården för åldringar.

*Stadsfullmäktige i Göteborg* anser, att den av hemhjälpnsnämnden bedrivna verksamheten i fortsättningen liksom hittills bör inriktas på att tillgodose behovet av hemhjälp för barnfamiljer, där husmodern av en eller annan anledning blivit tillfälligt urståndsatt att sköta hemmet. Att under en och samma organisation inordna flera olika personalkårer med olika utbildning och olika inriktade arbetsuppgifter, hemvårdarinnor, hem-samariter, åldringsvårdarinnor och vanliga hemassistenter, torde inte vara lyckligt. Det bör föreligga full frihet för en kommun att själv ordna sin hemhjälpssverksamhet. Även *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* anser, att kommunerna bör lämnas stor frihet att utforma verksamheten på det sätt som varje kommun finner lämpligt.

I anledning av vad kommittén anfört om rekryteringen till hemvårdarinneyrket säger sig *socialstyrelsen* anse, att en viss försiktighet alltfört måste iakttagas vid utbyggnaden av kåren av fast anställda hemvårdarinnor samt att det inte finns någon anledning att söka rekrytera denna kår på annat sätt än hittills. Sedan år 1944 har kåren ökat med i genomsnitt ca 270 utbildade hemvårdarinnor per år. Utbildningsmöjligheterna har i stort sett motsvarat och kommer helt visst att motsvara kommunernas efterfrågan på heltidsarbetskraft även vid en fortsatt utbyggnad. Tillströmningen till hemvårdarinnekurserna har undergått en påtaglig förbättring. *Göteborgs och Bohus läns landstings förvaltningsutskott* anser, att utbyggnaden bör ske i takt med utbildningen av nya hemvårdarinnor och inom ramen för den nuvarande organisationen. Landstinget fruktar, att införandet i större utsträckning av annan arbetskraft i den statsunderstödda sociala hemhjälpssverksamheten skulle äventyra de resultat som hittills uppnåts, särskilt om kravet på viss kompetens samtidigt skulle bortfalla.

Att viss försiktighet bör iakttagas vid meddelandet av dispens för sådana som inte genomgått vederbörlig hemvårdarinneutbildning betonas starkt av *lantbruksstyrelsen*, *stadsfullmäktige i Växjö*, *Fredrika Bremerförbundet* samt *högerns kvinnoförbund*.

Förslaget att flytta dispensprövningen till vederbörande kommunala myndighet har tillstyrkts av, förutom *flertalet kommuner*, *arbetsmarknadsstyrelsen*, *överståthållarämbetet*, *länsstyrelserna i*

*Kronobergs, Malmöhus, Göteborgs och Bohus samt Värmlands län, Kronobergs och Gävleborgs läns landstings förvaltningsutskott, arbetsmarknadens kvinnonämnd samt landsorganisationen.*

*Svenska landstingsförbundet, svenska arbetsgivareföreningen, TCO och socialdemokratiska kvinnoförbundet* har heller ingenting att erinra mot en överflyttning men vill skapa garantier för att kommunerna ej missbrukar sina rättigheter på ifrågavarande område.

Förslaget har avstyrkts av *socialstyrelsen, medicinalstyrelsen, överstyrelsen för yrkesutbildning, lantbruksstyrelsen, länsstyrelsen i Norrbottens län, stadsfullmäktige i Göteborg, kommunalfullmäktige i Månstorps kommun, Södermanlands, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Skaraborgs samt Norrbottens läns landstings förvaltningsutskott, hemmens forskningsinstitut, Sveriges husmodersföreningars riksförbund, yrkeskvinnors samarbetsförbund, Fredrika Bremerförbundet samt högerns, folkpartiets och svenska landsbygdens kvinnoförbund.*

Kommitténs förslag om särskild sjukvårds- och barnavårdsutbildning för någon eller några av en kommuns hemvårdarinnor har behandlats endast i ett mindre antal yttranden. Förslaget har tillstyrkts av *överstyrelsen för yrkesutbildning, lantbruksstyrelsen, svenska landstingsförbundet och folkpartiets kvinnoförbund. Arbetsmarknadsstyrelsen, medicinalstyrelsen och Södermanlands läns landstings förvaltningsutskott* motsätter sig inte förslaget men förordar en utökad barnavårds- och sjukvårdsutbildning inom ramen för den ordinarie utbildningen. *Socialstyrelsen* anser, att frågan om fortbildning i sjukvård av hemvårdarinnor, som redan är i tjänst, inte bör lösas förrän resultatet föreligger av medicinalstyrelsens nu pågående utredning angående hemsjukvård. Däremot finner *socialstyrelsen* förslaget om fortbildning i spädbarnsvård och psykisk barnavård för vissa hemvårdarinnor värt att beaktas.

*Stadsfullmäktige i Växjö, TCO, kommunalfullmäktige i Nederkalix kommun samt Skaraborgs läns landstings förvaltningsutskott* ställer sig avvisande till förslaget.

Lämpligheten av att komplettera den sociala hemhjälpens lokala organisation med deltidsarbetande, timavlönad arbetskraft framhålls av bl. a. *Kronobergs och Gävleborgs läns landstings förvaltningsutskott, svenska stadsförbundet, svenska landstingsförbundet, svenska landskommunernas förbund, röda korset och flertalet kommuner. Socialstyrelsen* anser det önskvärt, att deltidsarbetande hemvårdarinnor anställs för arbete bland sådana sjuka, invalider och gamla, som endast behöver någon eller några timmars regelbundet återkommande hjälp med vanliga hemsysslor samt för att vikariera för de ordinarie hemvårdarinnorna vid ledighet för dessa. Styrelsen tillstyrker, att kortare kurser i form av kvälls- eller veckoslutskurser anordnas för denna arbetskraft. 1952 års åldringsvårdsutredning framhåller den deltidsanställda arbetskraftens användbar-

het inom den öppna åldringsvården. Krav på särskild utbildning för denna arbetskraft synes utredningen ej böra uppställas.

Förslaget att ersättningen för lämnad hemhjälp skall utgå efter en taxa, vars högsta belopp motsvarar vad som betalas på öppna arbetsmarknaden, har i stort sett inte mött erinringar.

I statsbidragsfrågan har många olika uppfattningar kommit till uttryck. Positivt inställda till förslaget att avlösa det nuvarande bidragssystemet med ett skatteunderlagsgraderat procentbidrag av föreslagen typ är *socialstyrelsen*, *länsstyrelsen i Norrbottens län*, *stadsfullmäktige i Stockholm* jämte ytterligare ett *femtontal kommuner*, *Göteborgs och Bohus* samt *Skaraborgs läns landstings förvaltningsutskott*, *svenska landstingsförbundet* och *TCO*. *Överståthållarämbetet* har icke något att erinra mot en omläggning av statsbidragssystemet men påpekar, att ämbetet tidigare ifrågasatt lämpligheten av att, i avbidan på resultatet av allmänna statsbidragsutredningens förslag, införa nya specialbidrag eller ändra bestämmelserna i fråga om de nu utgående. *Gävleborgs läns landstings förvaltningsutskott* och *kommunalfullmäktige i Algutsboda kommun* har intet att erinra mot förslaget men finner det angeläget, att ett allmänt statsbidrag till kommunerna snarast ersätter de olika specialbidragen. Även *länsstyrelsen i Kronobergs län*, *kommunalfullmäktige i Njutångers kommun* samt *svenska socialvårdsförbundet* synes föredraga en sådan anordning. Socialvårdsförbundet säger sig inte vara övertygat om att ett statsbidrag av så relativt ringa storlek, som det här är fråga om, kan innebära något starkare incitament till en utbyggnad av verksamheten. F. ö. torde behovet av verksamheten vara så starkt, att detta i och för sig kan anses utgöra en tillräcklig stimulans för verksamhetens utbyggnad i takt med de ekonomiska och personella resurserna ute i kommunerna.

*Statskontoret*, *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*, *stadsfullmäktige i Göteborg* samt *landskommunernas förbund* anser, att statsmakternas ställningstagande till allmänna statsbidragsutredningens förslag i första hand bör avvaktas. *Länsstyrelserna i Gävleborgs och Västerbottens län* samt *Södermanlands läns landstings förvaltningsutskott* finner de föreslagna statsbidragsreglerna alltför invecklade. Kritiskt inställda till det föreslagna statsbidragssystemet är vidare bl. a. *länsstyrelserna i Södermanlands och Malmöhus län*. *Svenska stadsförbundet* föreslår, att statsbidragen till den sociala hemhjälpen i avvaktan på de åtgärder, vartill allmänna statsbidragsutredningens principbetänkande kan ge anledning, provisoriskt höjes så att kostnadsrelationen mellan stat och kommun blir den ursprungligen avsedda. I samband därmed bör de nu gällande statsbidragsgrunderna överses.

Klart avstyrkande yttranden har avgivits av *stadsfullmäktige i Hudiksvall* och *kommunalfullmäktige i Höörs köping*. *Malmöhus läns landstings förvaltningsutskott* föreslår, att statsbidraget utgår efter nuvarande principer men med uppåt jämkade belopp.

Vad härefter angår förmedlingen av den sociala hemhjälpen är man i flertalet av de yttranden där frågan behandlats ense med kommittén om att några principiella hinder att delegera förmedlingsverksamheten till den offentliga arbetsförmedlingen inte bör föreligga och att denna fråga bör kunna avgöras lokalt från fall till fall. Kommitténs förslag har sålunda tillstyrkts av *arbetsmarknadsstyrelsen, lantbruksstyrelsen, två länsstyrelser, aderton kommuner, fyra landsting, 1952 års åldringsvårdsutredning, svenska stadsförbundet, svenska landstingsförbundet, TCO, svenska socialvårdsförbundet, hemmens forskningsinstitut samt Sveriges husmodersföreningars riksförbund. Statskontoret* förordar kommittéförslaget med hänsyn till att den vidgade sociala hemhjälpsverksamheten grundar sig på en ökad användning av annan personal än hemvårdarinnor, beträffande vilken arbetsförmedlingen kan förutsättas äga de största möjligheterna att överblicka tillgången.

*Länsstyrelsen i Norrbottens län, stadsfullmäktige i Hagfors, svenska arbetsgivareföreningen, landsorganisationen samt arbetsmarknadens kvinnonämnd* förordar, att förmedlingsverksamheten omhändertages av den offentliga arbetsförmedlingen.

*Socialstyrelsen* anser det självfallet, att valet av arbetsledare även i fortsättningen skall vara en kommunal angelägenhet. För socialvårdsbyråerna som förmedlingsorgan talar tillgången till socialregistret samt den omständigheten att såväl kassa- som sekreterargöromål kan skötas på byrån, varjämte personalen i motsats till arbetsförmedlingspersonalen har tillfälle att göra hembesök. För arbetsförmedlingarna som arbetsledare talar endast möjligheten att anskaffa extra arbetskraft, om de heltidsanställda och deltidsanställda hemvårdarinnorna inte räcker till. Socialstyrelsen finner det sannolikt, att även om riksdagen skulle ändra sitt principbeslut från 1951 inte stort flera arbetsförmedlingar än de 129, som nu förmedlar hemhjälp, kommer att åtaga sig eller anförtros sådan förmedling. Till socialstyrelsens ståndpunkt ansluter sig *Göteborgs och Bohus samt Skaraborgs läns landstings förvaltningsutskott, stadsfullmäktige i Göteborg, Skövde och Hudiksvall, kommunalfullmäktige i Höörs köping och Njutångers kommun samt svenska landsbygdens kvinnoförbund.*

Beträffande slutligen den centrala tillsynen av den statsunderstödda sociala hemhjälpsverksamheten har meningarna varit ytterst delade. *Statskontoret, arbetsmarknadsstyrelsen, fyra länsstyrelser, ett femtontal kommuner, två landsting, svenska landstingsförbundet, svenska arbetsgivareföreningen, landsorganisationen, arbetsmarknadens kvinnonämnd samt svenska landsbygdens kvinnoförbund* har inte haft något att erinra mot kommitténs förslag att överflytta tillsynen från socialstyrelsen till arbetsmarknadsstyrelsen. Det sistnämnda verket ställer sig dock inte avvisande till att den nuvarande ordningen bibehålles.

Mot kommitténs förslag i här ifrågavarande avseende uttalar sig *social-*

styrelsen, medicinalstyrelsen, lantbruksstyrelsen, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Södermanlands och Göteborgs och Bohus län, ett tiotal kommuner, Södermanlands, Malmöhus, Göteborgs och Bohus samt Skaraborgs läns landstings förvaltningsutskott, 1952 års åldringsvårdsutredning, svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund, svenska socialvårdsförbundet, Fredrika Bremerförbundet, folkpartiets kvinnoförbund samt socialdemokratiska kvinnoförbundet. Socialstyrelsen anser, att verksamhetens karaktär av socialvård och de breda kontaktytorna med den övriga socialvården talar för bibehållande av styrelsen som tillsynsmyndighet. Om man skall kunna lösa det aktuella åldringsvårdsproblemet och lyckas med programmet att i görligaste mån minska på behovet av anstaltsvård av de gamla, är det nödvändigt att socialstyrelsen, som ju även har att svara för andra viktiga delar av åldringsvården, alltfört får vara tillsynsmyndighet för hemhjälpssamheten.

#### **Socialstyrelsens förslag till anslagsberäkning.**

Socialstyrelsen har (skr. <sup>25</sup>/s 1953) erinrat om att riksdagen för år 1953 fastställt högsta antalet hemvårdarinnor, till vilkas avlönande statsbidrag finge utgå, till 3 100 heltidsanställda eller däremot svarande antal deltidspanställda hemvårdarinnor. För år 1954 har riksdagen däremot icke fastställt något högsta antal. Enligt preliminära uppgifter från landstingens hemhjälpssstyrelser samt från städerna utom landsting kommer ansökningarna avseende statsbidrag för år 1954 att avse 3 110 heltidsanställda och 225 deltidspanställda hemvårdarinnor. Styrelsen beräknar, att under budgetåret 1954/55 statsbidrag kommer att utgå med 3 500 000 kronor.

Statskontoret har ifrågasatt, om inte anslaget kan anvisas med oförändrat belopp.

#### **Departementschefen.**

Sedan år 1944 lämnas statsbidrag till den huvudsakligen av kommunerna bedrivna sociala hemhjälpssamheten, vilken erhållit en betydande omfattning. Förslag som syftar till ytterligare utbyggnad av samhällets insatser på detta område har lagts fram i olika sammanhang. Frågan har senast behandlats av bostadskollektiva kommittén inom ramen för dess uppdrag att utreda spörsmålen rörande kollektiva anordningar i samband med bostadsområden etc. Hemhjälpssfrågan har fått ytterligare ökad aktualitet i samband med att problemen rörande vården av det växande antalet åldringar upptagits till behandling. Enligt sina direktiv har 1952 års åldringsvårdsutredning som huvuduppgift att pröva avvägningen mellan olika vårdformer, varvid bl. a. framhållits betydelsen av att åldringarna genom tillgång till hemhjälp beredes ökade möjligheter att bo kvar i sina hem. Resultatet av åldringsvårdsutredningens arbete kan inte beräknas föreligga inom den närmaste tiden. Det nu föreliggande betänkandet synes

emellertid kunna upptagas till behandling utan att nämnda utrednings resultat avvaktas.

Bostadskollektiva kommittén har till en början behandlat hembiträdes- och hemassistentyrkena och därvid, fränsett vissa allmänna rekommendationer, endast lagt fram förslag om utvidgning av den av arbetsmarknadsstyrelsen bedrivna kursverksamheten för hemassistenter samt om översyn av kursplanerna. Denna kursverksamhet synes emellertid inte kunna ha nämnvärd betydelse för lösningen av de föreliggande problemen. År 1951 anordnades en sådan kurs med 12 deltagare, år 1952 3 kurser med 44 deltagare och år 1953 3 kurser med 35 deltagare. Enligt min mening saknas tillräcklig anledning att upprätthålla denna utbildningsform. Kurserna bör därför åtminstone tills vidare upphöra.

Den statsunderstödda sociala hemhjälpen har tillkommit främst för att bereda hemhjälp åt familjer där sådan tillfälligt erfordras på grund av husmoderns bristande arbetsförmåga, behov av vila eller därmed jämförbara omständigheter. F. n. torde finnas ca 3 100 heltidsanställda hemvårdarinnor inom denna organisation jämte deltidсанställd arbetskraft i mindre omfattning. I viss utsträckning har denna personal tagits i anspråk även för hemhjälp åt åldringar och invalider. Vid sidan av den statsunderstödda verksamheten har i åtskilliga kommuner — i kommunens eller någon organisations regi — organiserats hemhjälp åt sistnämnda grupper med utnyttjande av deltidсанställd arbetskraft, som utbildats vid av arbetsmarknadsstyrelsen anordnade s. k. hemsamaritkurser eller som inte har någon annan utbildning än den vederbörande förvärvat i sitt eget hem eller som anställd i husligt arbete. Enligt uppgifter från socialstyrelsen hade hemhjälpverksamhet utanför den statsunderstödda sociala hemhjälpen år 1952 organiserats i ca 300 kommuner och planerades i ytterligare ca 275 kommuner. Behovet av ökade möjligheter att bereda hemhjälp såväl åt barnfamiljer och andra vid husmoderns sjukdom eller därmed jämförbara omständigheter som — framför allt — åt åldringar och invalider kan inte ifrågasättas om man ser till landet som helhet. Bostadskollektiva kommittén har föreslagit, att detta behov skall tillgodoses genom utbyggnad av den statsunderstödda sociala hemhjälpen. Även åt åldringar och invalider skulle alltså hemhjälp lämnas inom ramen för denna organisation. För detta ändamål skulle organisationen förstärkas genom att deltidсанställd arbetskraft skulle anlitas i betydande utsträckning. Statsbidrag skulle utgå också till kostnaderna för den deltidсанställda personalen. Hela verksamheten skulle inordnas under hemhjälpsnämnden i vederbörande kommun.

Kommitténs förslag kan jag endast delvis biträda. Att bereda hjälp i hemmet vid husmoderns sjukdom eller vid andra likartade anledningar samt åt åldringar och invalider måste betraktas som en utpräglat kommunal angelägenhet. Alldeles särskilt gäller detta åldringarna, beträf-

fande vilka kommunerna i viss utsträckning har att välja mellan vård i hemmet med möjlighet att erhålla hemhjälp eller vård å ålderdomshem. Såsom framgår av de nyss angivna siffrorna har man också i ett stort antal kommuner redan börjat eller planerar hemhjälpss verksamhet utanför den statsunderstödda verksamheten. Det anförda innebär å ena sidan att kommunerna bör lämnas stor frihet att organisera verksamheten efter eget val och å andra sidan att skälen för statsbidrag särskilt till denna verksamhet inte är starka. Statsbidraget till den sociala hemhjälpen har otvivelaktigt haft en viktig funktion när det gällt att stimulera till att sätta i gång sådan verksamhet. Statsbidraget är maximerat i förhållande till folkmängden på sådant sätt att endast ett fåtal kommuner numera har möjlighet att erhålla bidrag till ett större antal hemvårdarinnor än det nu befintliga. Med hänsyn till den kostnadsökning detta skulle medföra för staten och då verksamhetens värde numera är så erkänt att statsbidrag ej längre torde erfordras för att utbyggnaden skall fortsätta, kan tillräckliga skäl för att vidga ramen för statsbidraget utöver den nuvarande emellertid icke anses föreligga. Än mindre synes skäl föreligga för att införa statsbidrag till verksamhet i syfte att bereda hemhjälp åt åldringar m. fl. Det synes därför rimligt, att den statsunderstödda sociala hemhjälpen får bestå i stort sett i nuvarande former samt att den utbyggnad som nu erfordras framför allt med hänsyn till åldringsvårdens behov sker i huvudsak utanför den statsunderstödda verksamhetens ram. De kommuner som organiserat hemhjälp åt åldringar torde som regel ha förlagt denna verksamhet under annat organ än hemhjälpdsnämnden. Kommunerna bör i framtiden ha full frihet att ordna organisationen på samma sätt men givetvis bör något hinder för att sammanföra hela verksamheten under hemhjälpdsnämnden — vilket synes kunna ha vissa praktiska fördelar — inte föreligga. Några statliga kompetensbestämmelser för den arbetskraft som anställs utanför den statsunderstödda verksamheten bör inte komma i fråga.

Frågan om hemhjälp åt åldringar torde alltså i detta sammanhang kunna lämnas å sido, bortsett från utbildningskraven. Jag vill dock inte underlåta att understryka angelägenheten av att kommunerna alltjämt ägnar hemhjälpfrågan för åldringarna intresse och att den med goda resultat inleda kommunala och enskilda verksamheten i detta hänseende fullföljes.

Såsom förut nämnts anordnar arbetsmarknadsstyrelsen kortare s. k. hemsamaritkurser med sikte bl. a. på utbildningen av åldringsvårdarinnor. Även där andra än vid dessa kurser utbildade personer anlitas för hemhjälp åt åldringar synes erfarenheterna vara goda. Behovet av särskilda kurser kan därför möjligen ifrågasättas. I avbidan på ytterligare erfarenhet rörande kommunernas intresse för kurserna bör de emellertid fortfarande bedrivas.

Vad härefter angår den statsunderstödda sociala hemhjälpens får jag anföra följande.

Enligt 1 § kungörelsen om statsbidrag till social hemhjälpssyftsamhet (1951:225) skall sådan verksamhet ha till ändamål att i hem, där på grund av husmoderns bristande arbetsförmåga eller behov av vila eller annan familjemedlems sjukdom eller ock därmed jämförbara omständigheter tillfälligt behov föreligger av biträde med hemmets skötsel, genom särskild hemvårdarinna lämna sådant biträde under kortare tid. Hemhjälp må enligt nämnda bestämmelse jämväl kunna lämnas ensamboende. Bostadskollektiva kommittén har föreslagit en omformulering i sådan riktning att hjälp kan lämnas åt åldringar och invalider inte blott vid tillfälliga behov utan även i form av reguljär korttidshjälp under längre tidsperioder. Ehuru behovet av hemhjälp i de av kommittén angivna fallen enligt min mening bör tillgodoses utanför den statsunderstödda hemhjälpens ram är det uppenbart att även den statsunderstödda organisationen bör kunna utnyttjas för hjälp åt åldringar och invalider i den mån så är möjligt utan åsidosättande av denna organisations primära uppgifter. Jag har därför intet att erinra mot en omformulering i anslutning till kommitténs förslag. Även de av socialstyrelsen i dess yttrande angivna fallen bör kunna inrymmas under bestämmelsen.

Enligt gällande bestämmelser utgår statsbidrag inte blott till kostnaderna för heltidsanställda hemvårdarinnor utan även för deltidsanställda. De deltidsanställda representerar dock endast en mindre del av den kår till vars avlönande statsbidrag utgår. Någon anledning att ändra bestämmelserna med anledning av vad jag i det föregående anförts föreligger enligt min mening inte f. n.

De krav på särskild utbildning för heltidsanställda hemvårdarinnor, som hittills gällt, torde i icke obetydlig utsträckning ha medverkat till den uppskattning hemvårdarinnorna nått. Det är av vikt att kompetenskraven uppehålls även i framtiden. Vid remissbehandlingen har olika meningar rått i frågan huruvida för detta ändamål den centrala dispensprövningen bör bibehållas. Enligt min mening torde det beträffande flertalet kommuner inte innebära några risker för sänkt standard inom hemvårdarinneskåren om dispensprövningen överlåtes på de kommunala organen. Möjligt är emellertid att den sociala hemhjälpens inom en del kommuner ännu inte nått den stabilitet att det stöd den centrala prövningen innebär lämpligen nu kan bortfalla. Med hänsyn härtill och till de invändningar mot kommittéförslaget som gjorts i yttrandena finner jag det lämpligt att den centrala prövningen får bestå ännu någon tid.

Kommitténs förslag att tillsynsmyndigheten skall upptaga frågan om kompletterande utbildning för vissa hemvårdarinnor i hemsjukvård och barnavård vill jag inte motsätta mig. I första hand bör emellertid övervägas huruvida inte utbildningen i dessa ämnen kan ökas vid de av social-

styrelsen anordnade prov- och kompletteringskurserna utan att den sammanlagda kurstiden därför behöver utsträckas.

Med nuvarande brist på huslig arbetskraft bör den sociala hemhjälpen kunna tillgodose kvalificerade hjälpbehov oberoende av den hjälpsökandes inkomst. Härvid synes det rimligt att de som så kan får betala en ersättning som överensstämmer med eller nära ansluter sig till lönerna i öppna marknaden. Avgörandet i fråga om taxorna för ersättning bör emellertid liksom hittills tillkomma kommunerna och landstingens hemhjälpsstyrelser.

Såsom förut nämnts kan jag inte tillstyrka någon utvidgning av statsbidraget till den sociala hemhjälpen. Frågan om en eventuell ändring av bidragsreglerna inom den nuvarande kostnadsramen bör inte upptas till behandling i avbidan på slutligt ställningstagande till de av allmänna statsbidragsutredningen aktualiserade spörsmålen rörande de statliga driftbidragen till kommunerna.

Beträffande förmedlingen av social hemhjälp innebar 1951 års riksdagsbeslut i frågan att förmedlingen i princip betraktas som en kommunal angelägenhet men att denna uppgift kan skötas av arbetsförmedlingen i den mån särskilda kostnader ej föranledes härav. Uppgiften ombesörjes fortfarande av arbetsförmedlingen på ett stort antal orter. Med hänsyn till de konsekvenser detta skulle kunna medföra i fråga om arbetsförmedlingens personalbehov kan jag inte tillstyrka någon ändring av de 1951 uppdragna riktlinjerna.

Tillräcklig anledning att föreslå ändring beträffande den centrala tillsynen å den statsbidragsunderstödda verksamheten synes mig inte föreligga. Tillsynen bör alltså fortfarande ligga kvar hos socialstyrelsen. De av mig i det föregående förordade förslagen innebär, att en växande del av kommunernas verksamhet på ifrågavarande område inte kommer att vara underställd nämnda tillsyn. Det är emellertid angeläget att socialstyrelsen ägnar all möjligt uppmärksamhet även åt den icke statsunderstödda delen av verksamheten och söker stå kommunerna till tjänst med upplysningar och råd.

Vad härefter angår anslagsfrågan skall för nästa budgetår beräknas medel för statsbidrag avseende verksamheten under år 1954. En höjning av anslaget synes motiverad. Den torde dock böra begränsas till 140 000 kronor och anslaget sålunda uppföras med 3 300 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig i det föregående förordade riktlinjer beträffande den sociala hemhjälpen;

b) till *Bidrag till avlönande av hemvårdarinnor* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 3 300 000 kronor.

[16] 14. **Prov- och kompletteringskurser för hemvårdarinnor.**

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1951/52 .....                  | 116 000 | 172 372     |
| 1952/53 .....                  | 240 000 | 239 516     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 305) | 260 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 260 000 |             |

Å anslaget fanns vid utgången av budgetåret 1952/53 en reservation av 484 kronor.

*Socialstyrelsen* har (skr. <sup>25</sup>/8 1953) anför, att sammanlagda kostnaden per elev vid de kompletteringskurser, som hållits fr. o. m. andra kvartalet 1952 t. o. m. första kvartalet 1953, genomsnittligt uppgått till 590 kronor. Då lönerna till extra lanthushållslärarinnor fr. o. m. den 1 juli 1953 höjts från Cg 17 till Cg 19, beräknas kostnaderna för varje kompletteringskurs stiga med 200 kronor, varför 610 kronor torde åtgå per elev. Styrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår beräknas för utbildning av samma antal hemvårdarinnor som under innevarande budgetår, nämligen 450. Medelsbehovet beräknas sålunda till  $(450 \times 610)$  274 500 kronor.

*Statskontoret* har inte haft något att erinra med anledning av vad socialstyrelsen anför.

*Departementschefen.*

Såsom jag framhållit under föregående punkt bör socialstyrelsen undersöka möjligheten att öka utbildningen i barnavård och hemsjukvård inom den nuvarande kurstiden 3 månader. Anslaget bör i avbidan på ytterligare erfarenhet rörande elevtillströmningen och kostnaderna anvisas med oförändrat belopp.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Prov- och kompletteringskurser för hemvårdarinnor* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 260 000 kronor.

**FATTIGVÅRD OCH BARNAVÅRD M. M.**[17] 15. **Fattigvård i allmänhet.**

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1950/51 .....                  | 2 400 000 | 3 676 375   |
| 1951/52 .....                  | 3 200 000 | 4 429 990   |
| 1952/53 .....                  | 3 900 000 | 3 702 017   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 306) | 4 600 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 4 400 000 |             |

Från anslaget bestrides främst statsverkets kostnader enligt fattigvårdslagen för fattigvård åt icke svenska medborgare samt åt personer, som längre tid vistats utom sin hemortskommun eller vilkas hemortsrätt ej kunnat utrönas. Vidare bestrides från anslaget bl. a. utgifter för understöd, som enligt Kungl. Maj:ts särskilda beslut utgår till nödställda svenskar i utlandet, ävensom för vård av vissa estlandssvenska och andra åldringar samt av till Sverige anländande, varaktigt arbetsoförmögna flyktingar.

*Socialstyrelsen* har (skr. <sup>25</sup>/8 1953) hemställt, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

#### *Departementschefen.*

Belastningen på detta anslag har varierat starkt de senaste budgetåren, till stor del troligen på grund av ojämnheter i länsstyrelsernas handläggning av ersättningsärendena. Det för innevarande budgetår anvisade anslagsbeloppet, 4 600 000 kronor, har bestämts med utgångspunkt från medelsåtgången under budgetåret 1951/52. Det är möjligt att den genomsnittliga belastningen kommer att visa sig något lägre än detta belopp. I avvidan på ytterligare erfarenhet bör emellertid någon mera betydande nedräkning av anslaget inte ske. Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 4 400 000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fattigvård i allmänhet* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 4 400 000 kronor.

#### [18] 16. Barnavård i allmänhet.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1951/52 .....                  | 300 000 | 352 250     |
| 1952/53 .....                  | 350 000 | 496 518     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 306) | 350 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 350 000 |             |

Från detta anslag bestrides främst sådan ersättning av statsmedel, som enligt 63 § första stycket barnavårdslagen skall lämnas kommun för utgift för omhändertaget barn i fall motsvarande dem, då enligt fattigvårdslagen ersättning utgår från statsverket.

*Socialstyrelsen* har (skr. <sup>25</sup>/8 1953) föreslagit, att anslaget höjes till 450 000 kronor med hänsyn till medelsåtgången under budgetåret 1952/53.

*Statskontoret* har inte haft något att erinra mot socialstyrelsens förslag.

#### *Departementschefen.*

I avvidan på ytterligare erfarenhet rörande medelsåtgången under anslaget bör dettas belopp f. n. ej ändras. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Barnavård i allmänhet* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 350 000 kronor.

[19] 17. **Fattigvård och barnavård för lappar.**

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1951/52 .....                  | 100 000 | 145 864     |
| 1952/53 .....                  | 100 000 | 183 589     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 306) | 150 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 150 000 |             |

Statsbidrag utgår med  $\frac{3}{4}$  av kommuns godkända kostnader för fattigvård och barnavård åt personer tillhörande den renskötande lappbefolkningen.

*Socialstyrelsen* har (skr.  $\frac{25}{8}$  1953) hemställt, att anslaget höjes till 170 000 kronor med hänsyn till belastningen under 1952/53.

*Statskontoret* har anfört, att anslagshöjningen bör begränsas till 10 000 kronor.

*Departementschefen.*

Tillräckliga skäl för uppräknings anslaget föreligger ännu inte. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fattigvård och barnavård för lappar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 150 000 kronor.

[20] 18. **Bidrag till anordnande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem.**

|                                | Anslag     |
|--------------------------------|------------|
| 1953/54 (statsliggaren s. 307) | 12 000 000 |
| 1954/55 (förslag) .....        | 12 000 000 |

Enligt beslut av 1953 års riksdag äger kommun eller kommunalförbund erhålla statsbidrag till kostnaderna för anordnande samt mera omfattande om- och tillbyggnad av ålderdomshem under förutsättning att byggnadsarbetena påbörjats tidigast den 1 juli 1946. Bidrag utgår, beroende på skatteunderlaget, vid nybyggnad med 10—50 % av ett belopp per vårdplats, som för ålderdomshem färdigställda 1946—1951 utgör 13 000—17 000 kronor och för senare färdigställda företag 18 000 kronor.

*Socialstyrelsen* har (skr.  $\frac{25}{8}$  1953) åberopat följande av 1952 års åldringsvårdsutredning för tiden 1 juli 1946—30 juni 1953 samt av socialstyrelsen för budgetåren 1953/54 och 1954/55 gjorda beräkning av byggnadsverksamheten och statsbidragsbehovet.

|                                                                | Tiden<br>$\frac{1}{7}$ 1946—<br>$\frac{30}{6}$ 1953 | Budgetåren<br>1953/54      1954/55 |       |
|----------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|------------------------------------|-------|
| Beräknade färdigställda antal platser i ny-<br>byggnader ..... | 3 918 <sup>1</sup>                                  | 1 000                              | 2 000 |
| antal om- och tillbyggnader .....                              | 21                                                  | 5                                  | 7     |
| Beräknat bidragsunderlag, milj. kronor .....                   | 71,5                                                | 19                                 | 37    |
| Beräknat statsbidrag, milj. kronor .....                       | 24,5                                                | 6,3                                | 12,3  |
| Till Karesuando hemmet .....                                   |                                                     | 0,2                                |       |

<sup>1</sup> Här i ingår 500 platser, som blir färdiga efter  $\frac{30}{6}$  1953.

Det samlade behovet av statsbidrag för tiden t. o. m. 1954/55 uppskattas alltså till 43 300 000 kronor. Det för innevarande budgetår beviljade anslaget av 12 000 000 kronor synes räcka för byggnader som färdigställts t. o. m. år 1951 samt till några av de byggnader som färdigställts år 1952. Därefter återstår ett anslagsbehov av omkring 31 300 000 kronor. Socialstyrelsen begränsar sitt anslagsäskande för nästa budgetår till 12 000 000 kronor, vilket belopp i det närmaste motsvarar det statsbidrag som av länsstyrelserna torde komma att beviljas för byggnader färdigställda före den 1 juli 1953.

*Statskontoret* har inte haft något att erinra med anledning av vad socialstyrelsen anförde.

#### *Departementschefen.*

Det är givetvis önskvärt att statsbidragen för de redan färdigställda ålderdomshemmen kan utbetalas utan alltför långt dröjsmål. Anslaget bör därför för nästa budgetår anvisas med oförändrat belopp, varigenom i stort sett statsbidragen för de ålderdomshem som färdigställts under år 1952 och första hälften av år 1953 beräknas kunna utbetalas. Detta innebär att eftersläpningen i fråga om utbetalningarna minskar något.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 12 000 000 kronor.

#### [21] 19. **Bidrag till utbildning av föreståndare vid ålderdomshem.**

|                                | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------|--------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 35 000 | 35 000      |
| 1953/54 (statsliggaren s. 307) | 40 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 42 000 |             |

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört under rubriken Bidrag till svenska socialvårdsförbundet.

*Yrkanden.*

*Svenska socialvårdsförbundet* har (skr.  $\frac{6}{8}$  1953) hemställt, att anslaget höjes med 6 300 kronor.

|                                                                                                                         | Ökning |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|
| 1. Sådana kostnader för utbildning av föreståndare vid ålderdomshem, till vilka staten skall bidra med ca hälften ..... | 5 300  |
| 2. Stipendier .....                                                                                                     | 1 000  |
|                                                                                                                         | 6 300  |

*Motivering.*

1. I 1952 års statsverksproposition beräknades de sammanlagda kostnaderna för den av socialvårdsförbundet anordnade utbildningen av föreståndare vid ålderdomshem för budgetåret 1952/53 till 58 000 kronor, bortsett från kostnaderna för stipendier åt deltagarna i den läskurs som inleder utbildningen (första läskursen). Departementschefen förklarade sig anse skäligt, att statens bidrag fastställdes att i huvudsak motsvara hälften av kostnaderna. Detta förslag godkändes av 1952 års riksdag. Statsbidraget fastställdes till 29 000 kronor för nämnda budgetår. De verkliga kostnaderna för utbildningen uppgick till 61 443 kronor. Kostnaderna för innevarande budgetår beräknades av socialvårdsförbundet till 83 000 kronor. I 1953 års statsverksproposition uppskattades de till 68 000 kronor, av vilket belopp staten bestrider hälften eller 34 000 kronor (V ht s. 27 ff.). Socialvårdsförbundet beräknar kostnaderna under nästa budgetår till 78 600 kronor. Här har inräknats 7 400 kronor till en kurs för elevhandledare d. v. s. föreståndare vid ålderdomshem där elever praktiserar. I övrigt har förbundet räknat med högre kostnader för avlöning av rektor och dennes assistent (enligt lönegrad 23 löneklass 26 resp. lönegrad 15 löneklass 16), resor m. m. Vissa poster upptages å andra sidan till lägre belopp än för innevarande budgetår. Sålunda minskas lokalhyrorna och kostnaderna för arvoden till lärare på grund av att endast två läskurser mot normalt tre skall anordnas under nästa budgetår. Lönekostnaderna beräknas till i genomsnitt 20 kronor per timme under den första läskursen samt 30 kronor per timme under den andra läskursen. De sammanlagda kostnaderna innebär i jämförelse med beräkningen för innevarande budgetår en ökning med 10 600 kronor, varav staten i enlighet med den av statsmakterna år 1952 antagna fördelningsgrunden bör betala hälften eller 5 300 kronor.

2. För innevarande budgetår har till stipendier för bestridande av elevernas utgifter för kost under den till internat förlagda första läskursen beräknats 6 000 kronor, vilket belopp helt bestrides av staten. Stipendiet till varje elev har fastställts till 200 kronor. Vid innevarande års kurs var antalet elever 29. Då det är möjligt att elevantalet kan ökas till 35 bör till stipendier anslås 7 000 kronor.

*Yttranden.*

*Statskontoret* säger sig icke kunna tillstyrka förbättrad löneställning för rektorn och assistenten. Tillräckliga skäl har ej heller anförts för en uppräknings av den post, som avser resekostnader. Den föreslagna handledarkursen anser statskontoret ej vara att hänföra till sådan utbildning, vartill statsverket förbundet sig att lämna bidrag. I övrigt har statskontoret ej funnit anledning till erinran mot beräkningen av bidragsunderlaget. Socialvårdsförbundets hemställan att få disponera 7 000 kronor av statsmedel för stipendier vid den första läskursen tillstyrkes. Vid godtagande av de av statskontoret förordade beräkningsgrunderna anses anslaget kunna uppföras med oförändrat belopp.

*Socialstyrelsen* tillstyrker, att anslaget upptages till 46 300 kronor.

*Departementschefen.*

Jag kan inte tillstyrka, att bidrag nu beräknas till kostnaderna för den föreslagna handledarkursen. Socialvårdsförbundets beräkningar i övrigt kan jag i stort sett godtaga. De egentliga utbildningskostnaderna uppskattar jag till 70 000 kronor, varav staten bör bestrida hälften eller 35 000 kronor. Till stipendier vid den första läskursen bör i enlighet med socialvårdsförbundets förslag beräknas 7 000 kronor. Hela anslaget bör sålunda uppföras med 42 000 kronor, vilket innebär en ökning med 2 000 kronor i förhållande till anslaget för innevarande budgetår. Anslagets rubrik bör ändras till Bidrag till utbildning av föreståndare vid ålderdomshem.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till utbildning av föreståndare vid ålderdomshem* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 42 000 kronor.

[22] 20. **Bidrag till driftkostnaderna vid arbetshem.**

|                                | Anslag | Nettoutgift |
|--------------------------------|--------|-------------|
| 1951/52 .....                  | 35 000 | 52 689      |
| 1952/53 .....                  | 50 000 | 58 250      |
| 1953/54 (statsliggaren s. 307) | 50 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 50 000 |             |

Statsbidrag utgår halvårsvis med 250 kronor för envar av det antal understödstagare eller försörjningspliktiga, som i medeltal för dag under nästföregående halvår varit intagna på arbetshemmet.

*Socialstyrelsen* har (skr. <sup>25</sup>/s 1953) föreslagit, att anslaget höjes till 60 000 kronor med hänsyn till medelsåtgången under budgetåret 1952/53.

*Statskontoret* har inte haft något att erinra mot socialstyrelsens förslag.

*Departementschefen.*

I avbidan på ytterligare erfarenhet rörande medelsåtgången bör anslagsbeloppet ej ändras. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driftkostnaderna vid arbetshem* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kronor.

## [23] 21. Allmänna barnbidrag.

|                                | Anslag      | Nettoutgift |
|--------------------------------|-------------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 510 000 000 | 515 006 485 |
| 1953/54 (statsliggaren s. 307) | 518 000 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 527 000 000 |             |

Enligt lagen om allmänna barnbidrag utgår f. n. — med vissa undantag — för barn, som är svensk medborgare och bosatt i riket, av allmänna medel såsom bidrag till barnets uppehälle och uppfostran allmänt barnbidrag med 290 kronor om året. Sådant bidrag lämnas även för här i riket bosatt barn som icke är svensk medborgare, såframt barnet fostras av någon som är bosatt och mantalsskriven i riket. Allmänt barnbidrag utgår fr. o. m. kvartalet efter det, varunder barnet fötts eller rätt till sådant bidrag eljest uppkommit, t. o. m. det kvartal, varunder barnet fyller sexton år. Dock utgår icke allmänt barnbidrag för kvartal, vid vars ingång kostnaderna för barns vård på anstalt eller för kost och bostad åt barnet helt bestrides av statsmedel.

*Socialstyrelsen* har (skr. <sup>25</sup>/8 1953) anfört, att styrelsen i sitt förslag till anslagsäskanden för innevarande budgetår räknat med att det vid mitten av budgetåret skulle finnas 1 784 000 bidragsberättigade barn. Antalet barn i åldern 0—16 år beräknas nu till 1 820 000 i december 1954. Med samma beräkningsgrund som tidigare, d. v. s. det beräknade barnantalet vid budgetårets mitt multiplicerat med barnbidragsbeloppet, skulle medelsbehovet för budgetåret 1954/55 uppgå till  $(290 \times 1\,820\,000)$  527 800 000 kronor. Styrelsen föreslår, att anslaget anvisas med 527 000 000 kronor.

*Statskontoret* har inte haft något att erinra mot socialstyrelsens beräkning av medelsbehovet.

*Departementschefen.*

Detta anslag har för de senaste budgetåren blivit upptaget med alltför låga belopp på grund av att födelsetalet blivit högre och dödligheten mindre än man tidigare haft anledning antaga. Till grund för socialstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har lagts de senaste tillgängliga siffrorna i angivna hänseenden. Beräkningen bör godtagas.

I detta sammanhang torde jag få upptaga följande spörsmål till behandling.

Under den tid nomadlapparnas barn bevistar undervisningen vid nomadskola inackorderas de vid behov i nomadskolhem eller enskilt hem. Kostnaderna för barnets kost och bostad under inackorderingstiden bestrides helt av statsmedel, och till följd härav indrages barnbidrag för dessa barn (385 barn) som regel för tre kvartal under året. Nomadskolbarnen är i detta hänseende sämre ställda än vissa andra barn, som under skoltiden är inackorderade i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem och därunder kostnadsfritt åtnjuter kost och bostad. I sådana fall (det gäller drygt 5 000 barn) bestrides nämligen kostnaderna endast delvis av statsmedel, under det att återstående del täckes av kommunala medel eller medel från stiftelser, och följaktligen indrages icke allmänt barnbidrag under inackorderingstiden. Vad nu sagts rörande allmänt barnbidrag gäller för övrigt även de särskilda barnbidragen till änkors och invaliders m. fl. barn samt bidragsförskott. I olika framställningar till socialdepartementet och skolöverstyrelsen samt i motioner vid 1949, 1950 och 1952 års riksdagar har hemställts, att likställighet skall skapas mellan nämnda skolbarnsgrupper i förevarande hänseende. De sakkunniga för anstaltsvårdades rätt till folkpension m. m., som anbefallts att pröva bl. a. denna fråga, har i sitt betänkande (SOU 1951:47) i denna del föreslagit, att allmänna och särskilda barnbidrag samt bidragsförskott skall under inackorderingstiden innehållas ej blott för nomadskolbarnen utan även för övriga förutnämnda skolbarn. Under remissbehandlingen har detta spörsmål föranlett delade meningar och andra lösningar har förordats, såsom att nomadskolbarnen bör erhålla ifrågavarande bidrag även under inackorderingstiden eller att de under denna tid i stället skall tillerkännas ett beklädnadsbidrag.

Den nuvarande skillnaden i fråga om rätten till allmänt barnbidrag mellan å ena sidan inackorderade nomadskolbarn och å andra sidan vissa andra skolbarn, som inackorderats i skolhem, arbetsstugor eller i enskilda hem, synes icke tillräckligt motiverad, och det synes förklarligt att, då kostnaderna för inackordering ej i någotdera fallet åvilar barnens föräldrar, förhållandet utlöst missnöje hos nomadskolbarnens föräldrar. Av de olika förslag, som framlagts för att åstadkomma likställighet i detta hänseende, vill jag för egen del förorda den lösningen, att de allmänna barnbidragen skall för nomadskolbarnen utgivas även för inackorderingstiden i likhet med vad som gäller för de andra barngrupper, varom nu är fråga. Denna åtgärd, som bör gälla fr. o. m. den 1 juli 1954, påkallar viss ändring i lagen om allmänna barnbidrag, vartill jag ämnar återkomma i annat sammanhang. De allmänna barnbidragen, vilka för ifrågavarande nomadskolbarn nu som regel innehålles för tre kvartal under året, föreslås sålunda utgå under hela året, vilket medför en årlig merkostnad av omkring  $(385 \times \frac{3}{4} \times 290)$  83 500 kronor. Denna kostnadsökning synes ej

behöva föranleda någon uppräknig av det av socialstyrelsen föreslagna anslagsbeloppet.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna barnbidrag* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 527 000 000 kronor.

[24] 22. **Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag.**

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 1 600 000 | 1 996 254   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 308) | 2 000 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 2 000 000 |             |

*Socialstyrelsen* har (skr. <sup>25</sup>/8 1953) uppskattat medelsbehovet för nästa budgetår till 2 038 400 kronor under förutsättning att ersättning skall utgå med oförändrat belopp, 50 öre per utbetalning. Styrelsen föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 2 000 000 kronor.

*Generalpoststyrelsen* har tillstyrkt, att ersättningen beräknas efter 50 öre per utbetalning.

*Departementschefen.*

*Socialstyrelsens* anslagsberäkning torde böra godtagas. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 2 000 000 kronor.

[25] 23. **Ersättning till barnavårdsnämnderna för bidragsförskott.**

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 2 700 000 | 3 481 558   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 308) | 4 000 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 4 600 000 |             |

Enligt bidragsförskottslagen bestrides utgift för bidragsförskott, i den mån ersättning ej kunnat uttagas av den underhållsskyldige, till tre fjärdedelar av statsverket och till en fjärdedel av den kommun, vars barnavårdsnämnd beviljat förskottet.

*Socialstyrelsen* har (skr. <sup>25</sup>/8 1953) erinrat, att maximibeloppet för bidragsförskott, som tidigare var 250 kronor för år, fr. o. m. den 1 juli 1952 höjdes till 324 kronor och fr. o. m. den 1 juli 1953 till 600 kronor för år. Bidrag till kommuns kostnader för bidragsförskott under visst budgetår skall sökas hos länsstyrelsen före utgången av påföljande budgetår. Styrelsen beräknar, att 1952 års höjning av maximibeloppet till 324 kronor

kommer att medföra ökad anslagsbelastning under budgetåret 1954/55 medan den senast beslutade höjningen inte kommer att påverka statsutgifterna för nämnda budgetår. Med hänsyn härtill synes anslaget för nästa budgetår inte behöva höjas med större belopp än 1 000 000 kronor.

*Statskontoret* har inte haft något att erinra mot vad socialstyrelsen anfört.

#### *Departementschefen.*

Under den av socialstyrelsen angivna förutsättningen att endast 1952 års höjning av maximibeloppet kommer att medföra ökad anslagsbelastning under nästa budgetår synes det försvarligt att begränsa anslagshöjningen till 600 000 kronor.

Mellan nomadskolbarn, som inackorderats under vistelse vid nomadskola, och andra skolbarn, som kostnadsfritt åtnjuter inackordering i skolen, arbetsstugor eller enskilda hem, föreligger samma skillnad i fråga om rätten till bidragsförskott som förut angivits beträffande allmänna barnbidrag. I det förra fallet bestrides kostnaderna för barnets kost och bostad helt av statsmedel, vilket enligt bidragsförskottslagen medför att bidragsförskott innehålles för inackorderingstiden, dock ej för del av månad. Eftersom kost och bostad i det senare fallet endast delvis bestrides av statsmedel, utgår bidragsförskott även för inackorderingstiden. I analogi med vad jag föreslagit i fråga om de allmänna barnbidragen förordar jag, att bidragsförskott utbetalas för nomadskolbarn även för sådan tid. Till därav föranledd ändring i bidragsförskottslagen återkommer jag i annat sammanhang. Då antalet nomadbarn, för vilka rätt till bidragsförskott föreligger, är mycket ringa, medför denna åtgärd ingen kostnadsökning av beskaffenhet att påverka anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till barnavårdsnämnderna för bidragsförskott* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 4 600 000 kronor.

#### [26] 24. Bidrag till barnavårdsnämnderna för vissa kostnader enligt barnavårdslagen m. m.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 140 000 | 132 029     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 308) | 140 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 140 000 |             |

Från förevarande anslag gäldas framför allt bidrag till barnavårdsnämnderna för vissa barn, som av nämnderna överlämnats till enskilda hem eller barnhem. Från anslaget utgår därjämte till barnavårdsnämnderna bidrag till arvoden, som av nämnderna utbetalats till vissa övervakare, ävensom ersättning för utgifter för skyddsuppfostran av personer i åldern 18—21 år, i de fall då dessa personer icke intagits å ungdomsvårdsskola.

I enlighet med förslag av socialstyrelsen (skr. <sup>25</sup>/<sub>8</sub> 1953) bör anslaget anvisas med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till barnavårdsnämnderna för vissa kostnader enligt barnavårdslagen m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 140 000 kronor.

[27] 25. **Bidrag till uppförande eller inrättande av barnhem.**

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 100       | 2 003 355   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 308) | 2 600 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 1 800 000 |             |

Enligt gällande bestämmelser må statsbidrag utgå till landsting, kommun, förening, stiftelse eller annan för anordnande av barnhem, som upptagits i sådan plan för barnhemsvårdens ordnande, varom förmäles i 40 § barnavårdslagen, så ock, där särskilda skäl därtill föreligger, för annat barnhem, som finnes tillgodose ett allmänt behov. Statsbidrag utgår, där den som ämnar anordna barnhem för ändamålet uppför nybyggnad, med högst <sup>3</sup>/<sub>4</sub> av byggnadskostnaderna — utgifter för anskaffande av tomt eller inventarier däri ej inräknade — dock att bidraget ej må överstiga 9 000 kronor för varje vårdplats. Där byggnad för ändamålet inköpes och där till barnhem tages i anspråk i vederbörandes ägo befintlig byggnad, må bidraget ej överstiga 6 000 resp. 4 000 kronor per vårdplats. Statsbidrag beviljas av Kungl. Maj:t och utbetalas av socialstyrelsen sedan barnhemmet färdigställts.

*Socialstyrelsen* har (skr. <sup>25</sup>/<sub>8</sub> 1953) erinrat, att styrelsen i sitt förslag till anslagsäskanden för innevarande budgetår förordat en höjning av bidragsbeloppen men att detta förslag avvisats (V ht 1953 s. 34). Styrelsen, som alltjämt finner den föreslagna höjningen väl motiverad, hemställer att denna fråga upptages till övervägande så snart ske kan.

Styrelsen har vidare anfört, att av riksdagen bör begäras bemyndigande för Kungl. Maj:t att bevilja bidrag intill visst belopp. Vidare måste medel anvisas för utbetalning av bidrag till färdiga barnhem. På grund av att ganska lång tid förflyter mellan beviljandet av bidrag och utbetalningen sammanfaller ej dessa belopp.

Styrelsen föreslår, att Kungl. Maj:t måtte begära riksdagens medgivande att under budgetåret 1954/55 bevilja bidrag med samma belopp som under innevarande budgetår eller med 1 400 000 kronor. Beträffande medelsanvisningen har styrelsen anfört, att t. o. m. budgetåret 1952/53 anslag beviljats med sammanlagt 8 300 500 kronor. Under samma tid har utbetalats tillhopa 6 975 689 kronor. Den 30 juni 1953 återstod alltså (8 300 500 — 6 975 689) 1 324 811 kronor av de tidigare beviljade anslagen.

Med inräknande av det för innevarande budgetår anvisade anslaget, 2 600 000 kronor, står alltså 3 924 811 kronor till förfogande under detta budgetår. Enligt styrelsens beräkningar kommer 3 861 000 kronor att utbetalas under budgetåret, vilket innebär att vid budgetårets utgång skulle finnas en reservation av 63 811 kronor. Utgifterna under budgetåret 1954/55 uppskattas preliminärt till 2 155 100 kronor. Anslagsbehovet skulle alltså uppgå till (2 155 100 — 63 811) i runt tal 2 000 000 kronor. Styrelsen hemställer, att sistnämnda belopp anvisas.

*Statskontoret* har inte haft något att erinra mot socialstyrelsens förslag.

#### *Departementschefen.*

Ett av socialstyrelsen framlagt förslag om höjning av ifrågavarande statsbidrag avvisades i 1953 års statsverksproposition. Statsutskottet, vars utlåtande godkändes av riksdagen, anförde (utl. nr 5 s. 10), att utskottet ansåg starka skäl föreligga för en höjning av bidragsbeloppen men att frågan härom borde sättas i sammanhang med allmänna statsbidragsutredningens pågående arbete beträffande de till kommunerna utgående anläggningsbidragen. Något förslag beträffande dessa bidrag har inte lagts fram av nämnda utredning. Anledning att nu uppta frågan om förbättring av bidragen föreligger därför ej.

Såsom socialstyrelsen föreslagit bör Kungl. Maj:t utverka riksdagens bemyndigande att under nästa budgetår bevilja statsbidrag med samma belopp som av riksdagen medgivits för innevarande budgetår eller 1 400 000 kronor. Medelsbehovet under nästa budgetår för utbetalning av statsbidrag kan inte f. n. beräknas med säkerhet. Det synes dock inte osannolikt att ett något lägre belopp än det av socialstyrelsen föreslagna kan visa sig tillräckligt. Anslaget torde därför kunna minskas till 1 800 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att statsbidrag till uppförande eller inrättande av barnhem under budgetåret 1954/55 beviljas med högst 1 400 000 kronor;

b) till *Bidrag till uppförande eller inrättande av barnhem* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 1 800 000 kronor.

#### [28] 26. **Bidrag till driften av barnhem.**

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 2 300 000 | 2 367 378   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 308) | 2 400 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 2 400 000 |             |

Statsbidrag till driften av barnhem utgår för varje i barnhemmet intaget barn med en krona 50 öre per dag på villkor att vårdavgift icke uttages med högre belopp än 3 kronor för dag och barn. För mödrahem, å vilket meddelas särskild utbildning i barnavård och husligt arbete och som står under tillsyn av överstyrelsen för yrkesutbildning, må statsbidrag utgå med tre kronor 50 öre för dag och barn på villkor att vårdavgift icke uttages.

*Socialstyrelsen* har (skr. <sup>25</sup>/<sub>8</sub> 1953) erinrat, att styrelsen i sitt förslag till anslagsäskanden för innevarande budgetår föreslog, att statsbidragen skulle höjas. Med hänsyn till den kostnadsökning för staten som skulle bli följden härav ansåg sig departementschefen inte kunna tillstyrka detta förslag. Däremot genomfördes styrelsens förslag om höjning av vårdavgifterna (V ht 1953 s. 36). Styrelsen anser fortfarande en höjning av statsbidraget väl motiverad och hemställer, att frågan upptages till prövning så snart ske kan.

För budgetåret 1954/55 beräknas antalet vårdplatser med statsbidrag av en krona 50 öre till 5 000 samt antalet platser med statsbidrag av 3 kronor 50 öre till 30. Anslagsbehovet uppskattas på dessa grunder till ca 2 775 000 kronor. Samtliga vårdplatser är emellertid inte alltid utnyttjade. Med hänvisning till anslagsbelastningen under budgetåret 1952/53 föreslår styrelsen, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

*Statskontoret* har icke haft något att erinra med anledning av vad socialstyrelsen anfört.

#### *Departementschefen.*

Såsom socialstyrelsen erinrat fann jag mig av kostnadsskäl inte kunna tillstyrka ett i samband med medelsäskandena för innevarande budgetår framlagt förslag till höjning av statsbidraget till driften av barnhem. Statsutskottet anförde i sitt av riksdagen godkända utlåtande i denna fråga (utl. nr 5 s. 11), att utskottet förutsatte att Kungl. Maj:t snarast möjligt upptager frågan till omprövning. Förutsättningar för en sådan omprövning föreligger enligt min mening ännu inte.

I detta sammanhang torde jag emellertid få anmäla vissa särskilda frågor berörande vårdavgifter och statsbidrag.

Nu gällande lagstiftning om barnavårdsanstalter härrör sig från år 1945. I skrivelse den 21 november 1947 har socialstyrelsen avgivit förslag till författningsbestämmelser i åtskilliga frågor, vilka icke reglerats i 1945 års lagstiftning. Förslaget har remitterats till barnavårdskommittén, som i skrivelse den 29 november 1952 för egen del avgivit förslag i berörda hänseenden. Enligt kommitténs förslag skulle provisoriskt, i avvaktan på den revision av barnavårdslagen, varmed kommittén f. n. arbetar, införas bestämmelser i stadgan om barnavårdsanstalter angående förfarandet och kostnadsfördelningen, då i barnhem intaget barn eller moder blir i behov

av sjukvård utom barnhemmet, angående anskaffande av utrustning såsom kläder, glasögon, hålfotsinlägg, skolmateriel m. m. ävensom angående tillhandahållande av tandvård samt särskild behandling av medicinsk eller pedagogisk art, m. m.

Kommittéförslaget har varit föremål för remissbehandling. I sjukvårdsfrågan föreligger bestämda meningsskiljaktigheter mellan landstingen och de landstingsfria städerna. Svenska landstingsförbundet är på väsentliga punkter icke berett att tillstyrka, att en författningsmässig detaljreglering redan nu företages. För egen del anser jag, att frågan om en reglering av de problem, om vilka det här rör sig, bör prövas först i samband med behandlingen av det förslag till ny barnavårdslagstiftning, som kommittén kommer att avgiva.

En fråga rörande vårdavgifter och statsbidrag bör dock upptagas till behandling redan nu. Den 1 januari 1955 kommer lagen om allmän sjukförsäkring att träda i tillämpning. Därvid kommer de på barnhemmen intagna regelmässigt att omfattas av den i sjukförsäkringssystemet ingående sjukvårdsförsäkringen, innebärande bl. a. att vederbörande sjuk-kassa utger ersättning för sjukhusvård enligt i sjukförsäkringslagen angivna grunder. Med hänsyn till det förändrade läge, som sålunda inträtt i nyssnämnda hänseende, bör fr. o. m. den 1 januari 1955 barnhemmen icke få uttaga vårdavgift för tid, varunder ersättning för sjukhusvård utgår från allmän sjuk-kassa. Då plats ibland måste reserveras för att på sjukhus intaget barn skall kunna återvända till barnhemmet, synes däremot statsbidrag böra få utgå under tid då barnet är intaget på sjukhus, dock icke under längre sammanhängande tid än två veckor. Statsbidragskungörelsen bör ändras i enlighet härmed.

Då jag icke har något att erinra mot socialstyrelsens beräkning av medelsbehovet under anslaget, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna i det föregående förordad ändring av villkoren för statsbidrag till driften av barnhem;

b) till *Bidrag till driften av barnhem* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 2 400 000 kronor.

[29] 27. **Bidrag till utbildning av föreståndare vid barnhem.**

|                                | Anslag |
|--------------------------------|--------|
| 1953/54 (statsliggaren s. 308) | 21 500 |
| 1954/55 (förslag) .....        | 37 000 |

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört under rubriken Bidrag till allmänna barnhuset och är avsett för bidrag till allmänna barnhusets utbildning av föreståndare vid barnhem.

*Socialstyrelsen* har (skr. <sup>25</sup>/<sub>8</sub> 1953) meddelat, att styrelsen från allmänna barnhuset erhållit ett statförslag för utbildningsverksamheten under budgetåret 1954/55 upptagande kostnader om sammanlagt 91 800 kronor, fördelade på följande poster (inom parentes anges de i 1953 års statsverksproposition, V ht s. 47—48, för motsvarande ändamål beräknade beloppen): lön till rektor enligt lönegrad 23, löneklass 25 16 464 (14 772) kronor, lön till assistent enligt 19 löneklassen 11 868 (—) kronor, andel i pensionsavgifter för rektor 2 500 (2 500) kronor, arvode till halvtidsanställt skrivbiträde 3 000 (—) kronor, föreläsnings- och lektionsarvoden 26 985 (7 000) kronor, lokalhyra 10 000 (3 000) kronor, startkostnader (inventarier m. m.) 13 000 (3 000) kronor, bibliotek och undervisningsmateriel 1 000 (1 000) kronor, belysning, tvätt, städning och renhållning 1 500 (1 500) kronor, telefon, porto, tryckning etc. 3 000 (3 000) kronor samt resor och diverse 2 483 (2 500) kronor.

Med hänsyn till att verksamheten är helt ny har allmänna barnhuset vid beräkningen av kostnaderna endast kunnat stödja sig på tidigare gjorda kalkyler. Praktisk erfarenhet kan erhållas först nästa år. Hälften av förenämnda kostnadssumma 91 800 kronor eller 45 900 kronor förutsättes av allmänna barnhuset och socialstyrelsen utgå i statsbidrag.

Socialstyrelsen har vidare anfört, att allmänna barnhuset benämnt verksamheten Sociala barnavårdsseminariet. För detta seminarium finns särskild styrelse utsedd. Socialstyrelsen ifrågasätter om icke rubriken bör ändras till Bidrag till sociala barnavårdsseminariet.

*Statskontoret* har erinrat om ämbetsverkets tidigare uttalande att den för assistenten föreslagna löneställningen, 19 lönegraden, är väl hög samt att undervisningsskyldigheten för rektorn och assistenten bör ökas i icke oväsentlig grad.

#### *Departementschefen.*

1953 års riksdag godkände av Kungl. Maj:t föreslagna riktlinjer för utbildningen av föreståndare vid barnhem, enligt vilka riktlinjer utbildningen skall handhas av allmänna barnhuset samt staten bidra med i princip hälften av kostnaderna. Dessa stiger successivt under de närmaste budgetåren allt eftersom den ungefär treåriga utbildningen kommer i gång. Vid anmälan av socialstyrelsens förslag rörande ifrågavarande utbildning uttalade jag (V ht 1953 s. 46) bl. a., att jag förutsatte någon minskning av den föreslagna kursplanens timantal. Statsutskottet, vars utlåtande godkändes av riksdagen, underströk att kursplanen inte borde utformas definitivt förrän närmare erfarenhet vunnits. Härvid borde tillses att utbildningen icke ges större omfattning än vad som kan anses nödvändigt med hänsyn till elevernas blivande arbetsuppgifter. På grund av vad sålunda anförts och då jag vidare förutsätter dels att skrivhjälp kan lämnas av allmänna barnhuset och dels att anslag till inventarier m. m. kan utgå

från allmänna arvsfonden, beräknar jag de kostnader, till vilka statsbidrag skall beräknas under detta anslag, till endast 74 000 kronor under nästa budgetår. Anslaget bör därför upptagas till hälften av nämnda belopp eller 37 000 kronor. Rubriken å anslaget bör ändras till Bidrag till utbildning av föreståndare vid barnhem.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till utbildning av föreståndare vid barnhem* för budgetåret 1954/55 anvisa ett anslag av 37 000 kronor.

[30] 28. Bidrag till driften av anstalter för halvvöppen barnavård.

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 2 450 000 | 2 449 991   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 308) | 2 750 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 2 950 000 |             |

Å anslaget fanns vid utgången av budgetåret 1952/53 en reservation av 4 742 kronor.

Inom ramen för tillgängliga medel kan statsbidrag utgå till daghem, lekskolor, eftermiddagshem och jordbruksdaghem, som drives av kommuner, stiftelser, föreningar eller industriföretag. Till andra institutioner än jordbruksdaghem utgår statsbidraget i allmänhet dels till avlönande av personal, som fyller vissa kompetenskrav (lönebidrag), dels ock till kostnaderna för bespisning av barnen (kostbidrag). Lönebidraget utgår med en tredjedel (i vissa fall med hälften) av de lönebelopp, som institutionens huvudman fastställt, såvida icke dessa befinnes oskäligt låga. Statsbidraget får dock icke överstiga en tredjedel (resp. hälften) av vissa grundlönebelopp, nämligen 3 000 kronor i ortsgrupp 1, 3 450 kronor i ortsgrupperna 2 och 3 samt 3 900 kronor i ortsgrupperna 4 och 5. Kostbidraget utgår för barn och dag med 15 öre i anstalt, där en måltid lagad mat utspisas, och med 30 öre i anstalt, där minst två måltider lagad mat utspisas. För barn under ett år utgår kostbidrag med 30 öre för dag, förutsatt att barnet är omhändertaget för heldagsvård, d. v. s. mer än 6 timmar.

Till jordbruksdaghem utgår i regel statsbidrag med högst 60 % av driftkostnaderna.

*Socialstyrelsen* har (skr. <sup>25</sup>/<sub>8</sub> 1953) upplyst, att antalet till styrelsen anmälda institutioner för halvvöppen barnavård (med undantag av jordbruksdaghem) den 1 juli 1953 uppgick till 834 (1 juli 1952 802). Statsbidrag för budgetåret 1953/54 har sökts för 704 (1952/53 651) av de anmälda institutionerna till ett sammanlagt belopp av 2 696 745 kronor eller med ca 3 830 kronor per institution.

Med kännedom om omfattningen av den i städer och tätorter pågående planeringen av nya institutioner räknar styrelsen med att antalet ansök-

ningar om statsbidrag för budgetåret 1954/55 till daghem, barnträdgårdar och eftermiddagshem kommer att öka i ungefär samma takt som under de senaste åren eller med omkring 8 %. Detta skulle innebära, att bidrag kommer att sökas för ca 750 institutioner. Vid ett genomsnittligt bidragsbelopp av 3 830 kronor för dessa institutioner skulle för bifall till samtliga ansökningar erfordras ett belopp av ca 2 872 500 kronor.

Antalet jordbruksdaghem var den 1 juli 1953 liksom föregående år 100. Statsbidragen uppgick under budgetåret 1952/53 till 207 496 kronor. Någon nämnvärd ändring av antalet jordbruksdaghem väntas inte under nästa budgetår. Statsbidragskostnaderna beräknas till 215 000 kronor.

Vid oförändrade bidragsgrunder skulle sålunda för budgetåret 1954/55 erfordras (2 872 500 + 215 000) 3 087 500 kronor.

Statskontoret har anfört, att då anslaget för budgetåren 1952/53 och 1953/54 räknats upp med 525 000 kronor torde i nuvarande budgetära läge någon ytterligare höjning icke böra komma i fråga.

#### *Departementschefen.*

Detta anslag har de senaste budgetåren — utan ändring av bidragsgrunderna — höjts ungefär i takt med ökningen av antalet daghem, lekskolor och eftermiddagshem. Då ökningen kan antagas fortsätta, bör anslaget höjas även för nästa budgetår. Jag kan dock inte tillstyrka större höjning än med 200 000 kronor eller till 2 950 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av anstalter för halvöppen barnavård* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 2 950 000 kronor.

#### [31] 29. Bidrag till utbildning av personal inom den halvöppna barnavården m. m.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 321 500 | 320 244     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 309) | 288 600 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 288 600 |             |

Vid utgången av budgetåret 1952/53 redovisades en anslagsreservation å 14 084 kronor. Driftbidrag utgår f. n. till sju förskoleseminarier, nämligen Socialpedagogiska seminariet och Södra KFUK:s pedagogiska institut, båda i Stockholm, Uppsala förskoleseminarium, Fröbelinstitutet i Norrköping, Örebro socialpedagogiska institut och Luleå förskoleseminarium (enkelseminarier) ävensom Göteborgs förskoleseminarium (dubbelseminarium, d. v. s. med två parallellavdelningar). Bidraget utgör för enkelseminarium högst 38 400 kronor och för dubbelseminariet i Göteborg högst 58 000 kronor.

*Yrkanden.*

*Socialstyrelsen* har (skr. <sup>25</sup>/<sub>8</sub> 1953) hemställt, att anslaget höjes med 69 800 kronor.

|                                                  | Ökning       |
|--------------------------------------------------|--------------|
| 1. Bidrag till lektioner och föreläsningar ..... | 54 800       |
| 2. Fortbildningskurs .....                       | 15 000       |
|                                                  | <hr/> 69 800 |

*Motivering.*

1. Statsbidraget till förskoleseminarierna har fr. o. m. budgetåret 1945/46 successivt höjts. Samtliga förskoleseminarier har emellertid fortfarande en ytterst ansträngd ekonomi. Styrelsen för Uppsala förskoleseminarium har sålunda i juni 1953 begärt ändring av statsbidragsvillkoren i fråga om höjning av terminsavgiften samt antalet friplatser. Genom att maximera terminsavgiften till 150 kronor och fastställa antalet friplatser (10 vid varje enkelseminarium och 20 vid dubbelseminarium) har man velat motverka en alltför snäv rekrytering till yrket, vilket även torde ha lyckats. En höjning av elevavgifterna och indragning av friplatser skulle ur nämnda rekryteringssynpunkt innebära en tillbakagång, som socialstyrelsen inte kan tillstyrka.

F. n. utgår statsbidrag till lektioner och föreläsningar med belopp motsvarande  $\frac{2}{3}$  av de verkliga kostnaderna härför, dock att bidraget för år ej må överstiga 20 000 kronor för Göteborgs förskoleseminarium och 15 000 kronor för annat seminarium. Med hänsyn till seminariernas svårigheter att finansiera verksamheten föreslår socialstyrelsen som en provisorisk åtgärd i avvaktan på en allsidig utredning av seminariernas verksamhet, att statsbidraget till lektioner och föreläsningar räknas upp till 100 % i stället för de nu stipulerade  $\frac{2}{3}$ . Detta skulle innebära en ökning av bidraget till Göteborgsseminariet med 10 000 kronor och till vart och ett av övriga 6 seminarier med 7 500 kronor.

2. De av styrelsen tidigare anmälda behoven av fortbildningskurser för olika personalkategorier inom den halvöppna barnavården blir med varje år allt större. Det f. n. mest angelägna behovet synes vara en kurs som är gemensam för förskoleseminariernas lärare och de kommunala konsulenterna för daghem, barnträdgårdar och eftermiddagshem. Överstyrelsen för yrkesutbildning har möjlighet att av fasta anslag årligen ge fortbildningskurser för lärare bl. a. vid anstalter som utbildar barnsköterskor. Barnträdgårdslärarinnor fungerar i stor utsträckning på institutioner som arbetsledare för barnsköterskor. Lärare för utbildning av barnträdgårdslärarinnor bör i lika hög grad som lärare för utbildning av barnsköterskor beredas möjlighet till fortbildning.

*Yttrande.*

*Statskontoret* kan, med hänsyn till den avsevärda höjning av bidraget som nyligen ägt rum, icke tillstyrka en uppräknings av bidraget till lektioner och föreläsningar. Då förslag om medelsanvisning till en fortbildningskurs avvisats i samband med prövning av anslagsäskandena för innevarande budgetår, lär det ånyo framställda yrkandet härom icke böra föranleda någon åtgärd.

*Departementschefen.*

Jag delar socialstyrelsens uppfattning att de gällande statsbidragsvillkoren beträffande terminsavgifter och friplatser inte bör ändras. Ehuru åtminstone vissa av förskoleseminarierna otvivelaktigt kämpar med ekonomiska svårigheter, kan jag emellertid inte f. n. tillstyrka ytterligare förbättring av statsbidraget. Med hänsyn till vad socialstyrelsen anfört anser jag mig däremot böra biträda förslaget om medelsanvisning för en fortbildningskurs. För ändamålet bör styrelsen få disponera den å anslaget uppkomna behållningen om ca 14 000 kronor.

Under dessa förhållanden bör anslaget för nästa budgetår anvisas med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till utbildning av personal inom den halvöppna barnvården m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 288 600 kronor.

**[32] 30. Ferieresor för barn.**

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1951/52 .....                  | 2 200 000 | 2 529 623   |
| 1952/53 .....                  | 2 700 000 | 2 710 839   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 310) | 2 900 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 2 800 000 |             |

Enligt gällande bestämmelser bekostas resor till enskilt ordnad ferievistelse, vilka av barn och dess vårdare till någon del företages med järnväg, av statsmedel till den del resekostnaden för varje person fram och åter överstiger 5 kronor. För såväl barn som vårdare bestrides resekostnaderna dock helt av statsmedel då fråga är om resor, som företages antingen av barn från familj med minst 3 hemmavarande barn, av vilka icke något under det år resan företages uppnår högre ålder än 14 år, eller av barn till ensamstående moder. Resor med endast buss eller båt bestrides helt av statsmedel under förutsättning att biljettpriset för enkel färd för vuxen är 5 kronor eller mer. Undantag från sistnämnda begränsning får göras, om den sammanlagda kostnaden för färdbiljetter för barn tillhörande samma familj uppgår till 10 kronor eller mera.

Rätten till ifrågavarande resor prövas med hänsyn till inkomst- och förmögenhetsförhållandena. Bl. a. gäller en inkomstgräns av 5 200 kronor beskattningsbar inkomst.

Kostnader för resor, som företages av barn, fast anställd personal och vårdare till och från barnkoloni, bestrides helt av staten.

*Socialstyrelsen* har (skr. <sup>25</sup>/<sub>8</sub> 1953) upplyst, att enligt uppgifter från barnavårdsnämnderna och kolonianordnarna följande ungefärliga antal resor beviljats under åren 1951 och 1952.

|                                          | 1951   | 1952   |
|------------------------------------------|--------|--------|
| Resor till enskilt ordnad ferievistelse: |        |        |
| barn över 6 år .....                     | 27 901 | 27 820 |
| barn under 6 år .....                    | 21 280 | 19 569 |
| vårdare .....                            | 35 395 | 33 756 |
| Resor till kolonier:                     |        |        |
| barn .....                               | 30 500 | 31 760 |
| personal och vårdare .....               | 5 170  | 5 610  |

*Socialstyrelsen* räknar inte med någon stegrad resefrekvens utan antar, att denna under nästa budgetår blir i stort sett densamma som under budgetåret 1952/53. Enligt styrelsens uppskattning bör kostnaderna för nästa budgetår beräknas på följande sätt.

|                                |                 |
|--------------------------------|-----------------|
| Resor för 27 500 barn .....    | 852 500         |
| 33 700 vårdarresor .....       | 1 651 300       |
| Koloniresor .....              | 480 000         |
| Resor med buss eller båt ..... | 90 000          |
|                                | <hr/> 3 073 800 |

Efter avdrag av det till 178 750 kronor uppskattade belopp, som de enskilda själva beräknas erlägga, skulle kostnaderna uppgå till (3 073 800 — 178 750) 2 895 050 kronor, vilket belopp av styrelsen avrundas till 2 900 000 kronor eller samma belopp som det för innevarande budgetår anvisade anslaget.

*Statskontoret* har anfört, att anslaget bör kunna räknas ned med 200 000 kronor med hänsyn till belastningens storlek och då någon stegrad resefrekvens inte torde kunna påräknas.

#### *Departementschefen.*

På de grunder som åberopats av statskontoret synes anslaget kunna minskas något. Försiktigheten bjuder dock, att minskningen begränsas till 100 000 kronor och att anslaget alltså uppföres med 2 800 000 kronor. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ferieresor för barn* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 2 800 000 kronor.

## [33] 31. Ferieresor för husmödrar.

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1951/52 .....                  | 1 250 000 | 1 179 305   |
| 1952/53 .....                  | 1 400 000 | 1 262 182   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 310) | 1 300 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 1 300 000 |             |

Från anslaget bestrides kostnaderna för ferieresor för husmödrar till enskilda hem samt för resor för gäster och personal till semesterhem för husmödrar. Enligt gällande bestämmelser skall husmödrar, som reser till enskilda hem och som företager resorna helt eller delvis med järnväg, lämna ersättning med 10 kronor. Däremot behöver ersättning icke lämnas för resor med enbart buss eller båt. Gästers och personals resor till semesterhem är helt avgiftsfria. För samtliga slag av resor gäller dock, att biljetter får utfärdas endast då biljettpriset för enkel färd uppgår till 5 kronor eller mera. Rätten till ifrågavarande resor prövas med hänsyn till inkomst- och förmögenhetsförhållandena. Bestämmelserna är desamma, som gäller för ferieresorna för barn.

*Socialstyrelsen* har (skr. <sup>25/8</sup> 1953) upplyst, att under år 1952 resor beviljats ca 22 120 husmödrar för vistelse i enskilda hem samt ca 8 620 gäster vid semesterhem och 165 personer tillhörande personalen vid sådana hem. Motsvarande siffror för år 1951 utgjorde 24 450, 7 280 och 140. Styrelsen beräknar, att ifrågavarande resor under budgetåret 1954/55 kommer att utnyttjas av resp. 23 000, 9 000 och 185 personer. Kostnaderna för dessa resor uppskattas till 1 522 800 kronor. Härifrån avräknas 220 000 kronor, utgörande den ersättning som de enskilda själva beräknas lämna. Medelsbehovet uppskattas sålunda av styrelsen till (1 522 800 — 220 000) 1 302 800 kronor. Styrelsen föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 1 300 000 kronor.

*Statskontoret* har icke haft något att erinra med anledning av framställningen.

*Departementschefen.*

Jag tillstyrker socialstyrelsens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ferieresor för husmödrar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 1 300 000 kronor.

## [34] 32. Bidrag till driften av semesterhem.

|                                | Anslag  | Nettoutgift |
|--------------------------------|---------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 400 000 | 433 531     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 310) | 580 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 580 000 |             |

Bidrag till driften av semesterhem utgår fr. o. m. den 1 juli 1953 med 2 kronor 50 öre per gäst och dag under förutsättning att landsting, stad som ej deltar i landsting eller annan kommun beviljat bidrag med minst en krona 50 öre för gästdag.

*Socialstyrelsen* har (skr. <sup>25</sup>/<sub>8</sub> 1953) anfört, att styrelsen intill den 1 juli 1953 beviljat statsbidrag för år 1953 till 153 semesterhem för 29 069 gäster under sammanlagt 364 796 dagar. Motsvarande siffror utgjorde för 1952 148 semesterhem med 27 980 gäster under 348 056 dagar. Med utgångspunkt från antalet gästdagar, för vilka bidrag söks och beviljats för år 1953, och med ett förmodat utnyttjande av de beviljade bidragen intill 65 % skulle medelsbehovet för budgetåret 1954/55 uppgå till 592 793 kronor 50 öre. Styrelsen föreslår, att anslaget anvisas med 600 000 kronor.

*Statskontoret* anser, att anslaget kan uppföras med oförändrat belopp.

#### *Departementschefen.*

Tillräcklig anledning att höja anslaget föreligger enligt min mening inte f. n. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av semesterhem* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 580 000 kronor.

#### [35] 33. Stipendier för underlättande av husmoderssemester.

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 800 000   | 805 280     |
| 1953/54 (statsliggaren s. 310) | 1 000 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 1 000 000 |             |

Stipendium må beviljas med i varje särskilt fall högst 50 kronor eller, om synnerliga skäl föreligger, högst 100 kronor och skall användas till hemhjälp, inackordering av barnen under husmoderns bortovaro, kläder för husmodern etc. Stipendium får ej användas till avgift på semesterhem, som erhåller statsbidrag.

*Socialstyrelsen* har (skr. <sup>25</sup>/<sub>8</sub> 1953) erinrat, att styrelsen tidigare föreslagit en höjning av stipendiernas maximibelopp till 75 kronor och, då synnerliga skäl föreligger, 125 kronor. Styrelsen anser alltså en generell höjning av stipendiebeloppen önskvärd. Styrelsen vill emellertid nu endast föreslå, att stipendier som beviljas husmödrar med småbarn och som skall användas till ersättning åt hemhjälp eller till inackordering av barn under husmoderns semester får utgå med 75 eller, då synnerliga skäl föreligger, 125 kronor. Till stöd för detta förslag anför styrelsen, att husmödrar med stora barnskaror i de yngre åldrarna troligen skulle ha större möjlighet att anskaffa hemhjälp, som kunde ta hand om barnen, eller låta mot ersättning inackordera dessa hos släktingar eller bekanta under se-

mestervistelsen, om de kunde få ett stipendium högre än 50 kronor. Husmödrar — ofta mycket nedslitna — med mindre barn är f. n. icke i samma utsträckning som andra i tillfälle att ta ut en semester. Ansökningarna om plats vid de särskilda semesterhemmen för husmödrar ger belägg här för. Det är relativt ofta äldre kvinnor som söker sig till dessa hem.

Socialstyrelsen föreslår icke någon anslagshöjning med anledning av nämnda förslag.

*Statskontoret* har erinrat, att föredragande departementschefen vid anmälan för 1953 års riksdag av medelsbehovet under ifrågavarande anslag (V ht 1953 s. 71) uttalat, att det angelägnaste f. n. var att allt flera husmödrar får den hjälp till semesterfirande, som även ett litet stipendium ofta innebär. Vad departementschefen sålunda uttalade lämnades utan erinran av riksdagen, som för möjliggörande av stipendiegivning i ökad omfattning beslutade en uppräknings av anslaget med 200 000 kronor. Under hänvisning härtill avstyrker ämbetsverket förslaget om ändring av nuvarande regler för stipendieutdelning.

#### *Departementschefen.*

Såsom statskontoret anfört har detta anslag fr. o. m. innevarande budgetår höjts i syfte att antalet stipendier skall kunna ökas. Socialstyrelsens förslag om höjning av stipendiebeloppen avvisades däremot. Jag är inte heller nu beredd att tillstyrka en allmän höjning av stipendierna. Med anledning av vad socialstyrelsen anfört finner jag det emellertid motiverat att något bättre möjlighet öppnas för hjälp åt husmödrar med småbarn. Jag föreslår därför, att det normala maximibeloppet 50 kronor lämnas oförändrat men att stipendium då synnerliga skäl föreligger får utgå med högst 125 kronor i stället för nu gällande 100 kronor.

Socialstyrelsen har föreslagit, att anslaget anvisas med oförändrat belopp. Jag biträder detta förslag och hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stipendier för underlättande av husmoderssemester*  
för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av  
1 000 000 kronor.

#### [36] 34. Bidrag till driften av barnkolonier m. m.

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 1 500 000 | 1 500 105   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 310) | 1 500 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 1 500 000 |             |

Å anslaget fanns vid utgången av budgetåret 1952/53 en reservation av 151 kronor. Från anslaget bestrides kostnaderna för bidrag till andra driftkostnader än resor vid barnkolonier och feriebarnsverksamhet.

*Socialstyrelsen* har (skr. <sup>25</sup>/s 1953) anført, att driftbidraget till barnkolonierna i regel får utgå med en krona för barn och dag, dock att det i särskilda undantagsfall kan utgå med högst 2 kronor. På grund av anslagets begränsning har bidraget i icke så få fall fått nedsättas till 25 eller 50 öre för barn och dag eller också helt fått nekas. År 1952 söktes bidrag av 607 av de sammanlagt 734 kolonierna. Bidrag beviljades 549 kolonier med ca 860 000 kronor för 29 767 barn. Ansökningar om bidrag för innevarande budgetår hade vid tidpunkten för petitaskrivelsens avlämnande inkommit från ca 570 kolonier och avsåg ca 1 270 000 vård dagar.

Till feriebarnsverksamheten utgår bidrag med högst en krona per vård dag; i flertalet fall utgör bidraget 50 eller 75 öre. För år 1952 har bidrag beviljats 68 organisationer för 15 973 barn under ca 884 000 vård dagar. Summan av utbetalade bidrag utgjorde ca 639 000 kronor. Intill tidpunkten för petitaskrivelsens avgivande hade bidrag för budgetåret 1953/54 sökts för ca 17 000 barn under ca 980 000 vård dagar.

*Socialstyrelsen* har tidigare år framhållit, att driftkostnaderna för såväl kolonianordnarna som feriebarnsorganisationerna i hög grad stegrats. För koloniernas del har detta medfört, att standarden inte alltid kunnat hållas på önskvärd nivå och för feriebarnsverksamheten att denna inte kunnat utvidgas i önskvärd omfattning. Styrelsen föreslog år 1952, att bidraget till vanliga kolonier och till feriebarnsverksamhet skulle få höjas från högst en krona till en krona 50 öre per dag och barn och till specialkolonier från högst 2 kronor till högst 3 kronor per dag och barn. Styrelsen vidhåller detta förslag samt hemställer, att anslaget höjes med 500 000 kronor till 2 000 000 kronor.

*Statskontoret* har anført, att då frågan om höjning av bidragsbeloppen avvisats av statsmakterna i samband med behandlingen av anslagsäskandena för innevarande budgetår det förnyade förslaget i rådande läge ej lär böra föranleda någon åtgärd. I anledning av socialstyrelsens uttalande att på grund av stegrade kostnader standarden på kolonierna inte alltid kunnat hållas på önskvärd nivå, vill statskontoret framhålla angelägenheten av att antalet tillgängliga platser på kolonierna inte minskas genom att vederbörande statsorgan uppställer onödigt höga standardkrav.

### *Departementschefen.*

Vid anmälan av motsvarande anslag för innevarande budgetår anförde jag, att jag, oaktat en viss förbättring av stödet till barnkolonier och feriebarnsverksamhet kunde synas önskvärd, då icke fann mig kunna tillstyrka ökad medelsanvisning för ändamålet. Jag kan inte heller nu tillstyrka någon höjning av anslaget.

Med anledning av vad statskontoret anført vill jag framhålla, att jag icke funnit anledning antaga, att de av socialstyrelsen uppställda allmänna standardkraven i fråga om barnkolonier är onödigt höga.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen  
att till *Bidrag till driften av barnkolonier m. m.* för budget-  
året 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kronor.

[37] 35. Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Avlö-  
ningar.

|                                | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------|-----------|-------------|
| 1952/53 .....                  | 3 540 000 | 4 240 079   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 310) | 4 343 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....        | 4 557 000 |             |

En förteckning över ungdomsvårdsskolorna återfinnes i statsliggaren, s. 312. På grund av anstaltsbyggnadernas tillstånd och de lokala förhål-  
landena i övrigt har skolverksamheten vid Lingatan tills vidare nedlagts;  
i samband därmed har de för personalens avlöningar beräknade medlen  
spärrats utom vad angår jordbruksförmannen, som har tillsyn över jord-  
bruket och fastigheten i övrigt.

*Ungdomsvårdsskoleutredningen* har (skr. 18/9 1953) avgivit sitt slutbe-  
tänkande om vården vid ungdomsvårdsskolorna. Betänkandet är f. n. före-  
mål för remissbehandling. Som framgår av det följande anser jag mig  
icke kunna taga ställning till utredningens förslag i dess helhet inom så-  
dan tid, att proposition därom kan framläggas vid 1954 års riksdag. Där-  
emot har jag funnit, att ett avgränsat område redan nu bör kunna be-  
handlas, nämligen frågan om yrkesundervisningen vid pojkskolorna. Detta  
begränsade avsnitt har varit föremål för särskild remissbehandling.

*Socialstyrelsen* har (skr. 25/8 1953) avgivit förslag till anslagsberäkning  
för nästa budgetår.

*Ungdomsvårdsskoleutredningens betänkande jämte yttranden.*

Till en början vill jag lämna en kortfattad redogörelse för utrednings-  
förslaget i dess helhet.

Utredningen har redan i tidigare förslag (se V ht 1952 p. 37 och 1953  
p. 37) skisserat ett omorganisationsprogram uppdelat på fem årstapper  
samt kännetecknat huvudsakligen av en strävan att minska elevgrupper-  
nas storlek och samtidigt öka personalstyrkan. Genom dylika åtgärder  
skulle en intensivare och mera individuell behandling komma eleverna  
till del, samtidigt som störningsriskerna inom elevgrupperna skulle minska.  
Vissa detaljer i utredningens tidigare förslag har redan accepterats av  
statsmakterna, framför allt uppförande av s. k. specialavdelningar vid  
fyra av pojkskolorna. I sin slutliga utformning föreligger nu från utred-  
ningens sida ett något omarbetat femårsprogram. Enligt detta bör bygg-  
nadsarbeten utföras till en kostnad av tillhopa ca 12,5 milj. kronor, därav

personalbostäder för ca 5,9 milj. kronor; härutöver kräves 3 milj. kronor för att tillgodose det redan nu förefintliga bostadsbyggnadsbehovet vid skolorna. Ett genomförande av utredningens förslag skulle kräva en ökning av antalet tjänster på löneplan med sammanlagt 135 för en årlig lönekostnad av ca 1 262 000 kronor. Vidare föreslås viss inventarieanskaffning, höjning av styrelseledamöternas ersättningar, m. m. För budgetåret 1954/55 skulle förslaget genomförande kräva *dels* ett byggnadsanslag av 2 640 200 kronor, *dels* ett anslag av 254 000 kronor för inventarier, *dels* en ökning av avlöningsanslaget med ca 438 000 kronor, avseende 49 nya tjänster på löneplan, *och dels* vissa merkostnader i övrigt av tillhoppa 20 300 kronor, sålunda sammanlagt ca 3 352 500 kronor.

### Yrkesutbildningen för manliga elever.

#### Den nuvarande yrkesutbildningen.

De utbildningsgrenar, som f. n. finns representerade vid skolorna, är följande.

|                                     | Lövsta         | Långnäs | Fågarred | Forssane | Sundbo | Johannisberg | Råby | Margretelund |
|-------------------------------------|----------------|---------|----------|----------|--------|--------------|------|--------------|
| Jordbruk med ladugårdsskötsel ..... | ×              | ×       | ×        | ×        | ×      | ×            | ×    | ×            |
| Trädgårdsskötsel .....              | ×              | ×       | ×        | ×        | ×      | ×            | ×    |              |
| Snickeri .....                      | <sup>1</sup> × | ×       |          | ×        | ×      | ×            |      | ×            |
| Metallarbete .....                  | <sup>1</sup> × | ×       | ×        | ×        | ×      | ×            |      | ×            |
| Skrädderi .....                     |                |         |          |          | ×      |              | ×    |              |
| Tapetseri och sadelmakeri           |                |         |          | ×        |        |              |      |              |
| Bilreparation .....                 |                |         | ×        |          |        |              |      |              |
| Kockutbildning .....                |                |         | ×        |          |        |              |      |              |

<sup>1</sup> Terapibetonad trä- och metallslöjd.

Beträffande elevernas fördelning på utbildningsgrenar anför utredningen följande. Undervisning kan samtidigt meddelas högst 291 elever under sommarhalvåret och 234 under vinterhalvåret. Stort utrymme lämnas åt utbildningen i jordbruk med ladugårds- och trädgårdsskötsel, som under sommaren upptager ca 55 % och under vintern ca 45 % av skolornas totala platsantal i yrkesgrenar. Mer än hälften av de år 1951 villkorligt utskrivna hade erhållit utbildning i dessa yrken. Följande uppställning visar i vilka yrken dessa elever erhållit den huvudsakliga utbildningen.

| Yrkesgren              | Antal elever | i %  |
|------------------------|--------------|------|
| Jordbruk .....         | 132          | 39,7 |
| Trädgårdsskötsel ..... | 47           | 14,1 |
| Snickeri .....         | 25           | 7,5  |

| Yrkesgren                             | Antal<br>elever | i<br>% |
|---------------------------------------|-----------------|--------|
| Metallarbete .....                    | 68              | 20,4   |
| Trä- och metallslöjd (Lövsta) .....   | 14              | 4,2    |
| Skrädderi .....                       | 8               | 2,4    |
| Tapetseri och sadelmakeri .....       | 6               | 1,8    |
| Bilreparation .....                   | 4               | 1,2    |
| Kockyrket .....                       | 5               | 1,5    |
| Köks- och renhållningsarbete m. m.... | 24              | 7,2    |
| Summa 333                             |                 | 100,0  |

Följande tabell visar hur eleverna arbetsplacerats vid utskrivningen. Av tabellen framgår att endast 28,2 % av dessa elever vid utskrivningen erhöll arbetsanställning i det yrke, vari de erhållit den huvudsakliga utbildningen vid skolan.

| Y r k e s g r e n                       | anställda elever |      | därav i motsvarande<br>yrkesgren utbildade<br>elever |
|-----------------------------------------|------------------|------|------------------------------------------------------|
|                                         | antal            | i %  |                                                      |
| Jordbruk .....                          | 44               | 13,2 | 39                                                   |
| Trädgårdsskötsel .....                  | 11               | 3,3  | 9                                                    |
| Snickeri .....                          | 8                | 2,4  | 5                                                    |
| Metallarbete .....                      | 67               | 20,1 | 35                                                   |
| Skrädderi .....                         | 2                | 0,6  | 2                                                    |
| Tapetseri och sadelmakeri ..            | 1                | 0,3  | 1                                                    |
| Bilreparation .....                     | 8                | 2,4  | 3                                                    |
| Kockyrket .....                         | 6                | 1,8  | 0                                                    |
| Arbete till sjöss .....                 | 54               | 16,2 | —                                                    |
| Diverse fabriksyrken <sup>1</sup> ..... | 27               | 8,1  | —                                                    |
| Övriga yrken <sup>2</sup> .....         | 92               | 27,7 | —                                                    |
| Militärtjänst .....                     | 13               | 3,9  | —                                                    |
| Summa                                   | 333              | 100  | 94                                                   |

<sup>1</sup> Avser olika slag av fabriker med undantag för metallindustri- och snickerifabriker.

<sup>2</sup> Hit har förts ett mindre antal elever, som villkorligt utskrivits för intagning på sjukvårdsanstalt, och sådana som icke erhållit arbetsanställning före återtagning till skolan m. m.

Beträffande klientelet's hemortsfördelning har utredningen vidare konstaterat, att 91 % av pojkarna kom från städer eller andra tätorter. Av dessa återvände 72 % till sådana orter, 17 % gick till sjöss och 11 % bosatte sig på landsbygden.

I fråga om yrkesundervisningens uppläggning framhålles, att socialstyrelsen år 1942 efter samråd med skolöverstyrelsen fastställde undervisningsplaner för utbildningen i verkstadssyrken. Kurserna, som var tvååriga, upplades efter mönster från de centrala verkstadsskolorna. Denna planläggning har man emellertid åtminstone vid vissa skolor på senare

tid nödgats frågå. Orsakerna härtill är bl. a. att söka i inträffade förändringar i klientelet sammansättning. Vidare har bland det klientel, som f. n. mottages på yrkesskolorna, arbetsoviljan och arbetslusten tilltagit. Elektroencefalografiska undersökningar, som gjorts på bl. a. hammargårds- och fagaredsklientelet, utvisar, att detta klientel åtminstone beträffande uttrötbarhetsfaktorn på ett markant sätt avviker från normalgruppen. En bidragande orsak till ett partiellt frångående av 1942 års undervisningsplaner har slutligen varit den förkortning av första vårdtiden på skolan, som ägt rum på senare år. I stället för verklig yrkesutbildning har man sålunda vid några skolor i begränsad omfattning övergått till en terapiliknande, individuellt anpassad arbetsträning.

#### *Utredningens förslag.*

Den avsevärda försämring av ungdomsvårdsskolornas klientel, som under senare år inträtt, och den olikhet i sammansättningen, som klientelet föret, medför enligt utredningens uppfattning, att utbildningen vid yrkesskolorna i fortsättningen måste anpassas efter de enskilda elevernas anlag och förutsättningar. Sålunda bör vid vissa skolor givas verklig yrkesutbildning, som för pojkarnas del kan medföra möjlighet att avlägga gesällprov, vid andra skolor bör tillfälle givas till en något enklare yrkesutbildning eller yrkesträning och vid specialskolorna bör anordnas särskilda terapiverkstäder. Helt visst torde det i en avsevärd del av fallen icke kunna bli tal om att bibringa eleverna en fullständig yrkesutbildning, utan man synes i stället få inrikta sig på att utröna elevernas anlag, yrkesintresse och yrkesinriktning samt att ge dem en god arbetshandledning och sysselsätta dem på lämpligaste sätt.

Yrkesutbildningen och yrkesträningen bör i första hand utgöra ett led i elevbehandlingen vid skolan. Sysselsättningen måste emellertid anordnas på sådant sätt, att eleverna såvitt möjligt kan få verklig nytta därav i sitt förvärsarbete efter utskrivningen.

Den uppläggnings av yrkesundervisningen, som här förordats, medför att ett relativt stort urval av yrkesgrenar i fortsättningen måste finnas vid yrkesskolorna. Med utgångspunkt härifrån och med ledning av de erfarenheter, som under senare år vunnits vid skolorna, anför utredningen följande allmänna synpunkter.

Flera skäl talar för att det borde övervägas, om icke jordbruk och framför allt trädgårdsskötseln nu lämpligen kunde slopas som utbildningsgrenar vid ett antal yrkesskolor för pojkar eller i vart fall utbildningsjordbrukens storlek minskas. Sålunda spelar sedan lång tid tillbaka de olika upptagningsområdena icke samma roll vid differentieringen av klientelet och därmed har förutsättningarna för de kombinerade jordbruks- och yrkesskolorna, som tillskapades vid 1936—37 års skyddshemsreform, i viss mån fallit. Vidare har den fortgående rationaliseringen och mekaniseringen av landets jordbruk medfört, att ökade krav ställes på de anställdas

kvalifikationer och att behovet av okvalificerad arbetskraft minskat. En viss omläggning av jordbruksundervisningen vid ungdomsvårdsskolorna synes därför påkallad. Under det att tidigare en stor del av eleverna kom från landsbygden, utgöres klientelet numera till övervägande delen av ungdomar från städer och andra tätorter. En stor del av den senare elevkategorien torde i regel sakna sinne för lantbruks- och trädgårdsarbete och för den torde det därför merendels vara lämpligare med utbildning i andra yrken. Ur sysselsättningsterapeutisk synpunkt däremot synes det värdefullt, att jordbruksskötseln tills vidare bibehålles vid ett antal skolor.

Möbelsnickarutbildningen torde i regel vara alltför krävande för ungdomsvårdsskoleelever. Betecknande är att endast en av de elever, som villkorligt utskrevs år 1951, ägnade sig åt snickaryrket såsom hantverkare. Övriga sju elever, som valde denna bransch, fick anställningar i snickeri-verkstäder eller fabriker. För utbildning av fabriks- och verkstadsarbetare torde avdelningar för inrednings- och byggnadssnickeri vara ändamålsenligare vid ungdomsvårdsskolorna än möbelsnickaravdelningar.

Enligt de erfarenheter, som vunnits vid Forsane, är tapetseri- och sadelmakeriutbildningen ej lämplig för det klientel, som numera intages på skolorna. Intresset från elevernas sida har även varit mycket ringa.

Ett mycket stort antal av eleverna söker sig till metallbranschen. Med hänsyn till elevernas ådagalagda intresse för maskiner kan man vänta sig, att utbildning till lantbruksmaskinreparatörer kommer att visa sig värdefull. Framtidsutsikterna inom yrket måste anses goda, vilket även är fallet med muraryrket. För radioreparatörsyrket och elektrikeryrket har eleverna enligt vad som uppgivits visat intresse.

Utredningen föreslår i fråga om de särskilda skolorna följande omläggningar.

*Lövsta.* En ny terapiverkstad bygges med avdelningar för träslöjd, metallarbete, målning, keramik, fotografering och bokbinderi.

*Långanäs.* Byggnads- och inredningssnickeriet utökas med en mindre terapiverkstad med avdelningar för — förutom trä — målning, keramik och bokbinderi.

*Fagared.* Trädgårdsskötseln slopas som utbildningsgren; trädgården skötes av jordbruksavdelningen.

*Forsane.* Möbelsnickeriet omändras till inrednings- och byggnadssnickeri. Tapetserarutbildningen slopas. I stället uppföres en verkstad för reparationer av jordbrukets och skogsbrukets maskiner. Trädgårdsskötseln nedlägges som utbildningsgren och trädgården skötes på samma sätt, som föreslagits för Fagared. I stället för trädgårdsskötsel anordnas utbildning för radioreparatörer och elektriker.

*Sundbo.* Jordbruket (37 har åker, 1 har trädgård, 35 nötkreatur, 2 växthus) utarrenderas och snickeriet nedlägges. Nya avdelningar inrättas för bilreparatörer och murare.

Utredningen har vidare föreslagit minskning av vissa jordbruk; förslaget torde i denna detalj ej behöva redovisas i förevarande sammanhang.

Ett genomförande av utredningens förslag i de delar detta här redo-

visats bör enligt utredningens mening medföra följande ändringar i personalsammansättningen vid de av omläggningen berörda skolorna.

| Befattning                                | Lönegrad | Antal nu | Antal enligt förslaget |
|-------------------------------------------|----------|----------|------------------------|
| Yrkeslärare .....                         | 20       | 12       | 14                     |
| Jordbruksföreståndare .....               | 18       | 5        | 4                      |
| Trädgårdsmästare .....                    | 18       | 5        | 3                      |
| Ladugårdsförmän .....                     | 14       | 5        | 4                      |
| Arbets terapeut (Lö vsta, Långanäs) ..... | 14       | —        | 2                      |
| Summa                                     |          | 27       | 27                     |

Kostnaderna beräknas på följande sätt:

|                                                                                                                |         |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| Byggnader: verkstadslokaler vid Lö vsta (120 000), Långanäs (48 200), Forsane (41 500), Sundbo (118 400) ..... | 328 100 |
| Inventarier: vid Lö vsta (50 000), Långanäs (7 000), Forsane (85 000), Sundbo (41 000) .....                   | 183 000 |
| Engångskostnader kronor 511 100                                                                                |         |

Löne kostnaderna torde öka med endast några hundratal kronor.

#### Yttranden.

Statskontoret hänvisar till utredningens uppgifter om att arbetsoviljan och arbetslusten tilltagit bland ungdomsvårdsskoleklientelet. Under sådana omständigheter måste statskontoret hysa starka betänkligheter mot att i rådande statsfinansiella läge engångsanslag anvisas på tillhoppa 511 100 kronor för iordningställande av nya verkstäder. Enligt ämbetsverkets mening bör de begärda medelsbeloppen avsevärt reduceras, bl. a. genom att någon radio- och elektricitetsverkstad icke upprättas vid Forsane yrkesskola.

Ämbetsverket finner tveksamt, huruvida ett oundgängligt behov av arbetsterapeuttjänster kan anses föreligga. I vart fall håller statskontoret före, att endast en befattning av detta slag bör inrättas i avvaktan på närmare erfarenheter rörande utfallet av en arbetsterapeutisk verksamhet vid ungdomsvårdsskolorna. Tjänsten bör t. v. placeras i Cg 14.

Statens lönenämnd har ej något att erinra mot föreslagen lönesättning av arbetsterapeuterna.

Socialstyrelsen är medveten om att svårigheter föreligger att ge ungdomsvårdsskoleeleverna en sysselsättning och utbildning, som både är personlighetsutvecklande och kan tjäna som grund för en framtida yrkestillhörighet. Arbet livet vid skolorna bör därför bedrivas i två former, arbetsterapi och yrkesutbildning. Styrelsen anser, att båda dessa former har sitt berättigande och att för de i psykiskt avseende mest skadade eleverna den terapeutiska synpunkten överväger, medan den egentliga yrkesutbildningen bör dominera för normalklientelet. Med hänsyn härtill måste ut-

bildningen vid skolorna ha en hög grad av elasticitet samtidigt som den måste vara realitetsbetonad och kunna underlätta för eleverna att efter utskrivningen försörja sig själva.

Styrelsen tillstyrker, att terapiverkstäder anordnas vid Lövsta och Långnäs. Utbildningen i trädgårdsskötsel vid Fagared bör nedläggas, dock icke förrän skolan helt omorganiserats i enlighet med av ungdomsvårdsskoleutredningen i övrigt upplagda planer. Vad utredningen föreslagit i fråga om Forsane tillstyrkes. Jordbruket vid Sundbo bör tills vidare bibehållas i avvaktan på ytterligare utredning om jordbruksundervisningen vid skolorna. Likaså bör snickeriundervisningen behållas; den härför avsedda verkstaden bör dock omändras från möbel- till inrednings- och byggnads-snickeri. Utredningens förslag om uppförande av en bilverkstad vid Sundbo tillstyrkes däremot.

Socialstyrelsen, som erfarit att skolstyrelsen vid Sundbo avstyrkt förslaget om murarutbildning vid denna skola, anser sig f. n. icke kunna taga slutlig ställning i frågan. Styrelsen har emellertid intresse av att försök göres med murarutbildning i syfte att vinna erfarenheter därav. Utbildningen bör förläggas till någon av de andra yrkesskolorna.

*Lantbruksstyrelsen* anför i huvudsak följande.

Arbete utomhus torde för många elever vara det mest ändamålsenliga ur sysselsättningsterapeutiska synpunkter. Med hänsyn härtill ifrågasätter styrelsen lämpligheten av en så kraftig nedskärning av undervisningen i jordbruk med ladugårds- samt trädgårds- och skogsvårdsskötsel, som utredningen föreslår. Elevernas av utredningen vitsordade intresse för maskiner borde kunna tillvaratagas också i jordbruket. Genom en lämpligt avvägd mekanisering av de vid skolorna befintliga jordbruken torde nämligen detta syfte kunna ernås samtidigt som jordbruken härigenom kan göras mera bärkraftiga. Styrelsen anser därför angeläget, att den föreslagna omläggningen icke genomföres utan att frågan om en annan uppläggning av jordbruksundervisningen vid skolorna blir föremål för ytterligare överväganden.

*Överstyrelsen för yrkesutbildning* anför, att den av utredningen föreslagna bilverkstaden vid Sundbo har alltför låg takhöjd; denna bör vara minst 3,5 meter. Vissa ändringar i fråga om detaljer i verkstadslokalernas utformning bör företagas i samråd med överstyrelsen; ändringarna är dock icke av beskaffenhet att kunna påverka kostnadsramen. Överläggningar med överstyrelsen bör därjämte ske i fråga om omändring av möbel-snickeriet vid Forsane till avdelning för byggnads- och inredningssnickare.

*Styrelsen för Sundbo yrkesskola* anser, att jordbruket vid skolan bör bibehållas. Så bör även ske i fråga om snickeriet, som dock bör ändras till inredningssnickeri. Styrelsen ansluter sig till förslaget om anordnande av en bilmekanisk verkstad. Vad slutligen angår murarutbildningen framhålles, att eleverna f. n. är sådana att de ofta lätt tröttnar på ett arbete som ej erbjuder tillräcklig omväxling. Muraryrket ger för litet i detta hänseende och någon yrkesutbildning av denna art bör därför icke anordnas.

Styrelsen för Forsane yrkesskola ansluter sig till förslaget att utbildningen av tapetserare skall nedläggas vid Forsane. Huruvida en utbildning till inrednings- och byggnadssnickare kommer att locka något större antal elever anses tveksamt; denna yrkesgren bör dock prövas, bl. a. därför att den nuvarande möbelsnickarverkstaden med utrustning kan utan större förändringar eller nyanskaffningar användas för ändamålet. Styrelsen ansluter sig vidare till förslaget om anordnande av en verkstad för jordbrukets och skogsbrukets maskiner. Däremot bör trädgårdsmästar-tjänsten tills vidare bibehållas. Styrelsen kan slutligen ej biträda förslaget om anordnande av utbildning för radioreparatörer och elektriker. Denna utbildning är synnerligen krävande och förutsätter bl. a. vissa teoretiska kunskaper, som eleverna torde ha endast små möjligheter att inhämta. Frågan om ytterligare ett verkstadsyrke bör därför vila tills vidare i avvaktan på att skolans utbyggnad blir färdig och att erfarenhet vinnes av skolans nya organisation.

Byggnadsstyrelsen har intet annat att erinra än att kostnaderna för verkstäder vid Sundbo synes vara för lågt beräknade.

Socialstyrelsens förslag till anslagsberäkning jämte yttrande.

#### Yrkanden.

Socialstyrelsen har (skr. <sup>25</sup>/<sub>8</sub> 1953) föreslagit, att anslaget höjes med — avrundat — 204 800 kronor.

#### Löneregleringar m. m.

|                                                                                                             |        |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|
| 1. Höjning av ersättningar till folkskollärare för undervisning i fortsättningsskola samt i 7:e klass ..... | 9 858  |
| 2. Ytterligare medel till arvoden åt rådgivande psykiater .....                                             | 9 000  |
| 3. Uppflyttning av tjänsterna som lärarinna i hushållsgöromål 19 —22 lönegraderna .....                     | 28 991 |

#### Personalförstärkningar.

|                                                |        |
|------------------------------------------------|--------|
| 4. 1 bokhållare i Ce 21 vid Långanäs .....     | 11 604 |
| 5. 1 ekonomibiträde i Ce 8 vid Ryagården ..... | 6 636  |
| 6. 1 kontorsbiträde i Ce 8 vid Ryagården ..... | 6 636  |
| 7. Ytterligare medel till vikarier .....       | 38 000 |

#### Omräkningar.

|                                               |           |
|-----------------------------------------------|-----------|
| 8. Lönereglering enligt prop. 1953: 165 ..... | 31 719    |
| 9. Ny dyrortsgruppering .....                 | 65 229    |
|                                               | + 207 673 |

|                                                                 |           |
|-----------------------------------------------------------------|-----------|
| Avgår. Löneklassförändringar och reglerad befordringsgång ..... | 2 877     |
|                                                                 | + 204 796 |

Socialstyrelsen har vidare föreslagit ordinariesättning av 1 rektor i Ce 29, 1 barnavårdslärlarinna i Ce 19, 5 biträdande husföreståndare i Ce 13, 4 vårdare i Ce 12 och 5 ekonomibiträden i Ce 8.

Från övergångsstaten kan avföras 1 rektor i Ca 29, 1 biträdande lärare i Ca 15, 1 ladugårdsförman i Ca 13 och 1 tvättföreståndare i Ca 6.

### *Motivering.*

1. Ersättningarna för undervisning i fortsättningsskola utgår enligt gällande timplärarkungörelse. Enligt överenskommelse mellan folkskolläraryförbunden och civildepartementet skall beloppen höjas fr. o. m. den 1 januari 1954. Enligt samma överenskommelse skall vidare erhållas ett lönetillägg av 150 kronor för termin för undervisning i 7:e klassen.

2. Tjänsten som chef tillika läkare vid Lövsta är f. n. vakant och det är ovisst när den kan komma att besättas med psykiatriskt skolad läkare. Intill dess så skett bör särskild rådgivande psykiater vara knuten till Lövsta. Detta gäller även Folåsa, där psykiatergöromålen sköts av Lövstaläkaren mot ett särskilt årsarvode.

3. I enlighet med Kungl. Maj:ts proposition 1953:165 har numera motsvarande tjänster vid lantbruksskolorna flyttats upp till Cg 19—Ce 21—Ca 22. Vid ungdomsvårdsskolorna bör ifrågakvarande tjänster placeras i 22 lönegraden.

4—5. Motsvarande förslag gjordes inför innevarande budgetår (V hl 1953, s. 85) men bifölls ej.

6. Arbetsbelastningen å kontoret vid Ryagården har blivit betydligt större än väntat.

7. Under icke-ordinarie posten är för innevarande budgetår beräknat ett belopp av 64 000 kronor till vikarier, vilket inklusive rörligt tillägg medger en total utgift av ca 98 000 kronor. Sedan flera år har grundlönebeloppet icke höjts. På grund av vissa ändringar i avlöningsreglementet, genomförda lönerederingar samt ett ökat antal befattningshavare står anslaget numera icke i rimlig proportion till belastningen. Trots den största återhållsamhet från skolornas sida uppgick utgifterna för detta ändamål under de tre första kvartalen av år 1953 till över 100 000 kronor. Totalbeloppet bör uppräknas med 38 000 kronor.

### *Yttrande.*

*Statskontoret* — som förbigått frågan om höjning av ersättningarna till folkskollärare och uppflyttning av hushållslärarinnorna — avstyrker förslagen om inrättande av nya tjänster vid Långanäs och Ryagården samt om ordinariesättningar. Vid bifall till förslaget om medelsförstärkning för psykiatrer vid Lövsta och Folåsa bör den nuvarande delposten å 4 000

kronor till årsarvode åt läkare vid Folåsa utgå eller spärras. Enligt vad statskontoret inhämtat utgjorde medelsåtgången för ersättningar för obekvämt arbetstid under budgetåret 1952/53 inemot 44 000 kronor. Det kan ifrågasättas, om icke ur redovisningssynpunkt är lämpligt att medel för angivna ändamål anvisas under en särskild anslagspost. I avvaktan på närmare erfarenhet rörande medelsbehovet bör för nästkommande budgetår anvisas oförändrat belopp, 58 250 kronor. I övrigt har statskontoret intet att erinra.

#### Departementschefen.

År 1950 tillsattes en särskild utredning med uppgift att företaga en allsidig översyn av ungdomsvårdsskoleorganisationen. Utredningen har under de gångna åren avgivit ett antal förslag till åtgärder av särskilt brådskande natur — främst anordnande av fyra s. k. specialavdelningar för det besvärligaste manliga klientelet — vilka redan godkänts av statsmakterna i stort sett i obeskuret skick.

Utredningen har nu slutredovisat sitt uppdrag. I främsta rummet går utredningens förslag i vad avser anstaltsorganisationen — såsom redan förutskickats i samband med vissa av de redan tidigare behandlade delförslagen — ut på att eleverna skall uppdelas på mindre grupper än som hittills i allmänhet varit fallet samt att personalen skall förstärkas. Utredningen har därjämte behandlat vissa särskilda frågor, exempelvis elevkategoriernas differentiering på skilda skolor, yrkesutbildning, fritidsverksamhet, personalvård och personalutbildning, skolstyrelserna samt eftervårdsproblemen. En ingående undersökning av elevmaterialet bildar bakgrunden till utredningens förslag. — Utredningen förutsätter, att förslaget genomföres etappvis. Byggnadskostnaderna beräknas till totalt ca 12,5 milj. kronor vartill kommer, att avhjälpandet av redan befintlig brist på personalbostäder beräknas kräva ett belopp av ca 3 milj. kronor. Förslagets genomförande skulle därjämte medföra en personalförstärkning med sammanlagt 135 befattningshavare på löneplan till en årlig lönekostnad av över 1,26 milj. kronor. Slutligen tillkommer kostnader för inventarier, arvodeshöjningar m. m. De på nästa budgetår belöpande kostnaderna skulle uppgå till över 3,35 milj. kronor, därav 438 000 kronor till 49 nya tjänster.

Med hänsyn till omfattningen av utredningens reformprogram har det synts angeläget att remissbehandlingen icke forceras. Härtill kommer att förverkligandet av de av utredningen tidigare framlagda förslagen f. n. pågår och föranleder förslag till årets riksdag om ett ökat antal tjänster vid skolorna; dessa tjänster är f. ö. inräknade under den förstärkning som utredningen föreslagit för nästa budgetår. Enligt min mening bör en fortsatt reformering av skolorna ske successivt. Från dessa utgångspunkter har jag funnit, att behandlingen av betänkandets huvuddel bör anstå till 1955 års riksdag, medan däremot den del av utredningsförslaget, som av-

ser yrkesutbildningen vid pojkskolorna — vilket avsnitt varit föremål för särskild remissbehandling — redan nu bör upptagas till prövning. Ett genomförande av utredningens förslag på denna punkt förutsätter medelsanvisning väsentligen endast för byggnadsarbeten och inventarieanskaffning; kostnaderna härför är icke större än att medelsbehovet under byggnadsanslaget — inräknat vad som erfordras för byggnadsprojekt av mera löpande karaktär — kan tillgodoses utan anslagshöjning. De åtgärder, som kommer i fråga, synes vara sådana att de kan genomföras utan att prövningen av betänkandets huvuddel avvaktas.

Undervisning i jordbruksskötsel förekommer vid samtliga åtta skolor, i trädgårdsskötsel vid sju, i metallarbete vid sex och i snickeri — företrädesvis möbeltillverkning — vid fem skolor (här bortses från de mera terapibetonade anordningarna vid Lövsta); skräddaryrket representeras vid två samt tapetseri, bilreparation och kockutbildning vid vardera en skola.

I syfte att få klarlagt i vilken utsträckning eleverna inpassats i de yrken, för vilka de utbildats vid skolorna, har utredningen gjort en specialundersökning rörande de elever, som utskrevs villkorligt år 1951, tillhoppa 333 ungdomar. Det har därvid visat sig, att endast 28,2 % av denna elevgrupp vid utskrivningen tagit anställning i vederbörande yrke. I jordbruk eller trädgårdsskötsel utbildades sammanlagt 179 elever; av dessa placerades endast 26 % inom något av ifrågavarande arbetsfält. Flykttendensen får en viss belysning av uppgiften att 91 % av undersökningsmaterialets elever kom från städer och andra tätorter. Vad beträffar snickarutbildningen har upplysts, att endast 5 av 25 utbildade elever anställts i vederbörande arbetsfack. Bland de övriga utbildningsgrenarna har särskilt tapetseri—sadelmakeri ur förevarande synpunkter ansetts sakna berättigande. Där emot synes metallfacket och bilreparatörsyrket vara tillräckligt bärkraftiga som utbildningsgrenar.

Utredningen anser, att utbildningen i största möjliga utsträckning bör anpassas efter de enskilda elevernas anlag och förutsättningar. Ungdomsvårdsskolornas resurser måste med hänsyn härtill lämna utrymme för både en gedigen yrkesutbildning och en enklare arbetsträning. Det förutsättes vidare, att verksamheten så anordnas, att eleverna i största möjliga utsträckning kan få verklig nytta av undervisningen i sitt förvärvsarbete. Från dessa utgångspunkter har det synts utredningen nödvändigt, att organisationen inom sig förfogar över ett större urval av yrkesgrenar än som f. n. är fallet. Utredningen har fördenskull föreslagit följande. Trädgårdsutbildningen vid Fagared skall nedläggas. Vid Forsane ändras möbelsnickeriet till inrednings- och byggnadssnickeri; utbildningen i tapetseri och sadelmakeri samt trädgårdsundervisningen nedlägges och i stället uppsättes verkstäder för reparation av jordbrukets och skogsbrukets maskiner samt för radioreparatörer—elektriker. Vid Sundbo nedlägges jordbruk och

snickeri och i stället inrättas avdelningar för bilreparatörer och murare. Vid Lövsta och Långanäs, vilka mottager i psykiskt hänseende särskilt problematiska elever, uppföres terapiverkstäder.

För egen del vill jag anföra följande.

Klientelet vid dessa yrkesskolor befinner sig i de åldrar, där yrkesutbildningen normalt brukar åtminstone påbörjas. Redan med anledning härav är det angeläget att tillfredsställande resurser skapas i syfte att under tiden för omhändertagandet lägga grunden till ett normalt arbetsliv för de enskilda eleverna. Härtill kommer att anstaltslivet som sådant kräver, att eleverna hålles sysselsatta så långt möjligt efter envars individuella intressen. Behovet av lämpliga verkstäder och andra utbildningsanordningar kan därför icke sättas i fråga. Statskontoret har avstyrkt utredningens förslag bl. a. under hänvisning till arbetsoviljan bland eleverna. Utgår man ifrån att ungdomsvårdsskolornas uppgift är att söka anpassa dessa ungdomar till ett normalt samhällsliv, står det klart att vårdorganen med all kraft måste söka motverka elevernas asociala tendenser. Betecknande för eleverna är att de — åtminstone i början av anstaltsvistelsen — är negativt inställda till samhällets försök att föra dem till rätta även på andra områden än arbetslivets.

Jag delar utredningens uppfattning att förbättringar är påkallade i fråga om yrkesutbildningen. Framför allt bör elevernas påfallande intresse för tekniska yrken tillvaratas i större utsträckning än som f. n. är möjligt. I stället bör platsantalet inskränkas inom vissa utbildningsgrenar, vilka förefaller överrepresenterade i betraktande av vad som genom utredningen framkommit om elevernas genomsnittliga yrkesinriktning.

Utredningen har funnit, att utbildningen i jordbruk och trädgårdsskötsel bör erhålla mindre utrymme än som f. n. är fallet. I sitt detaljförslag har utredningen emellertid gått tämligen varsamt fram i detta hänseende. Endast ett jordbruk av åtta skulle nedläggas; i övrigt föreslås blott för vissa skolors vidkommande att arealen minskas, dock icke i större omfattning än att jordbruket skall kunna bibehållas som undervisningsgren. Av de sju trädgårdsanläggningarna skall två icke längre tjäna som utbildningsobjekt. För egen del är jag icke utan ytterligare undersökningar — bl. a. av de ekonomiska förhållandena vid skolorbruk — beredd att taga ställning till frågan om inskränkning i jordbruksundervisningen. Huruvida en begränsning av den brukade arealen vid de enskilda skolorna bör vidtagas, ankommer redan nu på socialstyrelsen och lokalstyrelserna att avgöra under hänsynstagande till normala driftskalkyler; jag utgår ifrån att så även i fortsättningen regelmässigt skall vara fallet. Inom ramen för tillgängliga medel på jordbrukets inkomstsida har dessa organ jämväl att besluta om en eventuell förstärkning av jordbrukets mekaniska resurser; jag förutsätter, att socialstyrelsen gör framställning i vanlig ordning om erforderlig förstärkning, därest tillgängliga medel icke förslår

till en önskvärd mekanisering. Vad beträffar trädgårdsskötseln är jag av den uppfattningen, att undervisningen lämpligen bör kunna överföras till jordbruket och, i den utsträckning så kan ske, skötas av personal som avsetts för den senare yrkesgrenen. Jag är emellertid icke ännu beredd att föreslå indragning av trädgårdsmästartjänsterna i allmänhet vid yrkesskolorna. Även trädgårdsmästarna är i regel indelade till viss tjänstgöring utöver själva undervisningen och en indragning av ifrågasvarande tjänster kan därför tänkas böra föranleda kompensation genom personalförstärkning på annat sätt. Såsom framgår av det följande förordar jag, att trädgårdsmästartjänsterna indrages endast vid två skolor, där antalet befattningshavare på grund av övriga dispositioner i förevarande sammanhang blir oförändrat. Frågan om indragning av övriga trädgårdsmästartjänster torde få upptagas till behandling i samband med prövningen av betänkandets huvuddel.

För att övergå till utredningens detaljförslag är jag till en början icke övertygad om att en godtagbar murarutbildning kan anordnas. Då jag delar utredningens uppfattning att snickarutbildningen vid Sundbo bör nedläggas, föreslår jag, att denna yrkesgren i stället utbytes mot utbildning av elektriker och radioreparatörer; den härför erforderliga verkstaden torde utan några väsentliga ombyggnadskostnader kunna inrättas i den nuvarande snickarverkstaden. Vidare biträder jag förslaget, att en bilverkstad skall uppföras vid denna skola; den bör dock utföras i överensstämmelse med vad överstyrelsen för yrkesutbildning anfört i sitt utlåtande. Trädgårdsundervisningen bör sammanföras med jordbruket. Antalet yrkesgrenar och lärare blir härigenom oförändrat vid Sundbo.

För Forsanes vidkommande biträder jag utredningens förslag. Frågan om nedläggande av trädgårdsundervisningen vid Fagared bör i överensstämmelse med vad socialstyrelsen därom anfört upptagas till prövning i ett senare sammanhang.

Vidare tillstyrker jag, att en terapiverkstad uppföres vid Lövsta. Där emot bör en dylik verkstad icke uppföras vid Långanäs. Av utredningens betänkande framgår nämligen bl. a. att utredningen räknat med att denna skola vid lämplig tidpunkt skall ändra karaktär genom att det äldsta klientelet skall överföras till viss annan skola. Sedan så skett, kommer Långanäs icke längre att kunna betraktas som »specialskola» och därmed har även de av utredningen angivna motiven för en terapiverkstad bortfallit.

Kostnaderna för de av mig förordade åtgärderna kan beräknas på följande sätt:

|                                                                | Byggnader | Inventarier |
|----------------------------------------------------------------|-----------|-------------|
| Verkstad för maskinreparationer vid Forsane .....              | 41 500    | 35 000      |
| Verkstad för radioreparatörer och elektriker vid Forsane ..... | —         | 50 000      |

|                                                               | Byggnader      | Inventarier    |
|---------------------------------------------------------------|----------------|----------------|
| Bilreparationsverkstad vid Sundbo .....                       | 123 500        | 38 000         |
| Verkstad för radioreparatörer och elektriker vid Sundbo ..... | —              | 50 000         |
| Terapiverkstad vid Lövsta .....                               | 120 000        | 50 000         |
|                                                               | <u>285 000</u> | <u>223 000</u> |
|                                                               | 508 000        |                |

Jag förutsätter, att de nya verkstäderna skall stå färdiga att tagas i bruk den 1 juli 1955. För deras anordnande bör således för nästa budgetår anvisas ett belopp av 508 000 kronor. Vid behandlingen av ungdomsvårdsskolornas byggnadsanslag återkommer jag i denna fråga. Däremot vill jag icke nu taga upp frågan om personalbehovet vid dessa avdelningar till avgörande. Vad beträffar den egentliga yrkesundervisningen blir antalet tjänster oförändrat; omläggningen medför endast att två trädgårdsmästar-tjänster i sinom tid bör utbytas mot två yrkeslärartjänster.

Jag övergår nu till behandlingen av socialstyrelsens anslagsframställning.

Vad först beträffar frågan om ytterligare medel till vissa ersättningar åt folkskollärare vill jag framhålla, att Kungl. Maj:t ännu icke tagit ställning till den av socialstyrelsen angivna förhandlingsöverenskommelsen. Jag är med hänsyn härtill icke beredd att biträda styrelsens förslag om anvisande av ytterligare medel. Den för ändamålet avsedda posten är anvisad förslagsvis och kan således överskridas om så erfordras på grund av senare beslut i ersättningsfrågan.

Tjänsten som chef, tillika läkare, vid Lövsta är efter senaste innehavarens frånfälle vakant och skolan står f. n. under ledning av en befattningshavare, som icke är läkare. Möjligheterna att under innevarande eller nästa budgetår besätta läkartjänsten måste bedömas som ovissa. I detta läge har Kungl. Maj:t den 4 september 1953 bemyndigat socialstyrelsen att utgiva ersättning till en särskild rådgivande psykiater vid Lövsta med 1 800 kronor i grundbelopp samt därutöver sedvanligt besöksarvode. Jämväl vid Folåsa anlitas en särskild psykiater. Medel bör tills vidare finnas anvisade för särskilda psykiatrer vid dessa båda skolor. Kostnaderna kan uppskattas till ca 9 000 kronor; i stället bör det under arvodesposten f. n. uppförda särskilda arvudet å 4 000 kronor till läkaren vid Folåsa utgå. Nettoökningen blir sålunda 5 000 kronor. Skulle uppgiften som läkare vid Folåsa i framtiden åter komma att bestridas av anstaltschefen vid Lövsta, bör Kungl. Maj:t äga på nytt pröva frågan om ett årsarvode; detta bör i förekommande fall få bestridas från delposten till arvoden till rådgivande psykiater.

Förslag om lönereglering för lärarinnorna i hushållsgöromål har vid flera tidigare tillfällen framförts av socialstyrelsen; någon ändring i löneställningen har dock ännu icke beslutats. Frågan är f. n. föremål för prövning inom civildepartementet.

Socialstyrelsens förslag om personalförstärkningar vid Långanäs och Ryagården kan jag icke biträda; liksom skett under de senaste budgetåren bör en bokhållare vid Långanäs få anställas på extra stat i den mån så kan ske med anlitande av besparingar.

Det för vikarier avsedda beloppet bör på av socialstyrelsen anförda skäl höjas; ökningen bör dock begränsas till 25 000 kronor.

Styrelsens förslag under omräkningsposterna samt gjorda beräkningar i fråga om löneklassförändringar m. m. kan godtagas; anslaget bör sålunda i dessa hänseenden höjas med tillhoppa 94 071 kronor.

Föreslagna ordinariesättningar bör tills vidare anstå. Övergångsstaten bör minskas på sätt socialstyrelsen angivit.

Socialstyrelsens förslag bör således föranleda, att avlöningsanslaget höjes med (5 000 + 25 000 + 94 071) 124 071 kronor.

1953 års riksdag beslöt, att vissa nya avdelningar skulle anordnas vid Forsane, Margretelund och Lövsta, nämligen tre s. k. specialavdelningar och en s. k. utskrivningsavdelning. Till frågan om personalbehovet vid dessa avdelningar tog statsmakterna emellertid icke då ställning, enär det förutsattes, att avdelningarna skulle stå färdiga först vid ingången av budgetåret 1954/55. Beslut bör nu fattas om inrättande av erforderliga tjänster. Ungdomsvårdsskoleutredningen föreslog en personalstyrka av en tillsynsman och tre vårdare vid varje specialavdelning samt en tillsynsman vid utskrivningsavdelningen. Jag delar utredningens uppfattning om personalbehovet vid dessa avdelningar och förutsätter således, att 4 tillsynsmannatjänster (Ce 18) och 9 vårdartjänster (Ce 12) inrättas den 1 juli 1954. Medelsbehovet uppgår till 114 324 kronor. Emellertid anser jag mig icke f. n. böra föreslå, att medel anvisas för mer än tillsynsmannatjänsterna samt sex av vårdartjänsterna, tillhoppa 89 832 kronor. Lönekostnaderna för de återstående tre vårdartjänsterna torde under nästa budgetår kunna bestridas från vissa besparingar, som beräknas uppkomma genom vakanser vid ungdomsvårdsskolorna.

Slutligen får jag i detta sammanhang erinra att jag i det föregående vid behandlingen av socialstyrelsens avlöningsanslag förordnat, att en konsulent, avsedd för fosterhemsanskaffning, skall avlönas från förevarande anslag med utnyttjande av eventuella besparingar därå.

Enligt mina beräkningar bör anslaget sålunda höjas med (124 071 + 89 832) 213 903 kronor, eller i runt tal 214 000 kronor, och sålunda uppföras med (4 343 000 + 214 000) 4 557 000 kronor.

Medelsbehovet fördelar sig på de skilda anslagsposterna på följande sätt:

avlöningar till ordinarie tjänstemän 1 229 000 (— 41 000) kronor;

arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 101 000 (+ 5 000) kronor;

avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 1 703 000 (+ 175 000) kronor;

rörligt tillägg 1 524 000 (+ 75 000) kronor.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården, att tillämpas till vidare fr. o. m. budgetåret 1954/55:

#### *Avlöningsstat.*

|                                                                                           |           |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> .....                         | 1 229 000 |
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..... | 101 000   |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> .....                | 1 703 000 |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                                              | 1 524 000 |
| <hr/>                                                                                     |           |
| Summa kronor 4 557 000;                                                                   |           |

c) till *Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården*: Avlöningar för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 4 557 000 kronor.

#### [38] 36. Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Omkostnader.

|                                      | Anslag    | Nettoutgift |
|--------------------------------------|-----------|-------------|
| 1952/53 .....                        | 2 929 000 | 3 424 549   |
| 1953/54 (statsliggaren s. 312) ..... | 3 334 000 |             |
| 1954/55 (förslag) .....              | 3 347 000 |             |

#### *Yrkanden.*

*Socialstyrelsen* har (skr. <sup>25</sup>/<sub>8</sub> 1953) hemställt, att anslaget höjes med 253 900 kronor.

|                                              |        |
|----------------------------------------------|--------|
| 1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare ..... | 2 500  |
| 2. Reseersättningar .....                    | 12 000 |

|                                       |               |
|---------------------------------------|---------------|
| 3. Bränsle, lyse och vatten .....     | 36 000        |
| 4. Övriga expenser .....              | 4 000         |
| 5. Underhåll av byggnader m. m. ....  | 49 400        |
| 6. Inventarier m. m. ....             | 65 000        |
| 7. Hälso- och sjukvård .....          | 20 000        |
| 8. Undervisning, lek och idrott ..... | 20 000        |
| 9. Eftervård och utackordering .....  | 45 000        |
|                                       | <hr/> 253 900 |

### Motivering.

1. *Sjukvård m. m. åt befattningshavare.* Utgift 1951/52 och 1952/53 resp. 16 646 och 20 132; anslag 1953/54 15 000.

2. *Reseersättningar.* Utgift 1951/52 och 1952/53 resp. 95 720 och 99 030; anslag 1953/54 90 600. — Anslagsökningen motiveras med att traktamentsersättningarna höjts genom det nya resereglementet, att eftervårds- och familjevårdsverksamheten intensifierats samt att antalet villkorligt utskrivna elever ökar. Styrelsen upprepar sin inför innevarande budgetår (Vht s. 94) gjorda framställning att skolstyrelseledamöterna skall äga uppbära fullt traktamente oberoende av var ledamoten är bosatt och hur lång tid tjänsteresan tager i anspråk.

3. *Bränsle, lyse och vatten.* Utgift 1951/52 och 1952/53 resp. 802 597 och 761 995; anslag 1953/54 745 000. — Styrelsen undersöker f. n. möjligheterna att utnyttja arméns centralupphandling för skolornas inköp av fossilt bränsle. Den eventuella minskningen i medelsbehovet kan emellertid ej ännu beräknas. Å andra sidan kommer flera nya avdelningar att tagas i bruk under budgetåret 1954/55.

4. *Övriga expenser.* Utgift 1951/52 och 1952/53 resp. 74 116 och 76 383; anslag 1953/54 70 000. — Höjningen motiveras med ökade telefonkostnader bl. a. på grund av att redan beslutade nya elevavdelningar tillkommer.

5. *Underhåll av byggnader m. m.* Utgift 1951/52 och 1952/53 resp. 271 881 och 309 114; anslag 1953/54 290 600. — Byggnadsvärdet kan nu uppskattas till 17 milj. kronor. För byggnadsunderhållet bör beräknas ett belopp motsvarande 2 % av detta värde, d. v. s. 340 000 kronor.

6. *Inventarier m. m.* Utgift 1951/52 och 1952/53 resp. 105 662 och 114 932; anslag 1953/54 105 000. — Vid ett flertal skolor är såväl möbler och textilier som köks- och tvättstugentrustning i mycket dåligt skick, varför en uppräknig med 20 000 kronor är ofrånkomlig för nästa budgetår. Härtill kommer behovet av inventarier till de nya avdelningar vid Lövsta, Forsane och Margretelund, vilka beslutats av 1953 års riksdag; några medel härför har icke ännu anvisats. Kostnaderna kan beräknas till 45 000 kronor.

7. *Hälso- och sjukvård.* Utgift 1951/52 och 1952/53 resp. 87 823 och 104 660; anslag 1953/54 85 000. — Den ökade belastningen beror främst på att sjukhusavgifterna höjts. Enligt 1952 års utomlänsavtal har skolor-

nas elever undantagits från kostnads lindring vid vård inom främmande sjukvårdsområde.

8. *Undervisning, lek och idrott.* Utgift 1951/52 och 1952/53 resp. 77 627 och 91 320; anslag 1953/54 81 000.

Under de senaste åren har det läkepedagogiska arbetet kunnat intensifieras, vilket inneburit dels ökade möjligheter till undervisning och individuell sysselsättningsterapi, dels placering av flera elever i undervisningsanstalter i skolans närhet. På grund av brist på medel har emellertid möjligheterna att inköpa undervisnings- och terapimaterial varit starkt beskurna. För att förbättra denna verksamhet bör ytterligare 10 000 kronor beräknas.

Bland de bäst begåvade eleverna vid Gudmundsgården har flera kunnat placeras i läroverket i Kalmar, vilket innebär ökade kostnader för böcker och extra undervisning. Ökningen beräknas till ca 2 000 kronor.

Folkhögskolekursen vid Brättegården måste ha fasta terminer, vilket innebär att elever, som intages under vintern och våren, icke kan börja kursen förrän den 1 september. För att bl. a. förbereda dessa elever bör anordnas korta teoretiska kurser i allmänbildande ämnen. För en försöksverksamhet av detta slag bör anställas en extra ämneslärare mot timarvode. Kostnaderna beräknas till 8 000 kronor.

9. *Eftervård och utackordering.* Utgift 1951/52 och 1952/53 resp. 211 519 och 262 624; anslag 1953/54 245 000.

En utvidgning av familjevården är önskvärd både ur vårdteknisk och ekonomisk synpunkt. Fosterhemmen bör erhålla tillräcklig compensation för vård och tillsyn; även med betydligt ökade fosterlegor understiger dessa kostnader dock betydligt kostnaden för anstaltsvård. Anslagsposten bör för detta ändamål ökas med 25 000 kronor. Maximigränsen för eftervårdsbidrag har fastställts till 1 500 kronor per år och elev. Möjligheterna att utnyttja maximibeloppet har emellertid begränsats av anslagets knapphet. Detta bör ökas med 4 000 kronor. Ett belopp av 10 000 kronor bör beräknas för upplysningsarbete i syfte att få fram fler frivilliga övervakare samt till utbildning av dessa. Slutligen föreslås, att övervakararvodena höjes från 2, 4 eller 6 kronor till 10 kronor per månad (jfr V ht 1953, s. 93). Kostnaden beräknas till 6 000 kronor.

#### *Yttranden.*

*Byggnadsstyrelsen* har intet att erinra mot beräkningen i fråga om behovet av underhållsmedel för byggnader.

*Statskontoret* anför i huvudsak följande.

Anslagsposten till sjukvård m. m. åt befattningshavare bör med hänsyn till belastningen under närmast föregående budgetår höjas med 5 000 kronor.

Uppräkningen av posten till reseersättningar bör begränsas till 5 000

kronor. Statskontoret förutsätter, att framställningen om vissa specialregler för skolstyrelseledamöterna icke vinner bifall.

Då skolornas inköp av fossilt bränsle torde bliva avsevärt förbilligat vid centralupphandling, bör bränsleposten uppföras med oförändrat belopp.

Någon uppräkningspost till övriga expenser och till underhåll av byggnader m. m. kan ej tillstyrkas.

Delposten till inventarier m. m. bör ej uppräknas i vidare mån än som erfordras för inventarier till de nya avdelningarna, förslagsvis 25 000 kronor.

Statskontoret har undersökt skolornas kostnader för elevernas beklädnad. Det har därvid visat sig att beklädnadskostnaden per elev under budgetåret 1952/53 uppgått till i genomsnitt 350 kronor. Den högsta årsmedelkostnaden har utgjort för skola med manligt klientel 550 kronor (Johannisberg) och 434 kronor för skola med kvinnligt klientel (Härsjögården). Som jämförelse kan nämnas, att den genomsnittliga beklädnadskostnaden för elev och år vid dövstumskolorna torde uppgå till 250 eller 300 kronor (barn- domsskola resp. fortsättningsskola). Även om behovet av kläder för elever vid ungdomsvårdsskolor och dövstumskolor ej är direkt jämförligt, kan ifrågasättas, om ej ungdomsvårdsskolornas utgifter bör närmare anpassas efter motsvarande kostnader vid andra skolor. Med hänsyn till belastningen (under budgetåret 1952/53 459 490 kronor) bör delposten till beklädnad upptagas till högst 460 000 kronor (mot för innevarande budgetår anvisade 489 000 kronor).

Statskontoret anser, att förhandlingar bör upptagas med sjukvårdsinrättningarnas huvudmän för att få till stånd sådan ändring i utomlänsvården, att ungdomsvårdsskolornas elever och klientelet vid andra statliga anstalter icke undantages från kostnadslindring vid vård inom främmande sjukvårdsområde. I avvaktan på resultatet av dessa förhandlingar lär anslaget till hälso- och sjukvård kunna uppföras med oförändrat belopp.

Statskontoret, som tagit del av utgiftsverifikationerna för vissa ungdomsvårdsskolor, har uppmärksammat, att fall förekommit att skolorna försett elever med dyrbar sportutrustning (tennisrackets m. m.) samt meddelat undervisning i rytmisk gymnastik. Med iakttagande av nödig återhållsamhet torde medelsåtgången under delposten till elevbelöningar samt till undervisning, lek och idrott kunna begränsas. Statskontoret är i vart fall ej berett tillstyrka någon uppräkningspost av sistnämnda post.

Statskontoret kan ej förorda införandet av ett enhetligt övervakararvode, men vill ej motsätta sig, att nuvarande arvoden, som utgått med oförändrade belopp sedan år 1946, något uppräknas. Vidare har ämbetsverket intet att erinra mot att posten till eftervård och utackordering uppräknas med 25 000 kronor för att möjliggöra en intensifierad utackorderingsverksamhet. En sådan höjning bör dock taga sig uttryck i en motsvarande minskning av andra anslagsposter berörande ungdomsvårdsskolorna.

#### *Departementschefen.*

Posterna till sjukvård åt befattningshavare samt övriga expenser bör i överensstämmelse med socialstyrelsens förslag höjas med 2 500 resp. 4 000 kronor. Jämväl reseposten bör uppräknas, dock icke med mer än 5 000 kronor. Jag förutsätter fortfarande, att några särbestämmelser icke skall gälla i fråga om traktamente till skolstyrelseledamöterna.

Delposten till bränsle, lyse och vatten bör i avvaktan på erfarenheter av en omläggning av bränsleupphandlingen bibehållas oförändrad. Ej heller i fråga om posterna till byggnadsunderhåll och till hälso- och sjukvård är jag beredd att föreslå ytterligare medelsanvisning.

Socialstyrelsen har hemställt om ökning av delposten till inventarier med dels 20 000 kronor till en allmän förbättring av inventarieutrustningen och dels 45 000 kronor till inventarier vid de av 1953 års riksdag beslutade nya avdelningarna. Sistnämnda belopp bör anvisas under skolornas byggnadsanslag. Däremot kan jag ej tillstyrka höjning av inventarieposten.

Vad därefter beträffar delposten till undervisning, lek och idrott har statskontoret avstyrkt uppräknings av densamma. Ämbetsverket har vid granskning av skolornas räkenskaper funnit, att fall förekommit då skolorna försett elever med dyrbar sportutrustning samt meddelat undervisning i rytmisk gymnastik. Jag vill framhålla, att eleverna icke erhåller någon sportutrustning som sin personliga egendom. Däremot förfogar skolorna över sportartiklar av olika slag. Dessa tillhör skolornas idrottsinventarier och används av eleverna vid deras idrottsövningar på skolan, såväl inom undervisningen som på fritiden. För min del kan jag icke finna de av statskontoret påtalade medelsdispositionerna särskilt anmärkningsvärda. I fråga om den rytmiska gymnastiken vill jag framhålla, att denna anses vara en effektiv behandlingsform, som i stor utsträckning användes även inom angränsande vårdområden. Särskilda medel för bl. a. rytmisk gymnastik har i flera år funnits anvisade under förevarande delpost, sedan 1950 års riksdag fattade beslut härom. Enligt min mening bör anslagsposten bibehållas vid oförändrat belopp.

För att öka möjligheterna till utackordering i fosterhem bör i överensstämmelse med socialstyrelsens förslag delposten till eftervård och utackordering höjas med 25 000 kronor. Med hänsyn till vikten av att erhålla intresserade och lämpliga övervakare för de utskrivna biträden jag jämväl förslaget att medel skall beräknas för upplysningsarbete i detta syfte. Medelsanvisningen bör dock begränsas till 5 000 kronor. — Statskontoret har förutsatt, att en ökad medelsanvisning för utackordering bör motsvaras av en minskning av andra anslagsposter berörande ungdomsvårdsskolorna. Man synes berättigad att tolka detta på så sätt, att ämbetsverket menar, att anstaltsvården kommer att genom en ökad utackordering omedelbart kunna i motsvarande mån inskränkas. Möjligheten härav bör givetvis icke uteslutas. En prognos härutinnan är emellertid omöjlig att ställa i förväg. Utvecklingen i fråga om klientelet omfattning är beroende av åtskilliga faktorer, vilkas inverkan är svår att förutse, exempelvis befolkningsutvecklingen och brottsfrekvensen. Vissa fasta kostnader kvarstår för personal, byggnader m. m. oavsett elevantalet, försåvitt icke detta nedgår i betydande omfattning. I vad mån andra kostnader minskar, visar sig icke förrän utackorderingsverksamheten pågått en längre tid. Till-

räckliga hållpunkter för besparingsåtgärder i enlighet med statskontorets förslag saknas således f. n.

Vad beträffar delposten till beklädnad, som för innevarande budgetår är uppförd med 489 000 kronor, har socialstyrelsen förutsatt oförändrad anslagstilldelning. Statskontoret har emellertid ansett att denna post bör uppföras med högst 460 000 kronor, motsvarande anslagsbelastningen under budgetåret 1952/53. Ämbetsverket har funnit, att genomsnittskostnaden för beklädnad under budgetåret 1952/53 uppgått till 350 kronor. Motsvarande kostnad vid dövstumskolorna har av ämbetsverket angivits till 250 — 300 kronor. Även om klädbehovet vid de båda skoltyperna ej är direkt jämförligt, ifrågasätter ämbetsverket om ej ungdomsvårdsskolornas utgifter bör närmare avpassas efter motsvarande kostnader vid andra skolor. Ehuru jag med hänsyn till de skillnader, som föreligger mellan skolformerna i fråga om elevernas ålder, vårdtidens längd och andra förhållanden — bl. a. saknar ungdomsvårdsskolornas elever i stor utsträckning godtagbara klädesplagg vid intagningen — icke kan finna att den gjorda jämförelsen ger en fullt tillfredsställande vägledning, då det gäller att bedöma skäligheten av nuvarande beklädnadskostnader vid ungdomsvårdsskolorna, delar jag statskontorets mening att delposten icke bör uppföras med högre belopp än som motsvarar utgifterna för budgetåret 1952/53. Delposten bör således bestämmas till 460 000 kronor, vilket innebär en minskning med 29 000 kronor.

Utöver vad som framgår av det föregående kan jag ej biträda de av socialstyrelsen avgivna förslagen.

Anslaget bör i anledning av vad jag i det föregående anfört ökas med  $(2\,500 + 4\,000 + 5\,000 + 25\,000 + 5\,000 - 29\,000)$  12 500 kronor och således uppföras med  $(3\,334\,000 + 12\,500)$  3 346 500 kronor eller i runt tal 3 347 000 kronor.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 3 347 000 kronor.

[39] 37. *Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Byggnadsarbeten m. m.* Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 2 250 000 kronor.

*Socialstyrelsen* har (skr. <sup>25</sup>/<sub>8</sub> 1953) hemställt, att anslaget uppföres med — avrundat — 1 524 000 kronor.

*Yrkanden.*

|                                                                                                          |                 |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
| 1. Idrottsplats vid Fagared .....                                                                        | 18 000          |
| 2. Tillbyggnad av slöjdsal och husmodersbostad vid Gudmunds-<br>gården .....                             | 115 000         |
| 3. Modernisering av kök m. m. vid Morängen .....                                                         | 30 000          |
| 4. Gymnastikhus vid Sundbo .....                                                                         | 214 000         |
| 5. Oljeeldning vid Broby och Vemyra (8 000 + 45 000) .....                                               | 53 000          |
| 6. Brandalarm vid Hornö .....                                                                            | 14 000          |
| 7. Badbrygga vid Hornö .....                                                                             | 5 000           |
| 8. Omändring av avloppssystemen vid Vemyra, Johannisberg<br>och Morängen (83 000 + 36 000 + 2 700) ..... | 121 700         |
| 9. Åtgärder för vattenförsörjningen vid Forsane .....                                                    | 85 000          |
| 10. Omläggning av el-nätet vid Hammargården .....                                                        | 40 000          |
| 11. Ny verkstadsbyggnad med utrustning vid Johannisberg .....                                            | 162 000         |
| 12. Värmeledning m. m. i skolbyggnaden vid Folåsa .....                                                  | 13 000          |
| 13. Mekanisk ventilation i sovrummen i specialavdelningen vid<br>Långanäs .....                          | 3 200           |
| 14. Standardförbättringar i äldre personalbostäder .....                                                 | 50 000          |
| 15. Nya personalbostäder .....                                                                           | 600 000         |
|                                                                                                          | <hr/> 1 523 900 |

*Motivering.*

1—2. Yrkandena överensstämmer med motsvarande förslag inför innevarande budgetår (V ht 1953 s. 96, punkterna 1 och 3). Kostnaden för idrottsplatsen har dock ökat med 3 000 kronor.

3. Inför innevarande budgetår föreslog styrelsen, att 118 000 kronor skulle anvisas för ombyggnad av Morängen; förslaget bifölls emellertid icke. Styrelsen begränsar sig nu till att föreslå modernisering av kök och tvättrum. Denna ombyggnad är av hög angelägenhetsgrad, enär köket är mycket tungarbetat och ur undervisningssynpunkt synnerligen olämpligt.

4. Tidigare förslag till gymnastikhus vid Sundbo (V ht 1953, s. 96, punkt 13) har ersatts med ett nytt förslag innebärande en enklare och billigare konstruktion. Kostnaderna minskar från tidigare beräknade 300 000 kronor till 214 000 kronor.

5. Vid Broby skolhem för flickor finns tre skilda eldningsställen, vilka samtliga är kokseldade och mycket arbetskrävande. Oljeeldning skulle medföra en avsevärd besparing. Då pannor finns, innebär ändringen endast inköp av två aggregat och oljetank, förutom arbetskostnaden.

Beträffande Vemyra har byggnadsstyrelsens värmetekniska avdelning förordat, att förslag skulle uppgöras till varmvattenvärmeledning i Tege-skolan och vissa förändringar i värmecentralen m. m. i Tegegården samt oljeeldning för Tegegården och Tomasgården. Tuberna i värmepannan är

mycket dåliga och ledningarna starkt angripna av rost och kalk. Från pannrummet tränger understundom koloxid upp i klassrummen.

6. Riksbrandinspektören anser, att automatisk brandalarm bör installeras i yrkesskolor och därmed jämförliga inrättningar, speciellt om personal eller elever bor inom sådan anläggning.

7. Badbryggan vid Hornö är murken och även i övrigt mycket bristfällig, vilket föranlett flera olyckstillbud.

8. Redan våren 1951 ålades Vemyra av hälsovårdsinspektören i Sollefteå att vidtaga sådana åtgärder, att avloppen ordnades på ett tillfredsställande sätt för undanröjande av påtalade sanitära olägenheter.

Avloppsledningarna vid Johannisberg befinner sig i ett miserabelt skick. Ledningarna utmynnarn i ett öppet dike och tidvis uppstår en vidrig stank inom ett stort område. I det föreslagna arbetet ingår även vattenledning till verkstaden; denna ledning är fullständigt uppfräkt och har provisoriskt måst ersättas med en luftledning.

Den befintliga avloppsledningen vid Morängen håller på att sönderfrätas.

9. Vattenförsörjningen vid Forsane är bristfällig. Brunnens kapacitet är otillräcklig och tidvis har bostäder och ladugård varit utan vatten. Rörledningarna är till stor del sönderfräta och måste utbytas. Ny brunn, pumpanläggning och avhärdningsfilter är nödvändiga.

10. Det elektriska nätet vid Hammargården är i förhållande till skolans nuvarande storlek underdimensionerat. Risk för eldsvåda föreligger på grund av överslag. Transformatorn har redan delvis förstörts. Vattenförsörjningen äventyras och flera elektriska maskiner kan icke drivas samtidigt.

11. Johannisberg förfogar över 12 platser i snickeri och 12 i mekaniskt verkstadsarbete; Nederkalix kommun har erhållit Kungl. Maj:ts tillstånd att i mån av utrymme besätta tillhopa högst 12 av dessa platser. Skolan rymmer numera 40 ungdomsvårdsskoleelever. Behovet av utbildningsmöjligheter för dessa är trängande. På grund av skolans nordliga läge kan jordbruks- och trädgårdsarbetet sysselsätta endast ett fåtal elever under en kort tid av året. En för det tredje verkstadsyrket avsedd yrkeslärarljänst finns redan på personalplanen, men har hittills hållits vakant. Socialstyrelsen föreslår, att en bilmekanisk verkstad uppföres vid skolan.

12. Skolbyggnaden vid Folåsa uppvärms medelst tre kaminer, vilket är otillfredsställande ur såväl ekonomi- som arbetssynpunkt. Värmeledning bör inläggas och ett källarrum inredas till pannrum samt förses med oljeeldningsspanna och utvändigt oljecistern; i anslutning härtill bör ett badrum med w. c. inrättas i ovanför liggande personalbostad.

13. Den nuvarande ventilationen är ur hälsosynpunkt synnerligen otillfredsställande.

14. Inför innevarande budgetår föreslog styrelsen, att medel skulle anvisas till förbättring av standarden i äldre personalbostäder (V ht 1953, s. 96, punkt 15). Ett belopp av 50 000 kronor anvisades tills vidare för detta ändamål. En fortsatt förbättringsverksamhet erfordras.

15. Familjebostäder saknas f. n. för 54 manliga och kvinnliga befattningshavare, varjämte ca 20 bostadsrum för kvinnlig kontors- och ekonomipersonal erfordras. Om- och nybyggnader under de senaste budgetåren har avhjälpit de mest trängande svårigheterna på en del skolor. Fortfarande kvarstår dock ett avsevärt bostadsbehov.

#### *Yttranden.*

*Byggnadsstyrelsen* har intet annat att erinra än att kostnaderna för gymnastikhus vid Sundbo och verkstad vid Johannisberg förefaller något lågt beräknade. Föreliggande ritningar synes i huvudsak kunna läggas till grund för det fortsatta ritningsarbetet, varvid dock förutsättes, att förslaget till gymnastikbyggnad vad beträffar den yttre utformningen blir föremål för fortsatt bearbetning.

*Statskontoret* har funnit, att medelsbehovet under anslaget undandrager sig ämbetsverkets bedömande.

#### *Departementschefen.*

Till byggnadsarbeten vid ungdomsvårdsskolorna har för innevarande budgetår anvisats ett belopp av 2 250 000 kronor. Av detta belopp har 1 500 000 kronor avsetts för uppförande av vissa nya avdelningar vid tre skolor. Återstående belopp, 750 000 kronor, har avsetts för det mera fortlöpande byggnadsbehovet. Vid bedömningen av byggnadsvolymen för nästa budgetår har jag utgått från att 1 750 000 kronor skall kunna disponeras för de med anslaget avsedda ändamålen.

Till en början får jag under hänvisning till vad jag anfört vid behandlingen av ungdomsvårdsskolornas avlönings- och omkostnadsanslag föreslå dels att 508 000 kronor anvisas för anordnande av verkstäder vid Sundbo, Forsane och Lövsta och dels att ett belopp av 45 000 kronor beräknas för anskaffande av inventarier till de av 1953 års riksdag beslutade nya avdelningarna.

De av socialstyrelsen under punkterna 3—5 och 8—12 föreslagna byggnads- och installationsarbetena synes böra komma till stånd. I fråga om bilverkstaden vid Johannisberg bör observeras, att ritningarna till denna utgör ett duplikat av motsvarande ritningar för en bilverkstad vid Sundbo, varom förslag framförts av ungdomsvårdsskoleutredningen (se under avlöningsanslaget). Vad överstyrelsen för yrkesutbildning i fråga om sistnämnda verkstad anfört rörande takhöjden bör iakttagas jämväl för Johannisbergswerkstaden. Vid jämförelse med de av mig för Sundboverk-

6—1901 53 Bihang till riksdagens protokoll 1954. 1 saml. Nr 1. Bil. 7.

staden beräknade kostnaderna framgår dock, att socialstyrelsens beräkningar av kostnaderna för Johannisbergsverkstaden bör kunna hållas även efter en omritning. I överensstämmelse med styrelsens förslag bör således för de under punkterna 3—5 och 8—12 angivna arbetena beräknas tillhoppa 718 700 kronor. Därest det vid den fortsatta planeringen visar sig, att kostnaderna för de särskilda byggnadsarbetena är för lågt beräknade, bör socialstyrelsen låta ritningarna bli föremål för översyn i kostnadsbesparande syfte. Skulle det härvid likväl visa sig, att arbetena icke rimligen kan hållas vid de av socialstyrelsen beräknade beloppen, förutsätter jag, att en utjämning på sedvanligt sätt får ske med anlitande främst av besparingar å andra byggnadsarbeten vid skolorna. Vidare bör från anslaget i förekommande fall få täckas jämväl uppkomna merkostnader för tidigare beslutade byggnadsarbeten liksom för inventarier till de av 1953 års riksdag beslutade nya avdelningarna.

Vad som därefter återstår inom den av mig angivna kostnadsramen torde efter Kungl. Maj:ts bestämmande få disponeras till personalbostäder eller standardförbättringar i äldre bostadshus. I vidare mån kan jag icke f. n. biträda socialstyrelsens förslag. Frågan om brandalarmsystem, varutinnan förslag förts fram för Hornös vidkommande, bör tagas upp i ett för alla berörda skolor gemensamt sammanhang, därest ett oundgängligt behov av dylika ändringar skulle från brandskyddsmyndigheternas sida anses föreligga.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Byggnadsarbeten m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 1 750 000 kronor.

[40] 38. **Fortbildningskurs för befattningshavare vid skolor tillhörande barna- och ungdomsvården.** Till ifrågavarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 21 400 kronor för anordnande av en kurs om 20 dagar för 40 deltagare. — Reservationen den 30 juni 1953 uppgick till 7 613 kronor.

*Socialstyrelsen* har (skr. <sup>25/8</sup> 1953) hemställt om anvisande av 31 800 kronor till två 14-dagarskurser, vardera för 40 deltagare, båda avsedda för vårdpersonal. I denna personalgrupp finnes f. n. 90 befattningshavare, som icke deltagit i någon av socialstyrelsen anordnad kurs.

Styrelsen har beräknat kostnaderna för varje kurs på följande sätt:

|                                                            |       |
|------------------------------------------------------------|-------|
| Vivre för 40 deltagare i 14 dagar à 13:50 .....            | 7 560 |
| Arvode för 75 föreläsningar à 45 kronor i genomsnitt ..... | 3 375 |
| Deltagares och föreläsares resor .....                     | 3 200 |
| Studieresa i grupp, oförutsett .....                       | 1 765 |

Summa kronor 15 900

*Yttrande.*

*Statskontoret* kan icke tillstyrka mer än en fortbildningskurs. Någon höjning av kostnaderna för vivre — vilka för innevarande budgetår beräknats till 12:50 för dag — kan statskontoret icke tillstyrka. Då undervisning av vårdpersonal torde kräva mindre kvalificerade lärare, kan ifrågasättas om icke lärararvodena kan sänkas förslagsvis till 35 kronor. Statskontoret förutsätter, att reservationen avräknas å anslaget.

*Departementschefen.*

Jag kan icke tillstyrka, att medel för nästa budgetår beräknas för mer än en kurs. Vad beträffar medelsbehovet för denna vill jag framhålla, att enligt vad jag inhämtat kostnaderna för vivre kan, såsom skett för innevarande budgetår, beräknas till 12 kronor 50 öre. Den totala kurskostnaden torde med hänsyn härtill komma att uppgå till 15 340 kronor. Av reservationen kan ett belopp av ca 6 000 kronor utnyttjas för nästa budgetårs kurs. Anslagsbehovet kan således begränsas till (15 340—6 000) 9 340 kronor eller i runt tal 9 400 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortbildningskurs för befattningshavare vid skolor tillhörande barna- och ungdomsvården* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 9 400 kronor.

[41] 39. **Bidrag till inrättande av inackorderingshem m. m.** Under denna rubrik har fr. o. m. budgetåret 1946/47 anvisats tillhoppa 231 100 kronor, varav för inrättande av inackorderingshem 219 100 kronor och för bidrag till I. O. G. T. 12 000 kronor. För innevarande budgetår är anslaget uppfört med 46 600 kronor. — Reservationen den 30 juni 1953 uppgick till 8 906 kronor.

Inackorderingshemmen drives av I. O. G. T. Staten betalar första årets hyra och bestrider kostnaderna för inventarier med 1 000 kronor per plats, dock för varje hem högst 10 000 kronor. Fr. o. m. andra året må av statsmedel utbetalas underskottersättningar med högst årshyrans belopp (se nästföljande punkt).

*Socialstyrelsen* har (skr. <sup>25</sup>/<sub>8</sub> 1953) anmält, att inackorderingshem vid tiden för skrivelsens avlatande var i gång i tio städer. Avtal beträffande ett hem i Östersund var färdigt och hemmet beräknades kunna börja sin verksamhet under år 1954. Förhandlingar pågick rörande inackorderingshem i Uppsala och Kalmar.

Enligt vad socialstyrelsen erfarit kommer ungdomsvårdsskoleutredningen att taga ställning till frågan om inackorderingshemsorganisationen, varför styrelsen f. n. icke föreslår något anslag till inrättande av flera dylika hem.

Styrelsen föreslår emellertid, att inventariebidraget höjes till 13 000 kronor; höjningen bör komma jämväl de under år 1952 nystartade hemmen i Landskrona och Linköping till godo. Därutöver bör ifrågavarande bidrag höjas för tre ännu icke startade hem, till vilkas inrättande medel anvisats av riksdagen. För ändamålet bör anvisas ett belopp av  $(5 \times 3\,000)$  15 000 kronor.

Vidare räknar styrelsen med att ett bidrag av 2 500 kronor även nästa budgetår skall utgå till I. O. G. T.

Slutligen föreslår styrelsen, efter förhandlingar med I. O. G. T., att husmödrarna vid hemmen skall, förutom ersättning i form av fritt vivre m. m., erhålla en kontant lön, som bör beräknas till i genomsnitt 2 000 kronor, att fördelas av I. O. G. T. Härför erfordras ett belopp av 26 000 kronor.

Enligt socialstyrelsens förslag skall sålunda för nästa budgetår anvisas ett belopp av  $(15\,000 + 2\,500 + 26\,000)$  43 500 kronor.

#### *Yttrande.*

*Statskontoret* avstyrker, att medel anvisas för kontant ersättning till husmödrarna. Däremot har förslaget om höjning av inventariebidraget icke givit anledning till erinran. Statskontoret är dock ej berett tillstyrka, att bidragen till inackorderingshemmen i Landskrona och Linköping, vilka trätt i verksamhet under år 1952, beräknas efter dessa förmånligare grunder.

#### *Departementschefen.*

Till en början vill jag erinra, att 1953 års riksdag (rd. skr. nr 129) bl. a. anvisade ett belopp av 31 000 kronor till uppförande av två inackorderingshem utöver vad Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen föreslagit. På grund av att bidraget bl. a. skall täcka första årshyran — vars storlek icke på förhand låter sig exakt beräkna — ställer det sig svårt att bedöma, hur stort anslag som i realiteten erfordras. Den genomsnittliga årshyran för de sedan ingången av år 1950 inrättade hemmen uppgick under budgetåret 1952/53 enligt vad jag inhämtat till ca 7 900 kronor. Med hänsyn härtill och under beaktande av svårigheterna att förutse hyrespostens storlek anser jag, att startkostnaderna för ettvarvt av ifrågavarande båda hem bör beräknas till 17 900 kronor vid ett inventariebidrag av 10 000 kronor. Då därjämte ett av de senast inrättade hemmen under första verksamhetsåret nödgats vidkännas en vid tidigare anslagsberäkningar icke förutsedd hyreshöjning av ca 1 000 kronor — vilket innebär, att behållningen å anslaget i motsvarande mån minskat — föreslår jag, att till fullföljande av 1953 års beslut anvisas ett ytterligare belopp av  $(17\,900 + 17\,900 - 31\,000 + 1\,000)$  5 800 kronor.

Socialstyrelsen har föreslagit, att inventariebidraget höjes från 10 000 kronor till 13 000 kronor per hem. Då förslaget synes rimligt i betraktande

av prishöjningarna sedan år 1949, vilket år det nu gällande maximibeloppet fastställdes, biträder jag detsamma. Maximibeloppet per hem bör med hänsyn härtill bestämmas till 13 000 kronor. Jag kan emellertid icke tillstyrka en retroaktiv höjning. Tre hem återstår f. n. att inrätta i enlighet med statsmakternas beslut. Ytterligare 9 000 kronor bör således anvisas till inventarier.

Föreståndarparet åtnjuter såsom ersättning för sitt arbete inom inackorderingshemmet förmånerna av fri bostad, kost och tvätt, vilka förmåner genom beslut av socialstyrelsen kan utsträckas till att omfatta jämväl minderåriga barn. Jag kan icke biträda förslaget att därutöver en kontant ersättning skall utgå till husmodern.

Ett anslag av 2 500 kronor bör jämväl för nästa budgetår utgå till I. O. G. T.

Jag uppskattar medelsbehovet under förevarande anslag till (5 800 + 9 000 + 2 500) 17 300 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till inrättande av inackorderingshem m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 17 300 kronor.

[42] 40. **Ersättning till inackorderingshem för driftförluster.** Inackorderingshemmen erhåller fr. o. m. andra året ersättning av staten för uppkomna driftunderskott med högst årshyrans belopp. Till ifrågavarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 55 000 kronor. — Reservationen den 30 juni 1953 uppgick till 1 133 kronor.

*Socialstyrelsen* föreslår (skr. <sup>25/8</sup> 1953), att underskottsansättningarna i fortsättningen skall utgå halvårsvis i förskott i stället för i efterskott. Därest detta förslag bifalles erfordras ett belopp av 112 500 kronor, motsvarande 1½ års bidrag, eljest kan medelsbehovet beräknas till 75 000 kronor. Beräkningarna är baserade på den sammanlagda hyreskostnaden för de nuvarande tio hemmen.

*Statskontoret* har icke funnit anledning till erinran mot socialstyrelsens förslag.

*Departementschefen.*

Jag är icke beredd att f. n. föreslå övergång till förskottsbetalning av underskottsansättningarna. Då jag godkänner socialstyrelsens beräkningar av medelsbehovet i och för sig, föreslår jag, att anslaget uppföres med 75 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till inackorderingshem för driftförluster* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 75 000 kronor.

[43] 41. **Bidrag till frälsningsarméns flickhem.** Under denna rubrik utgår för innevarande budgetår ett bidrag av 3 000 kronor till frälsningsarméns två flickhem i Stockholm och Malmö.

*Ledaren av frälsningsarmén i Sverige* har (skr. 6/7 1953) hemställt om anslag för nästa budgetår med oförändrat belopp.

*Departementschefen.*

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen  
att till *Bidrag till frälsningsarméns flickhem* för budget-  
året 1954/55 anvisa ett anslag av 3 000 kronor.